

Ikke langt østen for vor By ligger en stor og mærkelig Sø, der, ved Siden af sit almindelige borgerlige Navn "Balderød Sø", ogsaa nu og da af romantiske Gemytter, og især af Præsten, der gjør Vers, med en egen hemmelighedsfuld Stemmeklang benævnes "Nymfesøen" eller "Nymfernes Badekammer".

Naar man trods dens temmelig betydelige Udstrækning ikke kan se den, før man er den ganske nær, kommer det af, at den ligger lavt nede mellem høje Bakker og midt i store Skove, der til alle Sider omslutter den. Som virkelig skinsyge Elskere staar de tætte Træer og skjuler den omhyggeligt for ethvert Blik, mens man nærmer sig. Og manges fremmed Vandringsmand, der ikke anede dens Tilværelse, har faaet som et elektrisk Stød igjennem sig, naar han ved Skovstiens pludselige Drejning paa Toppen af Kongebakken med ét har staaet Ansigt til Ansigt med den udstrakte, solbeskinne Flade, der ligger der nede mellem de mørke, stille susende Skovmasser og ser op paa ham som et stort, hemmelighedsfuldt blinkende Øje.

Rolig for alle Vinde; dovent smilende, og ligesom sin egen nøgne Skjønhed vel bevidst, hviler den der nede i uforstyrret Salighed.

Skovkransen hænger ud over den med lange, tørstige Grene og sænker i dens Skjød sine dybe, grønne Skygger.

Og som et stort, bævende Blade-Hav, - Bølge over Bølge af kuplede Bøgekroner, med Bælter af Birk, og Pletter af mørke kogende Graner - hæver Bakkerne sig stort og alvorfuldt op fra dens Rand og lukker Verdenslarven ude.

Der er noget for Sindet trykkende i at staa her ved denne Sø en silde Eftermiddagstime, naar Skyggerne længes, og stirre rundt. Ikke en Lyd, uden netop dette Løv-Havs evige Sus naar éns Øre. En enlig Fugl, der svinger sig ud over Vandet med en Sang, forstummer strax igjen, som blev den forskrækket ved at høre sin egen ensomme Stemme midt i Stilheden.

Man kan til sidst næppe faa Vejret i denne uhyre Grav, hvor kun de sejlende Skyer over ens Hoved bringer Bud fra

Ikke langt østen for Balderød By ligger en stor og mærkelig Sø, som ved Siden af sit almindelig borgerlige Navn "Balderød Sø" ogsaa nu og da af romantiske Gemytter (og især af Præsten, der gjør Vers) med en egen hemmelighedsfuld Stemmeklang benævnes "Nymfesøen" eller "Nymfernes Badekammer".

Naar man trods dens temmelig betydelige Udstrækning ikke kan se den, før man er den ganske nær, kommer det af, at den ligger lavt nede mellem høje Bakker og midt i store Skove, der til alle Sider omslutter den. Som virkelig skinsyge Elskere staar de tætte Træer og skjuler den omhyggeligt for ethvert Blik, mens man nærmer sig. Og manges fremmed Vandringsmand, der ikke anede dens Tilværelse, har faaet som et elektrisk Stød igjennem sig, naar han ved Skovstiens pludselige Drejning paa Toppen af "Kongebakken" med ét har staaet Ansigt til Ansigt med dens udstrakte, solbeskinne Flade, der ligger dernede mellem de mørke, stille susende Skovmasser og ser op paa ham som et stort, hemmelighedsfuldt blinkende Øje.

Rolig for alle Vinde, dovent smilende, og ligesom sin egen nøgne Skjønhed vel bevidst, hviler den dernede i uforstyrret Salighed. Skovkransen hænger ud over den med lange tørstige Grene, sænkende i dens Skjød sine dybe, grønne Skygger. Og som et mægtigt, bævende Blade-Hav – Bølge over Bølge af kuplede Bøgekroner, med Bælter af Birk, og Pletter af mørke, kogende Graner – hæver Bakkerne sig stort og alvorfuldt op fra dens Rand og lukker Verdenslarven ude.

Der er noget for Sindet trykkende i at staa her ved denne Sø en silde Eftermiddagstime, naar Skyggerne længes, og stirre rundt. Ikke en Lyd, uden netop dette Løv-Havs evige Brusen, naar Ens Øre. En enlig Fugl, der svinger sig ud over Vandet med en Sang, forstummer strax igjen, som blev den forskrækket ved at høre sin egen lille ensomme Stemme midt i Stilheden.

p.3

Man føler sig tilsidst helt underligt til Mode i denne

En halv Mils Vej østen for den lille Bondeby, hvor jeg henlever min Alderdoms Dage i Fred med mig selv og Verden, ligger en mærkelig Sø, som jeg nu ikke længere kan lade uomtalt i disse Erindringer; thi til den knytter sig de Begivenheder i mit Liv, som blev bestemmende for min Skæbne.

Søen har Navn efter det Sogn, der omslutter dens vestlige Ende, og kaldes Balderød Sø. Afgangne Provst Hjort til Starup og Lihme, der var en Elsker af Naturen og dertil et sandt poetisk Gemyt i god gammeldags Bemærkelse, vrængede altid af dette simple Navn, der ogsaa kun passer daarligt til Søens usigelige Yndighed. I Mindet om nogle gamle Sagn og Fortællinger, som af Overleveringen er henlagt til dens Bredder, kaldte han den "Nymfesøen" eller "Nymfernes Badekammer". Men dertil kommer jeg senere tilbage i denne Beskrivelse.

Søen har en rundagtig, temmelig regelmæssig Form og en ret betydelig Udstrækning. Naar man alligevel ikke kan se den, før man er den ganske nær, kommer det af, at den ligger lavt nede mellem høje Bakker og er omgivet af store Skove, der ligesom skinsygt skjuler den for Omverdenen. Manges Gang, naar jeg har vandret der i mine egne Tanker, har jeg faaet som et elektrisk Stød gennem Kroppen ved pludselig at se dens udstrakte Flade ligge for mig mellem de mørke Skovmasser. Rolig for alle Vinde hviler den i Skovens Favn i blid og uforstyrrelig Salighed som en dovent smilende Kvinde i sin Elskers Arm. Alt er Stilhed og den dybeste Fred. Her raader den Tavshed, som kun de store Skove ejer. En stum Fugl haster nu og da over Vandet, strejfer det med sin Vinge og forsvinder i Skovmørketovre paa den anden Side.

Staar man ved denne Sø en sildig Eftermiddagstime, naar Skyggen begynder at krybe op ad Træstammerne og Lyset flyr, kan det modtagelige Sind føle sig nedtrykt af Stedets Ensomhed og alvorstunge Stilhed.

Man bliver saa sært tilmode i denne mægtige Grav, hvor / kun Skyerne, der flyver bort over ens Hoved, bærer Bud om

den levende Verden, der er udenom. Hovedet bliver tungt, og som en fangen Ørn flakker Blikket søgende hid og did over de uendelige Skovbølger, der ruller op imod den blaa Himmel og stænger alle Udveje.

Kun paa et enkelt Sted - imod Øst - hvor Bakkerne i det hele er lavest, Skovene tyndest, brydes Ensformigheden af en mægtig Kløft, der ligesom med en vild Kraft er sprængt igjennem Ringen for at faa Luft. Dens høje, hvide Sider skimtes igjennem det grønne fra alle Punkter ved Søen. Men idet man træder den nær, vider Svælget sig ud; og imellem de stejle, oprevne Grusskrænter ligger det store, flade, lyse Kystland milevidt aabent for éns Øjne!

En pragtfuld, saftig-grøn Ager skyder sig her i Kløftens Bund ned imod Søen, der til Gjengjæld sender et bredt, vandrigt Aaløb ind igjennem Landet. Over en tjæret Pælebro, der lidt inde forbinder dettes sivbevoxede Bredder, kan man følge dets bugtede Løb, Mil efter Mil, midt i det frodige Landskab. Sølvklart og smilende snor det sig forbi smaa rødmaalede Landsbyer og hvidmaalede Kirker, gennem rige Marker med lange, lige Rækker af sortbroget Kvæg, og store, fløjelsgrønne Smøreng, hvor Piger i lyse Hætter river Høet i Stak, - snart skjulende sig for Øjet i en lille mørkegrøn Lund, snart bredende sig som til Hvile i smaa blanke Søer, hvori Solen spejler sig som i et Stykke Rudeglas.

Men dér hvor Engene, langt borte, tager til at mørkne, begynder de store, brune Moser. Og bag disse kommer saa atter smaa bitte rødmaalede Landsbyer og smaa bitte hvidkalkede Kirker, indtil det alt forsvinder ud imod det allerfjærreste blaa, hvor et solbeskinnet Sejl eller en Røgstøtte forraader Havet.

Bag dette staar Solen op. Dens første vandrette Straaler, der i en gylden Vifte folder sig ud over det flade Land og tænder Brand i dets tusende Ruder, finder ogsaa sin Vej ind igjennem Kløften, for at vække det slumrende Liv langs Søens Rand, ruske med den friske Morgenbrise de søvndrukne Skove og løfte Fuglestemmerne fra deres Reder.

Nattens fine Taager, der som hvide Spøgelser har drevet deres Spil hen over Søens Flade, ruller sig sammen for deres brændende Blik, og flygter som i Angst ind under de

uhyre Grav, hvor kun de sejlene Skyer over Ens Hoved bringer Bud fra den levende Verden, der er udenom. Denne syrlige Lugt af Træske stemmer for Brystet, Hjertet begynder at banke, og som en fangen Ørn flakker Blikket søgende hid og did over disse uendelige Skovbølger, der ruller op imod den blaa Himmel og stænger alle Udveje.

Kun paa et enkelt Sted - i Øst - hvor Bakkerne i det hele er lavest, Skovene tyndest, brydes Ensformigheden af en mægtig, vild Kløft, der ligesom med fortvivlet Kraft er sprængt igjennem Ringen for at faa Luft. Dens høje, hvide Sider skimtes igjennem det grønne fra alle Punkter omkring Søen. Men idet man træder den nær, vider Svælget sig ud; og imellem de stejle, oprevne Grusskrænter ligger det store, flade, lyse Kystland milevidt aabent for Ens Øjne.

En pragtfuld, saftig-grøn Ager skyder sig i Kløftens Bund helt ned imod Søen, der til Gjengjæld sender et bredt, vandrigt Aaløb tværs ind igjennem Landet. Over en tjæret Pælebro, der lidt inde forbinder Aaens sivbevoxede Bredder, kan man følge dennes bugtede Løb forbi smaa rødmaalede Landsbyer og hvidkalkede Kirker, gennem frodige Marker med lange Rækker af sortbroget Kvæg og store, sumpige Smøreng, hvor Piger i lyse Hætter river Høet i Stak, - snart skjulende sig for Øjet i en lille mørkegrøn Lund, snart bredende sig som til Hvile i smaa, fjærne Søer, hvori Solen spejler sig som i et Stykke Rudeglas.

Men dér, hvor Engene - langt borte - tager til at mørkne, begynder de store, brune Moser. Og bag disse kommer saa atter vide, frodige Ager med smaa bitte rødmaalede Landsbyer og smaa bitte hvidkalkede Kirker, indtil det alt forsvinder ud mod Horisontens allerfjærreste Blaa, hvor et solbeskinnet Sejl eller en Røgstøtte forraader Havet.

Bag dette staar Solen op.

Dens første, vandrette Straaler, der i en gylden Vifte folder sig ud over det flade Land og tænder Glød i dets tusende Ruder, finder ogsaa Vej ind igjennem Kløften - for at vække det slumrende Liv langs Søens Rand, for med den friske Morgenbrise at ruske i de søvndrukne Skove og løfte Fuglestemmerne fra deres Reder.

Nattens fine Silketager, der som hvide Spøgelser pår drevet deres Spil over Søens Flade, ruller sig sammen for det

den levende Verden udenom. Løvtræernes vemodige Sus, Granernes mørke, vilde Kog faar Hjertet til at banke uroligt. Den sure Lugt af Træske stemmer for Brystet; Blikket flakker raadvildt hid og did over dette umaadelige Hav af Blade, over disse endeløse Skovbølger, der fra alle Sider ruller ud mod Aftenhimlen og lukker for Synet.

Endnu mens Solen dvæler paa Højderne og forgylder de øverste Løvkupler deroppe, skumrer det nede ved Søen. En blaalig Dunst stiger op fra dens Rand og svæver henover Vandfladen som bølgende Flor. Og nu sønderrives pludselig Stilheden af Uglens hæsle Skrig inde fra Højskoven. Musene er kommen frem af deres Huller og pusler i det tørre Løv, mens deres vingede Navne oppe i Luften tumler lydlost afsted i blind Heksedans med Halen stikkende bagud som et lille bitte Kasteskaf under Flyvehudens udspilede Skørt.

Saa falder Natten paa, og nu begynder et sælsomt Kogleri. Dybt inde fra Skoven, hvor denne er tættest, lyder ynksomme Raab. "Til Hjælp! Til Hjælp!" skriger en Stemme i den yderste Nød. Mange troværdige Folk, / der har færdedes om Natten paa Amtsschausseen, hvor denne løber gennem Skoven, har fornummet Raabet og altid paa det samme Sted. Andre vil desuden have hørt Hundeglam og Klang af Jægerhorn. Andre igen har ment at opfange svage, klagende Barnestemmer nede fra Søen, - altsammen Spøgelserøster fra de henfame Tider, da Stimænd og fredløse Folk holdt til i disse Skove og byggede sig Huler under Egene, da stolte Herrer og skønne Damer jog paa hvide Hingste henover Skovsletterne paa Jagt efter den svedende Vildbasse, mens Landsbyernes barfodede Døtre i Fortvivlelse søgte ned til dette stille Vand for i dets Dyb at skjule de spæde Frugter af Naadigherrens Kærtegn.

Men paa de Tider, hvor Fuldmaanen sejler over Søen og drysser sit Sølv over Skoven, sker her endmere besynderlige Ting, som jeg for Fuldstændighedens Skyld her kort skal antegne.

Naar Nattens Stilhed er dybest og Maaneskyggen peger mod Nord, hænder det, at en Gren, der hænger ud over Vandet, pludselig bøjes til Side og en Skikkelse kommer tilsyn - en Kvinde, ganske nøgen, med

et / Diadem af Sankt Hansorme lysende i sit dunkle Haar. Frygtsom hælder hun sig frem og ser sig spejdende omkring,

dybeste Skrænter, hvor de langsomt smelter bort, alt som den stiger.

Men paa de aabne Pletter mellem Buskene her staar de smaa fine Skovblomster og fryser i det vaade Græs. Ved det første Stænk af Sol over Skrænten strækker de deres svage Stilke og aabner som en Favn de alt for tunge Kalke hen imod den gyldne Flod, der nærmer sig over Græsset.

Oven over deres Hoveder faar Edderkoppen travlt i sit dugbesprængte Spind. Fra Huller og Sprækker kommer Smaakrybet tittende, saa vævre og morgenfriske, med en Ilen og Løben, som vidste de alle, at Dagen kun er kort paa disse Steder, og Duggen snart tilbage.

Thi allerede hen paa Eftermiddagen nærmer Solen sig med stærke Skridt de vestlige Bakker, hvor disse hæver sig højest imod Himmelblaaet; og ikke saa snart er dens gule Skive sunken ned bag Kongeryggens mørke, takkede Naaetræsrand, før Skyggerne atter ilsomt lister sig frem fra Tykningerne og ned imod Vandet.

Inden man faar tænkt sig om, har de naaet dettes østlige Bred og kravler ivrigt op over Kronerne.

Og alt som de stiger og løfter Lyset fra Højene, sænker den dybeste Stilhed sig over Dalen. Endnu før de sidste solforgylde Skovkupler er forsvundne, skumrer det nede i Krogene. Og under den hængende Skovkrans glider Mørket sagte frem, mens Søens store dagblinde Øje langsomt aabner sig i et stort og uudgrundeligt Blik.

Da begynder Musvaagerne deres natlige Flugt paa de bløde Vinger; Uglen svæver ud fra de mørkeste Stammer, lydløs som en Skygge. Alt viskes ud og toner bort. Skovene hylle sig ind i en blaalig, spøgelseagtig Dunst; og i Søens hvide Dampe træder Flaggermusene deres Hexedans, tumlende af Sted med den stive Hale stukket bag ud som et bitte lille Kasteskaft under de udspilede Skjortevinger.

I deres blinde Fart bumser de snart imod en Skrænt, snart imod et Træ, - eller de kredser omkring Hovedet paa en ensom, ulykkelig Vandrer, der i Nattens Mørke har forvildet sig paa Skovstierne, og som med bankende Hjærte føler sig frem mellem Stammerne, - angst for det Øjeblik, da Maaens første Horn titter frem over Skovkammen.

brændende Blik, og flygter som i Angst ind under de dybeste Skrænter, hvor de langsomt smelter hen, alt som det stiger.

Men paa de aabne Pletter mellem Buskene langs Bredden staar de smaa, fine Skovblomster og fryser i det vaade Græs. Ved det første Stænk af Sol over Skrænten strækker de deres svage Stilke og aabner som en Favn de alt for tunge Kalke hen imod den gyldne Flod, der nærmer sig over Græsset. Oven over deres Hoveder faar Edderkoppen travlt i sit dugbesprængte Spind. Fra Huller og Sprækker kommer Smaakrybet tittende, saa vævre og morgenfriske, med en Ilen og Færden, som vidste de alle, at Dagen kun er kort paa disse Steder, og Natten hurtig tilbage.

Thi allerede hen paa Eftermiddagen nærmer Solen sig med stærke Skridt de vestlige Bakker, dér hvor disse hæver sig højest imod Himmelblaaet. Og ikke saa snart er dens Skive sunken ned bag "Kongeryggens" mørke takkede Naaetræs-Rand, før Skyggerne atter lister frem fra Tykningerne og iler ned imod Vandet.

Ved Bredden synes de pludselig at standse, som om de betænkte sig. Men inden man aner det, har de langs Bunden naaet Søens østlige Rand, og fortsætter ivrigt kravlende op over Kronerne.

Og alt som de stiger og løfter Lyset fra Højene, sænker den dybeste Stilhed sig over Dalen. Endnu før de sidste solforgylde Skovkupler er forsvundne, skumrer det nede i Krogene. Og under den hængende Skovkrans glider Mørket sagte frem, mens Søens store, dagblinde Øje langsomt aabner sig i et stort og uudgrundeligt Blik.

Da begynder Musvaagerne deres natlige Flugt paa de bløde Vinger. Uglen svæver ud fra de mørkeste Stammer, lydløs som en Skygge. Alt viskes ud og toner bort. Skovene hyller sig ind i en blaalig, spøgelseagtig Dunst. Og i Søens hvide Dampe træder Flaggermusene deres Hexedans, tumlende afsted med den stive Hale stukket bagud som et lillebitte Kasteskaft under de udspilede Skjortevinger.

I blinde Kast stryger de hen over Vandskorpen og boltrer sig i Hjærtenslyst inde mellem Skrænternes Vildnis; . . . eller det hænder, at de kredser omkring Hovedet paa en ensom, ulykkelig Vandrer, der i Nattens Mørke har forvildet sig inde paa Skovstierne, og som nu med bankende Hjærte føler sig

idet hun holder Fingren for sin Mund. Naar alt er roligt, og hun ingen ser, vender hun sig og giver et Tegn med Haanden; og et Øjeblik efter dukker en hel Skare af hvide Kvinde-skikkelser frem i Maanelyset, alle nøgne som hun og med Sankt Hansorme i Haaret.

Det er Skovnymfernes Badetime. Fra hver Busk mylrer de frem. I dejlige Grupper staar de paa Bredden og binder Haaret op over de svaje Rygge. Varsomt og tøvende glider de derpaa ud i Sølvbadet. En efter en kaster de sig frem paa de slanke Arme, mens Maanen, den gamle Vellystning, smilende kærtegner dem med sine Straaler.

Saaledes lyder de omløbende Fortællinger; men jeg skylder Sandheden at sige, at jeg aldrig selv har set eller hørt noget af det beskrevne, endda jeg kender denne Skov bedre end maaske nogen anden. Dermed vil jeg dog ingenlunde have sagt, at det maa være løs Tale, eller at de Folk, der tror paa deres Aabenbaringer, har været Genstand for et Sansedrag eller, rent ud sagt, har haft en / Tryne paa. Jeg lader enhver svare for sig; siger kun, at den er bedst hjulpen her i Verden, der ikke ser for meget.

Og nu nok om de Ting.

Søen har sit Afløb i Øst, hvor en Bæk med stort Besvær og ligesom snøftende baner sig Vej mellem Sten og nedstyrede Træer i Bunden af en dyb Skovkløft. Amtschausseen, der paa et Stykke har fulgt Søens Bred, bøjer her atter ind i Skoven og følger Bækkens Løb med alle dens Bugtninger. Og pludselig aabner Skoven sig, og Blikket tumler overrasket ud over et stort, lyst og velbefolket Englandskab.

Det er Lihme Sogn, gennemstrømmet af den brede, muntert flydende Lihme Aa, kendt og skattet af alle Geddefiskere der paa Egnen. Aaen slaar just paa dette Sted en stor Bue henimod Skoven, ligesom for at hente Afløbet fra Søen; og her er ogsaa Chausseen ført over den ved en anelig Bro paa fire Pæleaag.

I Skovbrynet udfør denne Bro, inde under en Samling høje, rødlig, halvt udgaaede Fyrretræer, ligger Skovens eneste menneskelige Vaaning. Det er en bruntjæret Længe af et saare sorgmodigt og affældigt Udseende / med skæve Vinduesrammer og en sammensunken Mønning. En ældgammel, skallet og forvreden Hyldebusk gror bagfra op over Græstørvestaget, hvor den ligger

Thi paa dette Tidspunkt - saa siges der - begynder et sælsomt Kogleri. Da høres, dybt inde fra Skoven, et ynkeligt Raab: Til Hjælp! - Til Hjælp! . . . Hastige Skridt og Lyden af knækkede Kviste stiger op fra Foden af den nærmeste Bakke, hvor Søen skærer sig ind med sin skjulteste Krog. En Baad skures ud¹, - det høres tydeligt - og Aarenes Plask i Vandet, idet den ilsomt forsvinder.

Til andre Tider er det klingende Jagthorn og Hundeglam i det fjærne. Og ude fra Søen har man hørt svage, klagende Jomfrustemmer, baaret ind paa Ryggen af smaabitte nyfødte Bølger, - Røster, saa siger man her, fra de gamle begravne Aarhundreder, da Stimænd og fredløse Folk holdt sig til i disse Skove og byggede sig Huler mellem Egene; da høje Herrer, med hvide Hattefjer og sorte Hingste, i pragtfulde Optog jagede Vildbassen mellem disse Stammer, og da de rødmalede Landsbyers smukke Døtre i mørke Nætter sneg sig ned gennem Kløften til dette Vand, for i dets kølige Dyb for evigt at tvætte sig efter Herremændenes Kjærtegn.

Men naar ved Sankt-Hansdags Tider Fuldmaanen sejler over Søen og lægger sit Sølv over Skoven - da lær det saa besynderligt der inde under Træerne . . . En Gren bøjes til Side ud mod Vandet, et Hoved titter ud, og frem i Maanelyset skrider med forsigtige Trin en ung og dejlig Kvinde, - nøgen, saa siger Præsten, med en Sankt Hansorm i sit dunkle Haar.

Bag hende følger andre - otte, ti, tyve - alle nøgne som hun, og med Sankt Hansorme i Haaret.

Under Latter og halvkvalte Skrig glider de ud i Sølvbadet. Rødmende kaster de sig paa de snehvide Anne og vælter sig i det flydende Metal, der skyller over deres straalende Bryster.

Maanen, den gamle Vellystning, der sidder der oppe som de kyskes Vogter, synes ligesom mistænksom at spidse

frem imellem Stammerne - angst for det Øjeblik, da Maanens første Horn titter frem over Skovkammen.

Thi paa dette Tidspunkt - saa siges der - begynder et sælsomt Kogleri. Da høres, dybt inde fra Skoven, et ynksomt Raab: *Til Hjælp! - Til Hjælp!* . . . Hastige Skridt og Lyden af knækkende Kviste stiger op fra Foden af den granklædte Bakke, hvor Søen skjærer sig ind med sin skjulteste Krog. En Baad skures ud, (det høres tydeligt) og Aarenes Plask i Vandet, idet den ilsomt forsvinder.

Til andre Tider er det klingende Jægerhorn og Hundeglam i det fjærne. Og ude fra Søen har man hørt svage, klagende Jomfrustemmer, baaret ind paa Ryggen af smaabitte nyfødte Bølger . . . Røster (saa siger man her) fra de gamle begravne Aarhundreder, da Stimænd og fredløse Folk holdt sig til i disse Skove og byggede sig Huler mellem Egene; da stolte Herrer med skinnende Hattefjer og skønne Damer paa mælkehvide Hopper i pragtfulde Optog jagede Vildbassen mellem disse Stammer; og da de rødmalede Landsbyers smukke Døtre i mørke Nætter sneg sig ned gennem Kløften til dette Vand, for i dets kølige Dyb for evigt at tvætte sig efter Herremændenes Kjærtegn.

Men naar ved Skt. Hansdags Tider Fuldmaanen sejler over Søen og lægger sit Sølv over Skoven - da lær det saa besynderligt derinde under Træerne.

En Gren bøjes til Side ud mod Vandet, et Hoved titter ud, og frem i Maanelyset skrider med forsigtige Trin en ung og dejlig Kvinde . . . nøgen (saa siger Præsten) med en Sankt Hansorm i sit dunkle Haar.

Frygtsom hælder hun sig frem, og ser sig spejdende omkring; vender sig da pludselig og lægger - tys! - Fingren paa sin røde Mund.

Thi bag hende dukker andre frem, fra Buskene, fra Skrænterne - fire, otte, ti, - alle nøgne som hun og med Sankt Hansorme i Haaret.

Rødmende, under ængstelig Tavshed, lister de frem indod Sølvbadet. To og to, eller Grupper paa fire og sex, med det lange, mørke Haar bundet op over de blanke Rygge, glider de tøvende og varsomt frem over Bundens Sand, gysende og smiler som betænkeligt til det flydende Metal, der stiger op om deres hvide Legemer. Pludselig kaster En sig frem paa de slanke Anne. Et halvkvalt Skrig! . . . og alle dukker under

som en stor, knoklet Troldehaand med krummede Fingre. Det ser ud, som om den søgte at trække Huset ned i Jorden og foreløbig havde faaet Held til at give Taget det Knæk i Ryggen.

Det er en fordums Færgekro.

I gamle Dage, d.v.s. for en tredive Aar siden, var der nemlig ingen Bro over Aaen. Der var lidt nord derfor et Vadested, hvor Kreaturerne kunde gaa over; men vejfarende Folk og Køretøjer maatte færges. For de førstes Vedkommende skete dette i en Ege, for de sidstes paa en Kaag eller Flaade, der rummede baade Hest og Vogn.

I farbart Skovføre kunde der godt samle sig en hel Lejr af Vogne paa begge Sider af Aaen, og det af den forskelligste Slags. Der var disse nu forsvundne hushøje Fragtkøretøjer med Sejldugshvælvning over og en Tjærebøtte hængende inde under Faddingen. Der var Slagterkærrer og Bøndervogne og store Herskabskarosser med hævet Buk og et Tjerner-/sæde bagpaa. Inde i Kroens lave, tilrøgede Stuer var der fuldt af Folk. Paa travle Dage maatte man ofte vente baade en og to Timer, før man kunde komme over, og imidlertid blev mange hængende ved en Snak eller et Slag Kort og en Kaffepuns inde hos gamle Kren Kromand, indtil det maaske blev Nat og maaske Morgen igen.

Dengang havde dette Bedested et godt og kendt Navn over det ganske Jylland. Ikke fandtes der vel paa den Tid mangan vejfarende Svend fra Thy til Hamborg, der ikke havde drukket sig en Rus og fingret ved de brede Kælderpi-piger i Lihme Færgekro.

Livligt var her især i Dagene efter de store Hestemarke-der i Randers og Hjallerup, eller om Foraaret, naar Studedrif-terne passerede forbi nordfra paa Vej til Husum Marked. Kobler paa indtil en Snes Heste - den ene bundet til Halen af den anden med en Halmsime - blev svømmet over Aaen, og Studedrifter paa tilsammen flere Hundrede Dyr kunde om Aftenen lejre sig nedenfor Kroen for at overnatte der. Hændte det nu, at der ved det samme Lav havde været Torv eller Krammarked

i en af Købstæderne deromkring, blev / der en Tummel og Forvirring uden Lige. Folk og Kvæg og Vogne stuvedes sammen her mellem Aaen og Kroen som paa en Markeds-plads. Taskenspillere og Bjørnetrækkere slog deres Telte op

Ørene lyttende efter fjærne Trin. Ivrig spejder den rundt i Skovene, som frygtede den skjulte Fjender nærme sig den henrivende Gruppe, som den kjærtegner med sine Straaler.

Flere og flere stiger op fra Søens Bund; - nogle med Siv i det lange blonde Haar, andre i lette Gevandter, vævede af Nattens silkefine Taager, - indtil ved første Hanegal det hele Syn forsvinder, og Maanen sidder ene tilbage, gusten og fortrædelig.

Et af Søens mærkeligste Punkter er den saakaldte "Ekkokrog". Det er et langt, blæksort Vand, der tæt henne ved Kløften skærer sig ind i en halvt udgaaet Fyrreskov.

Over dets aabne (og smalleste) Ende fører ogsaa her en tjæret Pælebro den brede Kjørevej - Amtsvejen, der kommer inde fra Storskoven - over Vandet; og kun et kort Stykke herfra ligger Søens eneste menneskelige Vaaning.

Den ligger netop dér, hvor Vejen drejer ind igjennem Kløften - halvt i Skyggen af nogle høje, ranke, men ganske skallede Træer, halvt kiggende frem gennem selve dette Dalens store Vindue.

Op over Græstørvtaget gror en gammel forvreden Hyldebusk; og selv ser den lange brunmalede Længe saa forældet og affældig ud med sin krogede Egetræs Binding og sine - flaskegrønne Ruder.

Det er den gamle Færgetro.

Siden Broen for en Snes Aar siden blev bygget over Aaen, har den ganske mistet sin Betydning. Den gule Postkareth², Bøndernes lavhjulede Vogne, ja selv Fragtmænd og Prangere ruller den raskt forbi, uden at ænse den, - højest med et medlidende Smil til de to støvede, gammeldags Karaffer med Pommerants og Pebermynte, der endnu ses i Vinduet.

Bølgen og vælter sig i Dybet.

Maanen, den gamle Vellystning, der sidder deroppe som de kyskes Vogter, synes ligesom mistænksomt at spidse Ørene, lyttende efter fjærne Trin. Ivrig spejder den rundt i Skovene, som frygtede den skjulte Fjender nærme sig denne henrivende Gruppe, som den kjærtegner med sine Straaler.

... Flere og flere stiger op fra Søens Bund, nogle med Siv i det lange, blonde Haar, andre i lette Gevandter, vævede af Straalernes Sølvspind og Nattens silkefine Taager. Men ved første spæde Hanegal, der lyder ind gennem Kløften, forsvinder det hele Syn, og Maanen sidder ensom tilbage, gusten og fortrædelig.

2

p.10

Et af Søens mærkeligste Punkter er den saakaldte "Ekkokrog". Det er et langt, blæksort Vand, der tæt henne ved Kløften skjærer sig ind i en halvt udgaaet Fyrreskov, og hvis Navn skyldes en egen mystisk Mumlen, der siges at svare enhver, som raaber ind over det.

Ved dets aabne (og smalleste) Ende forbindes Bredderne af et almindeligt Kjørebræt, hvilende paa et Par grønligt-slimede Pæle-Aag, hvorover Skovvejen føres. Denne, der kommer inde fra Storskoven, løber herfra et kort Stykke langs med Søens Rand, inden den drejer ud igjennem Kløften. Og netop her, halvt i Skyggen af fire høje, ranke, men næsten skallede Fyrretræer, halvt kiggende frem gennem selve dette Dalens store Vindue, ligger Søens eneste menneskelige Vaaning.

Det er en lang, brunmalet Længe af et saare kummerligt og affældigt Udseende, med kroget Egetræs Binding, hvide Vinduesrammer, flaskegrønne Ruder og med en gammel, forvreden Hyldebusk, der gror op over Græstørvtaget som en stor Dødningehaand, der barmhjærtig søger at trække Oldingen med sig til Hvile i Jordens Moderskjød.

Det er den gamle Færgetro.

Siden Broen for en Snes Aar tilbage blev bygget over Aaen, har den ganske mistet sin Betydning. Den gule Postkareth, Kystlands-Bøndernes lavhjulede Vogne, ja selv Fragtmænd og Prangere ruller den rask forbi uden at ænse

inde under Træerne; Lirekasser og Børn skreg omkap; Studene brølte og fulde Folk sang. Inde i Krostuerne var der ikke til at komme frem. Lammeskindsklædte Drivere fra Djursland og Salling, Studeprangere med tunge Maver og fede Nakker, Opkøbere fra Marsken og jødiske Hestehandlere fra Hamborg og Berlin sad omkring Bordene i en Damp af Tobak og handlede eller spillede Kort.

Ofte, naar Hovederne blev hede hos saadanne Folk, hvis Hjernær var øre af mange Dages Drik og Larm, kunde der blive farligt nok at færdes. Det mindste saarende Ord, lidt Uenighed om en Handel eller blot lidt Fjas med en andens Pige kunde i en Haandevending rejse et Stormrøre over hele Pladsen. Hestene stejlede foran Vognene, Knortekæppe og knyttede Næver susede i Luften, mens Fruentimmer og Børn flygtede skrigende ind i Skoven.

Helt forunderligt er det at tænke paa / disse Scener, naar man nu kommer der forbi og ser det forladte Hus, der stirrer uhyggeligt tomt

UNG ELSKOV 95

ud for sig, ligesom hensunken i Minderne om sin Stortid. Efter at Broen for en Menneskealder siden blev lagt over Aaen, tabte det jo paa eengang al sin Betydning. Saalænge den gamle Kromand endnu levede, stoppede Bønder og farende Kræmmere dog gerne op for at faa sig en Dram og en Passiar med ham. Men efter hans Tid begyndte dets Forfald.

II

Nu maa et Par Blade af denne min Mindekrans vies Kren Kromands Datter. Hun hed Ellen og var paa den Tid, da leg kom der til Egnen som ung Hjælpelærer, en Pige paa nitten Aar eller maaske tyve. Hun var stor og haandfast af Skikkelse, havde nøddebrune øjne og mørkt Haar. Kren Kromand var nemlig af fremmed Slægt, stammede ned fra de af Frederik den femte indførte "Kartoffeltyskere", som de kaldtes, i Lysgaard Herred. Han var ellers ikke meget for at vedkende sig sin Æt; men da jeg stod ved hans Dødsseng og Ligsveden sprak ham af Panden, hørte jeg ham mumle tyske Bønner.

Dens sammenfaldne Dør staar lukket til højt op paa Dagen, og under det fremadludende Tagskjæg, hvorunder Svalerne huserer, smulrer Murene uforstyrret hen, som om den gamle Krøbling endelig havde forstaaet, at dens Tid var omme, og roligt ventede Døden, hensunken i sine Minder.

Thi i gamle Dage kendtes dens Navn over det halve Jylland. Ikke fandtes der vel den Gang fra Sallingland til Hamborg en vejførende Svend, værd at nævne, som ikke havde drukket sig en fuldgod Rus og kysset de fede Kjælderpiger i Balderød Færgetro. I farbart Skovføre kunde der i hine Tider samle sig lange Rækker af Vogne uden for dens Dør - hele Tog af Kjøretojer, det ene bag det andet, indtil langt ind i Skoven, mens otte Mand uden Ophør satte over Aaen med store Pramme og Baade. - Svimlende høje Fragtlæs med Sejldugsbuer over og med Tjærebøtten hængende mellem Hjulene; Kræmmervogne og grevelige Karosser stod altid pakkede i den snævre Gaardsplads bag Længen; og inde i de mørke, lave Stuer var der overfyldt af Kjøresvende, Probenreutere, Bønder og Herskabskuske, som bankede i Bordene og raabte paa Pigerne, der røde og forpustede bar ud og ind fra Køkkenet.

Mægtige Drifte af Slægtkvæg, der dreves sydpaa ned mod Slesvig, lejrede sig til Stadighed ved Aftenstid omkring dens Mure og lettede igjen ved første Daggry under de raa Driveres Stageprik og skingre Skraalen. Vældige Hestekobler - femten, tyve Stykker - helt oppe fra Randers og Viborgeggen, dundrede Dag og Nat forbi den over det halvraadne Kjørebræt, der den Gang førte over Ekkokrogen.

Men naar det ved Efteraarstide faldt ind med de store Markeder i Kjøbstæderne der omkring, foldede Stedet sig dog først ud i sin livligste Glans. Da kunde der samles omkring den en sand Lejr af Bønder og Vogne og Prangere og Kvæg - et saadant Virvar af brægende Faar, skrigende Børn, Invalider med Lirekasser, Skærslibere, ja selv Taskenspillere og tamme Bjørne, som paa den egentlige Markedsplads. Drukne Karle med Fraaden om Munden dansede omkring de stejle Heste; pyntede Pigebørn drev af Sted i lange Rækker langs ad Søen, hvor Konerne sad i Græsset og gav deres Børn Die.

den - højst med et medlidende Smil til de to støvede, gammeldags Karafler med Pommerans og Pebermynte, der endnu ses i Vinduet nærmest Døren.

Denne - lav og sammenfalden som den er - staar da ogsaa gjerne lukket til højt op paa Dagen. Og under det fremspringende Tagskjæg, bag hvilket Svalerne huserer, smulrer Murene uforstyrret hen, som om den gamle Krøbling endelig havde forstaaet, at dens Tid var omme, og nu blot roligt ventede den fuldstændige Opløsning, hensunken i sine Minder.

Thi i gamle Dage havde dens Navn været kjendt over det halve Jylland. Ikke fandtes der vel den Gang fra Sallingland til Hamburg en vejførende Svend, værd at nævne, der ikke havde drukket sig en fuldgod Rus og kysset de fede Kjælderpiger i Balderød Færgetro.

I farbart Skovføre kunde der i hine Tider samle sig lange Rækker af Vogne udenfor dens Dør, hele Tog af Kjøretojer: hushøje Fragtlæs med Sejldugsbuer over og Tjærebøtten hængende mellem Hjulene, Slagterkærere, Kræmmervogne og grevelige Karosser - det ene bag det andet, indtil helt ind i Skoven, medens fire Mand uden Ophør satte over Aaen med Pramme og store Baade. Og inde under de tilrøgede Stuers lave, ommædte Egeloft kunde man til Tider næppe trænge sig frem for lammeskindsklædte Kjøresvende, Pelsværks-Probenreutere, skjæggede Herskabskuske og sølvknappede Bønder i Spændesko og Fløjels Knæbuxer.

Mægtige Drifter af fedt Slægtkvæg, der den Gang dreves syd paa, ned mod Slesvig, lejrede sig jævnlig ved Aftenstid omkring dens Mure. Vrinskende Hestekobler - femten, tyve Dyr i Række - helt oppe fra Limfjorden og Viborgeggen, dundrede Nat og Dag forbi over det halvraadne Kjørebræt, som ogsaa den Gang førte over Ekkokrogen.

Livligt var der dog især paa de Tider efter Høst, naar det faldt ind med et af de store Markeder i de nærmeste Kjøbstæder. Der kunde da efterhaanden samle sig en saadan Lejr af Vogne, Folk og Kvæg paa den udhuggede Plads ind mod Skoven - en saa forvirret Larm af brægende Faar, skrigende Børn og falske Lirekasser som paa den egentlige Markedsplads. Taskenspillere og Bjørnetrækkere, der tilfældig var fulgt med fra Staden, opslog uden videre deres Telte under

Ellen var en stille Pige, tavs og indadvendt, noget søvnlig maaske af Natur og med en temmelig maadelig Forstand. Efter at Broen var blevet bygget og der ikke længer var Brug hverken for Jomfru eller Kælderpiger, besørgede hun Opvarningen alene. Men aldrig talte hun til nogen fremmed Gæst, hvormeget han saa sukrede sine Ord. Altid var hun paa sin Post overfor al Slags Nærgaaenhed. Sagtens havde hun i sin Opvækst her mellem Kroens Piger set mere af den Slags, end godt var for hendes Bamlighed. Hendes egen, tidligt modnede Legemsfyldte har, tænker jeg, under disse Forhold ogsaa bragt hende Erfaringer, der fostrede Mistro til det mandlige Køns Tænkemaade. Der kunde komme noget koldt og fjendtligt i hendes Blik. Selv hendes Venner var aldrig helt trygge hos hende.

Jeg havde i Løndom baaret Kærlighed til denne store, skønne Pige næsten fra den første Gang, jeg saae hende. Under det Paaskud, at jeg kom der for hendes Faders Skyld, der allerede dengang var mærket til Døden, besøgte jeg Kroen ofte, skønt mine Foresatte gentagne Gange advarede mig mod at paadrage mig et Skin af Letfærdighed.

• Om Kren Kromand skal jeg endnu blot fortælle, at han var den tykkeste Mand, jeg har set. I sine sidste Aar sad han næsten ubevægelig i en Armstol ved Kakkelovnen og sov for det meste. Han havde gule Skindærmer i sin Vest og en Kabuds af Hundeuld paa Hovedet. Paa

96 UNG ELSKOV

Fødderne havde han store Sivsko, og under disse laa to ovnvarmede Mursten, der bestandig maatte skiftes. Alligevel bævrede han altid af Kulde. Det umaadelige Fedtlegeme skalv som i Frost. Ved Siden af hans Stol stod der et Bord med Brændevinskaraffel og Glas. Hvergang han vaagnede, skænkede han sig en Dram. Sea kiggede han sig omkring i Stuen, og dersom der i øjeblikket ikke var nogen, han kunde faa sig en Passiar med, sov han videre.

Han var endnu paa den Tid ganske aandsfrisk og havde egenlig ingen Smerter, led kun nu og da af Aandenød. Saasart der var Fremmede, blev han munter og snaksom. Saa uformelig han var, ogsaa i sit Ansigt, skød der Liv og lun Lystighed ud af Mundens og de mørke øjnes Kroge. Det

Og inde i selve Kroen, der - bogstaveligt - var stuvet fuld indtil Tagryggen, idet der med Halm og Brædder var lavet Lejer over Hanebjælkerne for at faa Plads, sad de tyske Studeprangere med deres fede, glinsende Nakker, og smaa jødiske Hestehandlere, fra Ungarn og Siebenbürgen, med Stemmer saa skarpe som Knivsblade.

Ofte, naar Hovederne var bleven hede hos disse Folk, der til Tider maatte vente halve Døgn, inden de blev sat over, og hvis Hjærne var ør af mange Dages Drik og Larm, kunde her blive farligt nok at færdes. Det mindste saarende Ord, et Albuestød eller blot lidt Fjas med en andens Pige kunde paa én Gang bryde Freden over hele Linjen i denne utæmmede Sværm, hvis Lidenskaber blot ligesom ventede paa en Lejlighed for at bryde løs. Da flygtede Fruentimmerne med skærende Skrig og skjulte sig under Vognene; tunge Slag faldt fra Jydernes jærnhamrede Næver, mens Raab og blodige Pander væltede ud fra Krodøren, hvor Stoleben og Tyskernes knortede Kjæppe svingedes i Luften.

. . . Men ogsaa andre Billeder, fra endnu fjærmere Tider, havde disse Mure set drage forbi. Endnu levede i Folk Sagnet om vilde Mordbrændere, der holdt sig til her; om en Mand med blegt Ansigt og blodige Hænder, der i Nat og Mørke havde banket paa Færgemandens Rude og paa sine Knæ bedt ham om Skjul. Og dersom disse gamle krogede Egebjælker havde kunnet tale, vilde de fortælle om skønne Damer med skinnende Klæder, der red her forbi paa mælkehvide Hopper, fulgt af smækre Pager i gule Tricots, bærende Falke med røde Læderhætter paa deres opløftede Finger. Eller de vilde hviske om lystne Riddersmænd, der sneg sig herhid om Natten under mørke Kapper, for at bestjæle Skovens kyske Døtre....

Men nu var, som sagt, alt dette forbi. [herfytter vi stoffet]

*

*

*

Kjære Læser! Denne Egn og disse Omgivelser har været Skuepladsen for en Tragedie, i hvis Mysterier jeg næste

Træerne. Og inde i selve Kroen, der – bogstaveligt – var stuvet fuld indtil Tagryggen, idet der med Halm og Brædder var dannet Lejer over Hanebjælkerne, sad store tyske Studeprangere med fede, glinsende Nakker, og smaa, jødiske Hestehandlere fra Ungarn og Siebenbürgen og skreg og dundrede i Bordene.

Ofte, naar Hovederne var bleven hede hos alle disse Folk, der til Tider maatte vente halve Døgn, inden de blev sat over, og hvis Hjærne var ør af mange Dages Drik og Larm, kunde her blive farligt nok at færdes. Det mindste saarende Ord, et Albuestød eller blot lidt Fjas med en andens Pige kunde paa én Gang bryde Freden over hele Linjen.

Naaede Kampen da selve Kroen, blev Forvirringen ubeskrivelig. Som om Lidenskaberne i denne utæmmelige Sværm blot lurede paa en Lejlighed til at bryde løs, kunde der i et Nu rejse sig en sand Storm af knyttede Næver og truende Stokke, der med Eder og Raab tumlede frem imod Døren og ud mellem de stejle Heste. Da flygtede Fruentimmerne med angstfulde Skrig og skjulte sig med Børnene under Vognene. Tunge Slag faldt fra Jydernes jærnhamrede Næver, mens Tyskernes Knortekjæppe og skingre Stemmer gennemskar Luften.

passede godt nok, hvad der tidt blev sagt om ham, at han var lige saa fuld af Historier som af Snapse.

Hvad hans Mangel paa Maadehold angaar, saa har jeg regnet ud, at han endnu i sine sidste Aar, skønt Koldfeberen tog svært ved ham, til daglig drak omtrent halvanden Pot Brændevin, ved særlige Lejligheder adskilligt mere. Alligevel har jeg aldrig set ham blot den mindste Smule beskænket. Heller ikke paa anden Maade satte Drukkenskabens sine Mærker paa ham. Hans Ansigt var glat og smukt lige til det sidste. Selv hans Tykkelse havde mere sin Grund i Ladhed end i Fylde. Han havde aldrig bevæget sig synderligt udenfor sin Skænkestue, og om hans Sindsro og Ligevægt blev der fortalt mange pudsige Historier. Da saaledes engang en Mand under et af de vilde Slagsmaal, der i Fortiden var saa almindelige her, havde faaet Hovedet flækket af en Knippel og faldt død om paa Gulvet, skal Kren Kromands første Ord have været det Spørgsmaal til Kælderpigen, om han havde betalt sin Puns.

Af hans Legemsomfang har jeg i min Dagbog fundet følgende Maal:

Læggevidde 28~/4 Tommer. Laarvidde, maalt et Haandspænd over Knæet, 39 Tommer. Omkring Livet, i Linje med Navlen, 66~/2 Tomme. Overarmen 23 Tommer. Halsen (over Æblet) 321/4 Tomme. – Jeg skylder dog Sandheden at tilstaa, at disse Maal er taget paa et Tidspunkt, da den Vattersot, hvoraf han sluttelig døde, allerede var stærkt fremskreden. Han gjorde endnu dengang selv Spas med sin Tykkelse og var altid villig til på mindste Opfordring at fremvise sine Former.

Hans Kone var død Aaret før jeg kom her til Egnen, og Ellen var hans eneste Barn. Hun passede ham i hans Ubehjælpelighed med en utrættet Omhu, som det var kønt at se paa, og som gjorde mig endnu mere indtaget i hendes Person.

UNG ELSKOV 97

Om mit Forhold til denne Pige skal jeg nu meddele, hvad der er nødvendigt til Forstaaelse af min Livsgang.

Som Hjælpelærer i Starup Skole havde jeg førnævnte Provst Hjort i Lihme til øverste Foresat, og en Dag modtog jeg et Brev fra ham med Anmodning om at indfinde mig hos

Gang skal indvie Dem. Den er en af disse dagligdags, som enhver kjender, og som aldrig hører op, før vi alle bæres bort paa Dødens Flaggermusvinger.

Rusticus.

[Ude og Hjemme, nr. 355, Søndag den 20. Juli 1884:]

Fra Landet

Iste Kapitel
af Pigen Marthas Historie.

Der levede en Gang i gamle Dage - d. v. s. for en Snes Aar siden - en lille løjerlig Mandsling med rødt, kruset Haar og sorte Øjne, der under forskellige Navne, saa som "Bettefanden" eller "Bændeljøden", rendte rundt fra By til By med en sort Trækasse i en Rem paa Ryggen og en lang hvid Stav i Haanden, - hilsende, uden at standse sin Fart, enhver, han kom forbi, med den samme gemytlige og saalydende Tilsigelse:

"Her er Jakob igjen, godt Folk! . . . Her er Bændler og Baand til bitte Kjesten, her er Snus til gamle Moster, her er Mandelklid; Sæbe og lugtendes Vande. Alt hvad Hjærtet begjærer faar I her af Briller, Broscher, Naale, Penne, Knive . . ."

Inden Ramsen var ført til Ende, var han allerede hen ad Vejen; og Bonden, for hvem Jakob var en gammel Kjending, standsede rolig sin Plov og saa smilende efter Puslingen, der pilte bort langs Grøftekanten på sine tynde Fugleben.

Saa snart det rygtedes i en By, at Jakob Jøde var kommen, før der - fortæller man - som en Feber i alt Kvindfolket. Skikkelige Koner, der til dagligdags røgtede deres Hus i al sømmelig Adstadighed, slap baade Grydeslev og Diebarn for at komme først ned til Kroen eller Skolen eller hvor der var nu var, han havde udkrattet sine Varer - ja, endog gamle Bedstemødre saa' man rokke ilsomt ned ad Gaden ved deres Stave, med den tomme Snustobaksdaase og en eller anden gammeldags Sølvgjenstand gjemt i den rystende Haand." Hvor Soen er, holder Grisene til!" skreg han med sin lystige Ravnestemme, naar han saa' dem strømme ind, og slog sig

3

Paa denne Tid, d. v. s. for en Snes Aar siden, levede der her i Landet en lille løjerlig Mandsling med rødt, kruset Haar og sorte Øjne, der under forskellige kjærlige Navne, saasom "Bettefanden" eller "Bændeljøden", rendte rundt fra By til By med en sort Trækasse i en Rem over Ryggen og en hvid Stav i Haanden - hilsende, uden at standse sin Fart, enhver, han kom forbi, med den samme gemytlige og saalydende Tilsigelse:

"Her er Jakob igjen, Godtfolk! . . . Her er Bændler og Baand til bitte Kjesten, her er Snus til gamle Moster, her er Mandelklid, Sæbe og lugtendes Vande. Her er alt hvad Hjærtet begjærer af Briller, Broscher, Naale, Penne, Saxer, Knive . . ."

Inden Ramsen var ført til Ende, var han allerede langt hen ad Vejen. Og Bonden, for hvem Jakob var en gammel Kjending, standsede rolig sin Plov og saa' smilende efter Puslingen, der pilte bort langs Grøftekanten paa sine tynde Vadefugle-Ben.

Saasnat det rygtedes i en By, at Jakob Jøde var kommen, før der - fortæller man - som en Feber i alt Kvindfolket. Selv skikkelige Koner, der til daglig røgtede deres Hus i al sømmelig Adstadighed, slap baade Grydeslev og Diebarn for at komme først ned til Kroen eller Skolen eller hvor det nu var, han plejede van at udkramme sine Varer, - ja, gamle Bedstemødre saa' man rokke ilsomt ned ad Gaden ved deres Stave, med den tomme Snustobaksdaase og en eller anden gammeldags Sølvgjenstand gjemt i den rystende Haand.

"Hvor Soen er, holder Grisene til!" skreg Jakob med sin lystige Ravnestemme, og slog sig med et Klask i de lange, fregnede Hænder for at begynde Handelen.

Men - *det* Ord gik imellem Folk, at Jakob Jøde nok

ham den følgende Morgen. Brevets Tone gjorde mig varm om ørene; jeg anede, at det igen drejede sig om mine Besøg i Skovkroen. Min Medlærer og kirkelige Medtjener i Sognet, Hr. Anton Kristian Frederik Ovesen, hvis Fromheds Art jeg forhen, som jeg haaber, med tilstrækkelig Tydelighed har betegnet, havde om Søndagen, da vi mødtes i Kirken, slaaet øjnene ned og læspet paa en sødlig Maade, der straks vakte min Mistanke om, at han igen havde ondt i Sinde mod mig.

Jeg husker Dagen saa nøje, som laa den ikke en Maaned tilbage i Tiden. Det var en klar Frostdag i Begyndelsen af Marts. Der laa lidt smudsig Sne i Agerfurerne, men Jorden var ellers bar. Jeg havde hørt, at der den foregaaende Dag var bleven skudt en Snespe i Holtet bag Bastrup Mose, og for at døve den stærke Sjælsspænding, jeg var kommen i, tog jeg min trofaste Bøsse og gik ud.

Det er fra gammel Tid bekendt, at Aarets tidligste Snepper ofte viser sig i denne Egn. Til Bevis for Paastandens Rigtighed skal jeg anføre følgende. Det er jo en fast Skik overalt i Landet, at den første skudte Snespe, "Kongesneppe", som den kaldes, indsendes til Majestætens Køkken, som belønner den heldige Jæger med en Sum, der i min Tid udgjorde fem Rigsbankdaler. Denne Præmie er i de sidste halvhundrede Aar ikke mindre end tretten Gange tilfaldet Mænd fra Lihme og nærmest omliggende Sogne, den ene Gang mig selv. Det var i 1859. Det er, kan jeg næsten sige, den eneste Gang, Skæbnen har vist mig sin Gunst.

Den Martsdag, jeg nu taler om, gik jeg mod i Hu langsmed Skovkanterne, indtil det mulmede, uden at jeg fik saa meget som en Fjer i Posen til Trøst. Tilsidst drev jeg modstandsløst hen imod Kroen. Jeg kunde ikke gaa hjem uden at have set Ellen.

Udefra kunde jeg gennem Vinduet se, at hun var alene i Stuen. Hun sad bag Bordet ved et Lys og bødede noget Tøj. Faderens Stol ved Kakkelovnen stod tom. Den Gamle var allerede bragt tilleje i Sengeskab et.

Der var lagt et Par Tørv i Ovnene, de lyste hyggeligt ud paa Gulvet, og jeg mødte en behagelig Lunhed, straks jeg kom indenfor Døren. Ellen varmede en Kaffetaar til mig, og længe sad vi overfor hinanden

98 UNG ELSKOV

med et Klask i de lange flade Hænder for at begynde Handelen.

Men der var ogsaa Folk, der holdt sig hjemme og lukkede deres Dør, saa længe Jøden var i Byen, og fornuftige Mødre holdt et aarvaagent Øje med deres voxne Døtre, indtil de vidste ham vel over Sogneskjellet. Thi Jakob - saa sagdes der listig - havde mer end en Kræmmersjæl i sig.

Naar han stod der midt imellem alt det meget Kvindfolk og lod sine Øjne løbe hen over deres bugnende Lemmer, eller naar han med et smægtende Udtryk skød sin spidse Skulder op til Øret foran et lille næppe voxent Pigebarn, der frygtsomt nærmede sig med et gammelt Sølvspænde eller en Stump Guldgalon i Haanden, kunde man se det paa hans lange, smalle Læber og store, udvidelige Næsebor, at hans Hjærte var for mer end Søslinger.

Saa besynderligt det end lyder, skulde den lille blege Mand endog ingenlunde være ufarlig for de unge Fruentimmer, han lod sine sorte Øjne falde paa. Ja, det Ord gik mellem Folk, at endnu havde ingen Pige, - som det var hans Alvor at vinde, i Længden kunnet modstaa hans bønfaldende Blik . . .

Dette være nu, som det vilde, saa hændte det allenfals mere end én Gang, naar han havde forladt en By og atter var paa sin Vej langs Grøftkanterne, at der paa et ensomt Kammer sad en uheldig Stakkel forvirret og skamfuld paa sin Sengekant, gribende sig i sin Fortvivelse omkring Panden og i Barmen, uden at kunne forstaa sig selv eller hvad for Kogleri der havde omtumlet hende.

Hvert Aars Høst og Jul kom Jakob til Balderød Færgetro; og da han fra gammel Tid var kjendt med Kren Kromand, magede han det gjerne saa, at han tog sit Nattekarver her.

Kromanden havde ogsaa en Datter. Hun hed Ellen, og var et stort, haandfast Fruentimmer med et Par hvasse, brune Øjne, med hvilke hun forstod at holde sig al den Slags Nærgaaenhed fra Livet, hvortil hendes svulmende Former her under visse Forhold kunde indbyde. - Jakob, der havde set hende voxte op, talte hende faderlig til; og hun, der trods sin Størrelse dog ikke var stort mere end et Barn, tillod ham villig at sætte sig hos hende.

Naar han en enkelt Gang - hvad der kunde hælde -

havde mér end en Kræmmersjæl i sig. Naar han stod dér midt imellem alt de meget Kvindfolk og lod sine hastige Øjne løbe hen over deres sunde Lemmer og blottede Halse, - eller naar han med et smægtende Grimace skjød sin spidse Skulder op til Øret foran et lille, næppe voxent Pigebarn, der frygtsomt nærmede sig med et gammelt Sølvspænde eller en Stump Guldgalon i Haanden, kunde man se det paa hans smalle, fine Læber og store, udvidelige Næsebor, at hans Hjærte var for mer end Søslinger.

Saa besynderligt det end lyder, skulde den lille blege Mand endog ingenlunde være ufarlig for de unge Fruentimmer, han lod sine mørke Øjne falde paa. Indviede vilde endog paastaa, at endnu havde ingen Pige, som det for Alvor havde været hans Agt at vinde, i Længden kunnet modstaa disse Blikkes sorte Trolddom. Og mer end én bekymret Moder fik ingen Ro, før man vidste ham vel igjen over Sogneskjellet. -

Hvert Aars Jul eller Fastelavn kom Jakob til Balderød Færgetro. Og da han fra gammel Tid var kjendt med Kren Kromand, magede han det gjerne saa, at han tog sit Nattekarver her.

Nu kunde det i hine Dage og paa denne Aarstid ofte hælde, at blot et Par Døgns vedholdende Regn eller et Snefog med Tø gjorde Skovvejene saa godt som ufremkommelige. Saasart det derfor rygtedes om den første Vogn, der var bleven siddende i Æltet, ophørte al Færdsel til og fra Kystlandet ad denne Vej næsten ganske. Og da det let varede baade en og to Maaneder, før Frosten paany lagde forsvarlig Bro i Jorden, kunde det stundom blive trist og ensomt nok i den ellers saa livlige Færgetro.

Paa den Tid kom saa Jakob.

Strax Lyden af hans skrattende "God Dag, god Dag, Godtfolk!" naar han, allerede ude i Forstuen, slængte Kassen fra Ryggen og stampede Kulden af Fødderne, virkede som et forfriskende Pust fra Verden ind gennem det store, tomme Gjæsterum, hvor et Par drikkende Bønder fra Nabolaget, en eller anden Kræmmer eller Uldhandler fra Inderherredet samt Kroens egen faste Husstand i Almindelighed udgjorde hele Selskabet.

Endog den gamle Kren Kromand, der gjerne sad og smaablundede for Bordenden, løftede sit solbrune, ildfulde

ved Bordet og smaasnakkede, saadan som vi plejede van. Om Provstens Brev eller min Anelse sagde jeg ingenting. Inde bagfra Skabsvæggen lød den Gamles prustende Aandedrag, stundimellem afbrudt af en sagte Klagen eller Stønnen. Vattersoten havde paa det sidste skudt sig op i Brystet paa ham. Det var ikke længer til at tage fejl af, at den arme Mand havde Døden i sit Hjerte.

Jeg havde aldrig ligefrem ladet mig mærke med mine Følelser for Ellen; men alligevel troede jeg nok, at hun kendte dem, og ogsaa, at hun havde noget tilovers for mig. Den Slags fornemmer man jo paa mere end Ord. Saadan husker jeg f. Eks. engang, vi sad paa samme Maade i Aften-Ensomheden med Lyset imellem os. Da Ellen vilde snyde det, glemte hun at fugte Fingrene og kom til at brænde sig. "Av, for Dævlen!" sagde hun og saae i det samme over paa mig med et eget Smil, fordi hun skammede sig. En anden Gang fik hun uforvarende et stort Opstød. Saa b hun og blev meget rød. Jeg veed ikke hvorfor; men i det øjeblik syntes jeg, at hun sagde til mig, at hun holdt af mig. Ogsaa i den Maade, hun skænkede en Skaal Kaffe op for mig, mente jeg at kunne fornemme, at hendes Hjerte var vendt til min Side. Ikke alene skænkede hun altid meget rigeligt; men hun gav sig ogsaa god Tid med Tingene, vistnok forresten uden selv at tænke over det. Men det viste jo da, at hun ikke var ked af at staa mig saa nær.

Naar jeg alligevel aldrig havde turdet give mig hen i mine Følelser, var det for Folks Skyld. Jeg var jo en ung Mand og var endnu om over det kære Omdømme. Ak, havde jeg blot dengang haft min Alderdoms Forstand paa, hvad Reputationen er værd! Skovkroen med samt dens Beboere havde ikke noget godt Lov paa sig hos Folk i Egnen. Naar man talte om den, var det for at fordømme de Spektakler, der endnu af og til spurgtes derfra, eller for at opfriske Historierne om de Drab og Mord, der i forrige Tider havde fundet Sted der, om Uterligheden dengang mellem Kropigerne og lignende. Kren Kromand selv kunde man' nok mere sig over; men alle saae dog ned paa ham for hans fremmede Byrds Skyld. Det var ikke langt fra, at man slog ham og hans Datter isammen med Folk af Rakkerslægten.

Den Aften sad mit Hjerte mig i Svælget; jeg havde tidt ondt ved at faa sagt, hvad jeg vilde og turde. Vi snakkede om

spøgte med hende, skete det altid med stor Forsigtighed. Thi Ellen havde lært saa meget af Livet, at hun uden Afbrydelse var paa sin Post; og der var i hendes hurtige, sikre Blik, naar hun saa' paa en, noget vist koldt og fjendtligt, for hvilket selv hendes bedste Venner aldrig var rigtig tryg.

For Jakob var dette imidlertid kun en Beroligelse; og i sit stille Sind frydede han sig hver Gang over, hvor hun modnedes.

En Dag tog han, som i Tanker, hendes Haand og begyndte at lege med hendes Fingre. Hun saa' noget forundret paa ham, men hæftede sig dog ikke videre derved - ja smilte endog svagt, da han selv strax efter slap Haanden, ligesom med en Undskyldning i sit Blik for sin Tankeløshed.

Men da han Julen efter vendte tilbage, kom det Jakob for, at hun modtog ham venligere, end hun plejede; og da han tog hendes Haand til god Dag, syntes han bestemt, hun blev rød.

Imod Sædvane satte Jakob sig denne Aften hen imellem de drikkende Gjæster, der havde samlet sig omkring fire Spiddelys³ og en Kaffeknægt midt i Storstuen. Hele Selskabet dér bestod i øvrigt kun i et Par af Omegnens Bønder og en Uldkræmmer fra Inderherredet, foruden Kroens egen Husstand; thi Skovejene var ved et otte Dages Snevejrr med Tø bleven saa godt som ufremkommelige, og siden en Vogn var bleven siddende midt i Æltet, havde ingen turdet vove Vejen.

Dette talte man om, samt om det store Snefald nordpaa og Vinden, der ikke vilde vende sig; og Jakob, som ellers ikke plejede at drikke Spiritus, klinkede baade med den ene og den anden, og havde den hele Aften næppe et Øje tilovers for Ovnkrogen med Spinderokkene, hvor Kvindfolkene var samlede.

Ellen var til sidst gaaet ud i Køkkenet, hvor hun gjorde sig det travlt med noget, som ingen kunde forstaa. Hun viste sig først sent paa Aftenen igjen med sin Strikkestrømpe, og da mente nogle, at hun var blegere end før.

Men da Kræmmeren endelig ud paa Natten med et "Tak for Skjænken" drak ud af sit Glas, og Bønderne lettede paa sig for at gaa, snappede Jakob - saadan som han undertiden havde for Skik - med en lystig Gebærde den gamle rustne Guitar, der som et Arveminde om en her paa Aaen forulykket

Natmands-Hoved og saa' op med et forventningsfuldt Smil.

Jakob selv var heller aldrig mere fornøjelig, end naar han efter et godt Maaltid Melgrød med hakkede, kogte Løg og en Kumme sød Valle fik sig anbragt henne imellem dem om Egebordet. Og skjønt han aldrig selv smagte paa noget som helst Slags stærkt, bragte han alene ved sin lille muntre Person og sit lystige Kragemaal ligesom en hel Fest ind i dette store, mørke Rum, hvor kun et enligt Spiddelys spredte et kummerligt Skjær ud over de forsamlede Hoveder. Ofte sad man indtil langt ud paa Natten for at høre paa hans mange kostelige Viser og utallige skjælmske Historier, der mangen Gang fik Pigerne i Ovnkrogen til sprudrøde at gemme sig bag deres Spinderokke.

Men Kromanden havde ogsaa en Datter. Hun hed Ellen, og var et stort, haandfast Fruentimmer paa 18 Aar med blaasort Haar og et Par hvasse, nøddebrune Øjne, hvormed hun forstod at holde sig al den Slags Nærgaaenhed fra Livet, hvortil hendes svulmende Former her under disse Forhold kunde indbyde. Trods sin Ungdom bevægede hun sig allerede ligesom i et Harnisk af Mistro og tavs Aarvaagenhed, som Livet mellem disse Folk havde lært hende uden Afbrydelse at bevare. Der var i hendes tykke, sorte Øjenbryn, i hendes hurtige, vagtsomme Blik, naar hun saa' paa En, noget eget koldt og fjendtligt, for hvilket selv hendes bedste Venner aldrig var rigtig tryg.

Jakob, der havde set hende voxte op, talte hende derimod faderlig til. Overfor hende vedligeholdte han snildt et vist Gammelmands-Lune, der beroligede hende. Og hun, som trods sin Størrelse dog ikke var saa stort over Barneaarene, havde bag sit indesluttede Væsen bevaret i det mindste *noget* af disses frimodige Tillidsfuldhed overfor denne lille latterlige Pusling, i hvem hun i sin Tid havde set Alverdens Visdom og Erfarenhed forenet. Hun betragtede ham bestandig mere som en gammel trofast Ven af Huset end som en tilfældig Tilrejsende. Ja, endnu kunde hun i disse triste, mørke Vinterdage ligesom længes efter ham - for den hyggelige Munterheds Skyld, der altid fulgte hans Ankomst.

Dér sad hun da i sin mørke Krog ved Vinduet og hørte paa ham med et stille, tankefuldt Smil, mens hun uforstyrret passede sin Rok. Hun nød et eget Velbehag ved at disse saaledes i Tryghed og lade alle disse brogede Billeder af

hendes Faders Sygdom og den Slags Ting, og paa den Maade gik Tiden, uden vi ret mærkede det. Jeg kunde se paa Ellen, at hun ikke havde sine Tanker ved Ordene og heller ikke ved sit Arbejde, saa flittig hun ogsaa var med Stoppe-naalen. Der var i det hele kommen som en stor Angst over hende

UNG ELSKOV 99

i den sidste Tid. Hver Gang en Rotte rumlede henover Loftet eller bare Kakkelovnen gav sig lidt, foer hun sammen. Hun saae ogsaa daarlig ud, men naar jeg spurgte hende, om hun var syg, svarede hun altid et kort Nej. Jeg havde derfor ikke fæstet mig videre ved det. Det var jo heller ikke urimeligt, om Faderens Pasning med al den Nattevaagen og Renlighed tilsidst kunde tage Marven fra hende, saa stærk hun ogsaa var

Vi havde vel siddet sammen en Timestid, da et Par Uldkræmmere kom ind fra Vejen og under stort Bulder af Træsko og Støttekæppe kastede deres Bylter fra sig og krævede Natlogis. Ellen lagde stiltiende sine Stoppesager bort og tændte en Lyspind ved Ilden i Kakkelovnen for at vise de to Mænd over i et af Kamrene i den anden Ende af Huset. Kren Kromand var vaagnet ved Spektaklet. Han skød Sengeskokken til Side, spurgte, hvem der var kommen, og forlangte en Dram.

Jeg stod op for at gaa hjem til min Ensomhed. Idet jeg lettede mig fra Stolen, tænkte jeg ved mig selv, hvornaar jeg vel igen fik Lov til at sidde der og føle mig lykkelig. Jeg saae ned paa Ellen, der sad paa Hug foran Ilden og ragede i Gløderne. Skæret faldt ud over hele hendes Skikkelse; hun sad som i en Guldkjortel. Det var som et Syn, en Aabenbaring. Jeg tænkte paa Eventyret om Askepot og drømte i et Sekunds Salighedsrus, at hun var en forgjort Prinsesse.

Da jeg gik over Gulvet hen til Døren, saae jeg, at de to Kræmmere, der stadig stod og tumlede med deres Varebylter, skævede til mig med det Smil, hvormed Folk betragter en beskænket. I det samme mærkede jeg selv, at jeg svinglede. For første Gang i mit Liv følte jeg mig i de store Livsmagters Vold. Jeg maatte sande Ordet om den Ild, der begynder som et flygtigt Fosforskin, men i et Nu er en fortærende Lue.

Zigeuner hang over hans Hoved, kastede sig med denne i Skjødets og Fødderne over Kors, tilbage i Stolen, greb en kraftig Akkord og saa' sig smilende omkring, idet han viste sine hvide Tænder.

Strax hans Fingre berørte Strængene, blev der stille omkring ham. Kræmmeren og Bønderne gled atter sagte ned paa Bænken; Pigerne vaagnede op i Krogene; endog den gamle Kren Kromand, der efter Sædvane havde siddet og smaablundet for Bordenden, løftede sit solbrune, ildfulde Natmands-Hoved og lyttede op⁴, med Haanden bag sit lodne Øre.

Thi dette var Fest: Jacob vilde synge.

Selv havde han lukket Øjnene og lagt Hovedet tilbage, mens han prøvede Strængene. Sveden perlede paa hans Pande, han var bleg, men Smilet laa endnu over Ansigtet.

Saa slog han an og begyndte.

Men nu var der det, at Jakob ikke ejede Tone skabt i sin Krop. Og naar de ikke desto mindre alle sad grebne omkring ham, lutter Øren, saa var det, fordi hans mærkelige Ravnestemme, der var bøjelig som en Vidie, der kunde være skærende som en Klingeeg⁵ og saa sagte og hviskende, at den næsten blev borte i det evige Skovens Sus, der drog over Huset, gjennem en indre Ild fik en Trolddom og Klang, der virkede besnærende som Melodi.

Det var gamle Viser og Sange om elskovssyge Riddere, om Damer i Maaneskin, om Nøkken, der lokkede for Jomfruer, om Munke og Nonner, om Mord, Vold, Elskovsdrikke, Elskovskval, Elskovslyst. Den ene Vise gled over i den anden. Der var intet Ophold. Og hans Stemme rullede Billederne lyslevende op for deres Øjne. Snart lød den stille og enstonende som en Bøn under en Kirkehvelving, snart klagende som en Smerte, snart skrigende som en Storm gjennem Lyngen og knitrende som en Hedebrand. Saa var det som Hovslag paa en Vej, Klirren af Vaaben, tunge Porte, der sloges op og i, og Citherspil i høje Sale. Saa lød den atter ensom og fredelig som en Kirkeklokke over vide Enge, nynnende som en Vuggesang, eller vild som en Kæmpes Rus med Krusenens Slag i Bordene.

Han standsede ikke.

Nu smeltede hans Stemme hen i en Elskers Længsler nu lød der som Hulken mellem Løvet, som Kys i Maaneskin,

Verden med dens Daarskab og Tummel glide forbi sin Sjæl. Og naar han atter var rejst, kunde hun gribe sig i at føle en uforklarlig Tomhed rundt i Stuerne, – eller hun kunde overraske sig selv i at staa timevis ved Vinduet ud mod Søen, og mod al Sædvane hengive sig til Drømmerier.

Undertiden, naar de blev ene, flyttede han hen paa Bænken hos hende, hvor hun tavs, men villig tilstod ham at tage Plads ved hendes Side. Han fortalte hende da omstændeligere om sine mange Rejser herhjemme og i fremmede Lande; om de mange nye og vidunderlige Ting, han paastod at have set i hine fjærne Egne, hvor Solen ruller hen over snedækkede Fjælde og glødende Vinhaver. Han berettede om Sydens Liv, om de store Stæders Folkevrimmel og om Munkene i de ensomme Klostre . . . Og lejlighedsvis indflettede han forblommede Talemaader om Kjærlighedens Lykke og Livets hemmelige Lyst, idet han forsigtigt lod sit Blik glide op fra hendes Fod og i sit stille Sind frydede sig over, hvor hun modnedes.

Endelig en Aften, da de havde siddet længe saaledes ene, og Lyset næsten var brændt ned i Stagen, tog han – ligesom i Tanker – hendes Haand og begyndte at lege med hendes Fingre. Hun saa' noget forundret ned paa ham, men fæstede sig dog ikke videre derved, ja smilte endog svagt, da han lidt efter selv slap Haanden med en forlegen Undskyldning i sit Blik. Men lidt efter syntes hun, han i Smug rykkede tættere ind imod hende; og da han tilsidst lagde sin Arm om hendes Liv, og paa samme Tid saa' op med et besynderligt, skjælvende Smil, fløj der en hastig Rødme op i hendes Kinder. Hun kunde have skreget af Angst.

Hun havde Kræfter som en Mand, og kunde have slængt ham fra sig som en Vante. Men hvad var det, der i dette Øjeblik lagde sig ligesom lammende over hende, og fik hende til som en viljeløs Ting at give sig hen til dette modbydelige lille Menneske? – Hver Gang hun senere, i de mange søvnløse Nætter og grufulde Dage, tænkte tilbage paa denne Time, begreb hun det mindre og mindre. Det var, som om hun havde været inde under en Fortryllelse. Fra det Øjeblik, hun havde følt sig draget ind til ham af hans Arm, havde hun tabt al Sansning. Af det paafølgende huskede hun intet, slet intet, saa pludselig og uventet var det kommet over hende.

Nu skulde det mærkværdigt nok være Jakobs sidste

Mens jeg gik hjemad i den stjernelyse Aften, gjorde jeg op med mig selv. Jeg sagde: det nytter ikke at strides med sin Skæbne. Jeg vidste fuldtvel, at jeg prisgav min Ære, om jeg giftede mig med Kren Kromands Datter. Jeg var klar over, at jeg satte selve min Stilling som Lærer og Kirkebetjent paa Spil; og jeg tænkte, at det sagtens netop var af den Grund, Provst Hjort nu vilde advare mig. Men her hjalp ingen Overtalelser, – det følte jeg paa Forhaand. Elskovens Dæmoner havde besat mig. Min Favn krævede denne store, stærke Kvinde, og jeg var villig til at betale, hvad det kostede at stille Blodets Tørst. Jeg tror, at om man den Aften havde krævet min Sjæls evige Salighed derfor, jeg havde da gerne ofret den.

Den følgende Dag straks efter Skoletid klædte jeg mig om og begav

100 UNG ELSKOV

mig paa Vej til Lihme. Men forinden jeg meddeler, hvad der kom ud af mit Møde med Provst Hjort, maa jeg fortælle lidt om denne Mand, hvem jeg trods bans store menneskelige Skrøbelighed har agtet og elsket som faa andre.

Først et Par Ord om hans Ydre. Han var, om ikke just af Kæmpehøjde, saa dog en anselig Skikkelse, skulderbred, fyldig og saa blodrig, at han maatte kopsættes flere Gange om Aaret. Sikkert havde han engang været meget smuk. Paa sine ældre Dage havde han et stort, noget fedtet og blussende Ansigt med en blaalig farvet Næse og en uhyre Hagesæk. Han var skægløs, og Issen var skallet og saa blank som et Stykke Kobbertøj. Bagtil hang Resterne af et silkeblødt og lokket Haar ham helt ud paa Skuldrene. Hvad man dog mest lagde Mærke til, var hans smaa øjne, hvoraf det ene skelede en lille Smule indefter, men som begge gnistrede af Liv og Munterhed.

Han var velhavende gift og havde kun et eneste Barn, saa han kunde leve efter Hovedets og Hjertets Tykke. Han var endnu Jæger og i det hele en sand poetisk Natur. Navnlig havde han megen Interesse for alt, hvad der angik Teater og Musik. Selv havde han en smuk Sangstemme, og det blev sagt, at han i sin Ungdom skulde have tænkt paa at gaa til Scenen. Naar der optraadte Skuespillere eller Sangere inde

som Suk og Elskovsvaande . . . og alt som han selv blev varm under Sangen, før hans lange, blege Knokkelfingre ilsommere hen og frem over den døde Zigeuners rustne Instrument.

De fine Linjer i hans Ansigt sitrede som Strænge; Øjnene brændte stille som glødende Kul; og selv den gustne Hud på hans Kind fik et Skjær af dyb og skjøen Rødme.

Kun nu og da fór, ligesom hændelsesvis, hans Blik hen over Ellen, der sad ubevægelig og stirrede paa ham. Hun nærkede det ikke selv, hvorledes han - som en Edderkop - spandt hende til sig med sit Spil og sine Øjnes Straaler. Men før hun helt vaagnede af sin Fortryllelse, var det for længst til Ende, Stuen tom, og hun befandt sig ene med Jakob, der kom listende ind gennem Døren.

Kun et svagt Lys stod og brændte ved en Spinderok inde i Krogen; foran Ovnen laa en stor gul Hund med Snuden mellem Poterne . . . Jakob gik stille hen og satte sig paa hendes Skjød.- Hun lukkede Øjnene, og han kyskede hende.

* *
*

Det skulde, mærkeligt nok, være Jakobs sidste Besøg i Balderød Færgetro. Allerede om Efteraaret rygtedes det nemlig herop, at han var funden liggende i en Mose paa Fyen, udplyndret og med flækket Hjærneskal.

Men paa samme Tid fødte Kromandens Datter i Hemmelighed en liden voxgul Trolde med rødt Haar og sorte Øjne. Den gamle døende Fader kom netop tids nok ind i Kammeret for at skænke Barnet Livet sammen med sin Forbandelse; og Ugedagen efter blev det hjemmedøbt i et blaatavlet Vandfad, hvor det i Daaben fik Navnet Martha. -

(Fortsættes)

Rusticus

Besøg i Balderød Færgetro. Allerede ud paa Efterhøsten rygtedes det herop, at han var funden liggende i en Mose paa Fyen - udplyndret og med flækket Hjærneskal. Budskabet bragtes af en kjørende Humlepranger, der efter eget Sigende havde kjendt ham meget nøje, og som endog paastod at have været med til selve Begravelsen, saa der kunde ikke være Tvivl om Sagens Rigtighed. Men Opmærksomheden vendte sig hurtigt mod en anden Kant; thi samme Dag forsvandt Ellen sporløst.

Hun havde sidst været set paa sin sædvanlige Plads inde i Krogen i Gjestestuen under Humleprangerens Fortælling. Men pludselig havde hun ligbleg rejst sig fra Stolen, og havde siden ikke været til at finde. Man sendte Bud i Øst og Vest, spredte sig i Skoven og raabte. Da Mørket faldt paa, løb Flokke med Lygter og Stiger rundt om Søen, men altsammen uden Resultat. Først ud paa Natten fandtes hun i et aflukket Loftrum, efter at hun havde født en lille voxgul Ting med rødt Haar og sorte Øjne, hvis Tilværelse hun i otte Maaneder omhyggeligt havde skjult for sine Omgivelser. Den gamle Fader - den eneste maaske, der havde anet Uraad - kom netop tidsnok derop til at skjænke Barnet Livet sammen med sin Forbandelse.

Der blev en usædvanlig Overraskelse. Det er næppe for meget sagt, at i mange Aar havde intet "Tilfælde" dér i Egnen vakt en saadan Opsigt som dette. Ellen vidste ikke det Sted mellem Himmel og Jord, hvor hun skulde skjule sig med sin Skam og Fortvivlelse. Endnu Maaneder efter afholdtes hun kun ved Magt fra at kaste sig i Søen for dér at unddrage sig de spodske Smil og skadefro Blikke, der alle Vegne mødte den forhen saa kniiske Jomfru.

Men efter Faderens, den gamle Kren Natmands snart paafølgende Død sank hun hen i en Sløvhedsrus, en søvngjængeragtig Døs, af hvilken hun egentlig aldrig mere vaagnede, og som hun ogsaa fra nu af uforstyrret kunde hengive sig til, da Broen netop samtidig blev bygget over Aaen. Forinden var ogsaa Barnet blevet døbt i Landsbyens Kirke, hvor det i Daaben havde faaet Navnet *Martha*.

i Købstaden, bød han dem gerne ud til sig i Præstegaarden og bevaertede dem da saadan, at de undertiden maatte køres tilbage i Høstvogne fyldte med Halm.

Her rører jeg ved en Svaghed hos ham, som jeg for Sandhedens Skyld ikke tør tilhylle. Han var en stor Elsker af Bordets Glæder. Han havde efter Sigende den bedste Vinkælder i Stiftet og drak hver Dag flere Glas af den reneste Druevin til sin Middagsmad. Men ved Bryllupsog Barselgilderne ude hos Bønderne afslog han derfor ikke de jævne Varer, man der kunde byde paa; han drak baade Dram og sød Snaps og Kaffepuns, ikke sjælden desværre endogsaa til Overmaal. Til daglig var han en saare myndig Mand, der aldrig rakte sine Sognebørn, endsig sine Undergivne, mere end to Fingre, men ved saadanne Lejligheder forloredede han al Værdighed. Han kunde endogsaa blive nærgaaende mod Kvinderne og drak undertiden, til han ikke længer sansede. Mere end een Gang har jeg baaret Lygten, mens fire Mænd bar ham hjem til Præstegaarden i et Dække og lagde ham ind paa en Seng i et lille Staldkammer straks indenfor Porten, der var indrettet til det samme. Men har jeg nu meddelt dette, saa skal det ogsaa siges, at han Dagen efter kunde staa paa Prædikestolen i Kirken som en sand Guds

UNG ELSKOV 101

Stridsmand, lutret i Bøn og oprigtig Anger, og tale saa varmt og hjertegribende, at hele Menigheden gik opløftet bort.

Maaske fordi jeg aldrig lod mig mærke med det bagefter, naar jeg havde set ham i hans Nedværdigelse, var han altid venlig stemt imod mig. Vi havde jo desuden baade i Jagten og i Musikken et Omraade, hvor vi kunde mødes i Forstaaelse, og han roste tit min Sang i Kirken. Min Medlærer, Hr. Ovesen, taalte ban derimod næsten ikke at se. Hans Uvilje mod ham kom vel aldrig overfor mig frem i Ord; men den røbede sig i Minen og Tonen og i enkelte Hentydninger, som da han engang med herlig Foragt talte om Mennesker, der "stank af Fromhed".

Da jeg hin Eftermiddag kom ind i Præstegaarden, stod han ude paa Trappen og kastede Ærter ud til sine Duer. "Naa, er De der," sagde han og bad mig følge med ind i Studerekammeret. Jeg mærkede straks, at det var Prælaten, der var

[Ude og Hjemme, nr. 356, Søndag den 27. Juli 1884:]

Fra Landet

2det Kapitel
af Pigen Marthas Historie.

Således⁶ fortælles Begivenhederne ved Marthas Tilblivelse af ældre Folk, der har set og kjendt Jakob Jøde. Nogle tilføje endnu en Beretning om, hvorledes Ellen i sin Skam og Fortvivelse kun med Magt afholdtes fra at kaste sig i Søen for i den at unddrage sig de spodske Smil og skadefro Blikke, som alle Vegne mødte den forhen saa knibske Jomfru. Men hele det mystiske Skjær, der er kastet saavel over Jakobs Person som over hans Foreteelser i Balderød Færgetro, maa staa for Fortællernes Regning; jeg gjengiver kun. - Blot saa meget er sikkert, at efter Faderens, den gamle Kren Natmands Død, sank Ellen hen i en Sløvhedsrus, en søvngængeragtig Døs, af hvilken hun egentlig aldrig mere vaagnede, og som hun nu, efter at Broen var bleven bygget, ogsaa uforstyrret kunde hengive sig til sammen med de Par andre Skyggegjæster, der endnu af gammel Vane samledes om Egebordet.

Men Martha voxede op og blev sin Fader lig.

Fjorten Aar gammel var hun allerede en komplet lille Jomfru, der tog sig frisk og forførerisk ud i rødt Seleviv og hvide Særkeærmer, og over hvis hele ranke, fintbyggede Skikkelse med den faste Fod og svaje Ryg de unge Herrers Blikke gjerne hvilede, idet de rullede forbi paa Vejen.

Naar man saa' hende staa i den aabne Dør med Karmkanten mellem Skulderbladene, den ene nøgne Fod løftet bag om, op i Haanden, og Øjnene op imod Himlen; - eller naar hun om Vinteraftenerne sad træt tilbageslængt paa sin Halmstol i Krogen, flettende sine spinkle Fingre om de løftede Knæ, og betragtede med et lille anstrængt Smil det tavse Drikkelags nikkende Hoveder inde i Hængelampens døsige, støvfulde Skjær, - da var det, som om man i disse fine, kloge Træk, i dette vaagne, spejdende Øje og hele lille nervespændte Legeme saa' Jakob i forklaret Skikkelse.

Den høje, smalle Næse og de store, sitrende Næsebor, der lod Skillevæggens lyserøde, halvt gennemsigtige Brusk

Med denne triste Begivenhed gled det en Gang saa berømte Bedested tilbage i Forglemmelse; fra denne Dag tog dets stiltfærdige Opløsning sin Begyndelse, og Aar for Aar sank det bestandig dybere sammen over sine Ege-Krykker. En Skov af Nælder groede op omkring dets gamle Mure, saa de næsten skjultes for de vejfarende; og inde bag den tillukkede Dør, de flaskegrønne Ruder sad Ellen i de store, tomme Stuers skumle Lys, ligesom en levende begravet.

Hun boede her ganske ene med sin lille Datter, og sad i Almindelighed paa sin gamle Plads henne i Krogen ved Vinduet og stirrede frem for sig med et sløvt Blik, som om hun uafbrudt grundede over sin Skjæbne. Men hvor uænset og ensformigt end Timer og Aar fløj hende forbi, var de dog ingenlunde gaet sporløse hen over hendes Hoved. Folk, der tilfældig fik hende at se, studsede formelig ved Synet, saa forvandet var hun blevet.

Hun havde blandt andet faaet den Vane ikke at rejse sig af Dynerne før højt op paa Dagen, og endda kunde hun saa i flere Timer nysle om derinde, kun halvt paaklædt, i en lappet Klokke eller blot i sit lange, grove Linned, med Haaret hængende uredt ned over Ryggen, og smaamumlende med sig selv, uden egentlig at tage sig noget til. Ude mellem Folk viste hun sig saa godt som aldrig. Der kunde gjerne gaa flere Dage, uden hun kom udenfor sin egen Stuedør. Men ved denne megen Indesiddens var hendes i Forvejen stærkt udviklede Legeme blevet næsten uformeligt, Ansigtet besynderlig oppustet, og de brune Øjne saa' uhyggeligt frem med et tykt, taaget Blik. Inde i Landsbyen sagde man rent ud, at hun drak.

I Sommertiden, naar den saa skjønne Egn oversvømmes af Turister og andre Lystrejsende, kunde endnu en og anden falde herind for at spørge om Vej eller bede om et Glas Mælk. Til Tider holdt ogsaa Ekvipager ved Brønden, for at faa Vand til Hestene; - ja, de gamle brunmalede Mure kunde endog lejlighedsvis udøve en vis Tiltrækning paa en ung og sværmerisk Student, hvis Hjærte var kommet til at banke ved Synet af dette store, fede Fruentimmer med det ravnesorte Haar og de mærkelige Ørenringe.

Men iøvrigt gjæstedes Stedet saa godt som udelukkende af en fem-sex gamle godmodige Vrag, der i Folkemunde gik under Navn af "Spritklubben", og som hver Aften samledes

oppe i ham. Hans Tone var brysk, og han stoppede sin Pibe og lavede sig en Fidibus uden at byde mig Sæde. Først da han selv havde taget Plads foran sit Skrivebord, sagde han:

"Sæt Dem!"

Saa begyndte han at buldre løs. Der var igen indløben Klage over min moralske Vandel, sagde han. Mit Forhold til Familien i Skovkroen maatte jeg afbryde; det vakte Forargelse i Sognet. Dersom det vedvarede, saae han sig nødsaget til at indstille mig til Afsked.

Jeg havde siddet ganske stille og hørt paa detteher. Da han var færdig, sagde jeg med skyldig Underdanighed, at jeg vel saa heller ikke kunde vente Naade, dersom jeg gi'tede mig med Kren Kromands Datter.

Han blev ikke nær saa overrasket, som jeg havde tænkt. Han bakkede nogle Gange stærkt paa Piben og sagde saa: "Det er altsaa virke. lig Dem, der er Fader til det Barn, hun skal have."

Jeg kan aldrig glemme et eneste af disse Ord. Med alle deres Betoninger lyder de endnu i mit øre, som om de var sagt i dette øjeblik. Jeg erindrer ogsaa grant mit allerførste Indtryk af dem. Jeg kom til at smile. Men derpaa blev jeg harmfuld og begyndte at kræve Provsten til Regnskab, fordi han førte løs Tale om den Pige, jeg havde kær. Jeg blev saa ganske ude af mig selv, at jeg slog i Bordet for ham og kaldte ham en Bagvasker, indtil jeg pludselig mindedes Ellens blege Udseende den foregaaende Aften og hendes hele sære Væsen i den senere Tid, saa uroligt og ligsom angstbespændt. Da blev jeg uvis og tav stille. En kold Sved randt mig ned over Panden; jeg var lige ved at skulle segne.

Provsten havde rejst sig. Han forstod vist, hvad der foregik i mig,

102 UNG ELSKOV

for han blev i det samme en hel anden. Han kom hen og lagde Haanden paa min Skulder, og det var ikke længer min strenge Foresatte, ikke nogen nidkær Prælat, men et varmhjertet og medfølede Menneske, der stod foran mig.

"Thyssen," sagde han. "De er et stort Barn! Men nu skal De vise Dem som en Mand."

til Syne; de smalle, matte Læber, de store, klare Tænder; det lyse Bryn, der, hver Gang hun skulde se vist, rynkede sig let under Pændens hvide Flade - alt var Faderens - lige til den noget hæse Stemme og dette lille tungsindige Smil, med hvilket hun nu og da, som i Drømme, kunde afbryde sin egen Lystighed.

Men hendes Haar var af et lysere rødt og flød glat og blankt ned over hendes blaanende Tindinger og skjulte med to smukke Fletninger den dybe Nakkegrube. Øjet var mere stort, mere klart, mere dybt. Som en fuldtro Afspejling af selve Nymfernes drømmende Sø laa det dér under Brynet i ubevidst hemmelighedsfuld Blinken eller Blunden og saa' frem mellem den mørke Krans aflange, sorte Øjefrynser, der sænkede deres Skygger i dets stille Vande.

Fra Moderen havde hun kun det roligere Blik og den høje, klare, blændende Hals. Og som med en instinktmæssig Følelse øf denne deres ydre og indre Ulighed havde Martha lige siden Bam holdt sig fjærnt fra enhver Fortrolighed, og med en fremmeds hele Foragt set ned paa dette store, tunge, dvaske Dyr, der kaldte sig hendes Moder.

Overladt til sig selv, som hun saaledes var, havde hun derimod kastet hele sin Barnekjærlighed over paa "Klubben". Disse snurrige Fyre, mellem hvis snavsede Fødder hun havde trillet omkring som en lille kjælen Killing, og under hvis fortinnede Øjne hun var voxet op, var efterhaanden bleven hendes eneste og virkelige Venner.

I deres Selskab befandt hun sig egentlig først ret til pas⁷. Deres drøje Spøg, deres Eder, deres Bulder og Kjævleri, ja selv deres Fuldskab og drukne Lader gottede⁸ hende som et saftigt Krydderi ovenpaa den lange ferske Dags ensformige Ørkesløshed; og saa snart Solen gik bag Skoven, længtes hun blot efter det Øjeblik, da den første Træsko klaprede i Forstuen.

Om hun ogsaa - hvad oftere kunde hende - maatte sidde og hoste den hele Aften i Dampen af deres skrækkelige Tobak og Osen af Finkel⁹ og Øl, kunde hun dog aldrig faa over sit Hjærte at svinge dem. Og selv om de - nu hun var bleven ældre - undertiden tog lidt for venligt omkring hende, naar hun som deres fælles Kjæledægge flyttede fra Skjød til Skjød, saa vidste hun jo, at det hørte sig saadan til imellem Mandfolk, og morede sig blot over det.

her omkring det store Egebord som til et Skygge-Gjæstebud. Det var et Par Krøblinge inde fra Fattighusene, et Par forhenværende Skovhuggere og Vejarbedjere, der her i Alvor og Samdrægtighed tomte en 2 Pots Dunk med Brændevin paa deres fælles, sørgelige Skjæbne, for derpaa regelmæssigt under et almindeligt Kjævleri at rave hjemad ud paa Natten til deres forskjellige Tilholdssteder.

I dette Lag var det, at ogsaa Ellen efterhaanden havde lært at døve sine Tanker. Længe skete det kun i Smug, naar Drukkenskabens var steget de andre til Hovedet og havde omtaaget deres Sanser. Men med hvert Aar tabte hun alt mere Magten over sig. Og nu hændte det stadig oftere, at hun sad vaklende paa sin Stol imellem dem, bleg om Munden og med stive Øjne.

Imidlertid tumlede Martha omkring, og voxede op i sin Faders Billede.

Fjorten Aar gammel var hun allerede en komplet lille Jomfru, der tog sig frisk og forførerisk ud i rødt Seleviv og hvide Særkeærmer, og over hvis hele ranke, fint byggede Skikkelse, med den faste Fod og svaje Ryg, de unge Herrers Blikke gjerne hvilede, idet de drog forbi paa Vejen.

Naar man saa' hende staa i den aabne Dør, med Karmkanten mellem Skulderbladene, den ene nøgne Fod løftet bag om, op i Haanden, og Øjnene mod Himlen, - eller naar hun om Vinteraftenerne sad træt tilbageslængt paa sin Halmstol i Krogen, flettende sine spinkle Fingre om de løftede Knæ, og betragtede med et lille anstrengt Smil det tavse Drikkelags nikkende Hoveder inde i Hængelampens døsige, røgfylde Skjær - da var det, som om man i disse fine, kloge Træk, i dette vaagne, spejdende Øje og hele lille nerve-spændte Legeme saa' Jakob i forklaret Skikkelse.

Den høje, smalle Næse og de store, aflange Næsebor, der lod Skillevæggens lyserøde, halvt gjennemsigtige Brusk til Syne; de smalle, blege Læber, de store, klare Tænder; det lyse Bryn, der, hver Gang hun skulde se vist, rynkede sig let under Pændens hvide Flade, *alt* var Faderens . . . lige til den noget hæse Stemme og dette lille, forslagne Smil, hvormed hun nu og da, ligesom tilfældigt, kunde falde i Tanker midt i sin Lystighed.

Men hendes Haar var af et lysere rødt, og flød glat og blankt ned over hendes blaa-aarede Tindinger, og skjulte

III

Paa den Tid, hvorom jeg fortæller, levede der her i Landet en aparte lille Mandsperson, der var godt kendt overalt, men vistnok især i østjylland og paa Fyn. Han kaldtes ved mange Navne. "Bittefanden", "Den røde Djævel", "Bændeljøden" og "Sjækkerjakob" var vistnok de almindeligste. Han var en Omskaaren, en Hedning; han saae til Siden og trak paa Smilebaandet, naar Vorherre Kristus blev nævnet.

Han var løjerlig af Skikkelse, en Spirrevip, tynd og kødløs som en

Faarekylling, havde smaa, lave Ben og korte Arme. Haaret var ræverødt og tæt kruset over hele Hovedet som Toen paa et sommergammelt Lam; Ansigtet var gulfregnet, Munden et stort Gab med friske Tænder.

Hans øjne var blaa; Laagene rødkantede og svulne.

Han havde ikke noget blivende Sted men traskede eller rettere løb - det ganske Aar fra Landsby til Landsby med en sort Trækasse i en Rem over Ryggen. Benene gik under ham som Hjulkæppe, og uden at standse sin Fart hilste han alle mødende med det samme gemytlige Tilraab:

"Her er Jakob igen! Her er Bændler og Baand til bitte Kjesten! Her er Snus til gamle Moster! Her er Mandelklid, Sæbe og lugtendes Vande! Her er alt, hvad Hjertet begærer: Brillen, Brosjer, Naale, Penne, Sakser, Knive."

Inden Remsen var ført til Ende, var han allerede hjuppet langt hen ad Vejen paa sine Vadefuglebens. Bonden inde paa Marken, der havde standset sin Plov, saae smilende efter ham, men med en Bekymring i Sindet. Hans øjne fulgte den sorte Trækasse, som daskede paa Puslingens Ryg; han kendte den Fortryllelse, den øvede paa hans Kvinder. Han frygtede for ved Hjemkomsten at finde nogle af sine Sølvknapper eller andet gammelt Arvesølv bortbyttet med nymodens Stads og uærligt Kram, som der ikke var Grans Gave i. Saameget der allerede var franarret ham af Slægtens bedste Eje! . Kvinderne selv var aldrig helt dristige overfor den lille Mand. De holdt sig borte fra ham det

UNG ELSKOV 103

længst mulige; men ingen modstod i Længden den fast

Kun mod Jesper, den store Brændehugger, der absolut vilde kaldes hendes Kjæreste, holdt hun i den sidste Tid af at spille den knibske. Naar han med sin vældige Næve gramsede efter hendes Hals eller trak i hendes Haardfletninger, kunde hun rynke sine Bryn og stampe med Foden som en Prinsesse. Og Jesper, der i det hele var en noget underlig Fyr, paa hvem man ikke let blev klog, trak sig tilbage som en Hund og lagde atter Hagen ned paa Bordpladen med dette sit mærkelige, djævelsk-godmodige Blandingsgrin.

Men naar han ud paa Aftenen var bleven drukken, greb han hende pludselig, uden at agte hverken paa det ene eller det andet, og krystede hende under de andres Jubel, som om han vilde knuse Benene inden i hende.

Under disse Forhold og mellem disse Mennesker voksede Martha altsaa op, og var lykkelig.

Undertiden kunde det dog hænde, at noget som et Savn, en ubestemt Længsel strømmede hende igjennem Sjælen og for en Stund gjorde hende vemodig eller tung i Sind. Ja, det kunde [ske,]¹⁰ at hun pludselig, uden hun kunde forklare sig Grunden, faldt i en stærk Graad og følte sig ganske fortvivlet.

Men i Almindelighed var disse Anfald ikke af lang Varighed. De første Træskotrin i Forstuen vejrede dem gjerne hen. Og endnu fortælles omstændelig, hvorlunde hele Klubben med Kresten Saltebrød i Spidsen paa Marthas Konfirmationsdag mødte op i Kirken for i et højtideligt Optog med Cylinderhattene under Armen at følge deres "egen Tøs" op mod Koret.

Saa hændte det en Dag - hun var den Gang femten Aar - da hun i Middagstiden stod nede ved Aabredten for at vaske sine Fødder, at en Baad med to Personer kom roende op imod Broen.

For ikke at blive set, dukkede hun sig i en Fart ned mellem Sivene og iagttog derfra nysgjærrig det mærkelige Par, der langsomt nærmede sig.

Den ene var en ung Dame i lys Sommerdragt med en højrød Parasol, der skinnede som en Valmue i Bagstavnen af Baaden. Hun havde lagt Kinden ned i sin Haand og saa' med et tankefuldt Blik ud over Landskabet. Herren, som sad lige over for hende ved Aarene, var en ung, blond Kæmpe, hvis mægtige Skuldre næsten tog sig ængstelig ud i den lille

med to smukke Fletninger den dybe Nakkegrube. Øjet var mere stort, mere klart, mere dybt. Som en fuldtro Afspejling af selve Nymfernes drømmende Skovsø laa det dér under Brynet i hemmelighedsfuldt skiftende Blinken, og saa' frem mellem den mørke Krans af lange Øjenfrynser, der sænkede deres Skygger i dets stille Vande.

Fra Moderen havde hun kun det roligere Blik og den høje, klare, blændende Hals. Og som med en instinktmæssig Følelse af denne deres indre og ydre Ulighed havde Martha lige siden Barn holdt sig fjærnt fra enhver Fortrolighed, ja med hele en fremmeds kolde Foragt set ned paa dette store, tunge, dvaske Dyr, der kaldte sig hendes Moder.

I det hele levede hun under Opvæksten saa godt som ganske overladt til sig selv. Inde i Landsbyen, hvor hun fra sit syvende Aar blev sat i Skole, holdt de mere velhavende Bønders Børn sig forsættelig tilbage fra hendes Selskab; og selv de mere ligestillede følte sig frygtsomme og forlegne over for dette underlig fremmedartede Barn, om hvis Herkomst de havde hørt saa meget æventyrligt fortælle, og hvis Vildskab og besynderlige Indfald derfor dobbelt ængstede dem.

I sin Ensomhed havde hun derimod kastet hele sin Kjærlighed over paa "Klubben". Disse gamle snurrige Fyre, mellem hvis Fødder hun havde tumlet sig som en kjælen Killing, og under hvis næsten faderlige Omsorg hun voxede op, var efterhaanden bleven hendes eneste og virkelige Venner. I deres Selskab følte hun sig først i sit Element. Deres saftige Sprog, deres Eder og Kævlerier, ja selv deres Fuldskab og uanstændige Historier gottede hende ret som et velgjørende Krydder oven paa den lange Dags Kjedsomhed og den gamle Landsbydegns ferske Salvelse. Saasnart Solen forsvandt bag Vesterskoven, længtes hun blot efter det Øjeblik, da de første Træskotrin klaprede i Forstuen. Og skjønt hun ofte den hele Aften maatte sidde og hoste i Dampen af deres skrækkelige Tobak og i Osen af deres Finkel og Øl, følte hun sig aldrig mere lykkelig end i denne Kreds af godmodige Gamle, hvis Glæde og Stolthed hun paa den anden Side ogsaa var.

Der var den tykke Morten Skytte, en gammel Graaskjæg, der hver anden Stund tog sig en Snus af en stor, rund Skindpung og bestandig stank ligesom af Rævebælge. Der

eventyrlige For. loddelse, der udgik fra hans Skrin.

Naar han kom til en Landsby, valgte han sig uden Forlov en af de største og bekvemtest beliggende Gaarde til Udsalgssted. Han gik ind i Stuen, sagde knap nok Goddag, nynnede, som om han var hjemme ved sig selv, og begyndte at udkramme sine Varer uden at bryde sig om Indvendinger. Saa snart det rygtedes, at "Bændeljakob" var kommen, foer der som en Feber i alt Kvindfolket. Der var pludselig saa meget, der savnedes rundt om i Husene. Den ene skulde absolut have nogen Haarolje; den anden trængte til et Kakkelovnspulver; den tredje et Brev Hægter eller Knappe-naale. Ingen talte et Ord om, hvad der i Virkeligheden forvoldte deres Uro, nemlig de Brosjer, Ringe, Sjalnaale og Tønderske Kniplinger, som Jakob ogsaa førte med sig, lutter tyske Varer, der var smuglet ind over Toldgrænsen, og for hvilke alt det andet kun var Skalkeskjul.

"Hvor Soen er, holder Grisene til!" skreg han med sin lystige Ravnestemme, naar Kunderne begyndte at strømme ind, og hans øjne løb lystent henover de mange bugnende Kvindekroppe, der efterhaanden i en Slags Vildskab trængte sig omkring ham. Saa løftede han med sin fregnede Haand en Naal eller en Ring af Tombak med et Stykke farvet Glas i, lod Glasset spille i Lyset og raabte: "En Dronnings Efterladenskab! Safirer! Rubiner! Se her! . Og hvad koster saa det hele? Gæt engang! Halvtredsindstyve fattige Rigsbankdaler! Ikke en lybsk Skilling mere! Jakob er nok Jøde; men han handler som en Kristen. Menneskekærlighed er mit Forretningsprincip. Halvtredsindstyve Rigsbankdaler for en Dronnings Smykke! Det er Prisen i . Men hvad sælger jeg det for her? Du der, Maren, Karen, Sidse," - han rakte med et kælent Udtryk Genstanden hen til et gammelt fedt Fruentimmer eller til et ungt frygtsomt Pigebarn og fortsatte: "For dine store Vallekrukkers Skyld . eller: for dine smukke øjnes Skyld skal du have nej for tyve Rigsdaler . nej, nu vil jeg den for tredive Rigsdaler være helt gall!. Jeg forærer dig den for ti Rigsdaler, for fem Rigsdaler. Aa, nu er jeg komplet forrykt! (Her rev han sig som fortvivlet i sit røde Haar). For tre Rigsdaler sælger Jakob dette Smykke af Guld og Rubiner! For tre Rigsdaler, siger leg . Siger jeg tre Rigs daler? Nej! For io Rigsdaler og tre Mark sælger jeg det her for mine store Synders Skyld . For to Rigsdaler og fire Degnelus

skrøbelige Jolle. Han vendte Ryggen til Martha, saa hun kun kunne se den solbrune Hals og de lyse, smaa krusede Nakkehaar under Straahatten, samt det øverste af et stort, lyst Skæg, der bølgede ham ned over Brystet. Men det var dog tydeligt, at hans Øjne ufravendt hvilede paa den unge tankefulde Dame; og Blikket, hvormed han betragtede hende, blev ligesom aabenbaret gennem den sagte, næsten kjærtegnende Maade, hvorpaa han bevægede Aarene i Vandet.

Martha sluttede strax, at det var to forlovede.

Saa lydløst som overhovedet muligt bøjede han Baaden ind mod Land og lagde til imellem Sivene, ganske tæt ved Martha.

Men i det samme vaagnede dog Damen af sine Drømmerier; og idet hun forundret saa' sig til Siderne, fløj en let Rødme over hendes Kinder. Hun smilte. Og først i dette Smil saa' Martha, hvor smuk hun var.

Tys! - Herren rejste sig. Hans Øjne hvilede bestandig paa hende. Hun modtog, endnu siddende, den Haand, han paa ridderlig Vis rakte frem imod hende; og da hun stod ved hans Side, gav hun ham begge sine, og saa' fortroligt op paa ham.

Men der maa have været noget i hans Blik, der bønligt har bedt om mere. Thi efter forsigtig at have set sig om, lagde hun sig stille ind til hans Bryst og rakte ham rødmende sin Mund. Han lagde ærbødig sin Arm om hendes Liv og kyssede hende med Spidsen af sine Læber.

Bag sit Skjul var Martha nær bristet i Latter ved dette over dette højtidelige Kjærtegn. Men da hun i det samme fangede det Blik, hvormed de to under Omfavnelsen ligesom sænkede sig hinanden - *hans* hæftigt brændende, *hendes* fugtige og bløde - samt saa' den stærke Blussen, der midt under Kysset skjød sig op i begges Kinder, blev hun paa én Gang selv ganske undselig og saa' sig tilbage, som angst for, at nogen skulle have beluret dem.

Men bankende Hjærte dukkede hun sig dybere ned i sit Skjul og iagttog dem begjærligt, imens de steg i Land. Og først idet de, Arm i Arm, var forsvundne ind i Skoven, rejste hun sig langsomt og med glødende Kinder op af Sivene.

Men da hun i det samme hørte Lyden af Mandstrin paa Broen, snappede hnn hurtigt sine Strømper og løb hjem. Her

var den døve Anders Kaagmand, den lille vimse Zacharias Væver, der altid talte som en Bog, den gamle Violinspiller Frants Mikkelsen samt den tungsindige Søren Stenhugger, der altid sagde "Aa Gud!" naar han satte sig og "Herre Jesus!" naar han drak. Men frem for alle var der Lars Kyndby, eller Lars Énoje, en gammel Sællænder og et sandt Kæmpe-Vrag, foroverbøjet og værkbruden, der i sin Tid havde været en af Herredets mest berygtede Slagsbrødre, og som endnu trods sin gamle Alder, sin Krykke og sit tilbundne Øje kunde være farlig nok, naar det Sind kom over ham.

Navnlig denne sidste var efterhaanden bleven Marthas hjærtensgode Ven og Værg, hvem hun betroede sig til med sine smaa Hemmeligheder og Sorger, naar hun om Aftenen satte sig op i hans Skjød og nappede ham i hans stive, graa Skjægstubbe. Selv efter at hun var bleven ældre og mere voxen, bevarede hun dette fortrolige Forhold til den gamle Hugáf, der i Bunden var et hjærtensgodt og kærligt Gemyt, og tilstod ham uden Sky forskjellige smaa Friheder saasom at kjærtegne og kysse hende. Til Gjængjæld medbragte han saa undertiden i sin dybe Buxelomme (hvis brogede Indhold hun altid meget ivrigt eftersøgte) en eller anden Stump farvet Baand, en Række Glasperler eller lignende Raritet, som han vidste, hun saa meget yndede at smykke sig med.

Den Dag, Martha skulde konfirmeres, mødte hele Klubben med hende i Kirken. Det vakte, som rimeligt, en ikke ringe Opsigt, da det højtidelige Optog - med Lars Énoje i Spidsen og fire lejede Cylinderhatte - drog op imod Koret og under dyb Tavshed anbragte sig i et af Stolestaderne. Martha selv var i sort Kjole af næsten nyt Stof. Over Skuldrene laa et hvidt, strikket Uldtørklæde, der var knyttet foran Brystet og hæftet med en Staalnaal. I Haaret havde hun - lidt koket - anbragt en rød Rosenknop; og da Konfirmanderne efter Prædikenen i sluttet Række traadte ud paa Kirkegulvet, samlede mange Øjne sig uvilkaarlig paa hende.

Det var ikke alene, fordi hendes smukke blonde Hoved ragede op over de flestes, og navnlig over de smaa, sammensunkne og pluskjævede Gripomenuser fra Husmandsklassen, mellem hvilke hun havde Plads. Men i Modsætning til alle de andre saa' hun sig tillige omkring med et frejdigt og lykkeligt Blik. Og der var over hele hendes femtenaarige Skjønhed noget næsten aristokratisk slankt, der

sælger jeg det."

Saadan blev han ved at fortumle Kunderne med Snak og sætte Prisen

104 UNG ELSKOV

ned, indtil endelig En indbildte sig at kunne gøre en fordelagtig Handel og hang ved. Ofte var han meget nærgaaende i sin Tale og brugte svinske Hentydninger, som man skulde undre sig over, at nogen ærbar Kvinde vilde høre paa. Men i det Stykke er Kvindernes Blu af en egen Art. Der lød altid Grinen og Fnisen omkring ham, og alt saadant hjalp paa Købelysten og forøgede i det hele den Dragning, der udgik fra hans Person. Det var just, hvad Jakob godt vidste.

Der var dog ogsaa dem, som holdt sig hjemme og lukkede deres Dør, saa længe Jøden var i Byen, og strenge Mødre havde et vaagent øje med deres Døtre, indtil de vidste ham vel igen over Sogneskillet. Saadanne Folk mente nemlig, at han ogsaa havde hemmelige Elskovsmidler skjult i sin Kiste, og at han paa forbryderisk Maade bragte dem i Anvendelse overfor unge Piger og Koner, uden at de selv vidste noget derom.

Dette være nu, som det vil, saa hændte det allenfals mere end een Gang, naar han havde overnattet i en By og allerede i Dagningen atter var paa Vej udover Landet, at der paa et ensomt Kammer sad en ulykkelig Stakkel forvirret og skamfuld paa sin Sengekant, gribende sig i Fortvivelse omkring Panden og i Barmen uden at kunne fatte det mørke Kogleri, der havde omtumlet hende.

Hvert Aar henimod Jul kom Jakob her til Egnen og tog Nattetkvarter hos Kren Kromand. Paa denne Aarsens Tid kunde det dengang ofte hændes, at nogle Dages vedholdende Regn gjorde Skovvejene ufremkommelige. Saasart det rygtedes, at en Vogn var bleven siddende i Æltet, ophørte al kørende Færdsel forbi Kroen, indtil Frosten kom og lagde Bro over Jorden. Der kunde derfor paa saadanne Dage blive trist og ensomt nok i den ellers saa livlige Færgetro. Et Par drikkende Bønder fra Nabolavet, en eller anden Kræmmer eller Uldhandler fra Inderherredet tilligemed Kroens egen Husstand udgjorde nu hele Selskabet.

Paa den Tid kom saa Jakob, og med ham fulgte Liv og

lukkede hun sig strax inde i sit eget Værelse; og uden at vide, hvordan Timerne fløj bort, stod hun hele Eftermiddagen ved det lille grønne Vindue, der vendte ud imod Søen, og saa' hen over den - med bankende Tindinger og store, skinnende Øjne.

Hun forstod, at det, hun havde været Vidne til mellem disse to; det, der havde tændt hin forunderlige Ild i deres Blik og bragt deres Læber til at skjælve, det maatte være denne Menneskenes overjordiske Lykke, denne Livets egen hellige Ild og og saligste Lyst: *Elskov*.

Hvor forunderligt! Vist de tusende Gange, ja mer, havde hun set og læst dette Ord i de smaa røde Romanhæfter uden at fatte, hvor meget der laa deri, ja egentlig uden at tænke derover. Nu syntes hun, blot hun holdt sine Fingre over Ansigtet og lukkede Øjnene, at kunne føle, hvad det var.

Nu faldt det med ét som et bævende Lys over hendes Vej. Med en højtidelig Gysen forstod hun først nu, hvor de hørte hjemme - disse svævende Længsler og ubestemte Savn, som forhen kunde gjøre hendes Hjærte tungt og bedrøvet.

Elskov! - Elskov! . . . Der groede ligesom nyt Liv frem i hende, blot hun hørte Ordet klinge for sine Ører. - Verden blev paa en Gang helt ny og forandret, som hun stod dér ved Vinduet og saa' ud over den. Der blev som højere til Himlen rundt om hende; Søen blev mere klar, Skoven mere grøn, og Blomsterne foran Muren sendte op imod hende deres berusende Virak, som fik hende til at græde.

Hun fortunlede helt. - Dette ene skjælvende Blik af to elskende; denne pludselige Aabenbaring fra en ny, oversanselig Lykkeverden, havde i et eneste Nu slaaet selve Fløjporten op for de gyldne, ukjendte Lande, for dette Menneskenes straalende Fata Morgana, som hun netop havde anet i sine Drømme.

Og med dette en vaagnende Lidenskabs første, mægtige Begjær sænkede hun sig nu fra denne Dag med hele sin Sjæl i en eneste stor og brændende Længsel ud imod disse skinnende Lande, der vinkede til hende fra det fjærne. Med denne det gryende Tungsinds glødende Fantasi tryllede hun nu frem for sit Blik i rige Farver et Elskovens Paradis, en Kjærlighedens Have, i hvis skyggefulde, sødt duftende Gange hun fordybede sig med sine Tanker.

Hun levede fra nu af kun i en Verden af Kjærlighed og

selv i den altfor lange Kjole virkede æggende og udfordrende.

Midt under Overhøringen rejste en Mandsskikkelse sig op i en af de fjærner Stole og forblev ubevægelig staaende dér, saalænge Højtideligheden varede. Idet Martha fik Øje paa ham, gik der som en mørk Sky over hendes Ansigt; og under Resten af Gudstjenesten saa' hun ikke en eneste Gang derhen. Formodentlig maa dette være bleven iagttaget; thi pludselig drejede flere Hovedet om imod ham, og et Par Karle begyndte at puffe hinanden i Siden.

Den vedkommende var en stor, bred, lidt duknakket Fyr paa vel nogle og tyve Aar, der saa' sig om med et Par smaa, mistroiske, allestedsnærværende Øjne, idet han samtidig trak sin store, grove Mund ud i et besynderligt, ubestemmeligt Smil. Inde i Landsbyen gik han under Benævnelser "Dunken", men hans egentlige navn var Jesper Andersen Dueboel, og i Almindelighed ansaaes han for en noget underlig Fyr, paa hvem man ikke let blev klog. Egentlig var det kun i Fuldskab, han kunde blive farlig for sine Omgivelser; men til daglig begravede han sig sporløst ved sit Arbejde som Skovhugger inde ved Træfældningen, og dukkede kun nu og da op ved en eller anden Legestue eller i Kroen. Derimod kom han oftere i den gamle Færgetro ved Søen, mellem hvis Stangjæster han som en Slægting af den døde Anders Kaagmand havde faaet Indpas. Og i Almindelighed mente man, at han af Klubben var udsét til at blive Marthas Kjæreste.

Hver Gang han fra hende lod Øjet glide ud over Forsamlingen, kom der ogsaa ligesom noget truende eller udfordrende i hans Blik. Og efter Gudstjenestens Slutning gik han udenfor paa Kirkegaarden, hvor Konfirmanderne havde samlet sig for at modtage Venners og Bekjendtes Lykønskninger.

Martha kastede et hurtigt og ængsteligt Blik til Siden, da hun saa' ham langsomt nærme sig - med sænket Pande, ligesom en Tyr. Et Øjeblik søgte hun at skjule sig bag Morten Skyttes brede Ryg. Men da han stod midt imellem dem, rakte hun ham tavs og koldt sin Haand; og saasart hun saa' Lejlighed dertil, trak hun sig tilbage til en Gruppe Veninder, der stod i glad Latter mellem Gravstenene.

Strax fra det første, hun fik Øje paa ham inde i Kirken,

Lystighed. Skønt han aldrig selv smagte paa noget stærkt, løb Munden paa ham den hele Aften, saa meget havde han at fortælle. Jeg har selv engang, hvad jeg nævner med Skamfuldhed, siddet til langt ud paa Natten og haft min Morskab af hans lede Snak, der mangen Gang fik Ellen og de andre Piger til at gemme sig sprudrøde bag deres Spindehjul.

Men nu nok om denne galne Hedning. Ham var det altsaa, der havde ført Ellen i Ulykke. Gud tilgave ham de djævelske Kunster, hvormed han fik denne stærke Pige til at gøre hans Vilje. For at det ikke skete med hendes eget Minde; at hun med andre Ord var bleven overlistet

UNG ELSKOV 105

og forgiort, derom er jeg endnu den Dag idag fuldt forvisset. Jeg veed ikke, om der virkelig findes skjulte Midler, der omtaager Forstanden og prisgiver Mennesket for Drifternes Voldtægt. Den Omstændighed, at alle Landes og alle Tidens Folkedigtning har haft saa travlt med Elskovsdrikke og sligt, kunde vel nok tyde derpaa. Men forresten synes det mig ingenlunde nødvendigt at forudsætte saadanne for at forklare Menneskehjertets Viljeløshed i Lidenskabernes Favntag. Sandelig! Elskoven er en Besættelse. Ingen veed, hvorfra den kommer; ingen kender dens Vej; ingen kender Raad for dens Ve. Den kommer og svinder efter Love, der er dunkle og gaadefulde og fylder os med Gru. Den er vort Livs Lyst og Forbandelse, vor Salighed og vor evige Pine, vort Himmerig og vort Helvede.

Jeg blev aldeles ude af mig selv, efter at Provst Hjorts Ord om Ellens Tilstand var bleven bekræftet af andre og Sammenhængen dermed rigtig gik op for mig. Jeg havde flere Gange i den følgende Tid Bøssen nede af Væggen for at gøre en Ulykke paa mig selv. Jeg omgikkes ogsaa med Planer om at lade Skole og alt i Stikken for at kunne drage ud og søge efter Forførereren og, naar jeg traf ham, at skyde ham ned som en skabet Hund. Takket være Provstens Magtsprog blev jeg dog efterhaanden roligere.

Ellen vilde jeg alligevel ikke tiere se. I mere end to Uger holdt jeg mig borte fra Skovkroen. Saa kom der en Aften Bud fra hende; jeg maatte endelig komme; Faderen laa paa

Kjærtegn, og kunde ikke blive træt.

Gik hun inde i Skovene, hvor Træerne var tættest, og søgte hun dér de mørkeste Stier, der tabte sig i Tykningerne - strax skabte det ophidsede Blod hende Billedet af en ridderlig Svend, der fulgte hende ved Siden. Et Blad, der strejfede hendes Kind, blev et Kys, som fik hende til at skjælve. En Gren, der hagede sig fast i hendes Skjørt, var frække Hænder, der vilde gribe hende. - Og naar hun sad der hjemme paa Flisestenen foran Døren og saa' ind i Solnedgangsskyernes glødende Guld, der byggede sig op med Buer og Taarne og vidtstrakte Lunde over Kongeryggens sorte, takkede Naaetræsrand, så befolkede hun i sine Tanker disse Lunde og Taarne med silkeklædte Riddersmænd, der rakte smukke Damer deres ringbesatte Haand og ærbødigt kyssede dem med Spidsen af deres Læber.

Men naar det sidste Skjær døde hen over Himlen, og Søen aabnede sit hemmelighedsfulde Øje, da kom hun uvilkaarligt til at gyse sødt. Og om Natten drømte hun om et stort blondt Skjæg, der trykkede sig blødt mod hendes Mund.

(Fortsættes)
Rusticus

[Ude og Hjemme, nr. 352, Søndag den 3. August 1884]

Fra Landet.
(Fortsat.)

Ærede Læsere, der har fulgt denne min sandfærdige Beretning om Pigen Marthas Liv og Levned gennem dens indledende Kapitler, ville maaske forundret have spurgt sig selv, hvor vel den Tragedie bliver af, jeg i Begyndelsen stillede i Udsigt. Men jeg beder Dem, ikke at være utaalmelige. Paa gammel Vis pynter jeg mit Offerlam, før jeg slagter det. Og jeg beder Dem tilgive denne snakkevorne Vidtløftighed hos en gammel Jægersmand, der var Marthas Ven, ja halvt fortrolige, og hvis Hjærte endnu krymper sig ved Tanken om denne lille Skovens Due, han med saa meget Haab havde set fjedres.

Gjærne havde jeg endog endnu en Stund dvælet i Mindet

havde hun været bange for, han skulde faa i Sinde at følge med dem hjem. Hun blev derfor ganske let om Hjærtet, da hun lidt efter saa' ham tage Afsked og fjærne sig op ad Byen til. Paa Toppen af Bakken (lagde hun Mærke til) vendte han sig endnu en Gang om og saa' ned paa hende. Men forøvrigt glemte hun snart baade ham og den hele Scene over den Modtagelse, der ventede hende i Hjemmet.

Her var Bordet festlig dækket med en ren, hvid Dug og to Stager med Lys. Midt paa stod et dampende Fad Risen-grød. Men baade om Fadet og Stagerne var der lagt Blomster; og foran den ene Endeplads laa et nyt Testamente med Guldkors paa Bindet. Martha følte sig saa bevæget, at hun for første Gang i mange Aar gik hen og gav sin Moder Haanden. I det hele blev det en Dag af uforglemmelig Lykke. Alle de gamle Venner var enige om, at hun havde klareret sig "stolt", endog bedre end Præstens egen Datter; og efter Maaltidet spillede Frants paa sin Violin, Zacharias Væver læste højt af en gammel Almanak; og efter en Bolle Punsch blev Glæden saa overstrømmende, at selv Lars Æneje saaes at hoppe omkring i en vild Kankan paa sin Krykke.

Men da Martha ud paa Natten kom ind i sit Kammer og allerede halvt var afklædt, faldt hendes Øjne over Bordet paa en lille Pakke, som hun hidtil ikke havde bemærket. Forsigtig, næsten ængstelig besaa' hun den først paa alle Sider, og viklede den derpaa langsomt op - Lag efter Lag af Papir, indtil et lille Etui kom frem for Lyset. Hun aabnede hastigt. Der laa et Sølvcylinderur. Og til dette var hæftet en Seddel, hvorpaa der med en plump Haand stod skrevet: "til minne, fra Jesper Andersen Dueboel."

En langsom Rødme steg op i hendes Kinder, mens hun varsomt drejede Uret i sin Haand. Da mindedes hun pludselig Scenen fra Kirkegaarden, og en ny, hæftigere Farve overskyllede hendes blottede Hals. Tilsidst satte hun sig stille ned paa Stolen og sank hen i dybe Tanker.

Hun var endnu ikke fuldt femten Aar.

5

Saa hændte det en Dag, hun stod nede ved Aabrednen for at vaske sine Fødder, at en lille hvid Baad med to

sit yderste og vilde gerne tale med mig, og hun turde heller ikke være alene med ham Natten over. Jeg gik straks derhen. Ellen mødte mig i Forstuen; hun havde hørt mig komme. "Aa, Thyssen," sagde hun blot.

Da vi kom ind til Lyset, saae jeg straks, hvad andre allerede havde set for længe siden; men jeg tog øjnene til mig og lod mig heller ikke siden mærke med noget. "Hvorfor har De ikke været her saa længe?" spurgte hun; men jeg kunde høre paa Tonen, at hun godt vidste Grunden. Derfor svarede jeg heller ikke.

Kren Kromand laa og klagede sig saa mindeligt. Provesten havde været der om Eftermiddagen og givet ham det hellige Maaltid; men alligevel kunde han ikke rigtig falde til Ro. Han var bleven meget forandret; Doktoren havde tappet ham Dagen forinden, og han var saa gul i sit Ansigt som Hylsklæderne, han laa i. Han prøvede at tale til mig; men han kunde ikke rigtig faa Vejr dertil. Brystet gik op og ned som en Orgelbælg. Endelig forstod jeg, at han vilde have noget læst for sig, og jeg tog da Biblen, som jeg netop i det øjemed havde taget med

106 UNG ELSKOV

hjemmefra, og begyndte paa et af Pauli Breve. Men han vinkede af med Haanden og pegte op paa Hylden under Loftet. Her fandt jeg en gammel schwabisk Bønnebog indsvøbt i Papir; og nu begreb jeg, hvorfor han havde sendt Bud netop efter mig. Han vidste nemlig, at jeg var hans Forfædres Sprog nogenlunde mægtig.

For at han kunde høre, hvad jeg læste, maatte jeg sætte mig lige op ad Sengestokken. Ellen stod bag ved mig og holdt Lyset. Vi kom derunder hinanden saa nær, at jeg kunde høre hendes eget Hjertes Banken og den anden Lyd inden i hende. Derfor havde jeg ikke selv Tanke tilovers for, hvad jeg læste. Jeg hørte vist ikke engang mine egne Ord. Men paa den stakkels døende Mand havde de en forunderlig Virkning. Han blev med eet ganske rolig, ja der kom tilsidst noget helt forklaret over hans gustne Ansigt med de lukkede øjne, mens han mumlende gentog de fremmede Ord. Det var, som om Lyden af disse sære Bønner, som han vel i sin Barndom havde lært af sin Moders Mund, aabnede Paradi-

om hendes første glade Ungdomstid, inden Tungsindets mørke Bølger slog sammen over hendes Hoved, - og søgt med Ord at fæste paa Papiret det fagre Drømmeliv, hvis Gjenskin jeg saa' skjælv i hendes Smil og kogle frem fra Dybet af hendes Øjnes mørke Vande.

Meget kunde der vel ogsaa være at antegne om den Tid der fulgte paa, - da hun vaagnede og blev seende; om Sorgen i hendes Sjæl, naar hun fra de gyldne Syner og salige Vandringer i Kjærlighedens duftende Haver atter sænkede sit Blik mod Jorden og saa' sig om i den kvalme, mørke Stue, i hvis Finkelstank og Støv hendes Dage skulde henrinde; - om Kvalen, der sled i hendes Hjærte, naar hun fra sine lykkelige Drømme om ømme Kjærtegn, om kjærlige Ord og bløde Haandtryk vaagnede op mellem raa Næver, der vilde gribe hende, mellem drukken Tale og svinske Eder, der fik hende til at rødme af Skam, mellem Slagsmaal, Stank, Skraal, Banden og Moderens stive, stirrende Øjne.

Meget - m e g t var at fortælle om det Øjeblik, da den stakkels fattige Pige til fulde forstod, at Livets højeste Fryd - den var ikke for hende; at det straalende Lykkeland, hun i saa rige Farver havde tryllet frem for sit Blik - dets Porte skulde hun altid finde lukkede for sig, og dets Lykke skulde hun aldrig lære at kjende.

Men jeg tør ikke opholde mine Læsere længere, før jeg skrider til den enkle, tragiske Begivenhed, det har været min egentlige Hensigt at fremdrage for Dem; - før jeg lader Livet rette sit sidste, afgjørende Slag mod den Sjæl, hvis Slagtning jeg har været saa fri at bede Dem bivaane.

Dog - inden jeg løfter Kniven imod dig, min Veninde, vil jeg i Erindringen tilbagekalde mig dit Billede, saaledes som jeg saa' dig den sidste Gang, inden Ulykken førte dig bort fra mine Øjne. - Det var i Aftenskumringen; du sad paa din vante Plads uden for den aabne Dør og mærkede det ikke, at jeg ¹¹ nærmede mig over Gruset . . . Hvor var din Kind bleg - dit Blik sygt og sky! Du løftede det næppe fra Sømmen i det grønne Skjørt, der hvilte i dit Skjød; og naar du, nu og da, tog til Saxen, som laa paa Bænken ved din Side, var det saa tungt, saa træt, som mægtede du næppe at klippe Traaden over. - Og da du tog til Vejret, fortalte du med dit Suk, at du havde opgivet alt, glemt alt, og at du stille, uden Klage havde givet dig hen i din mørke Skæbne.

Personer kom roende op imod hende. For ikke at blive set, bukkede hun sig i en Fart ned mellem Sivene og iagttog derfra nysgjærrig det besynderlige Par, der ganske langsomt nærmede sig.

Den ene var en ung Dame i lys Sommerdragt og med en højrod Parasol, der som en Valmue skinnede i Bagstavnen af Baaden. Hun havde lagt Kinden ned i sin Haand, og syntes ubevægelig at stirre ud over Landskabet med et tankefuldt Blik. Herren, som sad lige over for hende, ved Aarerne, var en ung, blond Kæmpe, men han vendte Ryggen til Martha, saa hun kun kunde se de brede Skuldre og de lyse, smaakrusede Nakkehaar samt det øverste af et stort, lyst Skjæg. Ansigtet selv saa' hun ikke; men det var dog tydeligt, at hans Øjne ufravendt hvilede paa den unge, tankefulde Dame; og Blikket, hvormed han betragtede hende, blev ogsaa ligesom aabenbaret gennem den varsomme, næsten kjærtegnende Maade, hvorpaa han bevægede Aarerne i Vandet.

Martha sluttede strax, at det var to forlovede.

Næsten lydløst bøjede Herren pludselig Baaden ind mod Land og lagde til imellem Sivene, ganske tæt ved Martha. I det samme vaagnede Damen af sine Drømmerier; og idet hun forundret saa' sig om, fløj en let Rødme over hendes Kinder. Hun smilte. Og først i dette Smil saa' Martha, hvor smuk hun var.

"Har jeg sovet?" spurgte hun med en vidunderlig blid, klangfuld Stemme.

"Du har styret", svarede han og nikkede mildt.

Han samlede Aarerne og rejste sig. Hun modtog, endnu siddende, den Haand, han paa ridderlig Vis rakte frem imod hende, og da hun stod ved hans Side, gav hun ham begge sine og saa' fortroligt op paa ham.

Men der maa have været noget i hans Blik, der bønligt har bedt om mere. Thi efter forsigtig at have set sig om, lagde hun sig stille ind til hans Bryst og rakte ham rødmende sin Mund. Han lagde ærbødig sin Arm om hendes Liv og kyskede hende med Spidsen af sine Læber.

I sit Skjul var Martha nær bristet i Latter over dette højtidelige Kjærtegn. Men da hun i det samme fangede det Blik, hvormed de to under Omfavnelsen ligesom sænkede sig i hinanden - *hans* stille brændende, *hendes* fugtige og

sets Porte for den store Synder og gav hans Hjerte Fred.

Klokken fem om Morgenen blev han udløst. Vi hørte blot et eneste Suk. Jeg lukkede hans øjne og rettede hans Knæ, og da det var gaet op for os, at vi to nu var bleven ene i Huset, turde vi ikke se paa hinanden. Jeg gik saa ind til Byen og op til Kirken for at ringe Sjælen ind i Himlen.

Senere paa Dagen kom jeg tilbage, og Ellen gik mig tilhaande med at lægge den Døde paa Straa. Men pludselig lagde hun sig ind til min Skulder med en voldsom Hulken. Jeg følte godt, at det var ikke Sorgen over Faderen, den Graad galdt. Det var over sig selv, hun græd, og over vor fælles tabte Lykke.

IV

Med Kren Kromands Død og Begravelse gled det engang saa navnkundige Bedested helt over i Forglemmelsen. Aar for Aar sank det mere sammen. En Skov af Nælder groede op omkring dets gamle Mure og skjulte baade Sylsten og Fodrem; og inde bag den lukkede Dør og de farvebrændte Ruder boede Ellen Resten af sin Livstid som en levende begravet.

Det var nemlig saadan, at da Ulykken først havde fanget denne stolte Pige, slap den hende ikke mere. Nogle Maanedere efter Faderens Død fødte hun en Datter, der blev opnævnt efter hendes Moder og kom til at

UNG ELSKOV 107

hedde Martha. Det var en Forløsning af de slemmeste, Jordmoderen vidste af at sige. I et fuldt Døgn svævede hun i Dødens Arme. Livet beholdt hun dog, men et Par Dage efter steg Mælken hende til Hovedet og tog hendes Forstand. Hun havde altid været noget tung i Tanken, og uden det havde hendes Forfører vist aldrig faaet Magten over hende, tænker jeg. Men nu blev hun fuldkommen sløv, huskede ingenting af, hvad der var sket med hende, og ravede om som i en bestandig Rus. Det var en Ynk at se.

Til Trods for Provst Hjorts Advarsler og Formaninger, saae jeg endnu Blod for mine øjne, hvergang jeg tænkte paa

Du gav mig, som vanlig, din Haand, da jeg kom; - søgte endog at smile med dit gamle gode Smil; men det lykkedes dig ikke. Og da jeg saa' dig ind i Øjnene, vendte du Hovedet bort, for du havde grædt.

Vilde du skjule for din gamle Ven, hvad der trykkede dit lille Hjærte? Vidste du ikke, jeg havde læst ind i dine Tanker, eller troede du ikke, jeg havde set dig skælve, naar den store Brændehugger nærmede sig dig for at lægge sin frække Næve om din Hals? . . .

Tung i Sinde satte jeg mig under Vinduet, og tænkte sukkende tilbage paa den Tid, da du sprang mig i Møde som et ungt Kid, blot du hørte mine Skridt over Broen; da du huslig tog min Bøsse og hængte den paa dens Knag, strax jeg var over Tærskelen, - hentede mit Krus, satte dig hos mig paa mit Knæ og tørrede Sveden af min gamle, knudrede Pande¹². - Jeg erindrede de mange lystige Timer, vi havde sladret bort sammen i Fortrolighed; dine skjælmske Smil, naar du nappede mig i mit Skjæg; din muntre Latter, naar du fyldte mine Næsebor fra Snustobaksdaasen. Jeg mindedes din rørende Rædsel for min blodige Kniv og mine stinkende Rævebælge; og jeg saa' den dybe Rødme paa din Kind, den Gang du i Skumringen hviskede i mit Øre, hvad du hin ulykkelige Sommerdag havde været Vidne til mellem Sivene.

. . . Nu ligger du nede i din friske Grav, i det sorte Gjemme, hvor du skal smulre hen til det intet, du længtes efter. Vandet siver ned over dig gennem Kistelaaget; dine smukke Øjne stirrer brystne frem i Mørket, og Orme mætter sig i din Bug. Ingen græder ved din blomsterløse Tue. Snart vil dit Minde være glemt, dit Navn slettet ud - vejret hen som den Urt, der nu visner paa dit Bryst. Jeg plukkede den nede paa det Sted mellem Sivene, du ved. Lad den være dig en Hilsen fra en, der ikke fordømmer din Brøde.

Men det er sandt - det var om denne, jeg skulde berette. -

3dje Kapitel

af Pigen Marthas Historie.

Det var St. Hansdags Eftermiddag. Martha stod foran et

skjælvende – samt saa' den stærke Blussen, der midt under Kysset skjød sig op i begges Kinder, blev hun pludselig ganske undseelig og saa' sig tilbage, som angst for, at nogen skulde have beluret dem.

Med bankende Hjærte dukkede hun sig dybere ned i sit Skjul og iagttog dem begjærligt, imens de steg i Land. Aandeløs fulgte hun dem med Øjnene paa deres stille Vandring over Engen og ind imod Stenten; og først idet de, Arm i Arm, forsvandt ind i Skoven, rejste hun sig langsomt og med glødende Kinder op af Sivene. Endda blev hun staaende en Stund, som forstenet i Drømme, og stirrede hen imod den Plet, hvor de blev borte.

Med ét hørte hun Mandstrin over Broen. Hurtig snappede hun sine Strømper og løb op imod Huset. Men da hun her pludselig mente i Skridtene at kunne gjenkjende Jespers Elefantgang, paakom der hende instinktmæssig en Skræk for at møde ham netop nu. Uden Betænkning drejede hun af, og løb alt hvad hun kunde langt ind i Skoven. Men her saa' hun bag en Busk en skikkelig Bondemand komme vandrede med en Sæk paa Nakken, og hun smilte af sin Frygt. Og langsomt og tankefuldt, nu og da plukkende en Blomst ved sin Fod, vendte hun Skridt for Skridt tilbage langs Hovedvejen. Hjemme ved Huset hørte hun Moderen rumstere i Køkkenet; hun sneg sig derfor omkring Gavlen, listede ind gennem Fremmerset og over i den tomme, ubeboede Øverststue, hvis Dør hun omhyggeligt lukkede efter sig. Her stillede hun sig hen ved et Vindue, der vendte ud imod Søen, og aabnede det forsigtigt.

Det var allerede begyndt at dæmre under Skovkransen. Oppe over Kongeryggens mørkviolette Naaetræs-Rand laa Solnedgangens glødende Guld, som kastede et fint Rosenskjær over Vandet. Alt Fugleliv var forstummet. Kun et stille, aftenligt Sus gik igjennem Skovene og døde bort i det fjærne . . . Hun lagde ligesom træt sin Kind ned i Haanden og saa' længe ud.

Hun forstod, at det, hun havde været Vidne til mellem disse to; det, der havde tændt hin forunderlige Ild i deres Blik og bragt deres Læber til at skjælve, det maatte være denne Menneskenes overjordiske Lykke, denne Livets egen hellige Lyst – Elskov!

Hvor forunderligt! Vist de tusinde Gange havde hun set

den lede Jøde. Jeg vilde ikke have gyst tilbage for at give ham hans Rest, om jeg havde staaet for ham dengang. Dog, Vorherre skaanede mig for at faa et Drab paa min Samvittighed. Jakob viste sig nemlig aldrig mere paa vor Egn. Han havde rimeligvis hørt om de Trusler, jeg ganske aabenlyst havde udstødt mod hans Liv. Men Gud tog selv Hævnen i sin Haand. Nogle Aar efter blev Jakob fundet udplyndret og ihjelslagen af Landevejsrøvere ved Vissenbjerg ovre paa Fyen.

Kren Kromand var, da han døde, en Armodsmænd; han efterlod sig ikke mere i Skillinger end lige til Begravelsen. Men til Krostedet hørte en Jordlod paa godt og vel fire Tønder Ager og Eng, og Ellen havde akkurat bevaret saa meget af sin Forstand, at hun kunde passe en Ko og et Par Faar; og forresten maatte hun og Barnet leve af, hvad der endnu kunde falde ind til hende fra Landevejen. Det var da paa enhver Side et sørgeligt Liv, der var hende beskaaret. Det skar i Hjertet at maatte se derpaa. Og værst var det, at man ingen Hjælp kunde yde.

Hun havde for Vane først at rejse sig af Sengen, naar det var klar Dag; og sjælden blev hun helt paaklædt men gik og tossede om i sin bare Klokke, med Haaret hængende uredt nedover Ryggen, altid beskæftiget uden at faa noget udrettet. Ude mellem Folk viste hun sig ikke. I Aarevis kom hun ikke udenfor sin egen Stuedør. Paa Grund af denne megen Indesiddens blev hendes i Forvejen stærkt udviklede Legeme efterhaanden næsten lige saa uformeligt, som hendes Faders havde været. Hertil bidrog vistnok ogsaa den Omstændighed, som jeg ikke vil fortie her, at hun pimpede lidt.

Dagen gik oftest hen for hende uden nogensomhelst Afbrydelse i denne arme Skyggetilværelse. Men regelmæssig ved Solfaldstid dukkede der nogle forkomne Skikkelser op omkring Kroen og bænkedes sig omkring det gamle Skænbord i Stuen. Det var de sidste Rester af Kren Kromands fordums Drikkebrødre, en fem-seks af Egnens Vrag, der holdt

108 UNG ~LSKOV

en Slags Klub her i Mørkningstiden og i Fællesskab tømte en Flaske Brændevin. Da jeg undertiden selv indfandt mig

lille Spejl, der hang paa Vinduesposten i Storstuen, og flettede sit lange Haar. Hun stod i rød Klokke og Særk. Hendes Hals var blottet; og dersom hendes salig Fader havde kunnet se hende i dette øjeblik, vilde han sikkert have frydet sig over, hvorledes hun, trods alt, dog modnedes.

Det var lyst i Vejret. Solen skinnede langt ind over Gulvet; og for ikke at blive set, trak Martha sig tilbage, hver Gang hun hørte Trin eller Vognrummel over Broen.

Men paa denne Maade blev hun ofte forstyrret. Thi det var saa, at der denne Dag holdtes stort Kildemarked inde i en Dal mellem Bakkerne bag Storskoven, og Vogn for Vogn af pyntet Folk kom rullende forbi fra alle Byerne paa Kystlandet. Naar Vinden bar til, hørtes ogsaa nu og da Toner af Musik derovre fra.

Inde i Stuen ved Siden af, hvortil Døren stod paa Gab, rumsterede Kro-Ellen. Men med hende gik det aabenbart snart mod Fældenden¹³. Mange ventede, rent ud, det værste. Og skulde man regne efter den forvirrede Støj, der kom derinde fra, kunde det ogsaa lyde betænkeligt nok. Snart tabte hun en Kam, snart en hel Skuffe ned paa Gulvet; og hendes halvhøje Enetale afbrødes hvert Øjeblik af en anstrængt Hiven og Pusten, som var hun i Færd med at kvæles i sit eget Fedt.

Endelig kom hun frem i Døren.

Hun saa' uhyggelig ud. Hun havde pyntet sig. En gammel, nu alt for lille Hat med højrøde Uldgarns-Blomster og himmelblaa Baand, sad skævt paa hendes ravn sorte Haar. Det tynde, blommede Shawl havde hun trods al anvendt Umage netop faaet vendt med Vranken ud; en stor Staalnaal var klemt ind under Hagen og lysegraa Tøjstøvler snørt om de uformelige Fødder.

Efter en rum Tid at have staaet i Døren og stirret hen paa Martha med et stift, tomt Blik, traadte hun til sidst, idet hun støttede sig med Haanden mod Karmen, et Skridt ind i Stuen. Her blev hun endda staaende en Stund og hev med Vejret¹⁴, indtil hun omsider fik fremlallet de Ord:

"Skal - skal du ogsaa til Fest?"

Ved at høre hendes Stemme, drejede Martha Hovedet over sin Skulder og betragtede hende med et halvt forbavset, halvt forarget Blik.

"Nej," sagde hun kort, og vendte sig igjen mod Spejlet.

og læst dette Ord i de smaa røde Romanhæfter uden at tænke videre derover, ja egentlig uden at vide, hvad det betød. Nu faldt der med ét som et bævende Lys over det. Nu syntes hun, blot hun holdt sine Hænder over Ansigtet og lukkede Øjnene, at kunne føle, hvad det var.

. . . Elskov! . . . Elskov! . . . Der voxede ligesom nyt Liv frem i hende, blot hun hørte Ordet klinge for sine Øren. Det var, som om Verden paa én Gang aabnede sig for hendes Øjne; som om selve Himlen løftede sig over hendes Hoved. Endog Skoven blev en anden, som hun stod dér og saa' ud over den. Luften syntes hende at fyldes som med Klang, og Vindene at hviske hende dette vidunderfulde Navn ind i Øret.

Der sank en sælsom Højtidelighed ned over hende. Uden hun selv vidste det, havde hun rejst sig i Vejret og lænet Hovedet mod Vinduets Sidekarm. Hænderne laa foldede ud over Muren; og Blikket saa' ud over Søen, der netop aabnede sit hemmelighedsfulde Øje. Saadan stod hun længe ubevægelig. Det sidste, matte Skjær døde hen over Himlen. Skumringen bredte sig ud over Vandet og indhyllede Skovene . . . En Taare listede sig ned over hendes Kind. Men da et Vindpust strøg ind gjennem Vinduet og løftede hendes tunge Pandelokker, kom hun til at gyse sødt.

Pludselig følte hun en Haand paa sin Skulder. Hun vendte sig med et lille Skrig. Ved hendes Side stod Lars Énøje paa sin Krykke og med sit Pandebind og smilte polisk ned til hende. Gløden fra en stumpet Kridtpibe, der dampede under hans røde Næsetip, oplyste svagt det uragede Underansigt og de store, blottede, tandløse Gummer.

"Hvad for tusende Onder! Opholder den lille Jomfru sig *her!*" udbrød han. "Og vi, som – Gud forlade mig! – paa et hængendes Haar havde vendt Vranken ud af vort eget arme Liv for at lede etter hende. Og saa staar hun her og kukkelurer!"

"Hvad er Klokken da?" spurgte hun og saa' sig forundret om.

"Hvad Klokken er? – Spør hun, hvad Klokken er? . . . Jeg tror, saa brænde mig, hun staar i Fløjlstanker, Jomfruen! . . . Hvad Klokken er? Hi, hi! (han kneb Øjet sammen og klukko) . . . Kanske den muligvis allerede *er* sla'et – hva'be-ha'r? Dikkedik!"

der ved samme Tid, men rigtignok i andet øjemed, nemlig for at have lidt Opsyn med den lille Martha, ser jeg mig i Stand til at nedtegne et og andet om dette sære Drikkelag.

Der var først den gamle Morten Skytte, om hvem jeg blot skal anmærke, at han var saa afhængig af Brændevin som noget Menneske, jeg har kendt; hvilket ogsaa tydeligt tilkendegav sig i hans vansirede Ansigt og navnlig paa hans store, knoppede Næse, der lignede et uhyre Hindbær. I Virkeligheden var han dog ingen Fyldedunk. Han kunde i den Henseende slet ikke komme op mod en Snapsevom som Kren Kromand. Men det var bleven ham en Livsformødenhed uafbrudt at have Brændevinssmagen paa Tungen. Naar han tog til Glasset, fugtede han kun akkurat Læberne; men til Gengæld skete det rigtignok med faa Minutters Mellemrum. Saa saare han af Forholdene blev tvungen til blot en halv Times Afholdenhed, blev han syg og faldt i Skudren. Jeg har flere Gange fulgtes med ham paa Kragejagt, og har jeg da lagt Mærke til, hvordan han hvert øjeblik i Smug tog en lille Flaske frem af sin Taske og forte den til Munden. Ogsaa om Natten skal han have haft Flasken hos sig. Forøvrigt var han et skikkeligt Menneske og meget virksom. Han havde efter sit eget Sigende indtil da kun været syg en eneste Gang og ved den Lejlighed endog narret Døden ved sin egen Beslut-somhed. Doktoren havde været hos ham og sagt, at han ikke kunde leve, og om Natten havde han derfor ligget vaagen af Dødsangst og Klejnmodighed. Han kom da til at huske paa en Flaske Æggevand, som han engang havde købt paa en Avktion, og han tænkte nu, at kunde saadan noget Vand bevare Æg friske en hel Vinter igennem, maatte det vel ogsaa kunne hjælpe lidt paa et Menneske. Saa lod han Flasken hente og drak det halve af den; og ikke længe efter sprang han i en voldsom Sved, der reddede hans Liv.

Af de andre faste Aftengæster i Ellens Stue skal jeg nævne Lars Kyndby eller Lars Eenøje, som han gerne kaldtes, siden han havde faaet sit højre øje slaet ind i et Slagsmaal. Han var en Kæmpe at se til, værkbruden og bøjet som han endda var, idet ogsaa hans ene Ben havde en Skavank, der tvang ham til at gaa med Krykke. Men lige lystig var han altid, og endnu som Krøbling var hans Haand farlig, naar det hastige Sind kom over ham. Alligevel var ogsaa han i Bunden et godhjertet Menneske, som man kom

Der blev stille lidt. Ellen traadte atter et Skridt frem, og fik Haanden hen paa en Stoleryg, men uden at tage Øjnene fra Vinduet.

Det var, som om der langsomt arbejdede sig en Tanke frem i denne syge Hjerne ved at se Datteren staa der saa usædvanlig ivrig i sin Fletning og med Rødme paa Kinderne. Hun lagde sin frie Haand op mod Tindingen, som for at erindre sig noget; og efterhaanden kom der ogsaa som et virkelig Udtryk - af Frygt - i hendes Ansigt og et svagt Liv i Øjnene, mens hun holdt sig fastere om Stoleryggen.

"Kommer Jesper?" spurgte hun omsider; og i Stemmen var der en let Skjælven.

"Jesper! Du skulde nok se det, at han henter mig til Fest. Den Ulejlighed sparer han sig vist nok. - Desuden har han ikke ladet sig se i otte Dage. Han er nok ude paa Tur tænker jeg, og har vist nok med at klaee sig selv. Jørgen havde truffet ham i Grøften i Forgaars; kanske ligger han der endnu."

Ellen satte sig nu tungt ned paa Stolen; hun var paa en Gang helt vaagen, og saa' ivrig frem.

"Det - det er ikke sandt," stammede hun. "Jørgen er en Løgnhals, jeg ved det bedst. Du skulde ikke tale saadan Ord om din Kjæreste, Martha! Han gjør mere af dig, end du tror. Se blot an, jeg faar Ret."

Martha vendte sig atter helt om og betragtede hende med stigende Forundring. Dette var det længste, hun i mange Aar havde hørt sin Moder tale.

"Ja saa. - Saa' du maaske ikke selv, hvordan han slog mig med Knytnæve midt i Ansigtet sidst, saa Blodet flød ned over Munden? Og har jeg set ham siden? Er det paa den Maade, han gjør af mig, saa er jeg det helst foruden."

"Du ved det godt, det er dig selv, der gjør ham ond Martha! Naar du blot vilde . . ."

"Snak! Vilde han blot holde sig fra mig, skulde jeg saa vist ingen Skade gjøre ham. Jeg har ikke tiggat ham om at tage mig, og er han kjed af mig, kan han jo gaa."

Hun slyngede hæftig den færdige Fletning over Skuldren. Hun vilde ikke tale mere.

Men nu rejste Ellen sig langsomt, men med en usædvanlig Sikkerhed, af sin Stol og gik lige ind paa hende. Tanken for dette hendes Barn, den eneste menneskelige Følelse, hun

Han brød ud i en øredøvende Latter. Ogsaa Martha smilte svagt, og de fulgtes ind i Stuen, hvor hendes usædvanlige Udeblivelse virkelig nær havde foraarsaget Ængstelse. Nu modtoges hun med en Storm af forbavsede Udbrud. Hun sagde, hun havde været træt og var faldet i Søvn inde i Mørket; hun gned sig endog meget naturligt over Øjnene og strakte sig, som om hun endnu ikke var helt vaagen, og satte sig endelig paa sin Halmstol i Krogen. Men for første Gang følte hun sig ligesom fremmed i denne Kreds. Hverken Morten Skyttes Jægerhistorier eller Zacharias Vævers bogrette Udviklinger vilde fængsle hendes flygtende Tanker; og saasnart hun derfor usét kunde liste bort, sneg hun sig atter ud af Stuen og ind i sit Værelse.

Dette laa i den modsatte Ende af Huset og var et mindre, aflangt Rum med et Vindue ud imod Kløften og en gammel Gavldør, der i sin Tid havde tjent som Indgang for Færgemandskabet, men som nu var lukket med en Jærnstang. Ved Siden af denne stod Sengen, og forøvrigt bestod Bohavet kun af et Bord og en Stol paa tre Ben. Væggene var af raat Ler ligesom Gulvet, i hvis Flade Slid og Fugt havde dannet store Fordybninger; men ikke desto mindre saa' her - i Modsætning til den øvrige Del af Huset - helt pænt og rent, ja næsten hyggeligt ud.

Martha skjød Slaaen for den Dør, ind ad hvilken hun var kommen, anbragte omhyggeligt Skodden for Vinduet og tændte Lyset paa Bordet. Derpaa gik hun hen til Sengen og trak en Kasse med forskjelligt Skrammel frem paa Gulvet. Paa Bunden fandt hun - med et lille Smil - en Bunke røde Hæfter, hvis Sider hun først omstændelig befriede for Støv med sit Forklæde, hvorefter hun satte sig ved Bordet og - langsomt og eftertænksomt - gav sig til at blade frem og tilbage i dem. Endelig fængsledes hun et Sted; strøg da Haaret bort fra Panden, flyttede Lyset tæt hen til sig . . . og endnu længe efter, at hun havde hørt de gamle tumle ud gennem Forstuen, sad hun ved den nedbrændte Tande, ivrig fordybet i "*den hemmelighedsfulde Dør eller Ridder Roberts Kjærlighedsæventyr.*"

til at holde af. Engang, da han havde siddet et Aarstid for et Overfald, spurgte jeg ham, hvad hans Kone

UNG ELSKOV 109

sagde til saadan noget. Saa b han paa sin gryntende Maade og sagde:

"Det gør ligemeget, Lavs, si 'er hun, - naar bare Hjertet er friskt!"

Jeg kan bevidne, at dette ikke var Praleri. Han levede et lykkeligt Familjeliv, elsket af sin Kone og sine Børn, beundret af sine Omgangsvener, frygtet af alle, der ikke kendte ham.

De andre Gæster omkring Skænkebordet var disse: den døde Anders Kaagmand, den lille Zacharias Væver og den gamle Musikanter Frants Mikkelsen. Endelig den tungsindige Søren Stenhugger, der altid sagde "Aa Gud!" naar han satte sig og "Herre Jesus!" naar han drak, og af hvis Mund man aldrig hørte andet end saadanne dybe Hjertesuk.

I disse Forhold og mellem disse Mennesker voksede den lille Martha op.

Jeg havde elsket dette Barn, endnu før det kom til Verden; ja, jeg kan sige, at sammen med Provst Hjorts myndige Formaning var det denne Følelse, der holdt mig oppe under min store Kærlighedssorg. Det var en Følelse, jeg fra først af ikke selv forstod og ofte skammede mig over. Men den var samtidig dog til stor Glæde for mig i min Ensomhed. Der var noget i mig, der krævede Meddelagtighed i dette lille, levende Væsen, som jeg jo ogsaa kun ved et Ulykkens Tilfælde ikke var bleven rigtig Fader til.

Som man vil forstaa, ønskede jeg mangen Gang, at jeg kunde have taget Barnet bort fra den syge Moder og hendes Omgivelser og skaffet hende et bedre og lysere Hjem; men - destoværre! - min usigelige Fattigdom, som har været mit Livs Forbandelse, gjorde mig hjælpeløs overfor de Farer, der truede. Tilsidst bildte jeg mig selv ind, at der ingen Fare var. Det er vor Selvopholdelsesdrift, der faar os til at lukke øjnene for de Ulykker, vi dog ikke formaar at afværge. Havde vi Mennesker ikke denne Evne til at gøre os blinde eller dog kortsynede, vilde Tanken paa vore Kære, Angsten for deres Skæbne, uhjælpeligt nedslaa alle dem, der overho-

endnu havde igjen, gav hende paa en Gang al hendes gamle Kraft tilbage. Hun greb hende fast om Haanden, saa den ry-stede, og saa' stift paa hende.

"Hvem var det, du mødte i Skoven forleden?"

Martha blegnede; hun vilde rive sin Haand til sig.

"Det angaar ingen. - Slip mig!"

Men Moderen holdt.

"Marthal Vogt dig! -vogt dig, siger jeg! - Du véd ikke, hvad du gjør. - Du gjør en Ulykke paa dig . . ."

"Slip min Haand!" raabte hun. "Slip min Haand! - Eller ved den levende Gud, jeg slaar dig midt i Ansigtet."

Forfærdet over den pludselige Lidenskab i Datterens Blik, tumlede Ellen tilbage; og idet Martha løb ud og slog Døren i efter sig, sank hun atter tungt ned paa en Stol og gispede.

Men i samme Øjeblik syntes ogsaa al Samling igjen at forlade hende. Ansigtets Muskler slappedes, Underlæben faldt ned som paa en Avtomat, og Blikket sløvedes. Og da hun efter en Stunds Forløb atter rejste sig og dinglede bort ad Vejen, var det, som om intet var hændt. Hun støttede sig majestætisk til sin Paraply og holdt det rene, sammenlagte Lommetørklæde krampagtig i Haanden foran den opsvulmede Mave.

Paa Martha havde denne Scene gjort en besynderlig Virkning. Den havde i alle Fald ikke forringet den eksalterede Stemning, hvori hun øjensynlig i den sidste Tid havde befundet sig. Hun klædte sig nu, efter Moderens Bortgang, hurtig paa, dvælede kun med særlig Forkjærlighed ved en højroed Rose, hun paa sær fantastisk Vis anbragte i sit Haar; prydede sit Øre med store tunge Gulddobber, sin Hals med et spraglet Silkeklæde, som hun tog frem af et hemmeligt Gjemme bag ved Kommoden, - lukkede derpaa omhyggelig Bagdøren i Køkkenet, et Vindue i Moderens Sovekammer, og satte sig endelig paa en Stol ved Bagvæggen og lagde Ansigtet i sine Hænder.

Saaledes sad hun længe, og rørte sig ikke. Kun hver Gang der hørtes Lyd af Fodtrin over en af Broerne, løftede hun hurtig Hovedet, - og sænkede det langsomt igjen, naar Trinene gik forbi og forsvandt ind i Skoven.

Hendes Kinder brændte som Luer, Brystet svulmede. - Til sidst kunde hun ikke finde Ro og begyndte at vandre op

Fra denne Dag levede Martha egentlig ikke mere i Balderød gamle Færgetro.

Dette ene, skjælvende Blik af to elskende; denne pludselige Aabenbaring af en ny, oversanselig Lykkeverden havde paa én Gang slaaet selve Fløjporten op for de gyldne, ukjendte Lande, for dette Menneskelivets straalende Fata Morgana, i hvilket hun nu fordybde sig med sine Tanker.

Efter denne Begivenhed fik hendes Længsler et andet Maal. Med den vaagnende Lidenskabs ildfulde Fantasi sænkede hun fra nu af sin Sjæl i denne underfulde Verden af Fryd og Kjærlighedslykke, og gav sig hen i et flagrende Drømmeliv, der fyldte hendes Dage, og af hvilket et Gjen-skin lagde sig ind i hendes Smil og glimtede frem fra Dybet af hendes Øjnes hemmelighedsfulde Mørke.

Gik hun saaledes inde i Skovene og søgte dér netop de mørkeste Stier, som tabte sig i Tykningerne – strax skabte hun sig Billedet af en ung og ridderlig Svend, der fulgte hende ved Siden. Et Blad, der strøjfede hendes Kind, blev et Kys, som fik hende til at skjælve. En Gren, der hagede sig fast i hendes Skjørt, var frække Hænder, der vilde gribe hende. Men knækkede en Kvist i hendes Nærhed, kunde hun overfaldes af en saadan Skræk, at hun for Alvor skjulte sig under Buskene.

Sad hun derimod hjemme ved Vinduet i sit Kammer og saa' gennem Kløften ud over Kystlandet – altid var der en eller anden lille Plet, hvorover hendes Drømme med Forkjærlighed samlede sig; og altid var der noget med et stort blondt Skjæg og en lille rød Mund, der ærbødigt kyssedes med Spidsen af et Par Læber . . . Der laa et lille hvidt Hus under en rund, hybenbevokset Høj; Folk kaldte det for "Møllehuset". Dér drømte hun sig især mangan Gang siddende selvanden mellem Guldregn og Roser, snart i stille Maanenætter, snart i lune Sommeraftener med Lærkekimen og Blomsterduft. . . . Og svandt saa det sidste Skjær over Jorden, og lejrede Solnedgangens Guldskyer sig over Skoven, saa tryllede disse frem for hendes Blik et helt Elskovens Paradis, en Kjærlighedens Have, med skyggefulde Gange og sødt duftende Lunde, i hvilke hun i Tankerne fordybde sig med sin Elskede.

Men naar hun fra slige salige Vandringer atter sænkede sit Blik mod Jorden og saa' sig om i den kvalme, skumle

vedet er i Stand til at elske.

Martha voksede op i sin Faders Billede. Hun fik rødt Haar, blev fregnet, spinkel, hastig i alle sine Bevægelser og rastløs som et Egern. Kun øjnene havde hun arvet fra Moderen. De var store, mørke og dybe. Som de laa der højt oppe under Brynene, omgivet af lange, lyse øjenvipper, mindede de om Søen derinde i Skoven paa gyldne Høstdage, naar Skovkransen sænkede sine Skygger i dens stille, mørke Vande.

Som Barn levede hun saa at sige overladt til sig selv, sprang omkring i Skoven eller sad nede ved Aaen og fangede Hundestejler med Hæn

110 UNG ELSKOV

derne. Mangan Gang, naar Moderen havde glemt hende, kunde jeg finde hende langt fra Hjemmet. Alle Dyrene i Skoven og paa Marken var hendes Legekammerater. Hun kravlede op i Træerne for at kigge til Fuglerederne. Hun ragede i det visne Løv efter Mus. Og hun var ingen ømfølen-de Kammerat. Fandt hun en søndermaset Skrubtudse i Landevejens Hjulspor, undersøgte hun den uden Deltagelse og sparkede den tilsidst bort med sin Træskosnude. Naar jeg saa foreholdt hende det urigtige deri, saae hun uforstaaende op paa mig. Formaninger forstod hun i det hele ikke. Saasnart jeg skændte paa hende, slap hun min Haand og blev mut.

Med det syvende Aar blev hun sat i Skole. Skovkroen hørte til Lihme Sogn, hvorved hun kom under min Fjendes, Hr. Ovesens, Vejledning. De velstaaende Bønders Børn holdt sig forsættelig tilbage fra al Omgang med hende; men ogsaa de, der var hende mere ligestillede i Kaar, var sky og forlegne overfor dette fremmedartede Barn, om hvis Her-komst de havde hørt saa meget eventyrligt fortælle, og hvis Vildskab og uberegnelige Indfald derfor dobbelt ængstede dem.

Hr. Ovesen kendte som alle Folk min Kærlighed til dette Barn og gjorde sig derfor en Glæde af yderligere at pine og ydmyge det; og denne Omstændighed, at det uskyldige Væsen led Forfølgelse for min Skyld, knyttede mig endnu inderligere til det. Forresten tror jeg ikke, at Martha selv

og ned ad Gulvet; men da hun i det samme hørte hans Trin i Forstuen, standsede hun brat; og da han tog om Klinken, holdt hun Hænderne op for Øjet i en let Svimmelhed.

(Fortsættes.)

Rusticus.

Stue, i hvis Finkelstank og Støv hendes Dage skulde henrinde – da formørkedes hendes Ansigt. Var det dog ikke forgjæves alt? Var det ikke Gjøglesyner og forfængelige Drømme? Vilde dette Vidunderland nogen Sinde aabne sine Porte for hende, og skulde hun vel blot en eneste Gang lære dets Lykke at kjende? . . . Der kunde fare hende som et smerteligt Sting igjennem Hjærtet, naar hun fra sine lykkelige Drømme om ømme Kjærtegn, om kjærlige Ord og bløde Haandtryk vaagnede op mellem drukken Tale og smudsige Eder og Moderens stive, stirrende Øjne.

En hemmelig Angst betog hende især, da det tilfulde gik op for hende, hvad Hensigten med Jespers hyppige Besøg og forunderlige Adfærd var. Han kom her paa det sidste saa godt som dagligt, og sad dér mellem de andre, med Hænderne under Bordet, Hagen hvilende paa Pladen, og saa' næsten ufravendt hen paa hende med dette Smil, der kunde faa hendes Blod til at isne. Undertiden – især naar han havde drukket – satte han sig hen og foruroligede hende med sin plumpe Næve. Og hendes Rædsel blev ikke mindre, da hun følte, at det ikke alene var ham, der paa denne Maade vilde indsmigre sig hos hende, men at de alle, selv Lars Énøje, stod bag ved dette Anslag, og i det skjulte understøttede ham i hans Plan.

Med Undren spurgte hun Gang efter Gang sig selv, om *det* da virkelig skulde være den Lod, der var hende beskaaren? Om det da virkelig var *dét*, *hun* skulde kalde sin Lykke?

Hun svor i Stilhed, at det skulde det ikke. Før vilde hun lade sig slide i Stykker af vilde Heste eller kaste sig i Havet! . . . Men i de mange tunge og mismodige Stunder, som nu overfaldt hende, spurgte hun saa igjen sig selv, hvad andet Haab der vel var for en fattig Pige som hun; hvad anden og bedre Skjæbne hun vel turde vente sig; og om hun ikke ubønhørligt og for bestandig var fordømt til et Liv i Skyggesiden, glædeløst og mørkt? Det var jo kun i Æventyret, at Ridder Robert bankede paa den fattige Hyrdindes Dør. Og hændte det end endnu . . . hvorledes var det saa ikke gaaet Jørgine Vævers, der forgangen Aar hængte sig i Oren; eller stakkels Ane-Mette, hendes egen Præstekammerat; eller – hun gyste – hendes egen Moder?

Hun havde undertiden følt en sælsom Purring ved

havde nogen Følelse af Forbigaaelse eller Forurettelse. I hvert Fald mærkedes det aldrig paa hende. Alle den Slags Ting gled saa besynderligt af hende. Der var i det hele saa lidt, der gjorde Indtryk paa hende. Trods sit ustadige og i Grunden heftige Sind tog hun alt som en Tilskikkelse og var altid munter og tilfreds, naar jeg efter Skoletid kom ud til Skovkroen.

Endnu banker mit gamle Hjerte, naar jeg tænker tilbage paa den Tid, da hun sprang mig imøde som et ungt Kid, saa saare hun hørte mine Skridt over Broen. Hastig snappede hun min Stok eller Bøsse for straks at sætte den hen i Krogen, naar vi var kommen ind i Stuen. Saa kastede hun sig op i mit Skød og gav sig ivrig til at eftersøge alle mine Lommer, hvor der jo gerne et eller andet Sted var gemt en lille Raritet, enten lidt Sukkergodt, et Par Svedsker eller lignende. Jeg mindes saa vemodig de mange lystige Timer, vi har sladret bort i Fortrolighed. Jeg ser det prøvende Smil, hvormed hun nappede mig i Skægget, saa der tilsidst ligefrem gik Totter af det; jeg hører hendes kaade Latter, naar hun fyldte mine Næsebor med Jord eller Papir for at faa mig til at nyse.

Den Sommer, Martha fyldte tretten Aar, var hun allerede en hel

UNG ELSKOV 111

lille Jomfru, paa hvis ranke og smidige Skikkelse Mandfolkenes øjne hvilede med Behag. Med sit røde Selev og sine korte Særkeærmer, med sin solbrændt Hud og sit viltre Haar saae hun yndig ud trods Haarets Farve og de store Sommerfregner. Folk, der kørte forbi paa Vejen og saae hende staa i Døren i sin Yndlingsstilling med den ene, nøgne Fod løftet bag om, op i Haanden, vendte sig uvilkaarligt om efter hende; og som hun voksede til, hændte det stadig oftere, at Turister og andre Rejsende standsede her og satte sig ind i Krostuen for at drikke et Glas Mælk eller en Kop Kaffe.

Moderens faste Aftengæster var hendes gode Venner. Maaske var det endogsaa dem, hun var lykkeligst ved. Jeg saae med Sorg og – jeg vedstaar det gerne – med lidt Skinsyge, hvor vel hun altid følte sig i deres Selskab. Deres grove Sprog, deres Eder og Kævlerier, ja, selv deres Fuld-

[Ude og Hjemme, nr. 359, Søndag den 17. Avgust 1884, s. 565-67]

Fra Landet.
(Fortsat.)

4de Kapitel af Pigen Marthas Historie.

Endnu to Timer efter Moderens Bortgang sad Martha paa sin sædvanlige Plads paa Bænken henne under et af de Vinduer, der vendte ud imod Vejen og Søen, og gjennem hvis flaskegrønne Ruder det gulrøde Aftenlys strømede ind over hendes Skuldre.

Hun syntes aldeles fortabt i sin Syssel. Hun flyttede sig ikke, saå sig ikke om, men sømmede flittigt paa et blaatærnet Forklæde, der laa i hendes Skjød, og som med en Naal var fæstet til hendes ene, svagt løftede Knæ.

En jomfruelig Rødme blandede sig med Solnedgangs-skjæret paa hendes Kind og Hals. Og hun løftede ikke Hagen op fra Brystet, der steg og sank bag hendes lyse Sommerkjole.

Thi paa Halmstolen foran hende, og saa nær, at de næsten berørte hinanden, sad en ung Mand af et forelsket Udvortes og betragtede hende ufravendt med et Par store blaa, sværmeriske Øjne.

I mindst fem Minutter havde de siddet saaledes over for hinanden uden at tale. Mere ubevægelig end en Marmorstatue slutte han enhver af hendes Bevægelser, og fulgte hvert Sting, som om hans egen Skæbne var fæstet til Traaden. Og med urolig Iver løb Marthas Fingre frem og tilbage over Sømmen trods den lette Taage, der skjælvede under hendes Øjne.

Lyden af hendes Naal og hendes trange Aandedræt var det eneste, der hørtes. Kun med lange Mellemlum kom endnu en Efternøler af en Markedsvogn buldrende forbi ude paa Vejen og fik hele Huset til at rumle; og da løftede den unge Mand et Øjeblik sit blonde Hoved langsomt op imod de klirrende Ruder, men sænkede det atter lige saa fraværende ned imod Haanden, endnu inden Lyden havde tabt sig i Skoven.

Tanken om at være Barn af en saadan Forbindelse, Frugten af et kort, lykkeligt Møde, maaske i en Skov, maaske under Nattens Stjærnehimmel. Ofte fandt hun en besynderlig Tilfredsstillelse i med sin Tankes fineste Naale at fordybe sig i denne sin egen Tilbliven. Med uimodstaaelig Magt dreves hun hen at løfte paa dette gaadefulde Slør, der hvilede over hendes Udspring. Men blot hun tænkte paa sin Moder, paa hendes sløvede Træk og døde Øjne, før hun sammen i Angst. Det var, som saa' hun sin trøstesløse Skjæbne, sin haabløse Dom udtalt i dette Blik, der i sin stumme Stirren fortalte, at for Lykken er der kun én Pris – Livet.

. . . . Denne Vinter, efter at Martha havde fyldt sit sextende Aar, sank hun hen i dyb Melankoli. Hendes gamle, trofaste Venner, der alt længe havde iagttaget hende med betænkelig Hovedrysten og forgjæves spurgt sig selv om Grunden til hendes besynderlig forandrede Væsen, grebes efterhaanden af virkelig Bekymring. Hun var maaske nu mere end nogensinde deres fælles Øjsten, deres eneste Glæde og Haab. Og i Forening lagde de deres gamle Hoveder i Blød for at udfinde, hvad i Alverden der dog kunde trykke hendes lille Hjærte.

Men Lars Kyndby, der var fiffigere end de andre, og desuden vel forfaren i Livets mange forunderlige Krinkler og Kroge, havde med sit ene Øje set mere end de andre tilhøbe med alle deres; og en Dag i det tidlige Foraar, da alting ynglede og jublede omkap i Mark og Skov, mente han Lejligheden passende til at tale et Ord i Alvorlighed.

Det var i Eftermiddagsskumringen. Hun sad paa Stenflisen udenfor den aabne Dør, og mærkede det ikke, at han nærmede sig over Gruset. Hun sad dér – bleg og fin – mellem lysegrønne Blade og blaa Anemoner, men løftede ikke Øjnene fra Sømmen i det lille grønne Skjørt, der altid hvilede i hendes Skjød. Først da han næsten berørte hende, saa' hun op. Hun rakte ham da venlig Haanden, søgte endog at smile med sit gamle gode Smil, men det lykkedes hende ikke. Og da han vilde se hende ind i Øjnene, vendte hun Hovedet bort – for hun havde grædt.

Han rystede sørgmodigt sine graa Lokker, den gamle; saa' lidt paa hende med sit sammenknæbne Øje og satte sig derpaa stille ved hendes Side paa Trappestenen. Langsomt og tankefuldt stoppede han sin lille stumpede Pibe. Og selv

skab og uanstændige Historier gottede hende, saa hun b af fuld Hals med sin noget skingre Latter. Især havde hun kastet sit Venskab paa Lars Eenøje, hvem hun endogsaa tilstod saadanne Friheder som at kysse og kærtegne hende. Jeg havde haabet, at Forholdet skulde forandre sig, naar hun blev voksen; men det blev i hvert Fald ikke forandret til det bedre. Hun kunde sidde en hel lang Vinteraften og henrykt høre paa disse halvdrukne Fyres Snak. Mageligt tilbageslængt i sin Halmstol, med Hælene oppe paa Stolesædet og Fingrene flettede omkring Knæene, sad hun med missende øjne, der blev betændte i Dampen af deres Piber, og med et stort, underlig sitrende, næsten grumt Smil om den blodrøde Mund. Allermest morede hun sig, naar ogsaa hendes Moder blev drukken, hvad desvære gik hyppigere og hyppigere paa. "Soen" kaldte hun hende rentud og b af alt, hvad hun i sin sørgelige Tilstand foretog sig.

Med dyb Bedrøvelse i Hjertet var jeg Vidne til al denne Selvdølæggelse. Jeg anede, til hvilken Elendighed et saadant Liv maatte føre Barnet; men leg kunde jo stadig ikke hjælpe.

Da Martha var seksten Aar, blev hun allerede lovet hen. Lars Eenøje, Frants Mikkelsen og de andre af Morfaderens gamle Drikkebrødre havde indsat sig selv som en Slags Formynderraad der i Huset og udset en af Anders Kaagmands Slægtninge til at blive Marthas Kæreste. Det var en Skovarbejder, Jesper Andersen, en stor, bred, studenakket Prygl paa et Par og tyve Aar, som ikke havde noget godt Lov paa sig omkring i Egnen, hvor han paa Grund af sin tunge og kluntede Skikkelse gik under Navnet "Dunken". Hans Ansigt med de smaa, mistroiske, allestedsnærværende øjne havde aldrig huet mig. Han kom nu stadig hyp

112 UNG ELSKOV

pigere i Kroen sammen med de andre Aftengæster, og jeg kunde se paa ham, at han hadede mig. Sagtens havde han faaet at vide, at jeg efter Evne søgte at modarbejde Giftermaalsplanerne baade hos Martha selv og hos Moderen.

Jeg kunde imidlertid itetsomheist udrette. Martha selv var ligeglad. Giftes skulde hun jo engang, sagde hun, og hvad betød det saa med Navnet? Jesper, Peter, Kristian – det

Han var *meget* ung; næppe stort over de tyve. Han var spinkel; sart som en Jomfru, fint bygget som en Fugl. Under Hagen fremtraadte et »Adamsæble« saa stort som en lille Kro; og hele Kroppen syntes med sine skraat faldende Skuldre, der saa at sige gik i ét med den lange, opadstræbende Hals, ikke at have anden Bestemmelse end at munde ud i den store, kraftige Næse, der gav hele Personen Udtryk. Paa dennes skarpe Ryg red en blank Næseklemmer, over hvis kraftigt slebne Glas de lyse Øjenbryn havde løftet sig.

Den Maade, hvorpaa han som Følge af Halmstolens lave Sæde maatte knække sine lange tynde Ben sammen som e@ Par Foldeknive for at skaffe dem Plads, gav ham – særlig under forhaandenværende Forhold – et lidt komisk Anstrøg, der ikke formindskedes ved det Tilfælde, at han, uden at mærke det, havde sat sig midt i sin egen Straahat. Men det Blik, hvormed han bag Glassene betragtede Martha – saa helt bevæget, saa fuldt af hemmelig Ømhed, saa ganske fortabt i Beskuelse, . . . den dulgte, frygtsomme Lidenskab, der bankede i hans Tindinger og farvede hans Kinder med en lyserød Pigerødme, gav den næsten barnlige Skikkelse en egen rørende Skjønhed.

Nu og da lod han Fingrene glide gennem sit fugtige Haar, ligesom for at mande sig op, – tørte sig over Panden og rømmede sig bag sin Haand, som for at gjøre en højtidelig Meddelelse.

En Gang kom han endog saa vidt, at han fik sagt nogle Ord; men trods alle Anstrængelser var hans Stemme saa bevæget, at han maatte standse. Og endnu var der ikke kommet andet Resultat ud af disse Forberedelser, end at han for hver Gang med des større Kraftesløshed sank tilbage til sine vemodige Sværmerier.

Det var aabenbart, at han havde noget ganske usædvanligt paa Hjærte: Skulde man regne efter de højtidelige Udtryk, der i visse Øjeblikke formørkede hans Ansigt, turde Meddelelsen næppe være af udelt glædelig Beskaffenhed.

Sagen var da ogsaa den, at han, efter nu i Dage og Nætter forgjæves at have kæmpet med den Fortryllelse, hvori Marthas modne Skjønhed havde hildet ham, endelig i Dag havde fa@tel en afgjørende Beslutning.

Ved at tvinge sig til med et Øjebliks Ro og Besindighed at gjøre sig deres Forhold klart, saaledes som det paa det

da han havde faaet tændt, sad han længe og saa' ud paa de store, hvidlig-røde Skyer, der løftede deres tunge Masser over den fjærne Skovkam.

Sukkende tænkte han tilbage paa den Tid, da hun sprang ham i Møde som et ungt Kid, blot hun hørte hans humpende Skridt over Broen; da hun huslig tog hans Krykke, stillede den i dens Krog, satte sig paa hans Knæ og tørrede Sveden af hans gamle knudrede Pande. Han erindrede sig de mange lystige Timer, de havde sladret bort sammen i Fortrolighed, hendes skjælmske Smil, naar hun nappede ham i Skjæget, hendes muntre Latter, naar hun stjal hans Rulle Skraa eller fyldte hans Næsebor fra Snustobaksdaasen.

Og atter rystede han paa sit gamle indskrumpede Hoved og drog et Suk gennem det snorkende Piberør.

"Hvad har du saa svaret ham, Martha?" spurgte han omsider, men uden at se paa hende eller forandre Stilling.

"Hvem?" spurgte hun, og saa' heller ikke op.

"Ham – Jesper."

"Ja saa."

"Har han ikke friet til dig?"

"Jo, det har han vist nok."

"Naa – og hvad siger du saa?"

Men da hun intet svarede hertil, tog han Piben ud af Munden, spyttede langt ind i Anemonerne, tørrede sig med Bagen af Haanden over Læberne og vendte sig imod hende.

"Hør nu, Moerlille," begyndte han indtrængende. "Det kan, saa brænde mig, ikke gaa an at hænge saadan med Næbet. Hvad er der i Vejen? Har Katten da rendt rent med Humøret? Eller . . . skulde der være noget i Stykker derinde ved Dikkeværket kanske? En eller anden lille Klap sprungen i Baglaas, hva'?" – han bøjede sig kjærligt helt ned til hende og kiggede hende ind i Ansigtet. – "Har du Klemmelse, min Pige? Trykken for Hjærtekulen og let til Øjenvandet? . . . Dét skal du s'gu ikke være forknyt for, min Glut! Skal jeg sige dig, hvad det er?" – han sænkede atter ømt sin Stemme – "det er Kjærlighed! – ikke sandt? . . . Det er Dælen brække mig ikke andet end Kjærlighed! Jeg har ogsaa været ung en Gang, min Tøs, og kjender nok til de Dele. Den kommer om Foraaret lige saa bestemt som Stæren og Storken, saa der er ikke noget at være rød for dér. Det er Vorherres egen Velsignelse, mit Barn! – som han sa'e, vor gamle Degn i

var saamænd ikke værd at gøre Ophævelser paa Grund af den Forskel, der kunde være. Der var jo nok en lille Møllersvend, der engang havde erklæret hende sin Kjærlighed, og som hun maaske nok saa gerne havde villet love sig hen til. Men naar nu de Gamle foretrak Jesper, saa kunde hun jo gerne føje dem. Jesper var desuden en rask Arbejder, som fortjente baade til Sul og Brød. At han var noget vild og gal af sig, kunde hun netop godt lide.

Alt, hvad jeg foreholdt hende om Kjærlighedsfølelsen og dens Hellighed, b hun af og fandt "grinagtigt". I det hele taget, jo ældre hun blev, des ringere Magt fik jeg over hendes Sind og Tanke, des mere gled hun ud af mine Hænder – og over i de andres. Hun lod sig efterhaanden uden Modstand kærtægne af den unge Mand, og det endog ofte paa en meget nærgaaende Maade. Til andre Tider spillede hun den knibske overfor ham, lod ham hans øgenavn høre og spyttede paa ham. Kort sagt, de teede sig mere og mere som et Par rigtige Forlovede.

Men saa hændte der ved Foraarstid noget, der med eet slog hendes øjne op. Jeg kan i Grunden ikke meddele andet derom, end hvad jeg i sin Tid har sluttet mig til af hendes egne temmelig forvirrede og ganske ufrivillige Tilstaaelser. Men jeg tror dog at have fundet den rette Sammenhæng.

Provst Hjort havde Aaret i Forvejen haft den Sorg at miste sin Kone, med hvem han trods alt havde levet saare lykkeligt. Provstens menneskelige Skrøbelighed forstyrrede i det hele taget hverken Freden eller Ordenen i Præstegaards-hjemmet. Hans Væsen overfor Provstinden var bestandig hensynsfuldt, ja, ridderligt. Han viste sig aldrig for hende, naar han var beruset; og hun paa sin Side lod sig ikke mærke med det, naar hun havde hørt om hans Udskejelser. Det maa desuden erindres, at Drukkenskab dengang var en meget almindelig Last blandt Præsterne og berøvede dem ikke Befolkningens Agtelse. Jeg kan saaledes anføre, at af de andre geistlige Mænd i Provstiet var tre ganske forfaldne. Een var desuden vitterlig forrykt, nemlig Pastor Hassing til Hjerup og Eskelunde. Han gjorde sig blandt andet en Fornøjelse af at kyse Folk om Aftenen ved at liste omkring i Hjerup By, indsvøbt i et Lagen og agere Spøgelse.

sidste havde udviklet sig, kunde han ikke skjule for sig selv, hvortil det efter al Sandsynlighed inden ret lang Tid vilde føre; og denne Tanke gjorde ham svimmel. Nu, da han saa' sig Maalet saa nær, følte han paa én Gang Modet svigte sig.

Inde fra hans allerinderste begyndte hans hidtil uplettede Samvittighed at tale ham til med strænge, advarende Røster. Endog Bibelsprog blandede sig imellem dem. – Tanken paa hans Moder fik ham næsten til at græde. – Hans Forstand, hans Undseelse, og til sidst selve hans varme, oprigtige Kjærlighed blandede efterhaanden deres Stemmer med i det Kor, der fyldte hans Bryst.

Hans Beslutning var nu tagen. Han vilde rive sig løs, han vilde rejse. Han vilde kue denne sit Livs første fremstormende Lidenskab, der truede med at opluge ham.

For at gjøre sig endnu uimodtageligere for al Vaklen, havde han allerede pakket sin Kuffert og bestilt Plads i Diligencen til den næste Dag. Til Gaardskarlen i Kroen havde han endog med stor Strængighed uddelt Ordre om at blive vækket saa betids, at ingen Forsinkelse var mulig. Og nu var han kommet her hen for kort at sige Martha dette, for at se hende endnu en Gang, og for endelig i det sidste Haandtryk at tilhviske hende sin Tak for de lykkelige Dage, hun havde skjænket ham.

Og med alt dette havde han dog endnu ikke kunnet faa Ordet over sine Læber.

Strax han havde sat sin Fod inden for Døren og faaet Øje paa hendes lille, yppige Skikkelse, var der sprunget ligesom en Prop op i hans Hals. For at faa Mod havde han øjeblikkelig forlangt to Glas Pebermynte og paa staaende Fod stukket det ene i sig. Men nu sad han her paa anden Time, og følte med Skræk, hvorledes alle hans gode Forsætter vaklede i hans Indre.

Men hvor var hun ikke ogsaa bedaarende, som hun dér sad, let bøjet over sine Hænder! – Solnedgangens milde Lys faldt bestandig rødere paa hendes hvide Nakke, gennemildnende de smaa krusede Haar, der groede hende ned imod Halsens fine, flimrende Dun, dér hvor denne sænkede sig ned under Kjolestrimlen. Hen over hendes bløde Kind var der ligesom aandet en dyb Lykke. Naalen sitrede let mellem hendes fine Fingre. Og under Kjolens halvt gennemsigtige Stof vuggede Barmen, som vilde den vinke ham til et Blund

Kyndby. Det er saadan noget, som nu en Gang skal være, saa'e han, og saa maa man ta' imod det med Taalmod . . . Men hør nu, Martha, sig mig saa, hvad er det nu egentlig, du har saa meget imod Jesper for? Er han ikke en stolt Karl, en dejlig Skabning, blank og riel lige ud i Træskosnuden og saa flink en Arbejder, som nogen Pige kan ønske sig? Hvad si'er saa det, at han kanske ta'er sig en lille én over Tørsten imellem, og kanske er lidt raskere paa Næven, naar noget falder for, end godt kan være? – Herre Gudheden! Det er jo dog ikke derpaa, det kommer an; vi har jo alle vore Skavan-ker, naturlig. Hvordan er jeg selv bleven et gammelt Krøvl? Og dog tør jeg sige for Gud og alle Mennesker, at min salig Sidse-Lene gik taknemlig i sin Grav. "Skidt med *dét*," saa'e hun altid, "naar bare Hjærtet er friskt!" . . . Og desuden – *den* Slags forta'r sig sgu nok, naar I først kommer sammen. Kjærligheden, du! – den trækker mer end sex Stude, si'er et gammelt Ord; og Jesper, han har jo løbet gal efter dig fra han ikke var mer end som godt en halvvoxen Dreng, saa han bliver let skikkeligere end saa mangen anden, naar han blot bli'er taget paa en forstandig Maade. Ingen véd, hvornaar vi andre kan ligge ude paa Kjerregoren, og saa var det dog godt at vide dig vel forsørgt. Og saadan en Karl som Jesper – Martha! – han løber nu ikke hver Dag paa Ens Dør, det maa du tro. Vil du derfor lyde *mit* Raad i den Sag – og jeg har dog set en Part i mine Dage, min Pige, og kjender nok til de Dele – saa betænk dig vel, før du siger andet end ja, og Vorherre Tak til. Ja, se det er nu *min* Mening."

Han snød Næsen, trykkede Pegefingern ned i Pibehovedet og sugede Dampen op i to, tre kraftige Drag.

Martha havde et Par Gange løftet Blikket op mod hans Ansigt og set den levende Deltagelse, der havde lyst ud af ethvert Træk. Og hun havde smilt vemodigt . . . Var hun ikke ogsaa selv træt? Og havde han i Grunden ikke Ret, den gamle? Giftes skulde hun vel en Gang; og hvad kom det saa egentlig an paa Navnet? Hans Peter, Jens Peter, Kresten, Jesper – hvad Forskjel var der vel til syvende og sidst? Og var det over Hovedet værd at gjøre Allarm for den, der mulig kunde være? . . .

Der var en lille Møllersvend, der en Dag ved Kirken havde erklæret sig for hende, og som hun maaske endelig nok saa gjerne havde villet give sig hen til. Men hun gruede

Provstindens Død gjorde Provsten gammel. Da han selv kunde mærke det, bestemte han sig til at tage en Kapellan. Det blev en ung Kandidat fra øerne, Berthelsen ved Navn. Han var en boglærd Mand, men hvad det Ydre angik ikke særlig bemærkelsesværdig. En høj, slank, temmelig kantet Skikkelse, et langt, blegt Ansigt med mørke Dun paa Hagen og Brillen. Han kom til Præstegaarden ved Fastelavnstid, og allerede til Paasken blev han forlovet med Provstens 22-aarige Datter, Frøken Rebekka. Hendes Navn har jeg før nævnt i disse Erindringer. Hun var dannet i sin Faders Lignelse, stor, blond, herlig af Skabning. Jeg tror sikkert, hun var en af de mest attraavækkende Kvinder, jysk Muld og Luft og Blod har frembragt; og – hvad der var det bedste af det – hun vidste det ikke selv.

Provsten var ikke videre glad for Partiet. Frøken Rebekka var hans eneste Barn, og da hun jo ikke var uden Midler, havde han sagtens haabet paa et mere standsmæssigt Parti for hende. Kapellan Berthelsen var desuden i religiøs Henseende af en anden Skole end Provsten, hvad der ofte ophidsede denne. At Frøken Rebekka imidlertid selv var tilfreds, skjulte hun ikke. Hun var en stille, indadvendt, hvad man kalder en sværmerisk Natur, og Kærlighedslykken gjorde hende endnu mere alvorlig. Efter Tidens nye Skik færdedes hun frit omkring i Egnen med sin Forlovede, og Folk var meget optaget af Forholdet. I deres Forelskelse glemte det unge Par nemlig ofte, at de ikke var de eneste Mennesker i Verden. Ganske aabenlyst gik de paa Landevejen med hinanden om Livet, fordybede i Samtale. Og naar de mødtes eller skiltes, kyssede de hinanden som Søkende uden at skjule det for nogen. Jeg erindrer ogsaa en Aften i Løvspringstiden, at jeg saae dem i en Baad ude paa Aaen. De sad ved Siden af hinanden i Agterstavnen og holdt hinanden i Haanden. Ganske stille sad *dé* og saae drømmende frem mod Solnedgangens Eventyrland, mens Baaden af sig selv gled nedad Strømmen og Frøken Rebekkas lange Slør bølgede bag hende i den rolige Luft.

Der var mange, som b af dem, og i Begyndelsen gjorde ogsaa Martha det. Hun havde et Par Gange set dem paa deres Spaseretur, og en Gang havde de endogsaa været inde i Skovkroen for at faa et Glas Mælk. Martha fortalte mig bagefter udførligt derom. Først havde Frøken Rebekka

paa sine hvide Puder.

Han kunde gjerne have grædt!

I sit stille Sind lovede han sig selv, at som hun sad for ham nu, saaledes vilde han bære hendes Billede med sig i sin Sjæl; saaledes vilde han gemme det i en trofast Erindring, indtil Dødens Haand viskede det ud. Og da skulde det være hans Trøst og Løn, at han i sit sidste Blik kunde sé paa det uden Blussel.

Naar han snart atter sad mellem sine dumme Bøger, skulde Tanken om hende og deres korte, lykkelige Samliv være hans eneste Glæde. Hendes Minde skulde være ham helligt. Træk for Træk vilde han i mismodige Stunder tage hende frem for sit indre Øje for at frydes ved Erindringen om Skjæret over denne bløde Kind, Glansen over dette lyse Haar og Gløden fra disse underlig mørke Øjne, hvis hemmelighedsfulde Dyb strax ved deres første Møde havde vakt hans Attraa.

. . . Deres første Møde!

Han mindedes det, som laa det Aar tilbage; og dog var det kun fjorten Dage siden, han som en fri og ubekymret Vandringsmand med Taske paa Ryggen og under en lystig Opsang havde forskrækket Fuglene paa sin Marsch gennem Skoven – uden Anelse om, at bag den lille Busk, han saa' foran sig ved Stien, laa den Kvinde skjult, der for første Gang skulde vække Dæmonerne i hans Bryst.

Han gøs endnu ved at erindre sig det Øjeblik, da han midt i disse store mørke Skoves tavse Ensomhed pludselig saa' et Par nøgne Fødder halvt skjult i Græsset, – derpaa en blaafalmet Kjole, svøbt om Benene, – et langt, gult Haar – og endelig et Par store, mørke Øjne, der under en skjælvende Arm saa' op paa ham med en frygtsom Bøn i sit Blik om ikke at gjøre hende Fortræd.

Hvor var Blodet ikke strømmet ham til Kinderne i det Øjeblik! Hvor havde Hjærtet ikke faaet travlt under sine Ribben! – Og dog anede han ikke den Gang, hvilken Kvaler og hvilken Lyst, hvilken Vanvid og hvilken Salighed dette Møde skulde faa i sit Følge, – hvor mange vaagne Nætter og hvor mange lidelsesfulde Timer der vilde gro frem af dette ene frygtsomme Øjekast. –

ved Tanken om al den Larm og Ufred, hun derved vilde vække; om Jespers Raseri og hendes gamle Venners bedrøvede Miner og Skuffelse. Hun følte sig tillige saa ligegyldig ved det hele, saa led ved al denne Snak, at hun tilsidst ikke gad tænke derpaa.

En Aften, de tilfældig fulgtes hjem fra Byen, gav hun da Jesper sit Ja.

Men fra denne Dag slog Tungsindets mørke Bølger ligesom sammen over hendes Hoved. En underlig død, kold eller forstenet Ro lagde sig om hende. Det var, som om hun paa én Gang var bleven helt voxen, besluttet og forstandig, – saadan som den, der føler sine Børnesygdomme overstaaede, og nu ser Livets lange ubrydelige Vej ligge afstukken for sine Øjne . . . Og naar hun i Ensomhed sad ved sit Vindue, fortalte hun ogsaa med sit Blik, at hun havde opgivet alt, glemmt alt, og at hun stille og klageløs havde givet sig hen i sin Skjæbne.

Kun Moderen undgik hun. De talte næppe sammen. Som to Skygger gled de hinanden forbi i de store Rums gravkammeragtige Skumring, og saa' blot nu og da over paa hinanden med et fremmed Blik. Her var ingen Ting at røgte, intet at tage Haand i; end ikke saa meget som et Fjerkræ fandtes her.

Men med denne Tungsindets Evne til at beskæftige Tankerne, følte hun ikke Timerne flyve hen over sit Hoved. I de lange Dage, hvori deres Dør næppe aabnedes, kunde hun sidde ganske stille paa sin Stol med sit Sytøj, og blot lytte ud imod det evige Skovens Sus, der aldrig forlod hendes Øre.

Om Aftenen kom saa Klubben. Og det var hende da som en vemodig Trøst at se de gamle trofaste Venners Ansigter atter lyse af Tilfredshed og Glæde. Hun lod sig ogsaa rolig kysse paa Kinden, satte sig endog til Tider uden Uvilje hen imellem dem, ligesom i gamle Dage, og gik dem til Haande med Krus og Dunk som en flink lille Husmoder.

Men en og anden Gang, ud paa Aftenen, naar Drukken skaben steg og Kjævlet blev almindeligt, gled hun ubemærket ud af Stuen, og satte sig udenfor paa Stenflisen, med Forklædet for Ansigtet, og græd.

druknet, og da hun rakte Kapellanen Glasset, havde denne sagt: "Tak, kære". Og saa havde de set hinanden ind i øjnene paa en Maade, saa hun havde maattet gaa ud af Stuen for ikke at springe i Latter.

114 UNG ELSKOV

Jeg havde dog en Fornemmelse af, at den Latter ikke vilde være bleven helt naturlig. Hvorom alting er, dette ømhedsblik har i hvert Fald bagefter opladt en Lykkeverden for hende, der var af en anden Art end den, hun hidtil havde kendt, og hvorfra hun for evigt var udelukket. Selv talte hun aldrig derom, og rimeligvis er det først lidt efter lidt gaaet op for hende. Men sikkert har Erindringen om de to Elskende givet hende et Stik i Hjertet, hver Gang hendes egen Kæreste herefter forsøgte med sine plumpe Tilnærmelser. Forholdet mellem hende og den store Jesper blev i det mindste et helt andet efter den Tid. Det var tydeligt at se, at hun undgik ham. Der kom noget Sky over hende i hans Nærhed. Hun svarede ham med Spot, og Rivningerne imellem dem blev stadig af en hidsigere Karakter.

En Aften, da jeg kom til Kroen noget silde, sad hun udenfor Døren paa Trædestenen og stirrede frem for sig med Hagen støttet paa Hænderne. Inde i Stuen var der tændt Lys, og jeg kunde i Frastand høre, at Brændevinen var løben dem til Hovedet derinde. Baade Jesper og Lars Eenøje kunde jeg fornemme; den første havde aabenbart en af sine store Dage.

Sandsynligvis paa Grund af Kævlet derindefra havde Martha ikke hørt mig komme. Jeg for min Del blev saa overrasket over at se hende sidde der, men især over hendes Ansigtstryk, at jeg uvilkaarligen standsede. Hendes Tanker var aabenbart langt borte. Aftenskæret faldt lige paa hendes blege Ansigt, der var underlig sammentrykket og ligesom forstenet i tungsindig Ro.

Da jeg atter nærmede mig, foer hun sammen og stod hastig op. Jeg raabte hende an; men hun saae uvillig paa mig og gik ind.

V

Elskov!. Hvor mange hundrede Gange har vi ikke i vor Barndoms Uskyld læst henover dette Ord i Ronlaner og

Martha fór sammen, da hun atter hørte hans Stemme.

Den lød nu stille og inderlig, – talte ligesom ud af selve Stilheden omkring dem, og smeltede sammen med den.

Den Klang af Hjælpeløshed og rørende Fortvivlelse, han trods alle Anstrængelser endnu ikke helt kunde beherske, svandt bort, efterhaanden som han kom paa Gled. Til sidst var han rolig, næsten højtidelig.

»Hvad tænkte De paa, Jomfru Martha?« havde han spurgt.

Og da hun kun svarede ved med Skyggen af sit lille, gaadefulde Smil at sænke Hovedet dybere ned over Hænderne, føjede han lidt efter til:

»Hvorfor er De saa tavst? . . . Hvorfor i det hele altid saa alvorlig?«

»Det er vel, fordi der ikke er saa meget at være glad over,« svarede hun.

»Aa nej – sig dog ikke det! . . . Men det kan heller ikke være Deres oprigtige Mening. Saadanne Tanker maa man ikke have, naar man er sytten Aar – og allermindst da De.«

Martha spurgte stille: »Hvorfor ikke jeg?«

»Fordi – fordi dertil er De alt for smuk, Martha.«

»Det mener De jo slet ikke,« sagde hun sagte efter en lille Pavse, men sænkede Øjelaagene halvt ned imod de blussende Kinder, ligesom i sød Svimmelhed, medens han vedblev:

»Mener jeg det ikke, Martha? . . . Ak, alt for meget! – alt for meget! sukkede han, og rystede paa Hovedet med en Slags vemodig Munterhed. . . »Vidste jeg det ikke bedre, kunde jeg tro, De var en af disse rigtige Elverpiger fra Skovene – født en Maaneskinsnat af en Alf under et Skræppeblad – og at en eller anden venlig Fe havde skjænket Dem et Tryllepulver i Fadder gave – en hemmelighedsfuld Hexesalve til at smøre Folks Øjne med, ikke sandt?«

Hun lo. Han strakte sig længere frem imod hende og sænkede Stemmen.

»Sig mig – havde De ikke Krukken med Dem den Dag, vi mødtes i Skoven, De véd? Det kom mig for, at jeg den Gang følte ligesom en usynlig Finger stryge hen over mine Øjelaag. Og fra samme Time har der siddet et Billede derinde – en ung Pige i blaa Kjole og med gult Haar! – det har helt som brændt sig fast, det vil slet ikke ud . . . Men nu – nu vilk

Ganske vist havde Jesper naaet sit saa standhaftigt attraaede Maal: at blive Marthas Kjæreste. Men han havde heller ikke været det længe, før han mærkede, at han egentlig ikke var naaet stort videre for det. Naturligvis fik han sig tilstaaet disse visse Friheder, som Kjærestefolk overhovedet ikke godt kan nægte hinanden; men bestandig betragtede hun ham med den samme kolde Ro, den samme ubevægelige Ligegyldighed, som om han var en fremmed Person, der iøvrigt ikke vedkom hende. Sad han i Stuen mellem de andre, saa' hun hen over hans Hoved, som om han slet ikke var til; og enten han kom eller gik, forandrede det tilsyneladende ikke en Tanke i hendes Hoved.

Mangen Gang spurgte han sig selv, om der maaske skulde stikke noget under? Om der muligvis var andre, der gik ham i Bedene? Han udspejdede mistænksomt ethvert af hendes Skridt. Han listede sig over hende paa alle Dagens Tider, og kunde sidde og stirre hende ind i Øjnene, som om han med Magt vilde rive en eller anden Hemmelighed ud af dem. Han følte, han med koldt Blod kunde knuse den, der vilde tage hende fra ham. Og selv om han intet mistænkeligt forefandt, kunde han ved det blotte Syn af hendes lyse, kjølige Skikkelse gribes af en saa rasende Skinsyge, et saa bittert Nag, at det mer end én Gang og paa forskellig Maade fik Udbrud baade i Ord og Handling.

Inde i Landsbyen fortalte det saaledes, at Skovrideren skulde have beklaget sig over hans pludselige Forsømmelighed og Umedgjørlighed, der paa det sidste havde udviklet sig endog til den Grad, at han tænkte paa at afskedige ham. Han skulde nok undertiden i flere Dage kunne drive drukken omkring fra Sted til Sted uden at vise sig ved Arbejdet; og virkelig kunde man ogsaa nu oftere end nogensinde se ham sidde inde paa Kroen og stirre omkring paa de tilstedeværende med et ondt, udfordrende Smil. Fandt han saa ikke her nogen, med hvem han kunde yppe Klammeri, svinglede han ned gennem Gaden, hvor Børnene hujede efter ham, og

Fortællinger uden at tænke noget ved det, fordi vi ikke vidste, hvad det betød. Men saa kommer der en Dag, da det omgives af et skælvende Lys, et mystisk Skær, en guddommeligt Glorie. Naar vi holder Haanden for øjnene og gentager Ordet i vore Tanker, sænker der sig en alvorfuld Højtidelighed i Sindet. Halvt nysgerrig, halvt ængstelig aner vi baade med Sjæl og med Legeme den dystre Lyksalighed, disse seks Bogstaver rummer.

Saa gaar der igen et Par Aar; og naar vi nu kommer over Ordet,

UNG ELSKOV 115

straaler det for vore øjne som trykt med Guldbogstaver eller omranket af Roser eller prentet med det rødeste Hjerterblod. Elskov! Elskov! . Der vokser nyt Liv frem i os, bare vi hører Ordet klinge for vore øren. Det er Sferernes Musik. Det er Englenes Sang. Himlen aabner sig over vort Hoved. Vi skuer ind i Evigheden.

Og atter gaar der et Aar, et langt og underfuldt Aar. Himlen har lukket sig; men Verden er bleven en anden, er bleven rigere og dybere, og dens Hemmelighedsfuldhed faar os til at gyse sødt. Luften er som fyldt med tusinde sære Klange. Skoven og Vinden hvisker den Elskedes Navn. Hver nok saa ringe Hændelse bringer Taarer i vort øje. Tankerne har intet Hvilested. Alt faar os til at drømme. Et pludseligt Vindstød bliver til et hemmeligt Bud fra vor Elskede. Et flyvende Blad, der strejfer vor Kind, bliver et Kys og faar os til at skælve. Og sidder vi Mørkningstimen ved Vinduet, mens et tungt, aftenligt Sus gaar gennem Havens Trær, straks fremtryller vi af Solnedgangens Skyer et helt Elskovens Paradis, en Kærlighedens Have fuld af Rosenduft og Nattergalesang.

Men naar Tanken fra slige salige Vandringer mellem gyldne Skyer atter sænker sig mod Jorden, fyldes Hjertet med Mismod og bespændes af Ængstelser. Alt hernede synes da saa trøstesløst og øde, mest naturligvis for dem, hvem Livet har bænket paa sin Skyggeside. Den fattige Pige folder hjælpeløst Hænderne i Skødet og ser sig om i sin tomme Stue. Aldrig vil Vidunderriget aabne sine Porte for hende.

– (han begyndte at stamme, men samlede sig strax igjen) – »nu vil jeg tage det med mig over Vandet, Martha! – dér skal det altid være hos mig, hvor jeg saa gaar; og hver Gang jeg ser paa det, vil jeg tænke paa Dem, paa Skoven og Søen og alt, hvad jeg kjender herfra. – Maa jeg det?»

»Aa – det glemmer De vist nok alt sammen, naar De først er kommet derover,« sagde Martha. Hun strøg med den flade Haand Haaret bort fra Tindingen og tog hemmeligt til Vejret.

Han trak sig atter tilbage og saa' tungsindig paa hende.

»Hvorfor vil De nu gjøre mig bedrøvet ved at sige saadan? Er der gaaet Dem noget imod? . . . Nu skal jeg fortælle Dem, at da jeg i Eftermiddag saa' Vejene fulde af pyntede og muntre Folk, saa tænkte jeg, at saadan vilde jeg ogsaa træffe Dem i Dag; og jeg syntes, at saadan var det smukt at se Dem netop i Dag. Og da jeg saa kom, vilde De knap give mig Haanden, ja De vidste næppe, om De rigtig vilde sige mig god Dag. Har jeg fortjent det af Dem? De skulde blot vide, hvor ondt det gjør mig.«

Martha svarede ikke strax. Bevæget bøjede hun sig atter dybere over sine Hænder.

Lidt efter sagde hun saa: »Jeg synes ikke, De selv er, saadan som De plejer, Hr. Krogh.«

»Aa – jeg!« udbød han med en lille Latter, der skulde skjule den indre Kamp, der ved disse Ord brød frem med fornyet Voldsomhed. »Jeg . . . jeg . . .« Han tørte sig over Panden og strøg sig gennem Haaret; det saa' et Øjeblik ud, som om han skulde kvæles, – da det endelig ganske uforvarende dumpede ud af hans Mund: »Jeg er kommet for at sige Dem Farvd, Martha!«

»Skal De rejse?« spurgte hun og saa' nu med ét lige op paa ham.

Bag Glassene duggede hans Øjne ved at se den Bevægelse, hvori Efterretningen satte hende. Han nikkede, bøjede Hovedet og ligesom sank sit Adamsæble.

»Ja saa,« sagde hun stille.

Hr. Krogh var den, der først fik Mælet. Men Martha hørte ham ikke. Hun sad bortvendt, med lukkede Øjne, som i en Bedøvelse. Kun enkelte løsrevne Ord trængte ind i hendes Bevidsthed og frembragte for hende lyslevende Billeder, der skiftede uden Mening. Han nævnte Ordet Diligence, og hun

havtede omsider regelmæssigt ude i Færgekroen.

Men hver Gang, han mødte i en saadan Tilstand, gik Martha ud af Stuen og lukkede sig inde i sit Kammer. Da blev han aldeles som rasende, stod udenfor og buldrede paa Døren og overøste hende med de frækste Skjældsord og Forbandelser, indtil Moderen læmpeligt fik ham fjærnet. Senere, naar han var bleven ædru, fortrød han vel sin Gjærning. Men Martha mødte hans skamfulde og forlegne Mine med en saa isnende Kulde og ligeegyldig Foragt, at Blodet atter fór ham i Kinderne. Én Gang havde han endog villet lægge Haand paa hende, saa Lars Énøje og de andre maatte træde til.

Saadan gik en Sommer og en Vinter, og Martha var bleven sytten Aar.

Da mente Jesper, at nu vilde han have en Ende paa Legen. Enten var hun hans Kjæreste, eller han maatte se sig om efter en anden. Han havde ogsaa selv en Fornemmelse af, at skulde dette blive ved, vilde han inden ret lang Tid gaa til Grunde under disse spottende Smil og hemmelige Spydigheder, som han allevegne anede omkring sig. En Dag havde en af de andre Skovarbejdere rent ud spurgt ham, om han nogensinde havde kysset sin Kjæreste. Den Spøg havde kostet Fyren en blodig Snude og en brækket Lillefinger; men ved samme Lejlighed besluttede Jesper at foretage et afgjørende Skridt.

Tilfældigt havde han hørt, at Ejeren af "Møllehuset" var til Sinds at sælge; og da han nu paa en eller anden Maade havde faaet at vide – han huskede ikke selv hvordan – at Martha altid havde været særlig kjær ad det Sted, bestemte han sig til at forlange sin Mødrenearv udbetalt og købe det. Saa vilde han gaa til Skovrideren og paa regelmæssig Vis bede om fjorten Dages Orlov for at gjøre det i Stand paa passende Maade. Og naar dette var sket, vilde han sige til Martha: nu kan du sé, hvad jeg byder paa, nu maa du give mig bestemt Svar. . . Var de først kommen sammen – tænkte han ved sig selv – gik det kildne sgu nok af hende; og alting vilde da ende i bedste Fryd og Lykke.

Den eneste, han betroede sig til hermed, var Marthas Moder – Kro-Ellen, som hun endnu kaldtes. Men med hende gik det aabenbart snart mod Fældenden.

Hun sad og hørte paa hans Udviklinger med et saa

Aldrig skal hun lære den saligste Lyst at kende. Det er jo kun i Eventyrbogen, at Ridder Robert banker paa den fattige Hyrdindes Dør. I hvert Tilfælde veed hun nu, hvad det gælder. En Leg, der koster Vanære. En stakket Dans, som ender i en Tørvegrav.

Martha blev den Sommer mere og mere underlig. Jeg var ikke den eneste, der mærkede det; ogsaa hendes "Formyndere" begyndte at ryste betænkelig paa Hovedet og spørge om Grunden til hendes forandrede Væsen overfor den Mand, de havde udset til hende. Jesper selv havde øjensynlig fattet Mistanke til mig. Han gik omkring med rødsprængte øjne og saae ondt til mig, naar jeg kom. Han forlod sit Arbejde midt paa Dagen for at kunne overlise hende, og om Natten stod han paa Lur under hendes Vindu, bevæbnet med en stor Knippel. Dette fik jeg at vide af Mænd fra Lihme, der var kommen kørende der forbi. Men for Martha røbede jeg ingenting derom.

Ogsaa inde i de andre Byer begyndte man at snakke om det, og der

116 UNG ELSKOV

blev stiklet til Jesper, hvor han viste sig. En Dag havde en af de andre Skovarbejdere rent ud spurgt ham, om han nogensinde havde kysset sin Kæreste. Den Spøg kostede Fyren en blodig Snude og en brækket Lillefinger; og herved bragtes Sagen endnu mere i Folkemunde.

En Dag kom den ogsaa paa Tale inde i Præstegaarden. Jeg husker, at jeg paa en Maade selv var Anledningen til det, og jeg vil nu fortælle lidt derom.

Det var en varm Dag, vistnok i Juni; jeg gik efter Skoletid min sædvanlige Lørdagsgang til Lihme for at hente Salmenumrene hos Provsten. Paa Vejen mødte jeg en lille, vraltende Mand, som jeg godt kendte. Han havde for nylig købt en Huslod paa Hedemarken ovenfor Lihme og hed Mads Madsen eller "bitte Mads", som han mest blev kaldt, over det han var saa stumpet. Hans runde Ansigt skinnede af Glæde og Tilfredshed, og jeg havde ikke Behov af spørge om Grunden. Han var nemlig forlovet med en smuk ung Pige fra Lihme og skulde have Bryllup en af Dagene.

Ogsaa hans Kæreste og hendes Forældre kendte jeg lidt

saa' den gule Postkarath rumle hen over Broen, saa' lille Jørgen Post med sine mørkegraa Støvbriller paa Bukken og Puddelen mellem Hjulene. – Han talte om at skulle læse, om Bøger, og hun saa' sin egen Konfirmations-Salmebog med det forgyldte Kors ligge paa et Bord med en hvid Serviet og en Lysestage. Og da hun hørte Havet nævne, laa det strax for hende – stort og blankt – som paa en ganske tidlig Sommermorgen, naar de lange, flade Bølger langsomt skyder sig op paa Strandens Sand som store, blanke Skiver af Guld og Perlemor.

Da hun atter kom til Besindelse, stod Hr. Krogh foran hende. Hun rejste sig ogsaa. Han tog op af sin Vestelomme en lille Pakke i Silkepapir, som han vikledede op, og fremtog deraf et Guldkors i et Flojlsbaand.

»Jeg vilde bede Dem at tage dette som et lille Minde om mig. Det har en Smule Historie, som ligger mig nær, og derfor vilde jeg være glad, om De vilde modtage det. Det har tilhørt min Søster, som er død. Jeg har i mange Aar bestemt det til én, jeg kom til at holde meget af.«

Han rakte det hen imod hende, men hun rystede paa Hovedet.

»Vil De ikke modtage det?«

Hun rystede igjen. Men i det samme vendte hun sig pludselig omkring og trykkede Armen op imod Øjnene.

Vistnok et helt Minut stod de saaledes. Graad høretes ikke. Hr. Krogh var hvid som en kalket Væg; hans Læber var blaa og sitrede. Endelig knyttede han krampagtig sine Hænder; med et halvt Skrig sprang han frem og omslyngede hende med sine Arme.

Saaledes sank de begge ned paa Bænken. I sin alt for store Heftighed knugede han hende op til sig og raabte ned over hende med Graad i sin Stemme:

»Martha!- Martha! – vi to maa ikke skilles!« –

(Sluttes.)

[Ude og Hjemme, nr. 360, Søndag den 24. Avgust 1884, s. 576-80]

Fra Landet.
(Sluttet.)

forstyrret og uroligt Udtryk, at Jesper mente, hun maatte være drukken. Og da han var gaaet (men dét vidste han ikke), rejste hun sig med en usædvanlig Iver, kiggende gjentagende ud af Vinduet og spejdede ængsteligt rundt til alle Sider.

Sagen var denne: en Dag, hun stod i Tørveskuret, fik hun pludselig Øje paa Martha, der med ilsomme Skridt og blussende Kinder kom ud fra Skoven, idet hun ofte og stjaalent saa' sig tilbage imod Stenten, som om hun kunde have haft Følgeskab derinde. Dette Syn havde strax gjort Ellen mistænksom. I de paafølgende Dage iagttog hun hende opmærksomt; og hun troede da at kunne spore noget eget adspredt og stundesløst over hende. Ethvert Skridt ude paa Vejen syntes at forurolige hende. Men i Tanker kunde der spille et besynderligt Smil om hendes Mund; og der var kommen en Farve i hendes Kinder, et Skin i hendes Øjne, som Ellen med Skræk mente at kjende. Tillige havde hun med en paafaldende Iver kastet sig over at hente Kvas og Kogler hjem fra Skoven; men altid var det med festkæmmet Haar og i Strømper . . . En Dag endelig fandt hun et spraglet Silkelommelærklæde i hendes Skuffe; og da hun forsigtig spurgte hende, hvorfra hun havde faaet det, svarede hun blot ved trallende at gaa ud af Stuen.

Ellen betoges af en frygtelig Angst. Bekymringen for dette Barns Skjæbne, den eneste menneskelige Følelse, hun endnu havde tilbage, vaagnede forstærket tillive i hendes Bryst. En svag Mindelse om egen Ungdoms Jammer og grufulde Dage drog ligesom spøgelseagtig gjennem hendes halvt udslukte Sjæl, og hun fór sammen i Skræk . . . Hvad er der sket? var det Spørgsmaal, hun hver Time paa Dagen gjorde sig selv. Hun søgte at læse sig dertil gjennem Blik og Miner; bevogtede, saa vidt hun formaaede, ethvert af hendes Skridt; – ja midt om Natten kunde hun rejse sig af Sengen og liste ud for at lytte ved hendes Kammerdør.

Men dérinde var der tyst. Og aabnede hun forsigtig Døren, fandt hun Barnet hvilende i tryk og uforstyrret Slummer i sin Seng – med Sommernattens milde Skjær over sin lyse Skikkelse, og med et lille fint Smil om sin Mund, ligesom i lykkelige Drømme.

til. Det var fattige Indsiddere, Manden et stakkels Krøvl, som mest laa paa sin Seng og hostede, men Konen et Fruentimmer med Haandelav, ferm i sit Arbejde og bestemt. Der var bleven sagt, at det ogsaa var hende, der havde faaet Partiet i Stand, og at Pigen selv havde stridt imod til det sidste.

Vi stod lidt og talte om hans nye Hus, som han havde faaet tækket og kalket til Brylluppet og gjort i Stand ogsaa indvendig. Da vi skiltes, bad han mig om ved Lejlighed at kigge indenfor; jeg skulde da se, sagde han, hvor pænt han havde faaet alting lavet til sin Brud. Jeg gav Tak for Indbydelsen og gik min Kaas.

Da jeg kom til Præstegaarden, tog Provsten netop sin Middagslur. Jeg kunde se ham sidde inde i Studerekammeret, idet jeg gik forbi Vinduet. Han sad i sin store Lænestol med Læsebrillerne hængende helt ude paa Næssetippen. En Avis laa udbredt over hans Knæ. Kapellan Berthelsen var heller ikke at træffe; han var gaaet ud i Sygebesøg. Jeg gik saa ud i Haven, hvor jeg traf Frøken Rebekka i Kaprifolie-Lysthuset, som var hendes Yndlingsopholdssted om Sommeren. Der var foruden dette endnu tre Lysthuse i den store Have; Lindelysthuset, Syrenlysthuset og "Tabernaklet", som det fjerde hed, fordi det var bygget af fire Stolper med et kegleformet Straatag over. Der var navnlig herfra en dejlig Udsigt ud over det aabne Land.

Frøken Rebekka havde et lille lyseblaat Silkesjal over Skuldrene og

UNG ELSKOV 117

en Bog med Guldsnit i Skødet. Jeg kunde se, det var Digte; sandsynligvis om Kærlighed. Hun blev i hvert Fald lidt rød, da jeg kom, og lagde straks Bogen bort.

Paa sin stille og venlige Maade bad hun mig at sidde ned, og vi passiarede en lille Tid om allehaande. Blandt andet fortalte jeg ulykkeligvis, hvem jeg havde mødt paa Vejen og hvad vi der havde snakket om. Jeg huskede i øjeblikket ikke paa, at "bitte Mads" og hans Forlovelse havde vakt megen Uvilje i Præstegaarden og ikke mindst hos Frøken Rebekka. Jeg mærkede, hun blev forstemt. Uden at sige noget trak hun det lille Sjal tættere om sig, som om der pludselig var gaaet en Sky for Solen.

5de Kapitel af Pigen Marthas Historie.

2

Ved denne pludselige Omfavnelse, dette voldsomme Udbrud af den unge Mands saa længe tilbagekæmpede Lidenskab, vakttes Martha helt til Besindelse. En dyb Undseelse skyllede atter Farve hen over hendes Hals og Kinder, da hun for første Gang følte Spidsen af hans brændende Læber paa sin Pande. Hun bøjede sig helt sammen over sit bankende Hjærte, vendte sig bort og begravede Ansigtet i sine Hænder, som for med Magt at lukke Hjærte og Øre for den Strøm af Æmhed og Kjærtegn, af stammende Tilstaaelser og syndefulde Bønner, han uden Samling øste ud over hende.

Hun forstod ikke, at han i sin Beruselse gav sig helt hen til hende – med sit Liv, sin Fremtid; og hun havde ikke Kraft nok til at modstaa hans ømme Omfavnelser. Men det var et Minut af den højeste Lykke, da han til sidst gled ned paa Knæ foran hende – bleg, forvirret, bedækkende hendes Haand med Kys og de kjærligste Navne.

En stærk Skjælven betog hende ved at føle varme Taarer paa sin Haand; og en pludselig Angst for, hvordan dette vilde ende, drev netop paa ny Farven bort fra hendes Kinder, da hun i det samme med et hurtigt Kast rejste Hovedet, lagde Haanden paa hans Mund, vendte sig mod Vinduet og lyttede.

»Tys! . . .«

Over Broen lød Trin, der nærmede sig.

»Det er Mor! – hun maa ikke se Dem . . . De maa gaa,« bad hun bønligt.

Han rejste sig strax. Men idet han beholdt begge hendes Hænder, drog han hende op til sig, for bevæget at trykke det sidste brændende Kys paa hendes Øre.

»Far vel! – Far vel!« hviskede han ned over hende saa ømt, saa lidenskabeligt, at hun sank sammen ved hans Bryst.

»Aa, gaa dog – gaa! – De gjør mig ulykkelig,« stønnede hun. Men han trykkede hende blot tættere til sig og hviskede hende ind i Øret:

»Kom til mig i Aften ved den store Bøg til højre for Stien, du véd. Naar du hører tre smaa Slag paa Stammen, venter jeg dig dér!¹². Jeg har saa meget at sige dig – netop i

Nogle Dage efter Jespers omtalte Besøg hos Kro-Ellen, stod Martha foran et lille Spejl, der hang paa Vinduesposten i Gjæstestuen, og flettede sit lange Haar. Hun stod i rød Klokke og Særk. Hendes Hals og Arme var blottede; og dersom hendes salig Fader havde kunnet se hende i dette Øjeblik, vilde han sikkert have frydet sig over, hvorledes hun – trods alt – dog modnedes.

Det var lyst Skt. Hansdags-Vejr og langt hen paa Dagen. Solen skinnede allerede bredt ind over Gulvet, og for ikke at blive set, trak Martha sig tilbage, hver Gang hun hørte Trin eller Vognummel over Broen.

Men paa denne Maade blev hun ofte forstyrret. Thi det var nemlig saa, at der denne Dag afholdtes stort Kildemarked inde i en Dal mellem Bakkerne bag Storskoven, og Vogn paa Vogn af pyntet Folk kom rullende forbi fra alle Byerne paa Kystlandet. Naar Vinden bar til, hørtes ogsaa nu og da Toner af Musik derovre fra.

Inde i Stuen ved Siden af, hvortil Døren stod paa Gab, rumstere Moderen. Men med hende var der aabenbart noget ganske usædvanligt paa Færde. En besynderlig forvirret Støj og Raslen trængte uafbrudt ud derinde fra. Snart tabte hun en Sax, snart en hel Skuffe ned paa Gulvet, og hendes halv høje Enetale afbrødes hvert Øjeblik af en anstrengt Hiven og Pusten, som om hun var i Færd med at kvæles i sit eget Fedt.

Efter mange og ængstelige Overvejelser havde Klubben nemlig bestemt sig til om muligt endnu paa de gamle Dage at slaa en lille Kapital af det omtalte Kildemarked. Egentlig var det den gamle Violinspiller Frants, der med sin paa dette Omraade aarelange Erfaring havde fristet dem ved Udsigten til en glimrende Vinding; og da de en Maanedstid hver Aften havde drøftet Sagen nøje og omhyggeligt fra dens forskjellige Sider, og endelig besluttet endnu en Gang at forsøge Lykken, fordelte de Rollerne mellem sig paa følgende Maade. Violinspillerens var naturligvis paa Forhaand givet. Lars Énoje og Anders Kaagmand derimod skulde i Forening overtage en Dame-Gynge, Zacharias Væver og Morten Skytte et lille Øltelt, medens den tungsindige Søren Stenhugger, til hvis Forstand man ikke godt turde betro saa

Bitte Mads's Kæreste, Grethe Andersen hed hun, havde engang haft ligesom sit andet Hiem der i Præstegaarden. Herom fortaltes der i Sognet følgende. Fra den Tid, da Grethe som en syv Aars Tøs drev i Stubmarken med Gæssene, havde Provstinde Hjort lagt Mærke til det smukke Barn med de friske, lyse øjne og det komgule Haar. Hver Gang Provstinden paa sine Spasereture saae hende staa der med sine bare Fødder midt i Stubben, med sin lille, runde Mave fremskudt og Hænderne med Gaasepiscen bag paa Ryggen, maatte hun hen og klappe hende paa Kinden. Dette førte til, at hun en Dag tog hende med hjem, hvor hendes egen Rebekka sad mellem sine Dukker, og fra den Tid havde Grethe daglig haft sin Gang i Præstegaarden. De to Smaa-piger blev Legesøstre, og Venskabet holdt ved, indtil Grethe efter Konfirmationen kom ud og tjene. Saa ønskede Provstinden det nok ikke længer fortsat; men i Smug skulde de unge Piger alligevel have skrevet til hinanden, og Grethe var heller aldrig hjemme nogen Gang paa Besøg, uden hun kom over i Præstegaarden.

Men nu var det altsaa det, jeg skulde fortælle, at da Frøken Rebekka havde tiet lidt, gav hun sig til at tale om Martha. Hun kendte jo som alle andre mit Forhold til Kro-Ellen og hendes Datter, og hun vilde nu vide, om det var sandt, at Martha allerede var givet hen. Jeg svarede hverken Ja eller Nej, og vi snakkede saa om andre Ting. Lidt efter kom Provsten ud med sin Pibe. Der blev dækket til Kaffe i Lysthuset, og Provsten bad mig at blive og tage en Kop med. Et øjeblik efter viste ogsaa Kapellanen sig.

Frøken Rebekka gav sig nu igen til at tale om Martha, og det med en sær Heftighed. Hun beklagede hende, sagde hun, dersom det var sandt, at hun skulde kastes i Armene paa en Mand, hun ikke elskede. Jeg saae overrasket paa hende. Den ellers saa beherskede og tavse Pige

118 UNG ELSKOV

talte sig efterhaanden helt varm om Sagen; men jeg mærkede hele Tiden, at det ikke var Martha, men sin egen Barndomsveninde, hun havde i Tankerne. Derfor tav jeg ogsaa stille til hendes Anklage og søgte slet ikke at retfærdiggøre mig.

Provsten vilde ikke gerne nærmere ind paa Tingen. Det

Dag – aa kom, kom!«

Hun vilde i sin Fortvivlelse rive sig løs; men da han ikke vilde slippe, før hun havde lovet ham at komme, hviskede hun endelig et hæst »Ja«, og skjulte sit Ansigt. Han bøjede sig atter over hende, svingede straalende sin Hat, og var borte.

De Skridt, der havde nærmet sig fra Broen, standsede paa Gruset foran Gavlen netop i samme Øjeblik, som den unge Herre smuttede ud gennem Yerdøren. Lidt efter hørtes de imidlertid igjen – og nu klappede de i Forstuen. Under et forsvarligt Tag skramlede Klinken, og Døren aabnedes.

Martha, der i sin Sindsbevægelse havde kastet sig over Ryggen af en Stol, rejste sig langsomt op og strøg med Haanden Haaret fra sin Pande, men udstødte et let Skrig, idet hun ved at vende sig om saa' Jespers store Skikkelse staa dér ved Døren og stirre paa hende.

Han var kridhvid. Hans blaa, opsvulmede Læber, hans vældige Næve, der knyttede sig om Øxeskaftet langs hans Ben, hele hans stærke Legeme dirrede, mens han med den halve venstre Arm dybt i Lommen paa sine snavsede Buxer og den gamle hullede Hat trykket ned over Øjnene uafbrudt fixerede hende.

Han har opdaget alt! tænkte Martha og for sammen ved at møde hans Blik. Men med en pludselig Viljesanstrængelse rettede hun strax sin Ryg og gik med faste Skridt forbi ham over Gulvet, satte sig rolig paa sin Plads under Vinduet og tog sit Sytøj.

»Er det dig,« sagde hun tørt. »Jeg troede, det var Mor.«

»Ja, jeg kom nok lidt ubelejligt,« svarede han med sit stygge, ubestemmelige Grin, idet han fra hende skottede hen paa Flasken og de halvtømte Glas, der endnu stod paa Bordet . . . »Du har nok haft fremmede,« føjede han til lidt efter og traadte langsomt nærmere.

»Her var en Herre, der drak et Glas Pebermynte,« bemærkede hun ligegyldig.

»Hm!« – han bøjede sig over Bakken – »drak han af to Glas, monstro?«

»Han bød mig med.«

»Naturlig! – naturlig! . . . Du la'r ham betale godt, ser jeg.

ansvarsfulde Hverv, overlodes en Kasse Cigarer til Forhandling. Kro-Ellen havde man omsider faaet overtalt til at forestaa et Udsalg af Kanélstænger og Hvedebrød; og nu var det, hun paa tredie Time gik derinde for at lægge den sidste Haand paa sine Forberedelser.

Endelig kom hun frem i Døren.

Hun var højpyntet. En gammel, nu alt for lille Hat med mørkerøde Uldgarns-Blomster og lavendelblaa Baand sad skjævt paa det graasprængte Haar; et tyndt, blommet Shawl havde hun faaet vendt netop med Vrangen ud; en stor Staalnaal var klemt ind under Hagen og lysegraa Tøjstøvler snøret om de uformelige Fødder.

Paa Tærskelen blev hun staaende lidt og saa' sig om med et tomt, fortabt Blik. Men idet hun fik Øje paa Martha, traadte hun, støttende sig med Haanden mod Karmen, et Skridt ind i Stuen og betragtede hende opmærksomt. Det var, som om der langsomt arbejdede sig en Tanke frem i denne syge Hjerne ved at sé Datteren staa dér – saa feberhed i Kinderne, saa foruroligende ivrig i sin Fletning. Der kom efterhaanden ogsaa et virkeligt Udtryk – af Angst – i Ansigtet, og et svagt Liv i Øjnene, mens hun ufravendt stirrede paa hende.

"Skal *du* ikke til Fest?" spurgte hun omsider.

Ved at høre hendes Stemme, drejede Martha Hovedet over sin Skulder og betragtede hende med et halvt forbavset, halvt ligegyldigt Blik.

"Nej," sagde hun kort, og vendte sig igjen imod Spejlet.

Der blev stille lidt. Ellen traadte atter et Skridt frem, og fik Haanden hen paa en Stoleryg; men hendes Øjne hang ubevægeligt ved Barnet.

"Maaske kommer Jesper og henter dig?" spurgte hun derpaa; og i Stemmen var der en let Skjælven.

"Ha, ha! Jesper! . . . Du skulde nok se det! Nej, den Ulejlighed sparer han sig vist nok. For Resten synes jeg ikke, vi har sét ham i over otte Dage, saa han er vel ude paa Tur, tænker jeg. Kan han bare klare sig selv, Stakkel! Var det ikke Søren, der havde truffet ham i en Grøft forgangen? Kanske ligger han dér endnu."

Ellen satte sig tungt ned paa Stolen.

"Det – det er ikke sandt," stammede hun ivrig. "Søren er et Pjat, som ikke véd, hvad han ser. Du skulde ikke tale

var aabenbart, at det var et gammelt Stridsemne der i Præstegaarden, og at der efter hans Mening nu var talt nok om det. Han nøjedes med at udtale e". almindelig Beklagelse af Almuens ringe Sans for de forældede Følelsers Værdi og søgte derpaa at give Samtalen en anden Retning. Men Faderens Overbærenhed gjorde Frøken Rebekka endnu mere kampivrig; hun lod sig henrive til saadanne Udtalelser som, at der burde sættes Tugthusstraf for Forældre, som tvang deres Børn til at gifte sig uden at føle Kærlighed. Provsten afbrød hende, lidt skamfuld forekom det mig, og talte hende strengt til; men hun var nu kommen i et Oprør, saa hun ikke mere var i Stand til at beherske sig. Hele hendes Legeme var i Skælven, Læberne var ganske blaa. Og pludselig stod hun op og skyndte sig bort med Lommetørklædet for øjnene under en krampagtig Hulken.

Straks efter rejste vi andre os i Tavshed. Jeg forstod i det øjeblik endnu ikke Sammenhængen med dette lidenskabelige Udbrud og un.drede mig derfor over Provstens forholdsvis Ro. Kapellan Berthelsen derimod var ligbleg; hans mørke øjne brændte. Han havde under den hele Ordveksling siddet tavs med sine lange Ben overkors og pillet sig i sine Hagedun, saadan som det var hans Vane. Men jeg havde lagt Mærke til, at han i Hemmelighed sendte sin Forlovede smaa bifaldende Nik og Smil, og at deres øjne i det hele ofte havde mødtes over Bordet i øm Forstaaelse.

Mens Provsten taalte næsten alt af sin Datter, bed han gerne Kapellanden hvast af, saasart denne vilde udtale sig. Hr. Berthelsen lod derfor helst Frøken Rebekka føre Ordet, hvor Provsten var tilstede, og paa den Maade blev alvorligere Sammenstød i Almindelighed lykkeligt afværget. Men jeg havde en Fornemmelse af, at Forholdet alligevel paa en betænkelig Maade var ved at glide henimod en Sprængning. Desaaarsag brød jeg mig heller ikke om at trække Besøget længere ud men tog en hastig Afsked.

Nu veed jeg ikke, hvordan det gik til; men da jeg stod udenfor Præstegaarden og vilde gaa hjem, fik jeg pludselig den Tanke at kigge indenfor hos Grethe og hendes Forældre, som jeg kendte saadan, som alle paa Landet kender hinanden, naar man bor indenfor den samme

To blanke Kroner ligger her.«

»Han gav, hvad han vilde.«

Nu saa' han op.

»Han fik nok ogsaa, hvad han vilde! . . . Hold Kjæft . . .« han satte sig paa en Stol ved Bordet og strakte Benene fra sig . . . »Nej, vil man se – et Guldkors! ej, ej! . . . Og denne hersens Snudeblé forleden – af den barestens Silke! – den var vel ogsaa fra ham?«

»Fra dig var den allenfals ikke.«

»Du bli'er jo myrderlig fin, Martha! – snart helt af Silke sagtens! . . . Det er nok en rigtig Guldfisk, du har fanget dig dér; – en rigtig Fløjelspeter, hvabeha'r? . . . Og hvad var saa Løkkemaden? Det kommer mig for, du ser saa belumret ud.«

»Du har nok ikke faaet snorket Rusen ud endnu, som du har gaaet og tosset om med de sidste otte Dage, kan jeg mærke,« sagde Martha stille, men med dirrende Stemme og harmblussende Kinder. »Jeg gider ikke høre paa al dit fulde Præk. Jeg har vist sagt dig det tit nok, at det ikke er mig, der har tigget dig om at tage mig. Du véd vist nok, at jeg er dig helst foruden; og synes du bedst om det saadan, saa kan du jo bare gaa« – og med et pludseligt Øjekast, der brændte af Foragt, smed hun sit Sytøj langt hen ad Bænken og vendte sig om mod Vinduet.

Jespers store Næver skjælvede mer og mer, som han dér sad og krammede sin Hat mellem Knæene. Han havde trukket Benene til sig under Stolen og bøjet sig frem over dem, idet han ufravendt stirrede paa hende.

»Det kan jeg ogsaa, Martha – og det vil jeg ogsaa,« svarede han endelig meget langsomt og betænksomt; hans Stemme var med ét bleven blød og sørgmodig, ligesom hans Blik. »Men du skulde dog ikke ta'e det saa let, Martha! – og det gjør du heller ikke, om jeg kjender dig ret. Men det er nu li'emeget, or nu er det forbi mellem os; for ingen skal sige om Jesper Andersen, at han lar sig spille paa Næsen af enhver Abekat, der maaske ser en Smule godt ud, og som har lidt flere Skillinger paa Lommen end som en anden; og har du Lyst til at komme i Skidtet for denne hersens bitte Kysmig-her, som har snust omkring her paa det sidste, saa for mig gjerne; men angaaendes det, at jeg skulde ha'e været svirendes i otte Dage, saa vil jeg bare sige, at det nu kan være li'emeget, hvor jeg har været, for mellem os er det forbi,

saadanne Ord om Jesper, Martha. Han er dog din Kjæreste. Maaske gjør han ogsaa mere af dig, end du tænker. Og naar han ikke har været her paa de sidste Dage, saa kan det maaske just have andre Aarsager, end du mener . . . Jeg si'er bare, at du kommer nok paa andre Tanker, naar du faar at se, at han er bedre, end du tænker. Og derfor skulde du hellere, Martha . . ."

Martha vendte sig helt omkring og saa' paa hende med stigende Forbavselse. Dette var det længste, hun i mange Aar havde hørt sin Moder tale.

"Ja saa," sagde hun, "Du har ellers paa én Gang faaet svært ind paa at smøre ham i Honning. Saa' du maaske ikke selv forleden, at han truede mig med sin Knytnæve . . . eller da han slog Ruden ind i mit Kammer? Er det paa dén Maade, han gjør af mig, saa er jeg det helst foruden."

"Du véd det godt, Martha, det er dig selv, der gjør ham ond. Naar du blot vilde . . ."

"Snak! Vilde han blot lade mig i Fred, skulde jeg saa vist ingen Skade gjøre ham. Jeg har ikke tigget ham om at tage mig, og er han kjed af mig, kan han jo blot lade mig gaa."

Hun slyngede hæftig den færdige Fletning over Skuldren, som for at afslutte Samtalen.

Men nu rejste Moderen sig langsomt og med en usædvanlig Sikkerhed af sin Stol, og gik lige hen til hende. Med et fast Greb tog hun hende om Haanden, saa den rystede, og stirrede hende stift ind i Øjnene.

"Hvem var det, du mødte i Skoven forleden?"

Martha blegnede; hun vilde rive sin Haand til sig.

"Det angaar ingen. – Slip mig."

Men Moderen holdt.

"Martha! Ta' dig i Vare! Ta' dig i Vare, si'er jeg! . . . Har du gjort en Ulykke paa dig? Hvad er det, du har for? . . ."

"Slip min Haand!" raabte hun. "Slip min Haand! – eller ved den levende Gud, jeg slaar dig midt i Ansigtet!"

Forfærdet tumlede Ellen tilbage for den pludselige Lidenskab i Datterens Blik. Afværgende holdt hun Haanden ud for sig, som i en sidste, fortvivlet Bøn. Men da Martha løb ud og haardt slog Døren i efter sig, sank hun tungt og stønnende ned paa Stolen.

Her sad hun endnu, da Zacharias Væver og den gamle Violinspiller – begge i Perlehumør og Festdragt – kom for at

Sognegrænse. Opfyldt som jeg var af Tanken paa Martha, er der sagtens kommen en Trang op i mig til at se, hvordan hendes Lidelsesfælle bar sin Skæbne.

Grethes Mor mødte mig straks i Fremmersdøren. Hun havde set mig komme og bød mig paa en egen hastig og bestemt Maade indenfor. Hun var en lille førloaden Kone, rask i sine Bevægelser og paapasselig med sin Person. Manden havde faaet sig kantret op paa Sengestokken, da jeg kom ind. Gammel og forpuslet, som han var, sad han der og stirrede med sine rødkantede øjne. Grethe sad ved Vinduet og sømmede. Der var noget i hendes overraskede Udtryk, da hun saae mig, som fik mig til at tænke paa en livsdomt Fange, der endnu i det sidste øjeblik haaber paa Befrielse.

Jeg ser endnu ganske tydeligt den lille Stue for mig. Det var et af de gamle, klæmede Huse, som nu omtrent er forsvundne fra denne Egn. Jeg veed nok, at dette regnes for et Fremskridt; men jeg holder for, at man sidder lunere bag en klinet Væg end bag en muret. I det hele taget, jeg kender sjælden nogen Hygge i disse nymodens Huse med deres Bræddegulv og store Vinduer og aabne Sengesteder, hvor man altid ligesom lever for Alverdens øjne. For mig var der mere Glæde i de gammeldags Stuer og især i de allerældste, saadan som jeg mindes dem fra min Barndom i det nørre, blandt andet fra min Mosters Gaard i Galtum. Jeg har paa rette Sted i disse Erindringer skildret min Opvækst i denne ældgamle Gaard, hvis Stuer var uden Loft og uden Skorsten, hvor Røgen fra det aabne Ildsted drev varmende hen gennem Rummet og op mellem Sparretræerne for tilsidst at slippe ud af Lyren oppe i Tagryggen. Vistnok har jeg levet mit Livs eneste helt lykkelige øjeblikke her, naar jeg de lange Vinteraftener sad paa Mosters Trendekiste foran Arnstedet, hvor en kraftig Lyngild brændte. Mens de ældre gjorde Kaal paa Tiden med Snak eller et Slav Kort eller med lidt Haandgerning ved Skæret af en Tranlampe, sad jeg ganske stille og hørte Stormen buldre oppe under Lyrebrættet og fulgte Ildgnisterne, der foer op i Rummet mellem de sodede Tagspær. Højtideligt var det især, naar Maanen samtidigt skinnede ind gennem Hullet deroppe og kastede lange, sære Skygger ned over Væggen. Da gik Tankerne paa vide Rejser ind i Drømmelandet, og Eventyrenes og Spøgelsehistoriernes Skikkelser fik Liv og Virkelighed for den barnlige

men dersom ingen har været værre ved Dunken end jeg, saa kan han sige, at han ikke har gjort den stor Skade, og det er hverken Løgn eller Vaas.«

Hertil svarede Martha intet. Hun havde støttet Hagen i sin Haand og saa' bestandig ud gennem Vinduet paa det svage Solnedgangsskjær, der døde hen paa Skovtoppene. I Stuen var der næsten mørkt.

»For Resten,« begyndte Jesper igjen, efter en Stund at have siddet og drejet Hatten rundt i sin Haand, og idet han nu saa' ud til Siden med en Taare hængende i sin ene Række Ojenhaar.

»For Resten var det Skade, at jeg ikke vidste det noget før. – Saa kunde jeg have sparet mig Ulejligheden med at kjøbe Møllehuset.«

»Møllehuset . . .« gjentog Martha og vendte sig langsomt omkring.

»Jeg havde jo hørt, du syntes om det. Det ligger jo ogsaa ganske net, baade med Have og Stakit. Og nu havde jeg faaet pudset det og malet det, og der er kommet nye Vinduer i de tre Fag til Vejen. Det er ikke fint, jeg véd det nok, ihvorvel jeg har gjort det saa godt, jeg kunde. Men nu kan det være det samme, for nu har jeg ingen Brug for det mere.«

Efter disse Ord blev der stille i Stuen. Martha sænkede langsomt Hovedet og saa' ned paa sin højre Haand, der begyndte at maale frem og tilbage i Spænd langs Bænkens Kant.

»Jesper,« sagde hun endelig, men uden at løfte Øjnene, og med en Stemme, der var stille og hæs. »Hvorfor er du saadan?«

»Fordi jeg ikke er anderledes,« svarede han og saa' nu atter fast paa hende. »Og som jeg nu er, saadan tog du mit Ja, den Aften, da Lars var død. Men hvorfor er *du* ikke længer, som du har været?«

»Hvorfor er du ikke altid god imod mig, Jesper?«

»Aa – det véd du meget godt, jeg ikke mener med, og at jeg fortryder det bag efter. Men er det ikke dig selv, der gjør mig gal i Hø'edet og faar mig til at drikke? Dersom du havde været mod mig saadan som andre Kjærestefolk, saa var jeg vel ogsaa bleven, som jeg skulde være.«

Han lagde Hovedet i sin Haand og saa' tungsindig ud over Gulvet.

afhente hende. Først vægrede hun sig bestemt ved at tage med, ja vilde ikke en Gang rejse sig af Stolen, skjønt de tog hende hver under sin Arm; og i det hele snakkede hun saa besynderligt og fortunlet, at de næsten blev urolige for hendes Forstand. Men da hun endelig stolprede afsted med dem hen ad Vejen, tungt støttende sig til sin Paraply, og med det rene, sammenlagte Lommeterklæde krampagtigt i Haanden foran den opsvulmede Mave, saa' de to Venner til hinanden bag hendes Ryg med en betænkelig Mine, der noksom sagde, at *dén* – de klippede med Øjnene – var egentlig taget lovlig tidligt paa Dagen.

. . . Martha kiggede forsigtigt ind. Og da hun saa' sig ene, gik hun gennem Stuerne, lukkede omhyggelig Bagdøren i Køkkenet, et Vindue i Moderens Sovekammer, og klædte sig nu hurtigt paa.

Fra Dragkisteskuffen tog hun en klar, nystroegen Sommerkjole, rent Linned, Strømper, et Fløjls Halsbaand med en Ravperle samt et Par andre Smaasager, og bar det altsammen hen paa Stolen ved Spejlet. Hendes Mine var endnu mørk. Men snart blev hun saa optaget af sin Omlædning, at hun glemte baade Moderen og sin egen Ophidselse. Denne besynderlige, ligesom sværmeriske Glans spillede igjen i hendes Øje. Og uden hun egentlig selv vidste det, nynnede hun nu og da en Strofe af en Vise, alt mens hun bandt Haaret op over Ryggen, knyttede Strømpebaand og snørede sine Sko.

Med særlig Forkjærlighed strøg hun de tunge, kreppede Pandelokker frem over Tindingen og hen bag Øret. Her forsøgte hun ogsaa at fæste en Rosenknop, men smed den igjen.

En Ungersvend i Skoven

gik.

Fantasi.

Men jeg vender tilbage til mit Besøg hos Hans Andersen. Den gamle Mand fik langt om længe Fødderne stukket i et Par Kludetøfler, der stod foran Sengen, og kom frem og hilste Goddag. Han skQttede til sin

120 UNG ELSKOV

Kone og til Grethe og tilbage til mig og vidste nok ikke, hvad han skulde sige. Konen havde imidlertid taget et nystroget Forklæde frem af Dragkisten og bandt det stiltiende omkring sig med et Par faste Ryk. Der var noget i denne Tavshed, der gjorde mig opmærksom. Jeg kom til at tænke paa, at de rimeligvis begge vidste, hvorfra jeg kom, og nu mistænkte mig for at komme i Provstefamiljens Ærinde. Jeg skyndte mig da at sige, at jeg ikke havde anden Hensigt med mit Besøg end at sige Goddag til Grethe, hvem leg endnu ikke havde set, siden hun til Majdag var kommen herhjem fra sin Plads i Nabosognet.

Dette mit Ord beroligede aabenbart den gode Kone. Men da vi nu kom til at snakke om det forestaaende Bryllup og Forberedelserne dertil, kunde hun alligevel ikke lade være med at stikle til Familjen i Præstegaarden, ja med forblømmet Haan udtalte hun sig om selve dens Velgerninger mod Grethe. Folk skulde helst lade være med at rage deres Næse ind i andres Fjæs, sagde hun i sit djærve Sprog, mens huji lagde en Dug paa Bordet og satte Kaffekopper frem. Det var ogsaa bare Tossestreger at snakke Ungdommen saa meget for om Digt og Pjæt Den Slags passede maaske for de Fornemme, der kunde sidde og holde Enden varm i en Fløjlsstol; men det var sgtil ødelæggelse for dem, der var snadan stillet, at de maatte rende efter Brødet, før de fik det i Murden.

Jeg saae hen paa Grethe, der jo var den, for hvem Ordene, skønt talte ud i Luften, nærmest var bestemt. Som Hvermand vidste, elskede hun sin Fætter, en ung og rask Karl fra Inderherredet, men fattig paa alt andet end Legemskræfter ligesom hun selv. Derfor havde Moderen heller ikke villet vide af ham som Svigersøn, og af Harmen herover havde han saa giftet sig med sin Madmoder, en gammel rig Gaardmandsenke, og det Bytte skal han nok forresten ikke siden

Men nu rejste Martha sig langsomt fra Bænken og gik stille hen til ham og lagde sin Haand paa hans Skulder.

»Jesper! - Skal vi være gode Venner igjen?»

»Aa – det kan vist ikke nytte mellem os to.«

»Jo,« svarede hun og lagde nu hele Armen om hans Skulder, men saa' endnu ikke paa ham. »Dersom du nu vil, saa skal alting blive godt. Fra i Dag af skal jeg kun tænke paa dig.«

»Er det nu ogsaa din virkelige Mening, Martha, og tror du ogsaa, du kan overholde det, for ellers maa vi hellere gjøre det forbi med det samme.«

»Nej, du kan stole paa mig. Fra i Dag skal jeg være dig tro.«

»Saa giv mig et Kys paa det,« sagde han, idet han rejste sig i sin fulde Højde og tog begge hendes Hænder.

Der gik et let Gys igjennem hendes Legeme, da hun følte hans haarde Næver om sine Haandled og saa' de svulne Læber, der bøjede sig ned imod hende. Men med en kæmpende Bevæge@se samlede hun sig sammen, lagde sig ind til ham og rakte ham sin Mund.

Martha havde fattet sin Beslutning, og fra samme Øjeblik var der faldet ligesom en forstenet Ro over hende. Jesper var bleven hos hende endnu en Times Tid, i hvilken de fornøftigt og roligt havde talt om Forberedelserne til Giftermaal, om Møllehusets Møblering og Præstens Tillysning og meget andet.

Endnu ude i Døren havde Martha paa ny lovet at ville blive ham tro, ligesom han paa *sin* Side havde givet højtideligt Løfte at blive flittig og ordenlig, saa de kunde komme til at leve lykkeligt sammen. Man da hun havde lukket Dørene i Huset og var kommen ind i sit Kammer, sank hun om ved en Stol i en dyb og stille Hulken.

Dette var altsaa Enden; hertil førte altsaa hendes Ungdoms store, skønne Drøm!

Da Taarene holdt op at rinde, rejste hun sig langsomt og trykkede Hænderne ind mod Ansigtet, ligesom for ved et eller andet Minde at styrke sig til den Kamp, hun følte forestod.

Thi hendes Beslutning stod urokkelig fast. Hun vilde

med Smil om Mund, med

Skalk i Blik . . .

Da kom hun til at huske paa, at der henne i Skuffen mellem Tøjet laa et Par Ørenringe af Moderens, et Par smaa Sølvdobber. Hun hentede dem hastigt og prøvede dem paa sig, idet hun traadte et Skridt tilbage for Spejlet og derpaa nikkede tilfreds.

En Pigelil gik ham imod,

saa bly hun stirred for sin

Fod . . .

Pludselig rødmede hun. Hun erindrede, at det var en af hendes Faders Viser, hun sang – dem, han en Gang havde sunget i denne selvsamme Stue, maaske mens Moderen Uden at hun egentlig kunde forklare sig det, kom hun til at gyse let ved Tanken om, at den var falden hende paa Tungen netop nu . . . Men lidt efter, da hun havde faaet Kjolen paa, sang hun igjen med ganske sagte Stemme, mens hun vendte sig for Spejlet og saa' ned ad sin Ryg.

Og Bølgen traadte tyst paa

have fortrudt.

Paa egen Maade anskuedes da her en gammel Krønike, jeg engang har hørt fortælle af en Morlille inde paa Starup Hede. Det var paa den Tid, fortalte hun, da Vorherre ukendt vandrede her paa den danske Jord med Skt. Peter som sin Følgesvend, da havde de engang forvildet sig ude paa en ødemark og kunde ikke finde tilbage til Landevejen. Saa fik de øje paa et Plovspand, der stod ganske stille midt paa Marken, og da de kom nærmere, saae de ogsaa Plovkarlen; han havde lagt sig ned paa Grønjorden og sov nok saa sødelig med sin Træsko under Hovedet. De fik ham nu vækket og spurgte om Vej. Men Karlen var en doven og ugidelig Krop (hvad Grethes Fætter netop ogsaa skal have

UNG ELSKOV 121

været), han bare strakte Foden i Vejret og pegte med sin Storetaa. "Det var dog en grimme Knægt," sagde Skt. Peter, og de hellige Vandringsmænd gik bort i Vrede. Noget efter traf de en ung Pige, der sad og malkede. Ogsaa hende spurgte de om Vej, og hun var let tilfods, rejste sig straks fra sin Malkeskammel og fulgte dem paa sine bare Fødder op paa en Banke, hvorfra de kunde overskue Eggen. For nu at belønne hende for hendes Tjenstvillighed, sagde Skt. Peter til hende med Vorherres Billigelse, at hun skulde udtale det ønske, hun helst vilde se opfyldt; saa skulde de sørge for, at det skete. Pigen blev rød som det dryppende Blod og vilde længe ikke sige noget. Endelig sagde hun og blev nu med eet sært alvorlig, hun vilde ønske, sagde hun, at den Person, hun tænkte paa, maatte faa *fiE* inderste ønske opfyldt. Det sagde saa Skt. Peter ja til. Men den, hun tænkte paa, var just den dovne Karl, der laa henne paa Marken og snuede. Og det, som Karlen inderst inde drømte om, skønt Pigen var hans Kæreste, det var hans Husbonds store Gaard og tunge Pengekister og hans Køer og Faar og Heste, og alt dette blev virkelig ogsaa kort efter hans Ejendom. Den gamle Husbond faldt en skøn Dag ned af en Stak og knækkede Halsen, og Konen, som var ung og længe havde haft sine øjne hos Karlen, tog ham rettelig tilægte. Men den fattige Pige blegnede hen og døde af Sorg.

– Kun dette sidste af Fortællingen passede ikke med

endog ikke – som hun dog havde lovet – møde ham i Aften for at sige ham Farvel, og overhovedet ikke se ham mere. Naar først Natten var gaaet, og hun i Morgen vidste ham rejst, vilde hendes Hjærte, mente hun, nok igjen finde den Ro, som nu var hendes eneste Ønske.

Men endnu var der helt mørkt uden for hendes Vindue; og før Maanen kom op over Skoven, vilde han næppe være ved Træet.

Hun begyndte at klæde sig af, idet hun med urolige Skridt gik frem og tilbage i det store, tomme, mørke Værelse. Ofte satte hun sig tungt ned paa en Stol og strøg Haanden over Ansigtet, og en Gang foldede hun Hænderne i Skjødets for at bede.

Men rundt i Bønnen saa' hun igjen for sig det fine, blonde Hoved, der havde hvilet i hendes Skjød, – og syntes endnu at føle hans bløde, skjælvende Haand og Spidsen af hans glødende Læbe. Og i hendes Øre sad endnu ethvert Ord, han havde talt, med denne ømme Klang, disse stammende Tilstaaelser og syndefulde Bønner.

Hun rejste sig fortvivlet og begyndte atter sin Vandring.

Hele hendes Liv fra hin skæbnsvangre Dag, da hun i Sivene blev Vidne til de to elskendes Kjærtæg, stod lyslevende for hende og fik hende til at græde af Smerte. Hver Længsel, hun havde huset, hver Drøm, der havde gjæstet hende, strømmede i dette Øjeblik paa ny gennem hendes Sjæl med forstærket Magt. Og, netop som hun tilintetgjort sank ned paa sin Sengekant, lød der ude fra Skoven tre smaa dumpe Slag.

Hun lod sig langsomt „synke tilbage i Sengen, dækkede sine Øjne med Pudren og blev saaledes liggende ganske stille, ligesom ventende.

Da efter et Par Minutters Forløb Lyden virkelig gjentog sig, gik der en Gysen gennem hendes halvt afklædte Krop . . . Det var ham – ham? . . . Han stod der ude under Træet og tede paa hende – spejdede omkring – utaalmodig – urolig – maaske grædende.

. . . Ventede? Hvorpaa?

Hun borede sig ned i Pudren. Under Skjælven saa' hun atter for sig dette hendes Ungdoms gjøglende Paradis, denne Kjærlighedens straalende Have, i hvis skyggefulde, sødt

Land,

mod Skovens lune Bo.

Men da den saa' bag Busken

ind,

den vendte sig og lo.

Endelig blev hun færdig. Hun bar Vandfadet og Kammen ud, ryddede op i Stuen, og standsede endelig midt paa Gulvet, idet hun trykkede Hænderne op for Ansigtet, som for at samle sig.

Ja, hvad var der egentlig hændt?

Ikke andet, end at en Dag, hun gik inde i Storskoven, hørte hun pludselig en Stemme synge højt i hendes Nærhed. Hastig skjulte hun sig under en Busk, men lidt efter bøjedes en Gren til Side, og en ung, lyshaaret Mand med Kokarde paa Silkehuen stod foran hende. Hun sprang op og vilde løbe; men han saa' saa god og retscaffen ud, og bad hende saa indstændigt ikke at forskrækkes, at hun blev; og da fulgtes de et Stykke ud til Stenten, hvor han venlig rakte hende Haanden til Afsked, ja endog løftede paa sin Hue, saa hun ganske undselig tabte en Blomst, hun ved Stilken havde holdt mellem Læberne. – Saa var det ikke mer end to Dage efter, da hun uden Tanke paa noget gik over Engen, at han pludselig skjød op ved hendes Side. Hun havde nær givet et Skrig fra sig af Forskrækkelse; men hvordan det nu end gik til, saa endte det med, at de fiskede Aakandblomster

Virkeligheden her. Vistnok havde Grethe forandret sig meget; men hos Landsby piger er det som oftest mere det indre end det ydre Menneske, der mærkes af Skæbnens haarde Slag. Selv under den tungeste Sorg, ja, selv under en Fortvivelse, der fører til Selvmord, bevarer de gerne deres gode Huld og gaar i Døden med røde Kinder. Grethe dannede i saa Henseende ingen Undtagelse. Som hun sad der paa Palden under Vinduet, med Aftensolen skinnende ind over sit bøjede Hoved og paa den brede Arbejdsnakke, var hun endnu et skønt Billede paa legemlig Sundhed og Styrke. Men hendes Livsmod var brudt. Hun, den før saa livlige og snaksomme Pige, var bleven murtavs. Ganske stille sad hun og saae ikke op fra sin Søn, uden naar hun trædte Naalen. Jeg havde den inderligste Medlidenhed med hende. Og idet jeg tænkte paa Martha, græd jeg i Hjertet over os alle tre.

En halv Snæs Dage derefter stod hendes Bryllup. Det var en Dag, der af andre Grunde blev en Mærkedag og et Vendepunkt i Egnens Liv og – desværre – ogsaa i mit eget. Jeg skal derfor omtale den lidt nøjere.

122 UNG ELSKOV

VI

Først maa jeg dog fortælle lidt om et Besøg hos Brudgommen Dagen før Brylluppet. Ved et Tilfælde kom jeg en Dag forbi hans Hus, der laa et Stykke inde paa Marken. Det maa have været lidt før Solfald, for jeg husker, jeg var paa Vej til Brandmosen med min Bøsse for at tage Vare paa Andetrækket.

"Bitte Mads" stod inde ved Kaalgaarden og satte Gærde. Den Mand var aldrig et øjeblik ledig, ikke heller Aftenen før sin Bryllupsdag; og saa lille han var, havde han Kræfter som et Utske. Men glad for en Snak var ham ligefuldt, og straks han fik øje paa mig, raabte han mig an. Jeg viste paa min Bøsse; men der hjalp ingen kære Mor; jeg maatte hen og beundre hans nye Hjem.

Naa, Huset var ogsaa pænt nok, nytækket og kalket, med fint blaastrogne Vinduesrammer og en rød Tulipan malet paa Dørfyldingen. I sin enfoldige Selvglæde gjorde Mads mig

duftende Gange hun saa ofte havde fordybet sig med sine forfængelige Drømme. Men nu var den traadt hende saa levende nær; Elskovens glødende Salighed strømmede ud over hende gennem de aabnede Porte, og paa Tærskelen stod *han* og bredte Armene imod hende.

Det bankede igjen.

Hun rejste sig med ét op paa Armene og saa' vildt frem.

Hvad om hun vovede det – denne ene Gang? Ingen vilde jo faa det at vide. Naar han var rejst, vilde det være begravet som i Natten selv. Hun vilde erindre sig det blot som en Drøm. Og det skulde være hendes Livs store dyre Hemmelighed, som ingen skulde ane.

Hun vred sine Hænder . . . Han *maatte* se ham én Gang til, om blot for at tage hans Haand, og et sidste Kys til Farvel. – Hun kunde dog umuligt ladae ham staa der ude, tilmed da hun havde lovet ham det.

. . . Blot denné *ene* Lykke, og hun vilde give Afkald paa alt. Hvor skulde hun da ikke være god og trofast; aldrig skulde hun klage, aldrig give mindste Grund til Mishag.

Da det bankede fjerde Gang, aabnedes forsigtig en Dør, der fra Marthas Værelse førte lige ud til Vejen, og en Skikkelse forsvandt hurtigt ind i Skoven. –

6te og sidste Kapitel.

Det er ganske tidlig Morgen. Solen er endnu ikke staaet op; men langt derude i Øst gløder Havet.

Hen over det store flade Kystland driver smaa Taa-gestumper – som Flosser af de natlige Spøgelsers hvide Gevandter. Men alt menneskeligt sover.

Mellem Agrenes jævne, foraar grønne Flade og Himmelens mælkeblaa Kuppel, under hvilken smaa bitte, lette Skyer svæve¹⁶ bort som løsrevne Rosenblade, stiger og synker de morgenglade Lærker i et tusendstemmig Halleluja. De sirlige Skader sidder paa Grenene i Bondens Haver og pudser Fjerene. Og fra Skoven kommer de dumme Krager i store Flokke med tung Flugt, raabende, hvor de kommer frem, paa deres grove Maal: »Gaa væk, gaa væk,« inden de sætte sig i Pløjemarken.

sammen langs med Aabredde; og da hun netop ikke havde noget Forklæde paa, til at bære dem hjem i, gav han hende sit Silkelommelortklæde og bad hende at beholde det til en Erindring. Men allerede Dagen efter saa' hun ham spadsere forbi paa Vejen. Og hver Gang, hun senere kom i Skoven, traf det sig saa forunderligt, at de paa en eller anden Maade bestandig stødte sammen. Saa fulgtes de altid et Stykke; sad undertiden ogsaa lidt i Græsset eller plukkede Jordbær; og ved Stenten gav han hende regelmæssigt Haanden og løftede høfligt paa sin Hue . . . Ja, det var det hele. Og nu havde han sagt, at han vilde komme herind i Dag – – maaske for at sige Farvel. Og saa vilde han rejse, og saa vilde dette lille Æventyr være forbi og Dagene atter glide i deres vante, triste Ensformighed.

Hun satte sig tungt ned paa Bænken og tog sit Sytøj. Men hun kastede det strax igjen og lagde Hovedet ned i sine Hænder. Saaledes sad hun længe ubevægelig. Der var blødt stille rundt omkring hende. En flittig Mejse sad endnu et Sted i Nærheden og filede sin Sav. Saa tav ogsaa den.

Pludselig rejste hun sig og begyndte, heftig bevæget, at vandre op og ned ad Gulvet . . . Kom han da mon ikke? – Var han maaske allerede rejst? . . .

Men da hun endelig hørte hans Trin i Forstuen, standsede hun brat, og lagde Haanden op for Øjet i en let Svimmelhed.

3

Endnu to Timer efter sad Martha henne paa Bænken under et af de Vinduer, der vendte ud imod Vejen og Søen, og gennem hvis flaskegrønne Ruder det gulrøde Aftenlys strømmede ind over hendes Nakke og Skuldre. Hun syntes aldeles fortabt i sin Syssel, flyttede sig ikke, saa' sig ikke om, men sømmede flittigt paa det lille grønne Skjørt, der hvilede i hendes Skjød, og som med en Naal var fæstet til hendes ene, svagt løftede Knæ.

En jomfruelig Rødme blandede sig med Solnedgangs-skjæret paa hendes Kind, og hun løftede ikke Hagen op fra Brystet, der steg og sank bag hendes lyse Sommerkjole. Men med urolig Iver løb de spinkle Fingre hen over Sønnen,

opmærksom paa, hvor fuldkomment alting var, og at han ikke havde sparet paa noget for at gøre det godt for Grethe. Ogsaa indendørs var Huset pudset op fra øverst til nederst. Først kom man gennem et Køkken med rigtig Komfur og Skorstenskappe ligesom i Præstegaarden. Derfra gik man ind i Opholdsstuen, der ogsaa var helt nymodens med Bræddegulv, Papir paa Væggene og, hvad der var noget helt nyt og forbausende dengang, en Lampe hængende over Madbordet. Bagved var et Sengekammer med Klædeskab. Mads førte mig rundt i hele Huset, og han kunde aabenbart ikke tænke sig, at her manglede noget til at skabe et lykkeligt Hjem.

Fint og velholdt var der i hvert Fald. Alt stod festligt parat til at modtage Grethe. Med al sin Skræppen op var Mads i Bunden en brav og godhjertet Mand. Ude i Køkkenet skinnede Kobbertøjet blankt ned fra Væggen. Over Vandspanden hang øsen ordentligt nok paa sit Søm, og henne ved Komfuret var der meget betænksomt anbragt en Stabel Flækkepinde, saa Grethe ikke straks om Morgen behøvede at gaa ud i Vedkassen for at faa noget at fyre under med. Alting var, som det skulde være, undtagen det vigtigste.

Med Spillemandene i Spidsen drog Brudeskaren den næste Dag til Kirken i et gudsvelsignet Sommervej. Det var jo kun et Husmandsbryllup, men der blev dog dundret godt med Muskedonnerne, og hele Byen var paa Benene. Jeg selv var tilstede som Indbuden. Det var

UNG ELSKOV 123

Ovesen, der gjorde Altertjeneste og sang for. Provsten var om Morgen bleven upasselig, saa det faldt i Kapellan Berthelsens Lod at forrette Vielsen, og jeg tror slet ikke, han var ked af det. Alt det, han hin Eftermiddag havde maattet tie med i Provstens Nærværelse, fik nu Luft i hans Brudetale.

Først talte han om Kærligheden og kaldte den en Naadegave fra Gud og derfor dyrebar og hellig. Derpaa gik han over til nogle Betragtninger over Ægteskabet, hvis Grundvold Kærligheden var "eller burde være", føjede han til og saae i det samme fast paa Brudeparret. Desværre, fortsatte han, var man jo ikke sjældent Vidne til, at Mænd og Kvinder uden at blues lod sig forene ved Ægteskabets Baand uden at raadføre sig med deres Hjerte, endsige med Gud.

Det er et næsten øredøvende Spektakel, efterhaanden som alle Stemmerne vinder med og blandes.

Men pludselig bliver alt stille. Som tusende mørke Prikker synker Lærkerne lynsnart ned gennem Luften og bliver borte i Agren. Skademe hopper forsigtig ind paa de inderste Grene og strækker Halsen i Vejret. Tre vildfame Høns løber ilsomt over Vejen og klumper sig sammen under en Hyldebusk foran Møddingen – ja selv de store Krager trykker sig rækkevis ned i Brakmarkens Plovfurer og kigge frygtsomt op med det ene Øje.

Oppe over Byen sejler en Glente.

Hængende, højt oppe, paa de brede Vinger, skyder den sig rolig frem gennem Luften med en spejdende Dvælen, hvori man ligesom aner det frokostsultne Blik. I tre store Buer svinger den sig hen imod Skoven, hvorpaa den strækker Vingerne ud til et Par korte kraftige Slag og forsvinder over Toppene.

En lille Stemme høres pippe i Græsset; derpaa en Krages hæse »Væk!« – og snart er Luften atter et eneste Jubelkor. –

Denne Scene var bleven iagttaget henne fra Skovleddet af en besynderligt udseende Skikkelse med et forviltret Haar, der stod dér – halvt som en Søvnvænger, halvt som en Dødnings – med Haanden paa Læddet og et tomt Blik op i Luften, hvor Glenten havde kredset. Det var Martha.

Langsomt, Skridt for Skridt, ligesom for ikke at vække sin egen Slummer, sneg hun sig langs Hegnet over Engen og ind ad den Dør, hun om Aftenen havde ladet staa ulaaset efter sig.

Kommen ind i Stuen saa' hun sig om med et sky, fremmed Blik og lod Shawlet falde.

Hun maa have følt Kvalme; thi kun¹⁷gik hen og stødte Vinduet op og trak Vejret dybt. – Vinduet vendte ud mod Kløften, med Udsigt helt igjennem den. Og derude bag Havet i Øst stod netop Solen op.

Stor og mægtig hævdede den rolige Ildglobus sig op over Himlens ganske skyløse Rand, spredende sine Straaler som en Guldvlifte ud over Landet, der nu langsomt vaagnede. Ude fra de smaa Huse langs Mosen med de luende Ruder steg allerede tynde blaa Røgøjler op i den stille Luft. Flere kom snart efter, og til sidst selve Gaardene med den tykke brune Tørverøg. Porte blev slaaet op. Hist blinkede en Le i Solen,

trods den lette Taage, der skjælvede hende under Øjnene.

Thi paa Halmstolen, et Stykke foran hende, sad en lyshaaret Mand af et ungdommeligt Udortes og betragtede hende ufravendt med et Par store, blaa, forelskede Øjne.

De vidste vel næppe selv, hvor længe de havde siddet saaledes over for hinanden uden at tale. Ubevægelig som en Marmorstatue hvilede han Armene i sit Skjød, idet han med begge Hænder holdt Huen mellem sine Knæ, og fulgte med Øjnene ethvert Sting, som om hans egen Skjæbne var fæstet til Traaden. Lyden af hendes Naal og hendes trange Aandedræt var det eneste, der hørtes. Kun med lange Mellemrum kom endnu en Eftermåler af en Markedsvogn buldrende forbi ude paa Vejen og fik hele Huset til at rumle; og da løftede den unge Mand et Øjeblik sit blonde Hoved langsomt op imod de klirrende Ruder, men sænkede det atter lige saa fraværende, endnu inden Lyden havde tabt sig i Skoven.

Han var *meget* ung; næppe stort over de tyve. Han var spinkel, sart næsten som en Jomfru, fint bygget som en Fugl, med denne lange Hals og disse smalle, skraat faldende Skuldre, der er Ynglingealderens Kjendemerker. Under Hagen fremtraadte Adamsæblet som en lille Kro. Og den samlede Skikkelse syntes ligesom at munde ud i den store, kraftige Næse, der gav hele Personen Udtryk. Paa dennes skarpe Ryg red en blank Næseklemmer, over hvis stærkt slebne Glas de lyse Øjenbryn løftede sig.

Den Maade, hvorpaa han som Følge af Halmstolens lave Sæde bøjede sine lange Ben ind under den, gjorde maaske et lidt komisk Indtryk. Men det Blik, hvormed han bag Glasene betragtede Martha – saa betaget, saa fuldt af hemmelig Æmhed, saa ganske fortabt i Beskuelse; – den dulgte, frygtsomme Lidenskab, der ulmede i hans Øje og farvede hans Kinder med en næsten barnlig Rødme, kastede igjen en egen rørende Skjønhed over hans Skikkelse.

Nu og da lod han Fingrene glide gennem sit fugtige Haar. Der kunde da komme som et pludselig spændt, uroligt Udtryk i hans Ansigt; hans Læber bevægede sig febrilskt, og han satte Næseklemmerne til rette med et saa kraftigt Tryk, som om han med Magt vilde rive sig ud af sine Drømmerier.

. . . . Marthas Anelse havde truffet rigtigere, end hun vistnok selv havde tænkt. Efter Dag og Nat forgjæves at have kæmpet med den Fortryllelse, hvori hendes unge

Men at gifte sig uden sand og gensidig Kærlighed var en sjælelig Raahed, som burde vække ethvert kristent Menneskes Afsky. Det var en Krænkelse af Sjælens Allerhelligste, en Forbrydelse mod det guddommelige i os, ja i Grunden slet ikke bedre end Skørlevned.

Talen blev holdt med megen Kraft og Varme. Kapellan Berthelsen var en overmaade veltalende Mand. Han havde et rentlydende, mørkklingende Organ og dertil et smukt, billedrigt Sprog. Ved et Tilfælde, eller rettere paa Grund af en Forsømmelighed af Ovesen, der havde glemt at trække Gardinet for Korvinduet, faldt der en Solstraale lige ind over ham, saa hans høje, slanke Kristusskikkelse fremtraadte som omstraalet af en Glorie, hvilket ogsaa bidrog til at give øjeblikket en stor Højtidelighed.

Trods alt dette lykkedes det ham dog lige saa lidt ved denne som ved nogen tidligere Lejlighed at trænge gennem Almuesindets Forhærdning. Kun Grethe fik hans Ord tilsidst bragt i Graad. Hun havde under Slutningen af Talen ikke Lommeterklædet fra øjnene. Heller ikke hendes Moder manglede vistnok Følelse for Ordenes Braad; men Virkningen hos hende var en ganske anden. Hun sad med sammenkneben Mund og stiv Nakke og dirrede. Alle de andre i Bryllupsskaren hørte paa ham med nøjagtig det samme til lærte Udtryk af Gudhengivenhed, hvormed de altid sad og sov i Kirken. Selv "Bitte Mads" faldt det næppe med en Tanke ind, at der her blev sagt andet eller mere, end hvad der var betalt for.

Jeg kunde ikke lade være med at tænke paa, hvor ganske anderledes Provsten i sin store Skrøbelighed formaade at optø de forhærdede Hjerter. Og Provsten var endda aldeles ikke, hvad man kalder en god Taler. Det varede i Almindelighed længe, inden han kom rigtig i

124 UNG ELSKOV

Aande, og undertiden kom han det slet ikke. Men skete det, blev han rigtignok ogsaa som forvandlet, og det paa en helt anden Maade end Kapellanen. Al hans kirkelige Myndighed, hele den præstelige Nimbus, han til daglig holdt af at omgive sig med, sank netop ganske af ham, og han stod i sin nøgne Menneskelighed, en arm og usselig Synder for Gud og vor

her hørte man Børnene vaagne. Og ude paa Kløveragrene begyndte Køerne at give Hals, da den første Pige muntert syngende viste sig paa Vejen med Malkespanden paa Hovedet.

Martha havde lagt Haanden op paa sin Pande og drog et tungt Suk, uden selv at vide, hvad det var, der i dette Øjeblik foregik i hendes Indre. Alt forsvandt for dette Syn, der bredte sig foran hende, og hun betoges af en Følelse, hun aldrig før havde kjendt.

Pludselig vaktet hun ved et Raab nede fra Broen. Det var Jesper, der med sin Øxe paa Nakken gik til Skovs, og paa Vejen sendte hende en frisk Morgenhilsen, idet han svingede sin Hat.

Hun tumlede tilbage som af et Slag for Brystet, og sank skjælvende om paa en Stol.

Da Jesper til Middag, svedt af sit Arbejde, kom ind i Kroen for at se til sin Kjæreste, var hun ikke at finde noget Steds. I alle Stuerne, hvor han kom, var der tomt, skjønt han mærkeligt nok ganske bestemt syntes at have hørt hendes Trin lige forinden. Moderen fortalte, at hun om Morgenens var stødt paa hende i Gangen, men da havde hun set saa forstyrret ud og ikke svaret hende. - Om Aftenen var det, man fandt hendes Lig mellem Sivene i Aaen.

Rusticus.

Skjønhed efterhaanden havde hildet ham, havde han endelig i Dag fattet en afgjørende Beslutning. Ved at tvinge sig til med et Øjebliks Ro og Besindighed at gjøre sig deres Forhold klart, kunde han ikke skjule for sig selv, hvortil det efter al Sandsynlighed inden ret længe vilde føre. Men denne Tanke gjorde ham pludselig rent svimmel. Nu, da han saa' sig Maalet saa nær, svigtede paa én Gang Modet ham . . . Han følte, at han kunde dog ikke, han nænnede dog ikke, eller han turde ikke paatage sig Skylden for et Menneskelivs Ulykke og plukke denne lille Skovens Due, han ligesom mærkede bæve mellem sine Hænder. Han følte næsten Undseelse ved Tanken om, hvad det var, han havde eftertragtet; og hans hidtil ubesmittede Samvittighed løftede sine advarende Stemmer i hans Indre.

Hans Beslutning var tagen. Han vilde rive sig løs, han vilde rejse, han vilde *kue* denne sit Livs første, fremvældende Lidenskab, der truede med at opluge ham. I Kroen stod allerede hans Kuffert pakket, i Diligencen var der bestilt Plads for ham til den næste Dag. Og nu var han kommet for at sige Martha dette, for at se hende endnu en Gang, og for endelig i det sidste Haandtryk at tilhviske hende sin Tak for de lykkelige Timer, hun havde skjænket ham.

Men endnu havde han ikke kunnet faa det afgjørende Ord over sine Læber.

Strax han satte Foden inden for Døren og fik Øje paa hendes slanke Skikkelse, havde en hæftig Bevægelse gennemstrømmet ham. Hver Gang han senere havde villet tale, var der sprunget ligesom en Prop op i hans Hals. Og nu sad han her paa den anden Time, og følte med Skræk, hvordan alt stormede og vaklede i hans Indre.

Men hvor var hun ikke ogsaa bedaarende, som hun dér sad – let bøjet over sine Hænder! Solnedgangens milde Lys faldt stedse mere gyldent paa hendes hvide Nakke, gennemildnende de smaa krusede Haar, der groede hende ned imod Halsens fine, flimrende Dun, dér hvor denne sænkede sig ned under Kjolestrimmelen. Hen over hendes Kind var der aandet ligesom en dyb Lykke. Naalen skjælvede let mellem hendes bøjelige Fingre; og under Kjolens klare, halvt gjennemsigtige Stof vuggede Barmen, som vilde den vinke ham til et Blund paa sine hvide Puder.

I sit stille Sind lovede han sig selv, at som hun sad for

Frelser. Taarerne strømmede ned ad hans Kinder, og hans Stemme bævede som et angrende Barns, naar det staar for sin Fader. Og saa var der nu ogsaa det ved ham, at hans Fristelser og Fald jo var de samme, som hans Tilhørere allesammen saa godt kendte fra deres eget Liv. Derfor vaktet i saadanne øjeblikke Skyldfølelsen i deres eget Bryst, og han blev, hvad en Præst og Sjælehyrde maaske altid helst skulde være, et Eksempel baade til Afskrækkelse og til Efterfølgelse.

Der var nu alligevel eet Sted i Kirken et Par vaagne øren for Kapellan Berthelsens Ord og et Par vidtaabne øjne, hvori hans lysomstraalede Skikkelse sikkert nok afspejledes i sin fulde Herlighed. Nede i en af de nederste Stolestader havde Frøken Rebekka gemt sig. Hun var kommen ind midt under den første Salme, og jeg var vistnok den eneste foruden Kapellanen, der vidste, at hun var tilstede.

Jeg kunde næsten ikke faa mine øjne bort fra hendes Ansigt. Det var blegt og syntes derfor større end ellers, Udtrykket var anspændt, ja fortrukket men samtidig med noget over sig, som maatte kaldes forklaret. Det var det samme Udtryk, jeg havde set den Dag i Lysthuset, da hun talte sin Fader saa ubehersket til og tilsidst var gaaet bort under et Anfald af lidenskabelig Graad. Jeg havde lagt Mærke til, at der i det hele var kommen noget fremmedartet i hendes Væsen. Hendes skønne, tunge Ro og Ligevægt var borte. Hun var som rykket bort fra sin Grund, behersket af en Fortryllelse, der var paa Veje til at tage Karakter af en ond og lidelsesfuld Besættelse.

Idet jeg nu igen vendte Blikket mod Kapellanen, der stod der i Lysglansen foran Alteret som en opstanden Kristus, paakom der mig pludselig en Tvivl. Jeg spurgte mig selv, om ikke denne Nidkærlighed, hvormed han her talte Hjertets Sag i Kristendommens Navn, i mangt og meget beroede paa et Selvbedrag. Den Ild, der brændte i hans mørke øjne og fik hans Tunge til at flamme, var den virkelig alene tændt ved den himmelske Sol, eller var den ikke tillige – ham selv ganske uafvidende – Blodets og de kølige Drifters fortærende Helvedesbrand? Den Gud, der talte gennem hans Mund, var det den jomfrufødte Jesus Kristus, der korsfæstede Kødet og hel liggjorde Forsagelsen? Var det ikke i hvert Fald lige saa meget den hedenske Kærlighedsgud med den

ham nu, saaledes vilde han bære hendes Billede med sig i sin Erindring. Og han følte, det skulde blive hans Trøst og Løn, at han da kunde se paa det uden at blues. Naar han snart atter sad mellem sine Bøger, skulde Mindet om hende og deres korte, lykkelige Samliv være hans hemmelige Glæde. Træk for Træk vilde han i mismodige Timer tage hende frem for sine Tanker, for at frydes i Erindringen om hendes Skjønhed, – om Skjæret over denne bløde Kind, Glansen over dette lyse Haar og Gløden i disse underlig mørke Øjne, hvis gaadefulde Dyb strax ved det første Møde havde vækket hans Attraa.

Deres første Møde! . . .

Han mindedes det, som laa det Aar tilbage. Og dog var det næppe fjorten Dage siden, han som en fri og frejdig Vandringsmand, med Tasken over Ryggen og under en lystig Opsang, havde forskrækket Fuglene paa sin Marsch gennem Skoven – uden Anelse om, at bag den lille blomstrende Busk, han saa' foran sig ved Stien, laa den lille Kvinde skjult, der for første Gang skulde vække Dæmonerne i hans Bryst. Han gøs endnu ved at erindre sig det Øjeblik, da han midt i de store, mørke Skoves tavse Ensomhed pludselig saa' et Par nøgne, kvindelige Fødder, halvt skjulte i Græsset, derpaa en falmet Kjole, et langt, lyst Haar, bundet i svære Fletninger, – og endelig disse store vidunderlige Øjne, der skrækslagne saa' op paa ham under den løftede Arm med et bønligt, skjælvende Blik.

Hvor var Blodet ikke strømmet ham til Kinderne i det Øjeblik! Hvor havde Hjærtet ikke faaet travlt under sine Ribben! . . . Og dog anede han ikke den Gang, hvilket Vanvid og hvilken Lyst, hvilken bankende Uro og hvileløs Længsel dette Møde skulde faa i Følge, – hvormange vaagne Nætter, hvormange kvalfulde Timer, der skulde gro frem af dette ene, frygtsomme Øjekast. – –

"Martha!" sagde han endelig.

Hun fór sammen ved at høre hans Stemme. Den lød sagte og inderlig – talte ligesom ud af selve Stilheden omkring dem og smeltede sammen med den. Men der var en Klang som af Hjælpeleshed og Fortvivlelse, han endnu ikke kunde nedkæmpe.

"Hvad tænkte De nu paa, Martha?"

Men da hun kun svarede ved med Skyggen af sit lille

UNG ELSKOV 125

dødbringende Pil? Var han ikke selv en Stakkel under Naturens ubarmhjertige Lov? Et Offer for den dæmoniske Besættelse, vi kalder Elskov? Uden at vide af det, gaar vi Mennesker gennem Livet med tilbundne øjne. Mens vi indbilder os at styre selvraadigt mod vort lysende Maal, leder dunkle Magter os ad dunkle Veje nedad eller opad efter vor Bestemmelse.

Men herom skal jeg ikke udtale mig nærmere paa dette Sted. Jeg vil senere ofte faa Lejlighed til at vende tilbage til dette underfundige Spil mellem den himmelske og den jordiske Lyst.

Hvad nu det efterfølgende Gilde angaar, saa skal jeg fatte mig i Korthed, da jeg tidligere baade her og i andre af mine Skrifter udførligen har skildret et saadant Landsbybryllup og nedtegnet de forskellige gamle Skikke, som paa den Tid endnu taaleligt efterfulgtes. I de to smaa Stuer i Brudens Hjem var der ryddet ud og skaffet Plads, saa godt det lod sig gøre; men der var udgaaet Bydesvende baade til nær og fjern, saa der var tilsidst saa mange Mennesker forsamlede, at der knap var til Aandedraget under det lave Loft. Heldigvis var Vejret jo godt, saa man kunde opholde sig i det Fri den Tid, man ikke sad ved Bordene.

Det var Meningen, at der skulde have været danset inde i Loen hos Nabobonden; men da det var lummervarmt, trak de unge ud paa et Græslukke, der laa bagved Brudehuset og hørte til Bondens Gaard. Gamle Frants Violinspiller og hans stakkels Søn "Tosse-Kresten" gav musikken, og det var jo sølle nok; de sad henne paa Gærdet og gned Strengene, paa samme Gang de sov. Men ligefuldt gik Dansen med Liv og Lystighed i den dejlige, lyse Midsommernat.

Grethe maatte jo ogsaa danse med, saa nødig hun vistnok vilde. Hun havde siddet ved Gildesbordet saa rank som en Trædukke; men jeg kunde godt se paa hende, at hun havde Møje med at faa blot et Par Bidder ned. Bagefter havde hun siddet med Mads i Haanden; men det var slet ikke til at tage fejl af, at hun ikke gjorde det med sin allerbedste Vilje. Det var Mads, der med sit bredeste Smil havde lagt Beslag paa Haanden som sin lovlige Ejendom, og hun har vel tænkt, at hun nu heller ikke længer havde Ret til at

Smil at sænke Hovedet endnu dybere ned over Haanden, føjede han til lidt efter:

"Hvorfor er De saa tavs? . . . Hvorfor i det hele altid saa alvorlig?"

"Jeg er ikke alvorlig," svarede hun og smilede igjen.

"Men altid tankefuld da . . . Hvorfor er De det?"

"Ja, saa maa det vel være, fordi der ikke er meget at være munter over."

"Det havde jeg ikke troet at høre af *Deres* Mund, Martha! . . . Men det kan De vist heller slet ikke mene – allermindest netop *De*."

Hun lyttede lidt, som ventede hun en Fortsættelse. Endelig spurgte hun stille:

"Hvorfor ikke jeg?"

"Fordi . . . Hvem skulde vel kunne gjøre *Dem* imod? Naar man er *saa* smuk og har *saadanne* Øjne, saa plejer man ikke at være ulykkelig. Jeg tænker snarere, at alle Byens unge Karle sværmer forliebte omkring Dem - gjør de ikke det? Og det vilde da heller ikke være underligt. Det kan jeg saa godt forstaa, at de alle gjærne vil have en saa velsignet lille Kone, der kan gjøre sin Mand saa tummelumsk af Forelskelse."

"Aa, det mener De jo slet ikke," sagde hun rødmende; men hendes Øjelaag sænkede sig, ligesom i sød Svimmelhed.

"Mener jeg det ikke, Martha?" – han rystede paa Hovedet i en Slags vemodig Munterhed – "Ak, alt for meget, maaske. Alt for meget . . . Véd De, hvad jeg ofte kommer til at tænke paa?"

"Nej," sagde hun, da hun mærkede, han ventede paa hendes Svar.

"Har De aldrig hørt Tale om Elverpigerne? . . . de, der fødes i Maaneskinsnætterne af en Alf under et Skræppeblad? . . . disse med de hule Rygge, det lange, lyse Haar – netop som *Deres* – og Øjne, ligesom naar man ser ind i en mørk Skov? . . . Kjender De dem ikke nok?"

Han sad igjen med Armene hvilende paa Knæene, og havde lagt sig lidt frem imod hende. Hun svarede ikke, men lo blot.

"Véd De, hvad jeg har ladet mig fortælle om dem? I Faddergave, har jeg hørt, faar de et Tryllemiddel, en hemme-

forholde ham den.

Ogsaa her ved Dansen kunde Mads daarlig lade hende i Fred, og det skønt han var saa meget mindre end hun og dertil en maadelig Springer. Men ogsaa de unge Karle sloges om hende den hele Nat.

Se min Fortælling "Bonden fra Tams" Trykt i Velle 1869.

126 UNG ELSKOV

Det var jo en Æressag for dem at danse hende svedig ud af Pigelavet. Det gik paa med Skotsk og Fransøs og Kontra næsten uden Stands. Det var, som om netop hendes Uvillighed lokkede og æggede dem. Saasart den ene Karl havde sluppet hende, tog den anden fat. Og Nej var jo et Ord, hun ikke havde Lov til at sige paa den Dag. Hun saae tilsidst saa udmattet og forpint ud, at jeg blev helt betænkelig ved det og kom til at mindes Historien om den modvillige Adelsfrøken, der blev danset ihjel paa Koldinghus.

Udenfor det ene Hjørne af Græslukket, hvor der stod en gammel Poppelstub, sad en Mand, der var kommen ubuden, men alligevel var bleven taget vel imod. Han var en fremmed paa Egnen og ingen vidste stort andet om ham, end at han var en ung Student, Søn af en Herredsfoged oppe i Vendsyssel, og at han havde indlogeret sig hos Skomageren i Ramsbæk. Hans Navn skal jeg af visse Grunde fortie. Han havde opholdt sig der et Par Uger uden at tage sig andet til end at stalke rundt paa Markerne og i Skoven med en grønmalet Blikromle paa Ryggen og samle Blomster og Skovsvampe. ja, og saa holdt han af at kigge indenfor hos Folk og faa sig en Passiar eller selv fortælle. Jeg har aldrig kendt hans Mage til at fortælle et Eventyr. Men det blev da ogsaa siden hen saa at sige hans Levevej. Han gik ind allevegne, hvor der boede gamle Folk, og skrev op, hvad de fortalte ham; og da han var saa ung og dertil havde et net og beskedent Væsen, tog man gerne godt imod ham. Bag efter gav han saa de Gamles Fortællinger igen paa sin egen Maner, og Folk kunde godt lide at høre paa ham.

Nu sad han der under Poppelstubben i den lyse Sommer-nat og havde samlet en stor Kreds omkring sig. Mange af hans Historier var ellers noget ligefremme, ja næsten forarge-

lighedsfuld Hexesalve, lavet af en Sommerfugls Støv, et Gran af Mosekonens Gjær og en sextenaarig Jomfrus Taare. Er det ikke rigtigt? De faar den i en ganske lille Krukke, i et Agembæger, og naar de hører Vandringsmandens Skridt i Skoven, stiller de sig paa Lur, og i et Øjeblik er han som forvandlet . . . Sig mig, havde De ikke Krukken med Dem, den Dag, vi første Gang mødtes, De véd?"

Hun lo igjen.

"Det kom mig for, jeg følte ligesom en usynlig Finger stryge hen over mit Øjelaag . . . De er bestemt en lille Hex, Martha? Boer De egentlig ikke ude mellem Lygtemændene? Der sidder en lille Skjælm i Deres Øje . . . se! dér er den igjen! Martha! Martha! hvor kunde De egentlig nænne det? Jeg havde dog ikke gjort Dem nogen Fortræd – vel?"

"Aa – det havde vist heller ingen Nød," sagde hun leende; men strøg en lille Haarlok om bag Øret, og tog i det samme hemmeligt til Vejret.

"Tror De ikke? . . . Hvad vilde De da have sagt, dersom jeg havde straffet Dem ved at tage Dem med mig – helt langt borte maaske? Det er saa farligt for unge smukke Piger at gaa ene i Skoven. Var De slet ikke bange? Dersom jeg nu havde kysset Dem?"

"Saa havde jeg slaaet Dem?" lo hun.

"Men dersom jeg nu gjorde det *nu*?"

Der gik en let Skjælven hen over hendes Skuldre. Ogsaa *hans* Kinder glødede, og han saa' ubevægelig paa hende.

"Hvad vilde De sige, dersom jeg bad Dem om et Kys, Martha? Vilde De blive vred? . . . Det skulde blot være ét – til et Slags Minde om Dem, og om Skoven her, og Søen, og de Dage, vi har kjendt hinanden . . . Jeg vil sikkert ret ofte komme til at tænke paa det altsammen, naar jeg nu kommer bort herfra; jeg synes, vi har haft det saa fornøjeligt, ikke sandt? – og nu vilde jeg gjerne, at . . . jeg skal sige Dem – jeg . . . jeg er kommet for at sige Dem Farvel, Martha!"

"Skal De rejse?" spurgte hun, og saa' nu med ét lige op paa ham.

Bag Glassene duggedes hans Øjne ved at se hendes Bevægelse. Han nikkede; – bøjede derpaa Hovedet og ligesom sank sit Adamsæble.

"Ja saa," sagde hun stille . . .

Det varede noget, inden den unge Mand paa ny fik sit

lige, men der var det mærkelige ved ham, at han aldrig selv fortrak en Mine, hvormeget saa Folk grinte af, hvad han fortalte.

Jeg husker endnu en af hans Fortællinger; den var om en Herremand og en Præst og lød saadan:

Jørgen Bugge hed en Herremand, der ejede Gudsgaver af Gods og

Guld og Folk og Fæ og havde sine Bure og Kældere fulde af alt, hvad

godt var. Men han var en forhærdet Krop, der levede ret et Syndens

Liv med Drik og Svælgen og allehaande Uterlighed, saa der stod et

Ry af hans Borg til alle Guds Børns Forargelse.

En Søndag Morgen drog han til Kirke lige opstanden fra et Drikkelav og med et Følge af Svirebrødre, Hunde, løst Kvindfolk, Spilemænd og andet sammenløbet Pak. der skreg og hujede, saa man næppe kunde

UNG ELSKOV 127

høre Kirkeklokken. Nogle af dem mægtede end ikke at støtte paa Be nene men maatte bæres ned af Hesteryggen, og fra alle Munde lød Eder og uterlige Ord. Jørgen Bugge selv sad med et fedt Fruentimmer paa Sadelknappen og red lige ind ad Kirkedøren, idet han brølte med en Stemme, der var hæs af Drik og Nattesvir:

»Her kommer hundrede tørstige Sjæle for at smage paa Kirkemosten!"

Men i Vaabehuset mødtes han af Præsten, Hr. Jens, der raabte:

"Tvi jer, I Spottere! Pak jer bort, I øgler – og besmit ikke dette hellige Sted med jeres forpestede Aande "

Ved denne krænkende Tiltale blev Jørgen Bugge ædru, og hans Kinder falmøde. Paa Kirkens Grund vovede han dog ikke at tage til Genmæle. Han bed sig tavs i Skægget og drog bort med sit Følge. Men i Stilhed gjorde han en dyr Ed og smilte med det samme. Han skulde ved Lejlighed tage en lystelig Hævn over den gode Hr. Jens.

En Nat, nogen Tid efter, da Jørgen Bugge atter sad ved et af sine store Sviregilder, sendte han et Sprængbud til

Mæles Brug; desuagtet var han tilsyneladende rolig og fattet. Han takkede hende for deres korte, men saa fornøjelige Bekjendtskab, udtalte i velvalgte Ord sin Beklagelse over at være nødt til at afbryde et Samliv, der havde været ham til saa megen Glæde, og bad hende tilsidst at ville mindes ham med Venlighed.

Men Martha hørte ham kun halvt. Hun var bleven meget bleg; sad med halvlukkede Øjne, bøjet over Sytøjet, ligesom i en Bedøvelse. Kun enkelte, løsevne Ord trængte med forunderlig Klarhed ind i hendes Bevidsthed og frembragte Billeder, der skiftede uden Mening. Hun forbavsedes selv over, at hun ikke faldt om; det var, som om hun svævede. Men da hun hørte Havet nævne, laa det strax for hende – stort og blankt – som paa en ganske tidlig Sommormorgen fra hendes Barndom, da de lange, flade Bølger langsomt skjød sig op paa Strandens Sand som store, blanke Skiver af Guld og Perlemor.

Da hun mærkede, at han rejste sig af Stolen, lagde hun sit Sytøj paa Bænken og stod op. Og da hun saa, at han rakte hende Haanden, gav hun ham mekanisk *sin*, men løftede dog ikke Øjnene fra Gulvet.

"Saa Farvel da, Martha! Og lev nu vel!" hørte hun ham sige, men ligesom langt borte fra.

"Tak," svarede hun.

"Nu vil jeg ønske Dem god Lykke til alt, og at De maa ha'e det *rigtig* godt."

"Tak."

"Og vil De saa en Gang imellem tænke lidt paa den Student, De forskrækkede saadan i Skoven?"

"Det skal jeg nok."

"Og naar De nu en Gang bliver en lykkelig Kone, med Hus – eller maaske Gaard – og Hjem og Mand og alting, vil De saa . . ."

Men da hændte det, at Martha pludselig drog sin Haand ud og hastig vendte sig om, med Armen trykket op imod Øjnene. Og da hun havde staaet saaledes lidt, viklede hun hen til Dragkisten og kastede sig over den, mens hendes fine Legeme kæmpede med en hæftig Bevægelse i hendes Indre. Graad hørtes ikke; men vist et helt Minut forløb i smertelig Tavshed.

Den unge Mand havde først ligesom forundret løftet

Præstegaarden med Melding om, at han var bleven syg og laa paa sit yderste, hvorfor han vilde bede Hr. Jens glemme alt ondt og komme op paa Slottet for at give ham det hellige Maaltid. Derefter lod han en stor So hente op fra Stien. Dens Ben blev bundet sammen under Bugen og dens hylende Mund lukket med et Stykke Tvinde, og saadan blev den slæbt ind i Sovegemakket. Her puttades den ned i den billedskaarne Himmelseng og blev forsvarlig bastet. En Nathue blev trukket ned over øjnene paa den, og sluttelig tildækkedes den omhyggeligt med en Silkedyne, saa kun Kvasten af Nathuen og den yderste Spids af Trynen stak frem.

De var lige bleven færdige med disse Forberedelser, da Hr. Jens kom til Gaarden. Man hørte allerede Lyden af hans tunge, jembeslagne Sko ude paa Gangen. Drikkebrødrene stillede sig rundt om Sengen med foldede Hænder og modfaldne Miner, mens Jørgen Bugge selv skjulte sig inde ved Siden af i Gildesalen, hvis Dør han lod staa paaklem, saa han kunde kigge gennem Sprækken.

Hr. Jens var en høj, sværlemmet Skikkelse med et langt, glatkæmmet Haar, der faldt ham ud over Skuldrene, og sort Hagefip. Med stolte Skridt gik han hen til Sengen og foldede sine store Hænder.

"Naa, ligger du nu endelig der paa Smertenslejet, Jørgen Bugge!" begyndte han med sin dybt klingende Bas. "Har Vorherre nu endelig hjem søgt dig og drevet dit syndige Kød ud af Djævelens Kløer? Har

128 UNG ELSKOV

du omsider indset, hvorhen dit liderlige Levned førte dig, og at Helvedes luende Svovlpøl var dig beredt, om du ikke omvendte dig?"

"øf!" lød det nede under Dynen.

"Og har du nu anraabt Himlen om Naade for dine Synder?" vedblev Præsten. "Græder dit Hjerte Blod af Ruelse? Føler du den onde Samvittigheds nagende Pine? Er der i din Sjæl kun Anger og Bøn?"

"øf! øf!" lød det atter nede under Dynen.

"Nu – da skal og dine svare Synder være dig forladte, og du skal bekomme det evige Liv. Amen!"

Øjenbrynene, men stirrede efterhaanden stedse mere urolig og raadvild hen paa hende gennem Næseklemmerne. To mærkerøde Pletter kom og svandt lynsnart paa hans blege Kinder, og Fingrene paa den venstre Haand snoede sig krampagtigt om en raslende Staalkjæde i Vesten. Endelig fór der som et stumt Skrig igjennem ham; han kastede Huen paa Stolen, omslyngede hende med sine Arme og førte hende hen til Bænken, hvor de begge sank ned.

"Martha!" hviskede han over hende. "Vi vil ikke skilles. Jeg rejser ikke. Jeg kan ikke tage fra dig. Jeg vil blive her. Jeg elsker dig. Jeg har jo holdt af dig fra den allerførste Dag . . . Du kan ikke begribe, hvor jeg har holdt af dig. Jeg har været som jeg var gal, hver Gang jeg tænkte paa dig. Jeg har ikke kunnet sove; jeg . . . Og du holder jo ogsaa af mig – ikke sandt? - gør du ikke? – Jeg har kunnet se det paa dig . . . Gjør du ikke? Sig mig det! . . ."

Ved denne pludselige Omfavnelse, dette voldsomme Udbrud af den unge Mands saa længe tilbagekæmpede Lidenskab, vakttes Martha imidlertid helt til Besindelse. En angstfuld Bleghed drev al Farve fra hendes Kinder og Hals, og hendes Legeme skjælvede fra Isse til Fod. Men da hun ikke havde Kraft til at frigjøre sig fra hans Omfavnelser, vendte hun sig bort og begravede Ansigtet i sine Hænder, som for med Magt at lukke Hjærte og Øre for den hede Strøm af Æmhed og Kjærtegn, af stammende Tilstaelser og syndefulde Bønner, han uden Samling øste ud over hende.

"Hold op! – hold dog op!" stønnede hun aandeløs og bøjede sig helt sammen over sit bankende Hjærte . . . Som i en Hvirvel løb Moderens, Ane-Mettes og Jørgine Vævers frygtelige Skjæbnener gennem hendes Hoved. Og dog var det et Minut af den højeste Lykke, da han tilsidst gled ned paa sine Knæ foran hende – bleg, forvirret, bedækkende hendes Haand med Kys og de ømmeste Navne.

Pludselig rejste hun Hovedet og greb som i Angst om hans Arm.

"Tys! . . . kommer der ikke nogen?"

Ogsaa han rejste sig hastigt og lyttede. – Langt borte fra lød virkelig Skridt.

"Det er Mor!" sagde hun. "Hun maa ikke se Dem . . . De maa gaa – De maa gaa –, " bad hun bønligt og strakte Hænderne foldede frem.

Hermed tog Præsten Kirkebrødet. Men idet han nu rakte det ned imod Soen, gav Dyret sig til at pruste og snøfte saa kraftigt, at Dynen gled tilside og hele det røde Svinehoved kom til Syne. Da kunde de glade Tilskuere ikke længer holde paa Latteren. I det samme sloges ogsaa Døren til den kærtetraalende Gildessal op paa vid Gab, og Jørgen Bugge stod paa Tærskelen med skrævende Ben. Hans Hænder laa udspilede paa den tøndetykke Vom, der hoppede under hans hoverende Skogren.

"Naa, mingode Hr. Jens!" udbrød han. "Der annammede I, for Herren, en fed Sjæl! Død og Sakramente! Aldrig havde jeg dog tænkt, at min store So skulde bekomme den evige Salighed! Ha, ha, ha! . Men kan I nu ogsaa staa mig inde for, at hun virkelig kommer i Himmerig?"

Præsten var bleven hvid og grøn som en Kirkevæg. Han skjælvede fra Isse til Fod af hellig Harme. Endelig fattede han sig og svarede:

"I Fald du selv, Jørgen Bugge, har tænkt at kunne slippe ind i Himmerig, saa kan delte Svin vistnok ogsaa."

"Hvad! din Hund!" brølte Herremanden og styrtede frem imod ham med løftet Væрге. Men hans Gæster lagde sig imellem. De fandt, at den Præst var ikke ilde skaaren for Tungebaandet, og de b ikke mere. Ja, det berettes, at Hr. Jens' Ord tilsidst ogsaa gav Jørgen Bugge noget alvorligt at tænke over, saa han efter den Tid levede som et retskaffent Menneske.

Det var bleven over Midnat, og der var endelig kommen en Stands i Dansen. Nogle af Parrene bænkedes sig støjende inde i Stuen omkring Kaffebordene; andre blev siddende rundt om paa Gærderne, fordi de foretrak at sidde lidt for sig selv. Vejret var helt stille, og det var ikke mere mørkt, end at man let kunde kende hverandre, men dog heller ikke saa lyst, at et Kærestepar ikke kunde lade deres Hænder gaa lidt

UNG ELSKOV 129

paa forbudne Veje, uden at det saaes. Inde i Stuerne var der tændt. Alle Vinduerne stod aabne, saa man udefra kunde se helt igennem Huset. Det var som at se ind i en gloende Ovn. I Skæret fra Lysene blev Luften derinde med dens Støv og Tobaksdamp og Stegeos rød som en Ild.

Han adlød strax. Men forinden tog han dog begge hendes Hænder og drog hende endnu en Gang lidenskabeligt op til sig. En dyb Undseelse skyllede atter Farve hen over hendes Kinder og Hals ved at møde hans Øje; og da hun følte et nyt, brændende Kys paa sit Øre, sank hun sammen ved hans Bryst.

"Er du min?" hviskede han.

"Ja."

"Og vil du komme i Aften, naar det bliver mørkt, ved den store Eg, Du véd?"

Hun saa' op paa ham med et kort, besynderligt Blik og drog sig langsomt ud af hans Arm; – gik saa hen til Dragki-sten og lagde atter Hænder og Hoved paa dens Kant. En brændende Glød bredte sig over hende; og han fulgte hende ikke.

"Vil du komme?" spurgte han blot bedende . . . "Vil du?"

"Ja" – det kom stille og hæst.

"Naar jeg banker paa Stammen – hører du?"

"Ja – Gaa blot! – gaa!"

"Og jeg kan stole derpaa?"

"Ja."

"Tak, Martha – Tak!" Han greb i Hast sin Hue, tilkastede hende et Kys og løb ud.

4

De Skridt, der havde nærmet sig, standsede paa Broen netop i samme Øjeblik, den unge Herre smuttede ud gennem Yderdøren. Lidt efter hørtes de igjen, og nu klaprede de i Forstuen. Under et forsigtigt Tag løftedes Klinken, og Døren aabnedes.

Martha, der i sin Sindsbevægelse havde kastet sig over Ryggen af en Stol, rejste sig vakkende, og strøg med Haanden Haaret bort fra Øjnene. Men idet hun vendte sig om, udstødte hun et Skrig – Jespers store Skikkelse stod ved Døren og stirrede paa hende.

Han var festklædt, med rødt Halstørklæde og bredskygget Hat, men uhyggelig bleg. Hun fór sammen, da hun mødte hans Blik, der mistænksomt ligesom gjennemborede hende. Men pludselig som et Lyn forvandlede Udtrykket i hendes

jeg søgte efter Brudeparret, men fandt det hverken ude eller inde, saa jeg forstod, at de var gaaet til sig selv, mens jeg havde staaet og hørt paa Studenten. Da jeg noget efter gik bag om Husgavlen i et lovligt Ærinde, hørte jeg en dæmpet Hulken oppe fra Loftet, hvor Grethe havde Sit Kammer. jeg kunde ogsaa godt kende hendes Stemme.

"Naar du bare vil være god ved mig, Mads," hørte jeg hende sige, "saa skal A osse nok være det mod dig; det skal A love dig."

"Ih, ja da, Grethe!" det var Mads' glade Brægen.

"A veed jo nok, A haar it været mod dig som A skuld'," blev Grethe ved og græd saa jammerlig. "Men det skal nok kom', bare du vil være god ved mig, Mads." jeg syntes ikke, jeg havde Ret til at høre længer paa detteher; og der kom nu ogsaa et Par andre Mænd derhen og var højrostede. Jeg gik derfor min Vej.

Dansen var begyndt igen. Det var en Polsk, og man kunde mærke baade paa dem, der havde været inde ved Drikkebordene, og paa dem, der havde siddet for sig selv ude paa Gærderne, at de havde faaet ny Varme i Blodet. En Karl fra Byen havde hentet sin Harmonika for at hjælpe lidt paa Musikken; ogsaa det satte Fart i Springerne. Der var rigtignok ingen Loftsbjælker at slaa Næven i under Dansen, og der var heller ikke den Klang i Trinnene, som naar der dansedes paa de gamle Logulve, hvor der var lagt Pandeskal-ler under Leret for at faa det til at synge under Plejler og Saaler. Men Løjer og Lystighed var der ligefuldt. Hvad Støj, der skulde til, besøgede de med Mundene. Karlene hujede og sang, og Pigerne b af fuld Hals, mens Skørterne suste om dem som Møllevinger. Ingen Dans satte dengang saadan Liv i Ungdommen som en Polsk. Men desværre maa det siges, at Lystigheden ikke sjælden gik over Sømmelighedens Grænse, idet Karlene under Dansen forgreb sig paa Pigerne paa en Maade, der krænkede Blufærdigheden .

Ude over Engene begyndte Taagerne allerede at dæmre frem. Et Stykke Maanerland, saa tynd som en Æggeskal, stod bleg paa Morgenhimlen og forkyndte Gryet.

Jeg havde sat mig hen under Poppelstubben, hvor Studenten før

Ansigt. En udsigelig Væmmelse og Foragt for dette Menneske blussede i dette Øjeblik forstærket op i hendes Sjæl, og slog i et Nu ligesom Flamme ud af hendes Øjne; og skjønt segnefærdig af Udmattelse rettede hun med en kæmpemæssig Viljesanstrengelse sin Ryg, og gik ham koldt forbi over Gulvet og hen imod Vinduet. Her satte hun sig rolig paa sin Plads og tog sit Sytøj.

"Jeg troede det var Mor," sagde hun blot.

Han var bleven staaende ved Døren, og lod Øjnene hastigt og mønstrende løbe omkring i Rummet. Endelig standsede de ved en Bakke med Flaske og halvtømte Glas, der endnu stod paa Bordet.

"Ja – jeg kom vist lidt ubelejligt," sagde han og saa' paa hende med sit stygge, ubestemmelige Smil. "Du havde fremmede, tror jeg."

"Her var en Herre, der forlangte et Glas Pebermynte," bemærkede hun ligegyldigt.

"Hm!" – han nærmede sig langsomt, og bøjede sig tilsidst over Bakken – "drak han af to Glas, monstro?"

"Han bød mig med."

"Se, se! Hvad er det, der ligger her? To blanke Kroner, tror jeg min Sæl!" – Han drejede Hovedet om imod hende; hans Hænder, hans blaa Læber, hele hans stærke Legeme skjælvede. – "Du la'r ham betale godt, min Tøs."

Martha havde løftet Blikket, men saa' nu ned igjen, lidt rød.

"Dem vidste jeg saamænd ikke en Gang af. For Resten gav han, hvad han vilde."

Han saa' giftigt paa hende: "Han fik nok ogsaa, hvad han vilde *Hold Kjøft!*"

Det formelig sang i Stuen, og Martha blegnede lidt. Med en smudsig Ed slyngede han sin Hat hen i en Krog, og kastede sig selv paa en Stol ved Bordet.

Lidt efter lo han atter stygt.

"Det var jo kjedeligt, jeg skulde komme saadan og forstyrre jer. I havde det vel ellers saa godt sammen, kan jeg tænke. Den skar nok rigtig, hva? Det kommer mig for, du ser saa belumret ud Og vil man bare se! Tror jeg ikke, du har faaet Ørenringe ogsaa! Du bliver jo snart myrderlig fin, Martha! En rigtig Fløjelsjomfru vel? Og denne her Snudeblé forleden – af den bare Silke natyrlig – den var

havde siddet. Ogsaa han var nu kommen med i Dansen, saa godt han kunde. Men kejtet var han, og Pigerne b ad ham, og Karlene skubbede ham naadelese tilside. Men lige ivrig var han for at vinde med.

Da begyndte Kirkeklokken pludselig at ringe. De, som dansede, hørte det ikke straks; men i Løbet af nogle faa øjeblikke standsede de alle. Vi saa højtideligt paa hinanden. Der var altsaa en, der var død i Nat.

Ogsaa Harmonikaen var bleven tavs. Derimod blev gamle Frants Violinspiller og "Tosse-Kresten" endnu ved en lille Stund; de havde, som de plejede, siddet og halvsovet og lagde ikke straks Mærke til, at Dansen var holdt op. Saa standsede ogsaa de. En ældre, beskænket Mand kom ravende frem fra Husgavlen med Bukseklappen nede over Knæene og sang paa drukne Folks Vis. Ellers var der ganske stille en lille Tid.

Kirkeklokken blev ved at lyde. De, der sad inde i Stuerne, rejste sig og kom ud. "Hvem kan det være?" spurgte alle; og de, som havde syge hjemme, beredte sig til at gaa. Da kom Møllerens Søn hastig ind fra Vejen, ganske hvid i Sit Ansigt, og raabte:

"Provsten er død!"

Vi stimlede sammen om ham; men Drengen vidste ikke mere, end hvad han havde sagt. Men nu kom der en, som vidste Besked. Det var Ovesen. Han var gaaet hjem fra Gildet ved Midnatslav og var lige kommen i sin Seng, da der blev banket paa Ruden. Det var Bud fra Præstegaarden; han maatte endelig straks komme; Provsten var pludselig bleven saa meget syg. Da han kom derover, var det allerede forbi.

Det var et Lungeslag. Provsten havde haft det ganske godt om Aftenen. Han havde sagt til Pigen, der slukkede Lyset for ham, at han vilde staa op den næste Dag. Men et Par Timer efter ringede han, og da Frøken Rebekka kom styrrende ind, havde han allerede mistet Målet.

VII

Da jeg den næste Dag ved Middagstid kom ud til Skovkroen, Iaa Ellen endnu i Sengen. Hun skød Skodden lidt fra, dengang hun hørte, det var mig; jeg kunde se, at hun var helt rød i øjnene af Søvn. Hun sagde, at hun var syg, og klagede over Smerter i Maven. Martha var ikke hjemme. Jeg fortalte saa, at Provsten var død; men dertil sagde hun

sagtens ogsaa fra ham denne lille Kys-mig-her, der sprang ud, da jeg kom."

"Fra dig var den allenfals ikke."

"Det var ved Gud ogsaa et sødt Stykke Mandfolk, han! – en dejlig Fangst, min Tro! Ha, ha! – Han saa' Gud hjælpe mig mere ud, som han var snydt ud af Næsen, end gjort som et andet Menneske . . . Men li'emeget! Dersom han tror, han kan gaa rundt og spille Avekat med enhver, fordi han maaske ser en Smule hvid og rød ud, og har lidt flere Skillinger paa Lommen end som en anden, saa skal han se, det skal bli'e *Løgn*, forstaar du!" – Han slog Næven i Bordet, saa Glassene dansede.

"Du har nok ikke faaet snorket Rusen ud af dig endnu, som du har gaaet og tosset om med den sidste Tid," sagde endelig Martha stille, men med harmdirrende Stemme. "For Resten har jeg vist sagt dig tidt nok, at det ikke er *mig*, der har tiggat *dig* om at tage mig. Du véd vist nok, at jeg er dig helst foruden; og synes du bedst om det saadan, saa kan du jo bare gaa."

"Det *kan* jeg ogsaa, Martha! Og det *vil* jeg ogsaa," svarede han efter en Stund meget langsomt og eftertænk-somt; hans Stemme var med ét bleven brudt og sørgmodig, og han saa' hen paa hende med et tungt, kummerfuldt Blik. "Men jeg synes dog ikke, du skulde ta'e det saa let, Martha! La' det kun være forbi mellem os; det har det jo dog alligevel altid været, for du har nu aldrig brudt dig noget om mig, hvormeget jeg saa har gjort derfor. Du har nu altid villet være i Højheden, Martha! – men det ender i Skidt, husk vel paa det. Og har du virkelig Lyst til at komme dér for saadan en lille Hoppegøje, fordi han gjør sig lidt lækker for dig, saa er det jo værst for dig selv, Martha! Men naar du si'er, at jeg har været *svirendes* – ja, saa er det nu liemeget, hvor jeg har været, for mellem os er det forbi, og saa kan det nu være det samme; men den, der har sagt det, han er en *Løgner* og en *Æreskjænder* – forstaar du dét!"

Martha svarede intet hertil. Hun havde lagt sit Sytøj fra sig paa Bænken og vendte sig om imod Vinduet. Med Hagen støttet i sin Haand og Albuen paa Karmen saa' hun ud mod det sidste, svindende Solskjær over Skovtoppene. I Stuen var der næsten mørkt.

"Det var blot Skade," begyndte Jesper igjen lidt efter,

ingenting. Jeg spurgte saa, hvor Martha var henne; men det sva

UNG ELSKOV 131

rede hun mig heller ikke paa. Hun blev bare ved at klage og bad om noget til at linde med. Jeg vidste, hvad hun mente med det, og lod derfor straks, som jeg ikke hørte det. Men forresten troede jeg nok, det kunde være sandt, at hun havde Smerter; og da hun blev ved at tigge saa ydmygt og jeg netop havde mit Krudthorn i Lommen, gav jeg hende et godt Skud i en lille halv Pægl Brændevin. Det havde før hjulpet hende for hendes Smerter, og det er et Middel, jeg trygt kan anbefale mod alle Maveonder. Da hun havde trykket det, sagde hun, at hun nu vilde prøve paa at sove lidt. Saa trak hun Skodden for igen, og jeg hørte hende vende sig derinde i Mørket under megen Stønnen Hun var bleven saa umaadelig fed paa det sidste, at hun næsten ikke kunde røre sig. Det var en Hjertens Ynk at se.

Jeg gik udenfor og satte mig i Skyggen paa Dørstenen for at vente paa Martha.

Det var igen den Dag et dejligt Sommervejr. Men Solen skar mig i øjnene, og den hundredstemmige Lærkejubil under Himlen lød i mine øren som Ligklokkes Klemten. Jeg var endnu saa underlig fortunlet af Nattens og Formiddagens Hændelser, mest vel fordi jeg anede, hvilke Følger Provstens Død vilde faa for mig; at den ogsaa i mit Liv vilde komme til at betyde en Afslutning og et Opbud.

Jeg havde om Morgenen været i Præstegaarden og set min højhertede Foresatte og Velynder paa hans Ligseng. Han laa der paa det hvide Lagen som et Marmorbillede, saa tryk i sin tunge Hvile. Jeg fik Lov til at lægge en lille Blomsterkost paa hans Bryst, og i mit Hjerte takkede jeg ham for den faderlige Godhed og den Forstaaelse, han havde vist mig stakkels Menneske i min Prøvelses Stund. Endnu kan jeg aldrig tænke paa ham, uden at mit Hjerte bevæges. Han var en sand Kristen, fordi han var saa menneskelig baade i ondt og godt. Ære være hans Minde!

Ogsaa Frøken Rebekka havde jeg truffet. Og atter havde jeg maattet forundre mig højlig over hende. Hun, der Aaret forud havde siddet ved sin Moders Kiste som et gribende Billede paa den ophøjede Sorg, var ganske ude af sig selv, gik op og ned ad Gulvet i Dagligstuen, ja lagde tilsidst sine

men endnu mere stille og tungt, og idet han saa' ud over Gulvet med fugtige Øjne. "Det var blot Skade, Martha, jeg ikke vidste dette her noget før. Saa kunde jeg ha'e sparet mig Ulejligheden med at købe Møllehuset."

"Møllehuset?" gjentog Martha og vendte Hovedet halvt om imod ham . . . "Har du købt Møllehuset?" vedblev hun, da han tav.

"Jeg havde jo hørt, du syntes om det. Og da det saa justement var tilfals, saa tænkte jeg, at jeg skulde gjøre dig den Villighed – om det end skulde komme til at tømme lidt mere i Pungen, end den ret vel kunde taale. Det ligger jo ogsaa ganske net, baade med Have og Stakit. Og saa tænkte jeg, at naar jeg fik det pudset og malet lidt, kunde det maaske nok gaa an. Og nu har jeg just faaet lagt Gulv i Stuen og sat nye Vinduer i de tre Fag til Vejen. Det er ikke fint, jeg véd det nok, ihvorvel jeg har gjort det, saa godt jeg formaade. – Men det kan nu altsammen være li'emeget, for nu har jeg ingen Brug for det mere."

Efter disse Ord blev der stille i Stuen. Martha havde langsomt vendt sig helt om imod ham. Nu sænkede hun Hovedet og saa' længe og med sammenbidte Læber ned paa sin højre Haand, der krampagtigt fattede om Bænkens Kant.

"Jesper," sagde hun omsider, men uden at løfte Øjnene, og med en Stemme, der var stille og hæs. "Hvorfor er du saadan?"

"Fordi jeg ikke er anderledes," svarede han og saa' nu atter fast paa hende. "Og som jeg *nu* er, saadan gav du mig Ja den Aften, vi fulgtes fra Byen. Men hvorfor er *du* ikke længer, som *du* har været?"

"Hvorfor er du altid saa uregjerlig, Jesper?"

"Aa – det véd du meget godt, jeg ikke mener med. Men er det ikke dig selv, der gjør mig gal i Ho'edet? Dersom *du* havde været mod mig, saadan som andre Kjærestefolk er mod hinanden, saa var *jeg* vel ogsaa bleven, som *jeg* skulde være. Men har du nogen Sinde givet mig saa meget som et godt Ord? Naar jeg kom, vidste du knap og nap, om du vilde kjendes ved mig og give mig Haanden; og du saa' paa mig, li'esom jeg kunde være et Kvæg eller en Hund og ikke et Menneske. Hvad tror du, der kan komme ud af en saadan Omgjængelse andet end Daarlighed? Og hvordan kan du vide, hvordan jeg er, eller hvordan jeg kan blive, naar du

Arme om min Hals for at græde ved mit Bryst. Nu havde der rigtignok altid været et ualmindelig smukt og ømt Forhold mellem Provsten og hans Datter. Indtil hun blev forlovet, havde Frøken Rehekka, som dog ikke kunde være uvidende om sin Faders Skrøbeligheder, ja maaske netop paa Grund af dem, viet ham en overbærende Opofrelse, som det manges Gang havde været smukt at se paa. Hun

132 UNG ELSKOV

var jo ogsaa hans eneste, og det havde nu vist sig, at hun ikke alene havde arvet meget af hans Ydre, men en hel Del mere af hans urolige og lidenskabelige Sind, end de fleste og vistnok ogsaa hun selv hidtil havde anet.

Billede paa Billede af det smukke Familjeliv i Præstegaarden drog mig forbi, mens jeg sad der paa Stenen og ventede. Dog, mest optoges jeg den hele Dag af Tanker paa min egen Fremtid.

Jeg vidste, at mine Fjender, hvis ondsindede Mistænkeliggørelse Provstens stærke Haand hidtil havde nedslaaet, nu for Alvor vilde søge at komme mig tillivs. Min Medlærer og Medtjener, Hr. Ovesen, der saa længe havde misundt mig, hvad han med sin falske Smisken kaldte Provstens Forelskelse i mig, skulde nu faa sin Opregnsning. Jeg vidste, at han og hans mange Venner i Sognet ikke vilde helme, før de fik mig bort fra min Skole og jaget fra Egnen med Vanære.

Naar jeg tænkte derpaa med saa stor Bekymring, var det endda ikke saa meget for Skammens Skyld eller af Frygt for Udkommet, skønt jeg, Gud bedre det, allerede dengang forudsaae, hvad Nød og Elendighed der i saa Fald vilde times mig. Men jeg kunde slet ikke tænke mig at skilles fra Martha. Det Barn var bleven en Del af mit Liv. Den Forfølgelse og giftige Bagvadskelse, jeg havde paadraget mig paa Grund af mit Forhold til hende, gjorde kun, at hun havde vokset sig endnu fastere til mit Hjerte. Jeg indsaae godt selv det unaturlige i min Følelse; men jeg kunde ikke komme bort fra, at jeg havde en Part i dette Barn, at hun skulde være den Del af mig, som blev tilbage her paa jorden, naar jeg, som jeg haabede, snart toges herfra. Jeg havde efter ringe Evne og fattig Lejlighed søgt at nedlægge i hendes Bryst en aandelig Arv, der kunde blive hende til en Smule Støtte her i Livet – ak, ingen vidste bedre end jeg selv, hvor ilde dette mit

aldrig vil snakke til mig eller høre paa mig – det maa jeg spørge om. Og hvordan tænker du saa, der bliver snakket om det inde i Byen. Det er ikke længer siden end forgangen, at han den Flab Laurits spurgte, om jeg nogen Sinde havde kysset dig. Du kan vel begribe, at saadan noget kreperer mig. Og naar jeg saa stikker saadan en Fyr én paa Knappen, saa skaber du dig gal og gemmer dig inde i dit Kammer. Derfor si'er jeg: er det paa *den* Maade, man er forlovet med en Pige, saa maa man heller holde sig helt fra hinanden."

Han lagde Kinden ned i sin Haand og saa' tungsindigt ud over Gulvet.

Men nu rejste Martha sig langsomt fra Bænken og gik stille hen til ham og lagde sin Haand paa hans Skulder.

"Jesper! – Skal vi være gode Venner igjen?"

"Aa – det kan vist ikke nytte mellem os to mere. Lige Børn leger bedst, si'er man. Og det kan vist ikke blive anderledes."

"Jo," svarede hun og lagde nu hele Armen om hans Skulder, men saa' endnu ikke paa ham. "Dersom du nu vil, saa skal alting blive godt. Fra i Dag skal alting blive godt."

"Er det nu ogsaa din virkelige Mening, Martha! – og tror du ogsaa, du kan overholde det, for ellers maa vi hellere gjøre det forbi med det samme."

"Nej, du kan stole paa mig. Fra i Dag skal alting blive anderledes."

Han rejste sig langsomt op og saa' uvis paa hende.

"Men han, den lille . . . jeg mener – er der ikke . . . har han ikke . . .?"

"Nej," sagde hun, og blev rød.

"Vil du gi'e mig et Kys paa dét?"

"Ja."

"Men et *rigtigt* Kys?"

"Ja."

Der gik en let Gysen gjennem hendes Legeme, da hun følte hans haarde Næver om sine Haandled og saa' de svulne Læber, han bøjede ned imod hende. Men med en kæmpende Bevægelse samlede hun sig sammen, og rakte ham sin Mund.

Forsæt hidtil var lykkedes for mig. Men ogsaa den Sorg, hun voldte mig, knyttede hende stærkere til mig, og jeg kunde ikke lade være med at haabe. Martha var jo endnu saa ung. Hun havde endnu slet ikke faaet øjet op for Livets Alvor.

Som jeg sad i disse Tanker, saae jeg hende komme ud fra Skoven med en Dragt Brænde paa Ryggen. Hun var løbet godt i Vejret denne Sommer. Skørtet naaede ikke langt under Knæene, og Benene var nøgne. Hun gik langsomt og saae sig hvert øjeblik paa en sær optaget Maade tilbage. Engang gik hun endogsaa et Stykke ud til Siden og strakte Hals bag en Træstamme for at se langs indad Landevejen. Da hun opdagede mig, fik hun paa eengang mere Fart paa sig. Ganske for-

UNG ELSKOV 133

pustet kom hun løbende og slængte med et Kast Dragten op ad Muren. Det var bare en Smule halvraadne Pinde. Martha forlæssede sig aldrig.

"Provsten er død," sagde jeg.

Hun svarede ingenting. Hun hørte det vist knap og saae sig igen tilbage over Skuldren.

"Har du mødt nogen inde i Skoven?" spurgte jeg nu. "Ja, der kom en Mand."

"Hvad var det for en?" "A kindt' ham it'."

"Snakkede han noget til dig?"

"Nej!"

Jeg kunde høre paa hende, at hun ikke talte Sandhed, og foreholdt hende dette.

"Hvad talte han til dig om?" spurgte jeg.

"Han spurgte om Vejen ned til Søen."

"Spurgte han ikke om andet?"

"Nej," sagde hun igen og gav sig til at le paa en Maade, saa jeg kunde forstaa, at hun havde opfattet mit Spørgsmaal som tvetydigt. Destoværre! Seadan var hun i al sin Uskyld! Hendes Fantasi var bleven besmittet af den uhumske Tale, hun fra Barnsben havde maattet høre her i Hjemmet. I ethvert Ord troede hun straks at finde en uanstændig Hentydning.

"Du skulde ikke gaa for langt ind i Skoven, Martha," sagde jeg. "Husk paa, du er nu en voksen Pige. Du kunde komme i Fortræd."

Martha havde fattet sin Beslutning, og fra samme Øjeblik var der faldet en underlig mat, men velgjørende Ro over hendes Sind. Jesper var bleven hos hende endnu en Times Tid, i hvilken de fornuftigt og roligt havde talt om Forberedelser til Giftermaal, om Møllehusets Møblering, Præstens Tillysning og meget andet.

Endnu ude i Døren havde Martha paa ny lovet at ville forandre sig og blive ham tro, ligesom han paa *sin* Side havde givet højtideligt Løfte om igjen at blive flittig og ordentlig, saa de kunde komme til at leve lykkeligt sammen. Men da hun havde lukket Dørene i Huset og var kommen ind i sit Kammer, sank hun om ved en Stol i en dyb og stille Hulken.

Dette blev altsaa dog Enden! Dertil skulde det saa dog alligevel altsammen føre!

Hun vidste, at det var bedst saaledes; at hun som ved et Mirakel var bleven frelst fra dette skjæbningsvangre Skridt, som hun altid havde frygtet. Og dog kunde hun ikke holde Taarerne fra at rinde. Det var jo al hendes Ungdoms lønlige Længsel og Forventning, hun nu maatte græde ud; og hun følte, at dette var den sidste Braad, den sidste Kamp, der nu forestod. Naar først Natten var gaaet, og hun i Morgen vidste *ham* borte herfra, vilde hendes Hjærte for stedse finde den Fred, der nu var hendes eneste Ønske.

Men denne lange Nat! . . .

Han vilde jo komme og kalde paa hende, – staa derude og vente hendes Komme, spejdende, lyttende efter hendes Trin, utaalmodig, længselsfuld! . . . Hun følte vel, at hun var stærk nu; at intet mere skulde rokke hendes Beslutning. Rolig og uden Klage skulde Morgendagen finde hende - blot dette lange Mørke var overstaaet, denne sidste Kval taget fra hende.

Hun rejste sig langsomt og begyndte at klæde sig af. Med vaklende Skridt gik hun om i det mørke, aflange Rum, tog Tæppet af sin Seng og ordnede paa sine Klæder, som hun saa længe havde forsømt. En frygtelig Mathed sneg sig ind over alle hendes Lemmer; hendes Fødder blev saa underlig tunge, og hendes Hoved smertede. Tilsidst sank hun ned paa Sengekanten, med Livstykke trykket for Øjnene. Og da hun kom til at mindes, at hun i lang Tid ikke havde læst nogen Aftenbøn, begyndte hun at bede.

Hun stod et øjeblik og saae ud for sig med sammenknæbne øjne. Det var næsten, som om der var noget pirrende for hende i den Frygt, jeg her udtalte. Derpaa b hun igen helt overgivent og gik ind.

Saa glad jeg paa en Maade var ved igen at se et Glimt af den gamle Lystighed i hendes Ansigt, der saa længe havde været formørket, blev jeg dog urolig. I den følgende Tid gav jeg med skærpet Opmærksomhed Agt paa hende, og det kom mig for, at jeg kunde spore en Forandring i hendes Væsen. Hun havde sikkert haft en eller anden Oplevelse derinde i Skoven. Tungsinde og dets Døsighed var pludselig lettet. Der kom igen en egernagtig Stundesløshed over hende. Hvert Skridt ude paa Broen fik hende til at lytte; og naar hun sad i sine egne Tanker, kunde der spille et sært Smil om hendes Mund.

jeg lovede mig selv at være paa Vagt.

Med mine egne Sager gik det, som jeg havde ventet. Provsten var næppe kommen i Jorden, før jeg mærkede, at mine Fjender var paa

134 UNG ELSKOV

Færde allevegne og med Held arbejdede paa mit Fald. Ogsaa i Præstegaarden havde de nu fundet aabne øren for deres skammelige Bagvaskelser. I Kapellanen havde jeg aldrig haft nogen Ven; og nu forandrede ogsaa Frøken Rebekka pludselig sit Væsen overfor mig og viste mig en saarende Kulde. Paa selve Begravelsesdagen krænkede hun mig ved at lægge min Krans mellem Rosset ude paa Gulvet, mens Ovesens fik Lov til at ligge paa Kisten.

Men om Kapellan Berthelsen og Frøken Rebekka skal jeg nu meddele nogle Smaatræk, som stiller deres eget Forhold i et meget ejendommeligt Lys.

Det var nogle Dage efter Begravelsen, at jeg henimod Aften kom til Præstegaarden med en Indmeldelse til Kirkebogen. Kapellanen, der nu havde overtaget alle Embedsforretningerne, var ikke tilstede. Jeg fik at vide inde i Køkkenet, at han og Frøken Rebekka var gaaet ud paa Kirkegaarden med friske Blomster til Graven, og da jeg havde ventet en .Tid inde paa Kontoret, gik jeg ud for at se efter dem.

Kirkegaarden laa Side om Side med Præstegaardshaven.

Men midt i Bønnen saa' hun atter for sig dette fine, blonde Hoved, der havde hvilet i hendes Skjød. Hun syntes endnu at føle denne bløde, skjælvende Haand og disse brændende Læber. Hvert Ord, han havde talt, summede endnu i hendes Øre med denne ømme, bedende Klang, og hun kom til at græde af Smerte . . . Hele hendes Liv fra hin skjæbningsvangre Dag, da hun i Sivene blev Vidne til de to elskendes Kjærtegn, drog atter lyslevende forbi hendes Tanke. Hver Længsel, hun havde huset, hver Drøm, der havde gjæstet hende, strømmede i dette Øjeblik paa ny gennem hendes Sjæl. Og hun spurgte sig selv, hvorfor det vel altsammen var kommet; hvad Hensigt der kunde være deri, da det dog skulde ende saadan? . . . Endnu en Gang saa' hun for sig dette hendes Ungdoms straalende Paradis, denne Kjærlighedens duftende Have, hvori hun saa ofte havde fordybet sig med sine Tanker, – men ikke længer som en tom Gjøglerverden, tryllet frem af syge, forfængelige Drømme. Nu var den traadt hende ligesom levende nær. Det var, som om hun var standset udenfor dens Tærskel og følte selve Elskovens glødende Salighed strømme ud over sig gennem de aabnede Porte.

Hvis hun nu vovede det? Denne éne Gang? – Ingen vilde jo kunne faa det at vide. Naar han var rejst, vilde det være begravet som i Nattens eget Mørke. Selv vilde hun kun erindre sig det som en skøn Drøm, et flygtigt Syn. Men det skulde blive hendes Livs store, dyre Hemmelighed, som hun vilde tage med sig i Graven . . . Blot at se ham én Gang til. Blot at tage om hans Haand og give ham det sidste Kys til Farvel . . . Blot denne *éne* Lykke, og hun skulde villig give Afkald paa alt. Hvor skulde hun da til Gjengjæld ikke blive god og tro! Aldrig skulde han klage, aldrig give mindste Grund til Mishag . . .

Hun greb sig om Haaret. Hvad var det for Tanker? . . .

Men i det samme lød der tre smaa dumpe Slag ude fra Skoven.

Hun lod sig langsomt synke tilbage i Sengen, dækkede Øjnene med sine Hænder, og blev saaledes liggende ganske stille, ligesom ventende.

Efter nogle Minutters Forløb gjentog Lyden sig. Der gik en Skjælven over hendes halvt afklædte Krop, men hun rørte sig ikke. Et blegt Maanelys faldt gennem Vinduet ind over

En Laage herfra førte derind, og ikke langt fra denne laa Provstens og Provstindens Grave.

Jeg saae de Forlovede staa derhenne med hinanden om Livet. Ganske stille stod de, som hensunkne i Bøn og Betragtning. Frøken Rebekkas Hoved støttede mod Kapel lanens Skulder; i Haan den holdt hun en visnet Krans. Jeg havde i Forvejen hørt om den næsten sygelige Ærefrygt, hun viede sin Faders Minde, hvordan hun flere Gange daglig sammen med sin Kæreste holdt Andagt ude ved Graven og pyntede og plejede den paa det omhyggeligste. Sagtens havde hun faaet Samvittighedsnag nu, da han var borte, fordi Forholdet mellem dem i den sidste Tid paa Grund af hendes Forlovelse ikke havde været saa godt, som det kunde.

Der var endnu ingen af dem, der havde set mig, og da jeg ikke vilde forstyrre dem, vendte jeg stille om og gik ind igen i Haven. Jeg satte mig ind i Jasminlysthuset for her at vente paa deres Tilbagekomst.

Kort efter kom de ogsaa langsomt Arm i Arm ned gennem Kirkegaardsgangen. I sin sorte Kjole, hvis Kulstensbesætning gnistrede gyldent i den dalende Sols Straaler, og med sin tunge, ligesom besværede Gang saae Frøken Rebekka herligere, mere livsfrodig ud end nogensinde. Hendes høje, hvide Hals, som efter Tidens Skik var blottet helt ned til Kravebenet, og det store, blonde Haar, der hang i frie Krøller ned paa Skuldrene, lyste over Sorgen i usvækket Kraft og Fylde,

UNG ELSKOV 135

Jeg vilde netop rejse mig for at gaa dem imøde, da de standsede. Uden at have set mig blev de staaende henne ved Laagen i en øm Omfavnelse. Frøken Rebekka havde lagt Armen om Halsen paa sin Forlovede, og dennes Haand hvilede under hendes Nakke. Jeg tænkte paa, om jeg ikke skulde rømme mig for at tilkendegive min Nærværelse. Men det var for silde. Deres Munde havde allerede mødtes i et langt Kys.

Længe stod de saaledes, tæt sammenslyngede, idet de afvekslende stirrede hinanden ind i øjnene og kyssede. Og deres Blikke blev stadig hedere, deres Kærtegn saa inderlige, at jeg tilsidst vendte mig bort for ikke at se mere.

Sengen og gled ned ad hendes opløste Haar, saa det som en gylden Strøm flød hen over hendes hvide Skikkelse. Fingrene laa ubevægeligt over det dødningsblege Ansigt, og hun aandede næppe; kun hendes Hjærte slog voldsomt . . . Fire Gange gjentoges Bankningen, og hver Gang stærkere, ligesom utaalmodigere, mens Maanelyset stilfærdigt listede ned over Sengekarmen og ud paa Gulvet. Saa blev alting atter tyst – uforanderlig tyst.

Hun løftede sig fra Pudene og aandede dybt.

"Forbi . . .!"

Hænderne faldt slappe ned, Ansigtet fortrak sig smerteligt, og hun sank atter tilbage.

Da hørte hun det banke paa Vinduet inde i Gjæstestuen. Hun fór sammen. Var det ham? – Det bankede igjen. – Uden Tøven slog hun et Shawl omkring sig og løb derind. Han stod derudenfor og kaldte hviskende.

"For Guds Skyld," raabte hun til ham, idet hun forsigtigt aabnede Vinduet. "Staa ikke der! Staa ikke der! Der kunde komme nogen forbi og se Dem . . . Ja, ja, jeg skal komme . . . Gaa blot tilbage til Skoven. Saa kommer jeg . . ."

Hun løb ind i sit Kammer og tog sin Kjole paa. Hurtig bandt hun et lille Tørklæde om Halsen og slog Shawlet over Hovedet. Hun følte, hun var fortabt. Lydløst løftede hun Jærnstangen fra Gavldøren og sneg sig bagom ind i Skoven.

Tredje Del

1

Det var ganske tidlig Morgen. Solen var endnu ikke staaet op; men langt derude i Øst glødede Havet. Hen over det store, flade Kystland drev smaa Taagestumper, der hist og her var bleven hængende i enligstaaende Buske og Tjørn – ligesom Flosser af de natlige Spøgelsers hvide Gevandter. Men alt menneskeligt sov.

Mellem Agrenes jævne, sommergrønne Flade og Himmelens mælkeblaa Kuppel, hvorunder smaabitte lette,

Da de endelig slap hinanden, var de begge ganske blege. Jeg lod mig derfor slet ikke tilsyne men blev i Lysthuset, til de var gaaet ind.

Hver Gang jeg siden kom til Præstegaarden, havde jeg den samme Fornemmelse af at komme ubelejligt for de Forlovede, der jo nu her i Hjemmet fuldt ud kunde nyde den samme Ubundethed, de hidtil havde maattet søge paa lange Spasereture og andre Udflugter. Man kom derfor snarere til at tænke paa et Par unge Ægtefolk end paa et Par Forlovede, naar man saae dem sammen. Kapellanen havde indrettet sig helt hjemligt i Provstens Studereværelse, og Døren herfra til Dagligstuen stod altid aaben, naar man kom, saa det var tydeligt, at de gik frit ind og ud til hinanden. Netop den Aften, jeg nys nævnede, da jeg sad derinde i Kontoret og Kapellanen skrev min Indmeldelse ind i Kirkebogen, kom Frøken Rebekka ind fra Dagligstuen og stillede sig hen ved Siden af ham. Ganske ligegyldig for min Nærværelse, ja vistnok uden at tænke paa den, gav hun sig til at stryge ham blødt over Haaret, mens hun med elskovssyge øjne fulgte hans Pens Bevægelser.

Der var noget i alt dette, der vakte en Erindring hos mig. Ogsaa jeg var engang ved en Dødsseng pludselig bleven ene med den, jeg havde kær. Ogsaa jeg havde følt Kærligheds-trangen svulme under Indtrykket af Dødens Gru. Derfor forstod jeg ogsaa godt denne smægtende Lykke, der hentede Næring paa Kirkegaarden, der hidsedes af Adskillelsens Smerte og Hjertets Anger.

Med alt dette tror jeg dog ikke, at de misbrugte deres Frihed og overskred den Grænse, Lov og Vedtægt har sat, omend de vistnok gik den saa nær, som de kunde.

Helt ene var de nu heller ikke i Præstegaarden. En Broderdatter af Provsten, en halv voksen Pige, der i Ydre lignede Frøken Rebekka som en yngre Søster, havde opholdt sig der siden Begravelsen og skulde

136 UNG ELSKOV

ogsaa blive der, indtil en ældre, kvindelig Slægtning, der var bleven syg, kunde komme dertil. Men dette var en Ordning, der alene maatte være truffen for Folks Skyld; thi nogen virkelig Betyggelse for Præstegaardens Ære kunde denne

farvede Skyer svævede bort som løsrevne Rosenblade, steg og sank de morgenglade Lærker i et tusendstemmigt Haleluja. I Bondens Haver sad de sirlige Skader og pudsede Fjerene. Og inde fra Skoven kom Kragerne i store Flokke med tung Flugt, raabende, hvor de kom frem, paa deres grove Maal: "Gaa væk, gaa væk", indtil de satte sig i den nyvendte Pløjeager. – Det var et næsten øredøvende Spektakkel.

Pludselig blev alt stille. Som tusende mørke Punkter sank Lærkerne lynsnart ned gennem Luften og blev borte i Agrene. Skaderne hoppede forsigtigt ind paa de inderste Grene og strakte Halsen frem, idet de vendte paa Hovedet. Tre vildfarne Høns fra Byen løb ilsomt over Vejen og klumpede sig sammen paa en Mødding – ja selv de dumme Krager trykkede sig rækkevis ned i Brakmarkens Plovfurer og kiggede frygtsomt op med det ene Øje.

Oppe over Byen sejlede en Glente.

Hængende, højt oppe, paa de brede Vinger, skjød den sig roligt og langsomt frem gennem Luften med en spejdende Dvælen, hvori man ligesom anede det frokostsultne Blik. I fire store Kredse svingede den sig hen imod Skoven. Endelig strakte den Vingerne ud til et Par korte, kraftige Slag, og forsvandt over Toppene.

Fra Græsset hørtes et lille Pip; derpaa en Krages hæse "Væk!" – og snart var Luften atter et eneste Jubelkor. – –

Denne Scene var bleven iagttaget henne fra Skovleddet af en besynderligt udseende Skikkelse, der stod dér – halvt som en Søvnægner, halvt som en Dødning – med Haanden paa Leddet, et Shawl over Hoved og Skuldre, og et tomt Blik op i Luften, dér hvor Glenten havde kredset. Det var Martha.

Langsomt, Skridt for Skridt, ligesom for ikke at vække sin egen indre Slummer, sneg hun sig skovlangs mellem Hegnet og Engen, og ned hvor denne skjød sig ud gennem Kløften. En enkelt Gang kastede hun et hurtigt, sky Blik omkring sig, og forsvandt derpaa ind ad den samme Dør, hun om Aftenen havde ladet staa ustænget efter sig.

Da hun var kommen ind i Stuen, lod hun Shawlet falde, og saa' sig ligesom forundret om. Men pludselig maa hun have følt Kvalme; thi hun gik hen og stødte Vinduet op og drog Vejret dybt.

Mellem Kløftens Sider laa det dugtindrende Kystland i

unge Pige 10 ikke yde. Frøken Rebekka behandlede hende aldeles som et Barn, og selv var hun øjensynlig blindt forelsket baade i sin Kusine og hendes Forlovede, eller snarere, som jeg tror, i deres store Kærlighed. Hun blev rød op over Panden, hver Gang Kapellanen henvendte et Ord til hende, og hendes lyseblaa Blik svømmede i Lykke, bare Frøken Rebekka klappede hende paa Kinden.

Den gamle Tante, der skulde afløse hende, viste sig endelig en Dag, og hun gjorde en brat Ende paa denne Kærlighedsidyl i Sorg. Rimeligvis har hun indset, hvilke Farer den rummede for det unge Par; og maaske har disse ogsaa tilsidst selv følt, at Fristelsen til at give sig deres Lidenskab helt i Vold kunde blive dem for stærk. I hvert Fald indvilligede Frøken Rebekka i at rejse bort, indtil Sørgeaaret var omme og Brylluppet kunde staa.

VIII

Jeg vender nu tilbage til min Fortælling om Martha. Gerne havde jeg endnu en Stund dvælet i Mindet om hendes første glade Ungdomstid, inden Tungsindets mørke Bølger slog sammen over hendes Hoved, og søgt med Ord at fæste paa Papiret det fagre Drømmeliv, de kogende Syner, hvis gyldne Genskin jeg saae glide henover hendes øjne som Maaneskin over en Skovsø. Meget kunde der ogsaa endnu være at antegne om den Sorgens Tid, der fulgte paa, da hun vaagnede og blev seende; om Kvalen, der borede i hendes Hjerter, naar hun fra sine Lykke-Drømme om blide Kærtegn og omme Ord og bløde Haandtryk vaagnede op mellem Jespers raa Næver og næsten bedøvedes af hans Skraatobaksaande. Meget – megej var at fortælle om det øjeblik, da den stakkels fattige Pige ret forstod, at Porten til Eventyrets Lykkeland altid skulde være lukket for hende, at Livets højeste Fryd skulde hun aldrig lære at kende.

Men jeg tør nu ikke opholde mig længere herved og maa skride til at berette om den frygtelige Begivenhed, som endnu faar min Haand til at skælve og mit Hjerter til at krympe Sig, og hvormed Skæbnen rettede sin dødbringende Pil mod denne vilde Skovens Due, som jeg visselig med megen Frygt men ogsaa med saa meget skjult Haab havde set fjedres.

UNG ELSKOV 137

rosenrødt Skjær for hendes Øjne. Som et flimrende Mor laa Spindelvævene over Engen. Og derude bag Havet stod Solen op.

Stor, kongelig, i rolig Vælde hævdede den mægtige Ildglobus sig op over Himlens ganske skyløse Rand, spredende sit Guldsmit ud over dette ganske flade Land, der nu lidt efter lidt vaagnede. Ude fra de smaa Hytter langs Mosen med de luende Ruder steg allerede tynde blaa Røgsøjler op i den stille Luft. Hist aabnedes en Port inde i Byen; her blinkede en Le i Solen. Og ude paa Kløveragrene begyndte Køerne at give Hals, da den første Pige muntert syngende viste sig paa Vejen med Malkespendene i Aaget.

Martha havde støttet sig op imod Væggen og saa' ud over dette vaagnende, morgenfriske Liv med et besynderligt, ligesom sindssvagt Smil. Men efterhaanden syntes hun at synke sammen i overvældende Træthed. Voklende, som i en Rus, gik hun hen til Sengen og kastede sig paa den uden at klæde sig af. Og efter at hun havde foldet Hænderne over Panden og lukket Øjnene, laa hun længe ganske ubevægelig, halvt vaagen, halvt i Døs.

2

Var det da virkelig ogsaa sket? Var det ikke en Drøm, en tom Indbildning det hele? Hun syntes det umuligt, at det for Alvor kunde være hændt hende. Gang efter Gang lod hun alle Nattens Begivenheder drage forbi i sine Tanker, og hun kunde følge dem Skridt for Skridt, gjenkalde sig hvert Ord, hver Følelse, hver Fryd. Men hver Gang, hun kom til Enden dermed, vægrede hun sig ved at tro, at det virkelig var sket med hende; at det ikke var en helt fremmed Person, hvem det altsammen var vederfaret Undertiden glippede Traaden ganske for hende, mens hun sank hen i et let Blund. Men saa snart hun atter vaagnede, begyndte hun forfra den samme Vandring i sine Tanker: gennem Skoven, langs med Søen, under Maaneskin, mellem Graner; . . . og paa ny gled dette underlige, ligesom forstyrrede Smil over hendes Ansigt.

Og *han*? Hvor var da han? Hun laa længe og grundede og kunde ikke faa Tankerne samlede om ham. Pludselig

En Eftermiddag, da jeg kom ud til Kroen, fandt jeg hende alene. Hun stod foran et lille Spejl, der hang paa Vinduesposten, og redte sit lange, røde Haar. Hun stod i bar Særk, havde blot en lille Klokke paa; men hun følte aldrig Undseelse overfor mig, hvem hun jo halvt om halvt betragtede som sin Fader, og jeg satte mig ned og snakkede med hende, mens hun fuldførte sin Paaklædning. Moderen, der af og til hørtes rumstere i Køkkenet, var i Færd med at malke Koen.

Det var klart Vejr og langt hen paa Dagen. Solen skinne- de allerede langt ind over Gulvet, og for ikke at blive set af Fremmede trak Martha sig lidt tilbage fra Vinduet, hver Gang der hørtes Skridt eller Vognummel fra Broen. Og hun blev ofte forstyrret. Det var nemlig saadan, at der den Dag afholdtes en stor Skyttefest inde i en Lavde mellem Bakkerne i Storskoven, og Vogn paa Vogn af pyntet Folk kom rullende forbi.

Kroens sædvanlige Mørkningsgæster havde denne Dag faaet Forfald. Efter mange Overvejelser var de nemlig bleven enige om at forsøge at slaa Mønt af denne patriotiske Fest, hvortil der knyttede sig en Række folkelige Forlystelser. Gamle Frants Violinspiller og hans Søn havde ladet sig engagere i et Dansetelt. Lars Eenøle og Anders Kaagmand havde i Forening overtaget en Damegynge, Zacharias Væver og Morten Skytte et øltelt, medens den tungsindige Søren Stenhugger, hvis Evner ikke strakte til for den store Spekulation, havde nøjedes med at anskaffe sig en Kasse Cigarer til Forhandling. Endelig havde de søgt at overtale Ellen til sammen med sin Datter at forestaa et Udsalg af Brystsukker og Kanelstænger; men jeg havde bestemt sat mig imod det. Martha skulde nu til Festen sammen med sin Kæreste, som vilde komme her og hente hende.

Det var dog ikke for Jespers Skyld, hun pyntede sig. Hver Gang, jeg nævnedes hans Navn, gik der endogsaa som en mørk Skygge over hendes Ansigt. Der var en anden, en Fremmed, der havde taget hendes Hjerte og givet hende det sære flakkende Skin i øjnene. Der var kommen noget forborgent i hendes Væsen, og hun kunde undertiden blive som rasende, naar der gik hende noget imod. Især var hun slem ved Jesper. En Aften, da han vilde tage hende paa Skødet, havde hun bidt ham et stort Saar i Kinden.

rejste hun sig overende i Sengen og saa' vildt frem. *Rejst!?* Men det var jo umuligt. Efter dette! . . . Og dog: saa' hun ikke netop tydeligst af alt sin egen Skikkelse ligge dér paa Knæ foran ham i det vaade Græs – tiggende, grædende, tryglende ham om ikke at svigte hende? Saa' hun ham ikke staa dér bleg og rystende i Morgenlyset, skjælvende som en Skoledreng for sine egne Gjerninger? Og havde han ikke tilsidst med Magt kastet hende fra sig, og trods alle hendes Bønner forladt hende midt i Skoven?

Hun fór op af Sengen. Og til en saadan Pjalt havde hun virkelig hengivet sig! For en saadan Usling havde hun styrtet sig i Ulykke, forspildt sit Liv, for bestandig ødelagt sin Fred og Lykke! –

Snak! Snak! . . . Det kunde ikke være muligt. Det *kunde* ikke være muligt. Han vilde komme igjen. Han vilde ganske bestemt komme tilbage. Naar han først var kommen til Besindelse, vilde han tænke paa, hvad han havde gjort, og ikke forlade hende. Hun følte det med ét saa ufravigelig sikkert, at han ikke vilde kunne svigte hende. Hun strakte sine smukke, slanke Arme op over Hovedet som i sejrstolt Forvisning om, at de atter skulde omslutte ham, at hun atter skulde trykke ham til sit Hjærte og kalde ham *sin! – sin! – sin!* . . . Hun lo pludselig ganske højt af sin egen Frygt, mens en uendelig Jubel fyldte hendes Bryst. Han kommer! han kommer! klang det i hendes Indre; og som pludselig overvældet af unævnelig Fryd sank hun tilbage paa Sengekanten.

Hvor havde hun dog nogensinde kunnet tvivle derom? spurgte hun lidt efter sig selv, idet hun med et saligt Smil rejste Hovedet og saa' ud over Gulvet. Hvor var hun dog kommen paa de Tanker? . . . Herregud! selv om han havde været lidt underlig i Morges, saa var det da virkelig tilgiveligt. Havde hun ikke selv været saa ør, at hun næppe sansede? Og følte hun dog ikke allerede nu sit Hjærte banke sødt? Brændte ikke Blodet i hendes Aarer af lutter Længsel efter blot at gjense ham?

. . . I det samme hørte hun en Vogn rumle tungt forbi ude paa Vejen. Hun lyttede op. Og som en Pil fór en Tanke hende gennem Hovedet. Ad denne Vej kom jo ogsaa Diligencen. Fra dette Vindue, eller endnu bedre bag en Busk i Skoven, vilde hun sikkert kunde se, hvem der var med. Det

Jeg havde som sædvanlig søgt at udfritte hende for at komme hendes Hemmelighed paa Sporet; men leg kunde denengang ikke faa noget ud af hende. Hun stillede sig enfoldig an og svarede med Bag, naar jeg spurgte med Mund. Jeg prøvede da, om hendes Moder maaske

138 UNG ELSKOV

skulde vide noget, og det gjorde hun virkelig; hun snakkede i hvert Fald om et ungt Menneske, der havde "hængt der en hel Formiddag ved en Kop Kaffe"; men nogen virkelig Besked, endsige nogen sammenhængende Forklaring kunde jeg ikke faa af hende.

Jeg tænkte med Ængstelse paa, hvad der vilde ske, dersom Jesper en Dag overraskede Martha sammen med en fremmed Mand. Jeg vidste, at han stadig af og til om Natten laa paa Lur i Nærheden af Kroen, forsynet med en Knippel.

Fra Dragkisten tog Martha rent Linned frem, Strømper, et Lommelørklæde samt et sort Fløjis Halsbaand med et Ravhjerte i og bar det altsammen hen paa en Stol ved Spejlet. Og snart var hun ganske optaget af sin Omklædning. Uden vistnok selv at vide det nynnede hun paa en vise, mens hun bandt Haaret op, knyttede sine Strømpebaand og snørede Skoene.

En Ungersvend i Skoven gik, med Smil om Mund, med Sk~k i ~ik.

Pludselig kom hun til at huske paa, at der henne i Skuffen ogsaa laa et Par gamle Sølvørenringe af Moderens. Hun humpede derhen med Strømpen nede over den ene Fod og prøvede dem straks paa sig, idet hun vendte og drejede sig foran Spejlet. Derpaa nikkede hun tilfreds.

En Pigelil gik ham imod, saa bly hun stinred for sin Fod.

Der var noget ved disse Visestumper, der gjorde mig opmærksom. Hvor havde hun dem fra? Det var ingen af de sædvanlige Bondeviser. Dog syntes Ordene mig bekendte.

Og Bølgen traadte tyst paa Land mod Skovens lyse Sommerbo.

Og som den keg bag Busken ind, den vendte sig og 10.

Saadan sluttede Visen, der handlede om et Par unge Elskende i en Skov; og jeg huskede med eet, hvor jeg før havde hørt den. Det var den fremmede Student, den unge Eventyrfortæller, der havde sunget den den Nat ved Grethes

var jo allerede højt op paa Dagen, saa den maatte være her inden ret længe. Hvad om hun nu stillede sig i Skjul et Sted ved Vejen og ventede, indtil den kom forbi . . . ?

Passiar! Hvad i Alverden var det for Taabeligheder! Hvorfor gaa og pine sig med saa unødige Ængstelser? – Og, du gode Gud, hvordan var det, hun saa' ud! Og hele Stuen! Var hun da rent forrykt! Sæt Moderen var kommen herind og havde set hende i en saadan Forstyrrelse! Gavldøren var jo ikke en Gang stænget igjen! Men var hun da gaaet helt fra Forstanden? . . .

Med aandeløs Hast gav hun sig til at rydde op allevegne for at udlette ethvert Spor af Nattens Begivenheder. Derpaa klædte hun sig selv omhyggeligt om i sin daglige Dragt, kastede sine tilsmudsede Sko langt ind under Sengen og ordnede sit Haar. Pludselig kom hun til at tænke paa, om hun ikke i Aftes havde glemt at lukke det Vindue i Gjæstestuen, ud af hvilket hun havde talt til ham. Men da hun havde beroliget sig med, at Vinden i saa Fald nok havde slaaet det til igjen, satte hun sig ned paa Stolen for at overveje, hvorledes hun nu bedst skulde forholde sig, for at alt ogsaa i Fremtiden kunde gaa hemmeligt af, og intet forstyrre deres Lykke.

Hun tænkte paa, om hun ikke paa en eller anden Maade strax skulde se at faa sendt ham et Bud. Hendes Hjærte sagde hende nok, at han i Aften vilde søge hende paa samme Sted, hvor de i Gaar satte hinanden Stævne, og paa samme Tid; men hun syntes, at hun umuligt kunde vente saa længe med at gjense ham. Desuden vilde jo alle de Gamle komme her i Dag, og før de var gaaet, kunde hun jo ikke slippe herfra. Endelig maatte han for Guds Skyld ikke banke! Hun sagde til sig selv, at hun i alt maatte gaa frem med den yderste Forsigtighed. Hun vidste, at de iagttog og udspionerede hende fra alle Kanter, og at blot den ringeste Uregelmæssighed vilde vække Mistanke.

Paa ny rumlede en Vogn forbi, og hun fór op af Stolen. Med urolige Skridt begyndte hun at gaa op og ned ad Gulvet, idet hun ofte tog sig til Hovedet og trykkede Hænderne for Tindingerne. Hun følte, hun kunde ikke holde denne Uvished ud; at hun ikke vilde kunne leve Dagen til Ende uden at faa Klarhed. Med en pludselig Beslutning bandt hun tilsidst sit Skovforklæde om sig, saa' ivrigt ud af

Bryllup. Jeg kunde huske, hvordan jeg dengang havde tænkt, at det var en Vise, han holdt meget af, for der havde været et eget Skælmeri i hans ellers saa ubevægelige og alvorlige Ansigt, mens han sang den.

UNG ELSKOV 139

Det jog igennem mig med en egen sød Skræk, om det kunde være ham, hun her stod og pyntede sig for som en Brud for sin Brudgom? Den unge Herre strejfede jo saa ørkesløst om paa Egnen. Hvad var da rimeligere, end at de havde stødt paa hinanden?

Martha havde endelig faaet Kjolen paa. Hun bar Vandfadet og Kammen ud og ryddede lidt op i Stuen, men hun var stadig panny henne ved Spejlet, drejede sig foran det og saae sig ned ad Ryggen.

Der havde lagt sig en smertende Tyngde over mit Bryst. Jeg følte, at jeg maatte gribe ind her. Men hvordan? Ak, jeg forstod jo kun altfor godt hendes Længsler. Jeg havde forud saa ofte i mit Hjerte tilgivet hende hendes Oprør mod den Kærlighedstrang, som hendes sankaldte Venner og Formyndere havde paalagt hende. Og dog! En mørk Anelse fik mig til at grue. Den hviskede til mig, at her stod et Liv paa Spil.

Jeg syntes, det var min Pligt at advare hende. Jeg forialte da rent ud, at Jesper lurede paa hende, og bad hende vogte sig for hans Mistro, at han ikke skulde gøre en Ulykke paa hende.

Hun hørte tavs paa mig. Og paany gled der som et natligt Mørke over hendes Ansigt, der var bleven meget blegt. Det greb mig med Uhygge. Jeg veed ikke hvorfor, men jeg følte igen noget dødssvangert i Luften og blev urolig.

Saa rejste jeg mig af min Stol og gik lige hen til hende. Med et fast Greb tog jeg hende om Haandleddet og stirrede hende ind i øjnene.

"Hvem var det, du mødte i Skoven forleden?" spurgte jeg.

Hun vilde rive Haanden til sig.

"Det angaar ingen. Slip mig!"

Men jeg holdt fast, skønt med et tungt Hjærte.

"Martha!" sagde jeg. "Tag dig i Vare! Styrt os ikke i Ulykke! Hvad er det, du har for?"

Vinduet og listede ud. Men endnu ved Døren standsede hun, og lod Øjet løbe mønstrende over Kammeret; og da hun havde en Fornemmelse af, at hun selv var bleg, gned hun sig et Øjeblik haardt med Hænderne over begge Kinder. Saa ventede hun, indtil al Støj var forsvundet omkring hende, og listede derpaa ud gennem Forstuen.

Strax ude paa Trappestenen fór der et Stød igjennem hende: det forekom hende bestemt, at Moderens Skikkelse stod derinde bag netop det selv samme Vindue, hun om Aftenen havde haft aabnet. Men ved Anspændelse af alle sine Kræfter samlede hun sig i et Nu sammen, og gik ligesom ligegyldigt nynnende forbi, idet hun endog standsede midt paa Vejen og helt naturligt saa' op imod Skyerne, som om hun vilde bedømme Vejret. Saasnart hun var naaet ind i Skoven, gav hun sig saa atter til at ile. Da saa' hun med ét, ved en Drejning af Vejen, Lars Enøje, der med Krykke og Stok kom lige imod hende et Stykke borte. Hun udstødte en Forbandelse og vilde dreje af ind i Buskadset; men Lars havde allerede set hende og vinkede til hende med Stokken.

Hendes Hjærte begyndte at banke hæftigt. Hun kom til at tænke paa, at dette var det første Menneske, hun mødte efter at *det* var sket; og hun spurgte sig selv, om han muligvis skulde kunne se noget paa hende? Jo mere de nærmede sig hinanden, des stærkere steg der i hende en Frygt for, at der skulde være sket en eller anden Forandring i hendes Ydre, som han strax vilde opdage; og hun var lige paa Nippet til med et Skrig at flygte for sin gamle trofaste Ven, da han standsede foran hende.

"Se, se!" udbrod han. "Skal man træffe Jomfruen heri det grønne!"

"Ja," sagde hun smilende og søgte om med Øjnene i det visne Løv under Træerne. "Jeg skulde sanke noget Kvas til Moder."

"Det var som Fanden da! Har hun ogsaa Stunder til den Slags Ting herefterdags, min Glut?"

"Hvorfor skulde jeg ikke ha'e det?"

"Ej, jeg tænkte saa min Sæl, hun allerede var i Lag med Vuggetøjet. *De* Dele kan man ikke for tidligt ha' i Orden, min Pige, naar man først har sagt Amen."

Hun saa' stift paa ham og blegnede. Anede han noget?

"Hvad mener du med det?"

"Slip mig!" skreg hun. "Slip mig, siger A! Eller A bider!"

Jeg tumlede tilbage, helt forfærdet over hende. Hun havde krummet sig sammen i Raseri og stampede med Fødderne som et Barn, naar det ikke kan faa Skriget frem. Hendes Blik skød Gnister. Jeg forstod i dette øjeblik det øgenavn "den røde Djævlunge", som Folk havde givet hende efter hendes Fader.

I det samme hørtes der Skridt udenfor, og Jespers store Skikkelse stod nogle øjeblikke efter i Døren, festklædt, med rødt Halstørklæde og bredkrampet Hat. Han maa straks have kunnet mærke, at der var noget altereret ved os begge to, for han blev paa en uhyggelig Maade staaende

140 UNG ELSKOV

ved Døren og lod sine mistænksomme øjne løbe hastigt frem og tilbage imellem os.

"A kommer vist lidt ubejligt," sagde han saa med sit stygge Smil.

"Hvad er det for Snak," svarede jeg ham ganske rolig. "Martha har ventet paa dig. Du kan vel se, hun er pyntet."

Martha var tydeligvis selv bleven skræmt af hans Udseende. Hun gik rask over Gulvet for at hente sit Tørklæde og sagde:

"Ja, hvadfor kommer du saa sent, Jesper? Lad os nu komme afsted!"

Det havde egentlig ikke været min Hensigt at tage med til Festen. Men jeg forstod nu, at jeg der vilde kunne faa at vide, om min Formodning med Hensyn til Studenten var rigtig, fordi han i saa Fald nok vilde være der, og jeg kunde maaske da finde en Lejlighed til at advare ogsaa ham. Jeg lod dog de andre gaa i Forvejen, og det blev halvmørkt, før jeg kom ud paa Festpladsen.

Der var bleven samlet en Masse Mennesker. Saadanne Skyttefester var dengang noget nyt, men forresten lignede de ikke saa lidt de gamle Kildemarkeder, som nu er ophørte. Mest aparte var Krigsinvaliderne med deres Lirekasser. Og saa var der gjort Anstalter for at oplyse Festpladsen med kulørte Lamper. Men forresten var der Bjørnetrækkere og Sangerindetalte og Visekællinger og Signetskærere og Pladespil og meget andet af den Slags, som man ser i Byerne

"Ho, ho! Hun vil spille mig paa Næbet! . . . Nej, nej, min Tøs! Lars Enøje er ikke født i Gaar. Han var tilfældigvis saa heldig i Morges at træffe hendes egen Jesper, der skinnede som en nysla'en Toskilling, og krammede ud med hele Historien. Naa, til Lykke med jer i Guds Navn – og en Dreng inden Aaret er omme, som han sa'e, vor gamle Degn i Kyndby."

Hun drog Vejret lettet, og saa' atter ned.

"Ja, Jesper vil jo, vi skal giftes nu. Han har jo kjøbt Møllehuset."

"Og en opredt Seng, ja. I Morgen bestiller han Lysning hos Præsten, og saa mangler I blot Vorherres egen Velsignelse, mit Barn!"

"Har du været inde i Skoven?" spurgte hun pludselig.

"Ja, Pinedød! – vi havde jo det nederdrægtige Uheld i Gaar ved Forretningen."

"Hvad for et Uheld?" sagde hun smilende. Hun mærkede først nu, at Lars allerede havde faaet lidt over Tørsten.

"Har du ikke hørt det, min Pige? Har du ikke snakket med din Mor i Dag kanske?"

"Nej."

"Naa, det er ogsaa sandt – hun véd jo for Resten heller slet ikke noget om det. Hun havde et saa forbandet Hastværk med at komme afsted."

"Saa-aa," sagde Martha, og saa' atter opmærksomt paa ham. "Hvad er der da sket?"

"Herregud! Vi har jo tabt Søren."

"Hvad har I?"

"Jo, ser du, min Pige – den gik jo strygende baade med Gyngen og Kanélstængerne. Men da vi skulde se os efter Søren, som jo havde Forretningen med Cigareerne, saa kan du tænke dig, var han rent som forsvunden. Begribeligvis har han været svirendes, for Kassen fandt vi midt paa Vejen, men ganske og aldeles tom, og selv har han sagtens lagt sig til at sove inde i Buskadset."

"Har du da ikke fundet ham?"

"Nej, Gu' min Sæl, om jeg kunde finde andet i hele Skoven end en bleg Rad, der sad ved Vejkanten og pattede paa et Stykke Pibetøj."

"Sad der En ved Vejkanten?" spurgte Martha pludselig spændt. "Hvad kunde det vel være for En?"

paa Markedsdagene.

Jeg fandt Martha og Jesper ved et Bord udenfor Zacharias Vævers øltelt, og det viste sig, at mine Anelser havde været rigtige nok. Ved et andet Bord ikke langt fra dem sad Studenten for sig selv og stirrede over paa Martha med et Par øjne, der var fulde af Forelskelse. Der hang allerede tændte Lygter hist og her i Træerne, og ved Skæret fra en saadan saae jeg ganske tydeligt baade hans og hendes Ansigt, endskønt jeg for at være ubemærket havde slaaet mig ned et temmelig godt Stykke fra dem.

Ogsaa Marthas Blik var Stort og tankefuldt. Hun saae vel aldrig ligefrem over paa ham, endmindre at hun gengældte de smaa Nik, hvormed han af og til søgte at fange hendes Blik; men der var saa meget i hendes Udtryk, som sagde ham, at hun tænkte paa ham og paa ham alene. Alle hendes skjulte Længsler, hele hendes lønlige Drømmeverden spejlede sig deri. Og ikke som et gøglende Syn, tryllet frem af hendes Kærlighedstrang og hendes Tungsind, men som en levende Virkelighed, der var rykket hende fristende nær.

Jeg sad i en hjerteklemmende Angst for, at Jesper skulde mærke hendes Aandsfraværenhed og opdage Grunden til den. Men heldigvis

UNG ELSKOV 141

var hans Syn allerede bleven godt taaget af Kaffepunsen. Han havde faaet et Par Kammerater til at bænkes med sig om en Klukkemand. De var alle svært højroastede og stødte hvert øjeblik Kopperne sammen under vidtløftige Venskabsforsikringer.

Hvad nu Studenten angaar, saa vil jeg kun sige dette, at han mest lignede et Barn eller en ung Jomfru i Mandfolkeklæder. Han kan vist heller ikke have været stort mere end sytten-atten Aar, var dertil spinkel af Bygning og havde det bare Skind over Knoklerne. Paa den skarpe Næseryg sad en af de nymodens Klemmere i Stedet for Brillen. Med sin lange, tynde Hals og sin knappe Hage og sin store Næse mindede han lidt om en Fugl. Under Hagen traadte Adamsæblet frem som en hel lille Kro.

Smuk var han saaledes ikke. Men det ufravendte Blik, hvormed han bag Glassene saae paa Martha, saa fuldt af hemmelig ømhed, saa helt fortabt i Beskuelsen; den dulgte Lidenskab, der ulmede i hans øje og farvede hans Kinder

"Jeg synes, det var en af disse her Studentere, der flakker om her."

Der fløj en salig Lykke op over Marthas Ansigt.

"Han skulde med Diligencen," sagde han.

"Med Diligencen" – hun greb ham uvilkaarligt om Armen – "Er du sikker paa det?"

"Ja, Gu' er jeg sikker paa det. Jeg saa' ham jo selv bagefter krybe ind . . . Men hvad er der i Vejen? – du er jo ganske hvid, mit Barn ? . . ."

Hun var virkelig paa Nippet til at segne om. Hun havde lagt den ene Haand op over Øjnene og bed sig fast i Læben, idet hun et Øjeblik støttede sig til hans Arm.

"Jeg . . . jeg er ikke rigtig rask. Jeg har ikke sovet godt i Nat . . . Jeg tror hellere, jeg maa gaa hjem . . ."

"Men Herregud, mit Barn! Skal du *nu* blive daarlig . . . ?"

"Nej, nej – det er ingen Ting. Det er bare . . . Lad os blot gaa hjem . . ."

De fulgtes et Par Skridt hen ad Vejen, idet Martha vedblivende holdt om hans Arm. Men da hun atter nogenlunde var kommen til Besindelse, slap hun ham pludselig med et kort "Jeg maa skynde mig," og løb hjem til sit Kammer. Her næsten huggede hun sig ned i Sengen, vred sine Hænder og brød ud i en voldsom, krampagtig, men lydløs Graad.

3

Om Aftenen forsamledes Klubben atter som sædvanlig omkring Egebordet i Gjæstestuen, men i en ualmindelig festlig og oprømt Stemning.

Ganske vist havde det beklagelige Uheld med den tungsindige Søren Stenhugger – (der iøvrigt i Løbet af Dagen igjen var skaffet tilveje, om end i en noget forkommen Tilstand, og navnlig uden en Øre af det saa tillidsfuldt betroede Gods i Lommen) – ganske vist havde dette Uheld forvandlet deres stolte Forventninger med Hensyn til Gaarsdagens Forretning til bitter Skuffelse. Men til Gjengjæld kom nu dette saa uventede og derfor dobbelt glædelige Budskab om Jespers og Marthas nær forestaaende Forening, – Virkeliggjørelsen af deres fælles, inderlige Ønske og

med denne jomfruelige Rødme, alt dette kastede i det mindste for mig en egen rørende Skønhed over hans Skikkelse. Og saa kunde der pludselig komme et uroligt og ængsteligt Udtryk i hans Ansigt; hans Læber bevægede sig febrilsk, og han trykkede Næseklemmeren bedre fast med et kraftigt Sæt, som om han med Magt, men forgæves, søgte at rive sig ud af sine tunge Drømmerier.

Jeg kunde nu tydelig forestille mig, hvordan det hele var gaaet til. Jeg kunde se ham for mig, saadan som han var kommen gaaende gennem Skoven med sin grønne Bliktrømler paa Ryggen den Dag, da han og Martha første Gang mødtes der. Som en fri og frejdig Vandringsmand, maaske med en lystig Sang paa Læben, havde han skridtet henad Stien, da han pludselig midt inde i den store, mørke Skovs tavse Ensomhed stod foran en Skikkelse, halvt et Barn, halvt en ung Kvinde, fattig, nøgenfodet og med bart Haar, men skøn og fristende i al sin Armod. Hvor har Blodet ikke strømmet ham til Kinderne i det øjeblik i Hvor har Hjertet ikke faaet travlt under sine Ribben! . Ak, jeg kendte det 10 altsammen fra mit eget Liv! Ogsaa jeg var jo engang kommen vandrende gennem denne dunkle Skov som en frimodig Yngling, for hvem den hele vide Verden laa aaben – uden at ane, at netop her skulde jeg møde Eventyret paa min Vel. I en Kvindes Skikkelse skulde jeg møde det, og det skulde kaste en Fodangel for mig og sige:

hertil og ikke længer!

Jeg var faldet hen i mine egne, vidtfaavnende Tanker, og da jeg kom til Samling igen, var baade Studenten og Martha borte. Ogsaa Jesper

142 UNG aLSKOV

og hans Kammerater havde rejst sig. De stod lidt derfra med hinanden om Skuldrene og brødes paa den halvt spøgefulde Maade, der mellem beskænkede Venner saa ofte er Indledningen til et virkeligt Slagsmaal.

Martha saae jeg stadig ikke, og med det samme forstod jeg, at hun og Studenten havde benyttet Lejligheden til at blive ene. Jeg husker, at jeg kom til at skælve af Angst. Hvad vilde der ske, i Fald Jesper opdagede det?

Jeg var da ogsaa overbevist om, at de ikke vovede at blive længe borte og altsaa heller ikke kunde være gaaet langt væk, og jeg gav mig til at søge efter dem inde mellem

Forhaabning, og spredte som ved et Trylleord alle Skyer paa den truende Himmel.

I Løbet af Aftenen drøftedes ivrigt og alvorligt allehaandene Ting denne store og betydningsfulde Sag vedrørende. Navnlig blev de i en Fart enige om, at de alle – Martha ogsaa – strax den næste Dags Morgen skulde følges hen for at besigtige Møllehuset. Derfra skulde saa Jesper, med Lars Enøje og Zacharias Væver som Forlovere, gaa til Præsten og bestille Lysning, hvorpaa man atter skulde forsamles her i Kroen for ved et Maaltid Mad og en Kande Punsch at højtideligholde Dagen paa en til Lejligheden passende Maade.

Frem for nogen var dog naturligt Jesper i den syvende Himmel.

Nu – hidtil havde Livet just heller ikke vist sig for ham fra den lyseste Side. Som Søn af et Par ildeberygtede Udflytterfolk, med en fortrukken Faders og en tyvagtig Moders Skam over sit Hoved, og dertil tirret og spottet af sine Jævninge for en vis kejtet Mistænksomhed, som Livet ude i Ensomheden fremelskede hos ham, havde han tidligt lært Verdens Bitterhed at kjende, og der havde udviklet sig hos ham hint ulykkelige, stridbare Sind, som han maaske selv frygtede mer end nogen.

Men nu var det, som om Bevidstheden om endelig og for Alvor at besidde den Skat, han saa standhaftig og under saa haarde Prøvelser havde eftertragtet, gjorde ham til et helt nyt og bedre Menneske; – som om dette første Stenk af Sol over hans Vej smeltede alt haardt og fjendtligt i hans Sjæl.

Han var kommen hertil endnu ganske svedt efter sit Arbejde. Og den hele Aften veg han ikke fra Marthas Side, men sad hos hende paa Bænken og strøg varsomt – næsten ængsteligt – hendes fine, hvide, bløde Haand med sin store, grove, trofaste Skovhuggernæve.

Hun var kommen ind, lidt efter at de alle var forsamlede. Men hun havde strax, saa snart hun havde modtaget de gamle Venners Lykønskninger, sat sig hen i Krogen, hvor Skyggen faldt tættest, og ikke rejst sig siden. Hun var endnu meget bleg; og der var noget næsten uhyggeligt i den paa én Gang sky og spejdende Maade, hvorpaa hun nu og da lod sine mørke Øjne stjæle sig rundt i Rummet, – ligesom og i den angstfulde, pludselige Skjælven, der betog hende, da

Træerne i Nærheden. Her gik der en Sti, hvor man kunde gaa uden at blive set fra Festpladsen, og trods Larmen herfra hørte jeg ogsaa lidt efter Stemmer, der nærmede sig inde fra Tykningen. Den ene var Studentens; hans Maal var let at genkende her, og det var ogsaa ham, der talte mest. Men ogsaa Marthas kunde jeg høre. Jeg stillede mig bag en Træstamme og opfangede herfra et Brudstykke af deres Samtale, idet de langsomt og under mange Standsninger gik forbi.

"Hvorfor er De saa tavs idag?" spurgte han. "Hvorfor er De i det hele saa alvorlig?"

"A er it alvorlig," svarede hun.

"Men altid tankefuld da. Hvorfor er De det?"

"Saa maa det vel være over det, at der ikke er saa meget at være munter for."

"Det kan De da ikke mene? Hvem skulde vel kunne nænne at gøre Dem imod? Jeg tænker snarere, at alle Egnens unge Karle sværmer forliebte omkring Dem. Og det vilde ikke være underligt. Det kan jeg saa godt forstaa."

"Aa, det mener De jo slet it'."

"Mener jeg det ikke? Ak, alt for meget maaske. Veed De, hvad jeg ofte kommer til at tænke paa?"

"Nej."

"De har jo nok hørt Tale om Alferne . de, som fødes i Maaneskinsnætterne under et Skræppeblad? Jeg har ladet mig fortælle, at naar de bliver voksne og forvandles til Elverpiger og faar Lov til at gaa med langt Haar, saa forærer deres Tipoldemor, Mosekonen, dem et Agernbæger med en Heksesalve. Naar de saa hører Skridtene af en Vandringsmand i Skoven, stiller de sig paa Lur og – vips! – er han som fortumlet. Sig mig, havde De ikke den Salvekrukke med Dem den Dag, vi første Gang mødtes?"

UNG ELSKOV 143

De var nu kommen lige ud for mig, og jeg kunde høre Martha le lidt uforstaaende.

"Det kom mig for, jeg følte ligesom en usynlig Finger stryge henover mine øjelnag," vedblev Studenten "De er bestemt en lille Heks, Martha? Bor De egentlig ikke ude mellem Lygtemændene? Jeg er sikker paa, at det er Deres

Jesper satte sig hen hos hende for at tage hendes Haand.

Men de gamle Venner jublede. I deres alt for store Henrykkelse saa' de i denne tavse Indesluttethed kun den Benaueelse, der er saa naturlig (og smuk) for en ung uskyldig Pige overfor et saa vigtigt og afgjørende Skridt; og navnlig fandt Jesper heri et nyt og glædeligt Vidnesbyrd om, at hun omsider var begyndt at tage Sagen med den fornødne Anstand og Alvorlighed.

Selv vidste Martha undertiden næppe, hvordan det var fat med hende, eller hvor hun var – saadan tumlede og summede det endnu i hendes Hoved.

Hun havde tilbragt Dagen inde paa sit Kammer, kastet frem og tilbage mellem dump Føleløshed og bitterlig Fortvivlelse. Der havde været Øjeblikke, hvor hun virkelig frygtede for sin Forstand; og der havde været andre, i hvilke hun var bleven grebet af et saa grænseløst Had, et saa vildt Raseri mod den falske Usling, der for evig Tid havde brændemærket hende, at hun syntes næsten ikke at kunne leve uden at faa Hævn . . . Endnu da hun stod med Haanden paa Klinken for at gaa herind, havde hun koldt og roligt spurgt sig selv, om det dog ikke var bedre at afslutte det hele og kaste sig i Søen. Og da hun strax i Døren mødte Jespers lykkelige Blik, maatte hun et Øjeblik holde sig ved Karmen for ikke at segne om.

Foragteligst af alt forekom hende næsten den Maade, hvorpaa han havde lusket sig ind i Skoven og dér afventet Diligencens Ankomst for at undgaa at kjøre her forbi. Hver Gang, hun kom til at tænke derpaa, knyttede hun uvilkaarligt Hænderne og bed sig i Læben. Denne overlagte List, denne snu Beregning syntes hende mer end noget andet at aabenbare hans fejge Lavhed. Og nu, hun atter sad her mellem sine gamle trofaste Venner, der aldrig havde villet hende andet end godt, ja, som gjerne gav deres Liv hen for hende, om det skulde være, – nu begreb hun paa én Gang ikke, hvor hun nogensinde havde kunnet lade sig i den Grad forblinde; hvorledes det blot et eneste Øjeblik kunde være kommen i hendes Tanker at kaste sig hen til et saadant Menneske, som hun næppe nok kjendte af Navn.

. . . Imidlertid trykkede Jesper sig bestandig tættere og tættere ind imod hende, efterhaanden som de Gamle faldt hen i Snak eller omtaagedes af deres Drikkevarer, – og

Haar, jeg har set lyse derude over Mosen om Aftenen som en dansende Flamme. Hvad vilde De i Grunden have sagt, dersom jeg den Dag havde straffet Dem for Deres Heksekunster ved at bortføre Dem? Det er saa farligt for unge, smukke Elverpiger at gaa ene i Skoven. Var De slet ikke bange for mig? Sæt jeg havde kysset Dem. Hvad saa?"

Martha b igen, og denne gang fuldt forstaaende.

"Saa havde A sparket," sagde hun.

"Men dersom jeg gjorde det nu?"

Jeg gav mig til at rømme mig. Jeg kunde ikke lade være. Der var kommen en saadan Angst over mig. Jeg hørte dem nu standse og derpaa skynde sig tavse bort.

I det samme anklagede jeg mig selv. Hvorfor havde jeg forstyrret dem i deres Lykke? Jeg havde følt en sød Svimmelhed, idet de gik mig forbi; men samtidig en Angst, en dødsens Skræk, der næsten tog mit Vejr. Jeg vidste jo, hvad det tilsidst galdt. Og selv om ingen andre vilde faa noget at vide, havde jeg dog mit Ansvar for Gud.

Det viste sig nu ogsaa, at det var paa høje Tid, de var bleven advarede. Da jeg kom tilbage til Festpladsen, saae jeg Jesper staa foran Martha og af al Magt rykke hende i Skuldren. Han havde opdaget hendes Fraværelse og vilde vide, hvor hun havde været henne; og skønt hun forklarede, at hun bare havde været borte i et lovligt Ærinde, satte han i sin Fuldskab den knyttede Haand for Næsen af hende og truede hende med Prygl. Jeg saae, at hendes Ansigt blev hvidt som et Æg. Lidt efter trak han hende, trods hendes Modstand, hen til Danseteltet, og jeg saae dem ikke mere.

IX

Jeg var gaaet tidlig hjem fra Festen; men Uroen i mit Sind, Ængstelsen for Marthas Skæbne holdt mig vaagen, og efter en Times Forløb stod jeg op igen og gik tilbage til Skoven.

Det var begyndt at gry ad Dag. Henover Engene drev en svag Røg, der hist og her blev hængende i en enligstaaende Busk og indhyllede

144 UNG ELSKOV

den som i et Spind. Højt oppe under Himlen hang morgeng-

tilsidst lagde han sin Arm om hendes Liv, idet han som i bristefærdig Forelskelse kiggede hende ind i Øjnene.

Havde han blot anet, hvor hendes Hjærte krympede sig! – hvor hendes Nerver sitrede, hver Gang han drog hende ind til sig eller i lykkelig Beruselse fortalte hende om sine Fremtidsplaner! Aldrig havde hun som nu følt, hvad sand og oprigtig Kjærlighed var; aldrig som i dette Øjeblik forstaaet, hvor ti tusend Gange mere den var værd end alle fagre Ord og søde Forjættelser! Og uvilkaarlig trykkede hun ham fast om hans store, plumpe, barkede Næve, mens hendes Læber fortrak sig som i rent legemlig Smerte.

Hun forbandede hin Dag, da hun i Sivene for første Gang lod sit Hjærte besnære af de to elskendes Kjærtegn. Hun forbandede sit Liv og sine taabelige, forfængelige Drømmerier, der havde fortumlet hendes Sanser og omtaaet hendes Øjne – indtil nu, det var forsilde.

Men med en næsten overmenneskelig Selvovertindelse bredte hun et Smil over sit Ansigt, idet Jesper nu bøjede sig ned imod hende. Og da han trykkede hendes Hoved ned til sin Skulder, saa' hun endog op paa ham i et ømt, men lidelsesfuldt Blik.

I det samme fór det hende igjennem Hovedet: hvad om du nu aabenbarede ham alt? Hvad om du tog ham ind i dit Kammer, kastede dig for hans Fødder og bønfuldt om hans Tilgivelse?

Hun følte strax, at det vilde være hende umuligt. Blot hun saa' ham ind i Øjet, blot hun følte den sejrssikre Lykke i hans Haandtryk, jog hun Tanken bort med Rædsel. Der var ingen Redning – hendes Liv var forspildt. Hun havde selv kastet det i Snavset, og Ingen – Ingen kunde give hende tilbage, hvad hun havde fortabt.

Og dog følte hun netop nu en saa grænseløs Lyst til at leve – til at begynde forfra et helt nyt, redeligt Liv, i hvilket hun kunde gjøre det godt, som hun i sin Daarskab havde forbrudt, og dele med andre den Lykke, som hun først nu havde lært at skatte. Med en Rest af sin gamle Drømmen prøvede hun, som hun dér sad, med Hovedet lænet mod hans Skulder, at bygge op i sine Tanker et fredeligt, systende Samliv i Kjærlighed og Troskab; og med bristende Hjærte forstod hun da først ret tilfulde, hvad hun havde forspildt.

Men *var* da ogsaa alt saa uigjenkaldeligt tabt? *Kunde*

lade Lærker, og ud fra Skoven kom Kragerne i store Flokke med tung Flugt og raabte paa deres grove Maal: "Gaa væk! Gaa væk!" idet de spredte sig ud over Landet.

Pludselig forstummede de glade Lærker. Som mørke Punkter sank de lynsnart ned gennem Luften og blev borte i Agrene.

Oppe over Aaen sejlede en Glente.

Hængende, højt oppe, paa de brede Vinger, skød den sig roligt frem gennem Luften med en Dvælen, der ligesom lod ane det hungrige Blik, hvormed den spejdede efter Davre. I store Krese svang den sig hen imod Skoven og tilbage igen. Af og til standsede den og hvilte paa Vingerne, som om den havde faaet øje paa et eller andet. Men pludselig løftede den sig med et enkelt, kraftigt Vingeslag – ligesom et Skuldertræk – og forsvandt i en mægtig Bue ind over Skovtoppene.

Fra Græsset hørt et lille Pip; derpaa en Krages hæse "Væk!" – og snart steg Lærkerne atter med Sang mod den rødskyede Himmel.

Jeg husker denne Morgentime, som havde jeg oplevet den idag. Men i min Tanke har jeg ogsaa genoplevet den hver Dag i de mange Aar, der nu er gaaet siden. Aldrig vil jeg kunne glemme den, saalænge jeg overhovedet formaar at mindes. Ja, jeg tror, at endnu i min sidste Stund vil Billedet stige op af min Erindring, og Glenten vil svæve for mit bristende Blik som Dødens tavse Forbud.

Jeg var kommen omtrent ned til Broen, da jeg fik øje paa en Skikkelse ovre paa Engen paa den anden Side af Aaen. En Kvindeskikkelse var det. Langsomt sneg hun sig langsmed Skovhegnet derovre, som om hun gik og grundede paa noget. Trods den ludende Holdning, og skønt de drivende Engdampe gjorde hende halvt usynlig for mig, kendte jeg hende straks paa det røde Haar. Det var Martha.

Jeg stod stille af Forbavselse. Hvor kom hun fra? Og hvorfor kom hun ene? Hun havde ikke set mig. Jeg raabte hende an, og i det samme standsede hun som lynramt. Saa sane hun sig forvildet om. Hun havde aabenbart ikke fornummet, fra hvilken Side Raabet kom. Det varede ogsaa længe, inden hun fik øje paa mig. Jeg er ikke engang sikker paa, at hun kendte mig. Men nu fik hun paa engang Fart i sig. Hun løb over Vejen, snublede i Hastværket og tumlede overende som en anskudt Hare, rejste sig med Besvær og gik

hun ikke glemme det? Kunde hun ikke kaste det fra sig som en Drøm, et Syn? Ja, hvad var det vel næsten andet? . . . Hvad var der vel til syvende og sidst sket, naar blot Jesper intet fik at vide, og han ingen Skuffelse vilde lide. Og desuden: hvor var til Gjengjæld ikke hver Vraa af hendes Hjærte nu tifold mere hans end før; hvor vilde hendes Liv ikke fra nu af . . .

Hun sank langsomt sammen i hans Arm, overvældet af Træthed og Lede. Uden hun selv vidste det, faldt hendes Øjne til, og hun sov ind ved hans Skulder. Han slog sin Arm beskyttende omkring hende – og musestille vogtede han hendes Søvn, mens en stille Henrykkelse afspejlede sig i hans Ansigt . . .

Henne ved Bordet sad Moderen. Hun havde hele Aftenen stirret hen paa Datteren med et besynderlig ubevægeligt, forskende Blik. Nu sank ogsaa hun med et hemmeligt Suk sammen paa sin Stol.

4

Da Martha ud paa Natten kom ind i sit Kammer, var hun endnu saa udmattet af Sindsbevægelse, at hun næppe kunde holde sig oprejst. Mekanisk, ligesom ikke helt vaagen, klædte hun sig af, og saa snart hun lagde Hovedet paa Pudsen, faldt hun igjen i død, tung Søvn.

Hun kunde vel have sovet en Timestid, da hun hørte sit Navn hviske et Sted i hendes Nærhed. Længe kunde hun ikke forklare sig, hvorfra Lyden kom – indtil Vinduet forsigtigt aabnedes udvendig fra, og en Skikkelse krøb ind. Med usikre, søgende og lydløse Trin gik den hen over Gulvet. Men hun kjendte den ikke, før den naaede hen til Sengen og Maanelyset faldt paa det blonde Haar. Da udstødte hun et Skrig. Det var *ham!*

I et Nu havde hun kastet sig om hans Hals, og i flere Minutter derpaa laa hun bevidstløs ved hans Bryst.

Endelig hørte hun hans Stemme over sit Hoved.

"Kjære! . . . kjære! . . ."

Hun slog Øjnene op og saa' paa ham i et langt, paa en Gang saligt og smerteligt Blik. Endnu kunde hun ikke tale; men med al sin Kraft klyngede hun sig som i Angst ind til

paa en egen svinglende Maade det sidste Stykke op mod Hjemmet. Jeg saae hende støtte sig med Haanden til Muren, idet hun listede omkring Gavlen for at komme ind ad Køkkendøren.

UNG ELSKOV 145

Mit Hjerte var gaaet istaa i mit Bryst. Var hun beskænket? Eller var det af Udmattelse, hun havde svinglet saadan? Det havde i Grunden set mest ud til at være det sidste. Men havde hun da været forfulgt? Og i saa Fald af hvem? Af Jesper eller Studenten? Hun havde jo aabenbart været helt fra Samlingen.

En Vogn fuld af larmende Festdeltagere kom rullende ud af Skoven. Mandfolkene svingede med Hattene og raabte Hurra, idet de kørte mig paa Ærmet. Ogsaa et Par Fodgængere saaes inde paa Skovvejen. Da de alle var kommen forbi, gik jeg over Broen og op til Krostedet men fandt Dørene lukkede. Jeg bankede ogsaa paa Vinduet til Marthas Kammer, men hun lukkede ikke op og svarede ikke heller. I Haab om dog at faa lidt Klarhed over Sagen gik jeg ned paa Engen, hvorfra hun var kommen, for at søge hendes Vej op. Hendes Spor var let at finde paa Grund af Duggen. Det strakte sig som to mørke Striber gennem det sølvagtige Spind. Jeg kunde følge det hele Vejen langsmed Skovhegnet indtil et Sted, hvor der var Tørveskær. Her forsvandt det i det brune Dynd, og jeg maatte opgive min Efterforskning.

Jeg var paa dette Sted Festpladsen saa nær, at jeg tydelig kunde høre Musiken fra Danseteltene. Jeg gik da ogsaa derhen, men jeg saae ikke noget hverken til Jesper eller Studenten. De fleste Folk var taget bort. Solen var ogsaa allerede kommen godt op paa Himlen, og jeg gik da selv igen mod Hjemmet.

Men sove kunde jeg endnu mindre end før. Jeg var saa fortunelet i mit Hovede og havde saadanne Jagninger rundt om i Kroppen, at jeg maatte tage til mit Krudthorn, før jeg fik Søvn i øjet. Men som jeg laa der og kastede mig i Uro og Tvivl, blev en Beslutning moden hos mig, og jeg bragte den endnu samme Formiddag til Udførelse. Skolen var jo bleven lukket med Rughøstens Begyndelse, saa jeg havde nu hele Dagen til min Raadighed.

ham og trykkede Panden mod hans Skulder.

"Jeg vidste det – jeg vidste det jo," stammede hun endelig og faldt ligesom tilbage i Besvimelsen.

Han sank ned paa Sengekanten og slog sine kolde Arme om hendes varme, skjælvende Legeme, idet han drog hende til sig.

"Kjære! . . . kjære! . . ."

"Aa – hvor var det godt, du kom!" sagde hun tungt, og trykkede den ene Haand for Øjnene.

"Har du ventet?"

"Jeg véd ikke. Jeg tror, jeg var bleven gal, var du ikke kommen. Jeg . . ."

"Tys, tys! Nu er alting glemt – ikke sandt? Staa nu op og klæd dig paa. For du vil jo følge mig – vil du ikke?"

"Jo – blot bort herfra."

"Kom – men hurtigt – jeg skal hjælpe dig."

Hun vilde springe ud af Sengen, . . . men i det samme vaagnede hun. Hun saa' sig om med et forvildet Blik og rejste sig derpaa langsomt overende.

Var hun da forrykt? . . . Var hun da en Taske, en Skjøge, et ryggesløst Menneske? . . . Havde Vorherre da helt kastet hende fra sig og givet hende Djævelen i Vold? . . .

Hun greb sig med begge Hænder i Haaret. Og med et Blik, der var tungt af Vanvid, stirrede hun ud gjennem Vinduet, hvor Aaens brede Strøm blinkede i Maanelyset . . .

Var der dog ikke bedre dér? Skulde hun dog ikke hellere gemme sig derude hos Ane-Mette, hendes egen Præstekammerat, og de mange andre, der dér havde søgt Trøst for deres Skjæbne. Hvad havde hun mer at vente sig af dette Liv? . . . Saa vilde hun jo komme til at vandre derude i Skovene med Ane-Mette i de stille Maanenætter – nøgen, med en Sankt Hansorm i Haaret! . . . Elverpigerne, havde han sagt . . . en Elverpige! . . .

Hun tog sig i sin Vildelse, – trykkede Hænderne for Øjnene og lagde sig tilbage i Sengen for at samle sine Tanker . . . og sov atter ind.

Jeg gik over til Ramsbæk, hvor Studenten jo havde logeret sig ind hos Skomageren. Jeg vilde tale lige ud af Hjertet til ham. Jeg vilde advare ham mod Jesper og bede ham om baade for hans egen og for .Marthas Skyld at rejse herfra.

Jeg traf ham ogsaa hjemme; han sad paa Grøftekanten udenfor Huset og legede med en Mariehøne, som han lod spadserere op ad et Græsstraa for at bede om godt Vejr hos Vorherre. Han huskede mig godt fra "Bitte IV!ads" Bryllup, sagde han; og han vidste ogsaa af min Pens Gerninger at sige, kunde jeg forstaa, for han talte om, at jeg jo havde et kendt

146 UNG ELSKOV

Navn i Literaturen. I det hele var han meget venlig og b saa frit, saa jeg straks skønnede, at han ingen daarlig Samvittighed havde.

Jeg skal nu indskyde den Bemærkning, at jeg endnu ikke dengang havde dristet mig til at følge min Muses Kalden, om jeg end ofte nok havde følt Fristelsen dertil. Min egentlige digteriske Gerning falder i et senere Tidsafsnit af mit Liv. Men i det Haab, at jeg skulde kunne forbedre mine slette økonomiske Kaar og maaske hjælpe Martha til at gøre et bedre Gifte, havde jeg netop paa den Tid paabegyndt Udgivelsen af en Jægartidende "Diana", som dog desværre efter en kort Tids Forløb maatte ophøre paa Grund af et saare mangelfuldt Antal Abonnenter (kun 34>). Siden forsøgte jeg med et humoristisk Maanedstidende "Kardusen", hvormed jeg havde noget mere Held. Men hertil som til min øvrige literære Virksomhed kommer jeg senere tilbage.

Jeg forklarede nu rent ud Studenten mit Forhold til Martha og bad ham om at sige mig, hvordan det i Grunden var fat mellem ham og hende, og hvornaar de sidst havde talt ved i den forløbne Nat. Hertil svarede han straks og med en Ærlighed, som jeg ikke havde nogen Grund til at mistvivle, at han ikke havde set hende, siden hun var bleven trukket ind i Danseteltet af sin Kæreste. Det Syn havde bedrovet ham, sagde han, saa han var gaaet hjem.

Jeg troede ham paa hans Ord. Det var altsaa Jesper, der havde gjort Martha ondt; og det var forresten, hvad jeg hele

Da hun næste Gang vaagnede, var det allerede højt op paa Dagen. Udenfor Vinduet jublede Fuglene, og nede i Engen sang en Vogterdreng med skinger Stemme over sit Kvæg. Hun lod Øjnene langsomt gaa rundt i Stuen, indtil de standsede ved Fodenden af Sengen, – her sad Moderen paa en Stol og stirrede paa hende.

Der fór et Gys igjennem hende. Hun vilde springe op, men da hun ikke havde Kræfter dertil, lukkede hun Øjnene til igjen. Hvad skal det betyde? tænkte hun urolig. Skulde hun mon vide noget? . . . Men i samme Øjeblik mindedes hun, hvad Lars Eenøje havde fortalt hende om Moderens Hastværk for forgangen Aften at komme hjem fra Kildefesten – og det var, som om Lemmerne stivnede paa hende. Hun véd alt! fløj det igjennem hende.

Hun blev liggende ganske ubevægelig. Men da rejste Moderen sig og lagde Haanden paa Tæppet.

"Martha! – du maa op."

Endnu laa hun lidt ganske stille, men rejste sig derpaa langsomt fra Pudene, idet hun saa' op med et stort, forskræmt og skjælvende Blik. Der faldt ingen Ord. Men da deres Øjne mødtes, gik der ligesom et Ispust over dem begge. Moderen sank tungt ned paa Sengekanten, og Martha skjulte Ansigtet i sine Hænder, idet hun bøjede sig over Tæppet. Lidt efter hørtes en tør, fortvivlet Tvinen.

"Hvorfor har du aldrig haft lidt Fortrolighed til mig, Martha," sagde blot Moderen stammende. "Jeg har jo ingen Ret til at bebrejde dig noget, for jeg har jo ikke givet dig bedre Exempel – men du kunde dog haft Fortrolighed til mig, Martha, da jeg dog var din Mor."

"Véd Jesper det?" kom det nede fra Tæppet.

"Ja."

"Hu! – hu!" Det lød næsten som et Barns Graad; og der gik en Skjælven over hendes smukke, halvnøgne Krop.

"Hvem har sagt ham det?"

"Jeg fortalte ham det i Gaar Aftes, da du var gaaet."

"Hvad siger han?" spurgte hun efter en Stund.

"Jeg véd det ikke?"

"Hu! – hu!" – Hun formelig borede Hovedet ned i Tæppet. – "Hvor er han?"

Tiden havde tænkt. Jeg forklarede ham nu, hvad Slags Karakter Marthas Kæreste var, og at han ikke kunde være sikker paa sit Liv, dersom Jesper engang skulde overraske ham sammen med Martha.

Herover blev han frygtelig forskrækket. Han sprang op, helt hvid i Ansigtet, og gav sig til at rende rundt i Stuen, hvor vi sad. Han vilde straks rejse, sagde han af sig selv. Han var kun kommen hertil for Egnens store Smukheds Skyld, og saa fordi han havde hørt, at der endnu levede saa mange gamle Minder i Folket. Han vilde heller ikke fragaa, at Martha i høj Grad havde tiltrukket ham med sit ejendommelige Ydre og sin hemmelighedsfulde Personlighed. Men han ønskede rigtignok ikke at udsætte sig for nogen Overlast. Han vilde rejse endnu den samme Dag.

Jeg sagde ham Tak herfor, og saadan skiltes vi.

Ved Mørkningstid kom jeg igen ud til Skovkroen. Martha sad paa Bænken under Vinduet i Opholdsstuen med Ryggen til Døren og vendte sig ikke, da jeg kom ind. Hun blev siddende med Albuen oppe i Karmen og saae ud gennem de regnbuefarvede Ruder, hvorigennem et gul-

UNG ELSKOV 147

rødt Aftenlys strømmede ind over hendes Haar og gjorde det saa rødt, som var det farvet med Blod.

Da jeg bad om min Kaffetaar, gik hun ud i Køkkenet uden at se paa mig og viste sig ikke igen, før Lars Eenøje, Søren Stenhugger og de andre Aftengæster var kommen. Jeg havde taget Plads for mig selv paa Bænkeenden henne ved Dørhjørnet, Stakkelsmandspladsen, som man ellers kaldte den. Her sad jeg altid, naar jeg havde drukket min Kaffe. Jeg vilde ikke, det med Sandhed skulde kunne siges, at jeg, om jeg ogsaa havde mit Tilhold i Kroen ligesom de andre, var med til deres Brændevinsdrikkeri.

Jeg blev helt forfærdet over Marthas Udseende, da hun nu kom ind. Hun var gusten som en Dødning og ravede saa underlig omkring ligesom En, der lige er vaagnet af en dyb Søvn. Og saa havde hun ingen Ro paa sig nogensteds. Hvert øjeblik gik hun ud i Køkkenet eller ind i sit Kammer men kom straks efter ind igen og satte sig langt borte fra os andre og hvor der var mest Mørke. Det var, som om hun skyede

"Han er inde i Stuen. Han venter paa dig. Han vil tale med dig."

"Er de andre ogsaa derinde?"

"Ja."

"Véd de det ogsaa?"

"Det tror jeg ikke. Men nu maa du op, Martha! Hører du?"

Hun slog selv Tæppet til Side og ledte hende varsomt op af Sengen. Men Martha var som et hjælpeløst Barn. Hun rystede over hele Legemet, saa hun ikke selv kunde komme i Klæderne. "Se at ta' dig lidt sammen, Barn," sagde Moderen, idet hun hjalp hende.

Men da hun endelig var færdigklædt, Haaret glattet og Kjolen knappet, førte hun hende hen til Stolen og lod hende sætte sig dér.

"Saa – kom nu lidt til dig selv. Naar du blot lover at bedre dig, saa vil Jesper med Guds Hjælp nok gi'e sig over for denne Gang. Bliv nu her, saa skal jeg kalde paa ham. Han vil tale med dig herinde."

Hun saa' endnu et Øjeblik bekymret paa hende, holdt saa Haanden op til Tindingen, som om et Minde drog hende forbi – og gik ud af Stuen.

Martha blev siddende som livløs, med Hænderne i Skjødets, marmorhvid i Ansigtet og underlig sorte, stirrende Øjne. Men ved den første Lyd sprang hun op og lyttede. Dér er han! tænkte hun . . . Og skjønt ingen kom, blev hun staaende med spidsede Øre og vidt aabne Øjne, ligesom et Dyr paa Spring. *Nu* kommer han! sagde hun saa lidt efter, halvhøjt – og hele hendes Legeme var som en spændt Streng.

Men da hun virkelig hørte Døren gaa i Forstuen, snappede hun i Hast sine Sko og sprang som en Kat ud gennem det aabne Vindue.

I to Døgn ledte de efter hende i Skoven og undersøgte Aaens og Søens Bund med store Skrabere, men uden Resultat. Da rygtedes det, at man ved en By et Par Mil derfra

vort Selskab og dog ikke turde være alene.

Hendes Moder laa igen den Dag i Sengen. Man hørte hende af og til vende sig inde bag Skodden. Paa Bordet mellem de Gamle blev der tændt en Lysestump i en Profit, og Skyggen af Lars Eenøje, der sad for Overbordet, strakte sig helt op under Loftsbjælken, naar han svingede med sine lange Arme. De var allesammen meget højrostedede i deres Tale denne Aften. Selv den tavse Søren Stenhugger havde faaet Mæle. Det var deres Udbytte af Skovfesten, de regnede op for hinanden; og da dette slet ikke havde svaret til Forventningerne, anklagede de Festens Ledere og talte om at lægge Proces an imod dem. De dundrede i Bordet og brugte de forskrækkeligste Eder og Forbandelser; det var en grimme Snak at høre paa.

Martha, som stadig gik ud og ind og ikke kunde finde Ro, satte sig tilsidst hen ved Siden af mig og tog paa en egen frygtsom Maade min Haand. Jeg lod mig ikke mærke med min Overraskelse. Jeg fik i det hele ikke Mod til at udfritte hende om noget; dertil havde jeg for megen Sky for at komme til at kende den mørke Hemmelighed, hun bar paa. Og dog anede jeg endnu ikke Ulykkens hele Frygtelighed.

Hendes Haand var kold som en Lighaand, og jeg kunde mærke paa hendes Aande, at det var længe siden hun havde spist noget. Ogsaa havde hun Gysninger, som om hun frøs i Feber. Jeg spurgte hende, om hun var syg; men hun svarede Nej og lagde i det samme sit Hoved ind til min Skulder som for at sove.

1.

148 UNG ELSKOV

Saadan havde hun siddet saa tidt som Barn og hvilt sig hos mig om Aftenen, naar hun var bleven træt af de Gamles Passiar. Nu var det snart en Del Aar siden; men hendes Hoved fandt dog straks sin gamle, trygge Hvileplads under mit lange Skæg, og hun faldt ogsaa næsten straks hen i et godt Blund. Men Feberen blev ved at rykke i hende; og af og til klynkede eller peb hun ligesom en lille Hund, der staar udenfor en lukket Dør og gerne vil Ind.

Jeg sad og ventede paa, at Jesper skulde komme. Jeg

havde antruffen en ung, bleg Pige, der havde siddet paa Hug bag Vejgrøften, med langt, udslaet Haar og Hænderne foldede omkring Knæene. Hver Gang et Mandfolk var gaaet der forbi, havde hun rejst sig og med en besynderlig forstyrret Mine opmærksomt kigget ham ind i Ansigtet, saa flere ganske rædde var flygtet for hende, og hen imod Aften var hun gaaet ind til Byens Smed og med en dyb, undselig Nejen spurgt: hvor langt der endnu var til Himmerige? Paa alle hans Spørgsmaal havde hun kun givet et og samme Svar: at hun var ude for at møde sin Kjæreste, som havde skrevet hende til, at han vilde komme ad denne Vej. Han var Student, og til Mikkelsdag skulde de have Bryllup.

Smeden og hans Kone, der var godhjærtede Folk, ynkedes over det stakkels Barn og havde foreløbigt taget sig af hende. Men om Natten var hun sprunget ud gennem Vinduet, og den næste Morgen fandt man hendes Lig i en Mølledam i Nærheden.

baade længtes efter det og frygtede for det, fordi jeg rimeligvis af hans Væsen og Adfærd overfor Martha vilde kunne gætte mig til, hvad der var foregaaet imellem dem. Men han viste sig slet ikke den Aften og det af en fulgyldig Grund. De Gamle havde et Par Gange udtalt deres Forundring over hans Udeblivelse; og sidenhen gik det op for mig, at Martha var gaaet ud af Stuen, hvergang hendes Kæreste var kommen paa Tale. Ogsaa under Søvn gav det som et Spjæt i hendes Krop, da hans Navn engang blev nævnet.

Endnu anede jeg dog ikke Uraad. Først da jeg den næste Dag fik at vide, at Jesper var forsvunden, og at ingen havde set ham siden Skovfesten, slog det ned i mig med Rædsel, at her havde Djævelen hentet sin Løn, her havde Helvede aabnet sig for at modtage sit Offer.

Jeg lukkede mig inde i min Stue og sad der lammet paa Sjæl og Sans i mere end et halvt Døgn. Jeg turde heller ikke siden vise mig for Folk af Frygt for at røbe noget med min Fortvivlelse, ja, hvad der var det værste for mig, ikke engang Martha vovede jeg at komme til i hendes dybe Nød, fordi jeg frygtede en Tilstaaelse, der kunde gøre mig det til en Samvittighedspligt at blive hendes Angiver. Aldrig havde jeg troet, at et Menneske kunde lide, hvad jeg i disse Dage led, uden at miste sin Forstand. Men Gud saae til mig i min Elendighed og opretholdt mig ved sin Aands Kraft.

Imidlertid var Jespers Lig blevet funden inde i Skoven under en Bunke vissent Løv. Distriktslægen blev hentet, og hans Undersøgelse godtgjorde, at Jesper var bleven kvalt. Der sad ganske tydelige Fingermærker paa hans Strube. Jeg var ganske klar over, at Mistanken nu hurtigt vilde blive rettet mod Martha. Der var flere, der ved Skovfesten havde set hende sammen med Studenten, og det var jo desuden altfor godt bekendt, at Forholdet mellem hende og Jesper aldrig havde været det bedste.

Morgenen efter kom Herredsfuldmægtigen kørende til Byen og staldede ind hos Sognefogden.

UNG ELSKOV 149

Jeg kunde nu ikke længer holde mig ved Hjemmet, men gik ud til Skovkroen. Martha var endnu ikke opstaaet, dø jeg kom, men jeg var vant til at gaa ind til hende i hendes lille

Kammer ved Siden af Stuen og snakke med hende der.

Hun laa i dyb Søvn, da jeg kom ind. Jeg maatte ruske i hende for at faa hende vaagen. Men i det samme hun blev sig bevidst, foer der et Gys igennem hende. Hun vilde springe op af Sengen men havde ikke Kræfter dertil. Tungt faldt hun tilbage i Dynerne og vendte sig igen mod Væggen med lukkede øjne.

Jeg havde ikke desmindre faaet Tid til at læse i hendes Blik. Og hun i mit. Der gik ogsaa paany en Skælven gennem hendes skønne, halvnøgne Krop. Hun havde forstaaet, at jeg vidste alt.

"Martha! Du maa op!" sagde jeg.

Endnu laa hun nogen Tid ganske ubevægelig, gul i Sit Ansigt, med halvaabne, livløse øjne og halvaaben Mund ligesom en død. Saa rejste hun sig langsomt overende, strakte sig i Sædet og saae paa mig. Der faldt ingen Ord. Men da vore øjne mødtes, stod Tilstaaelsen at læse i hendes store, stive, af Rædsel forvildede Blik.

Jeg sank ned paa Knæ ved Sengen og kunde ikke længer holde Taarerne tilbage. Martha lagde Hovedet ned i sine Hænder og rokkede frem og tilbage under en ejendommelig tør Graad eller Tvinen, som jeg aldrig hverken før eller siden har hørt hos noget Menneske.

"Hvorfor har du ikke haft lidt Fortrolighed til mig," sagde jeg. "Saa var dette gruelige maaske ikke hændt."

"\Veed Soen det?" spurgte hun.

Hun havde fra Barnsben været saa vant til at bruge dette stygge Ord om sin Moder, at det ogsaa i et øjeblik som dette faldt hende naturligt i Munden. Hun mente slet ikke noget ondt med det. Det var endogsaa med et eget rørende Tonefald, hun nævnte det. Og det viste jo ogsaa, at Moderen alligevel, naar det kom til Stykket, var den, hun først tænkte paa og nødigst vilde bedrøve.

Jeg sagde hende, at Moderen endnu ingenting vidste, men at Jespers Lig var bleven fundet og at Herredsfuldmægtigen var kommen til Byen.

– hu!" Det lød halvt som en Hornugles Tuden, halvt som et utrøsteligt Barns Graad.

Saa spurgte hun mig om Studenten, og om jeg troede, han vidste noget, og jeg fortalte da, at han var rejst og ikke kom igen. Hun tog et øjeblik Hænderne fra Ansigtet og saae

paa mig, som om hun ikke

150 UNG ELSKOV

troede mig. Men saa græd hun igen og sagde, at nu kunde det jo ogsaa være ligemeget.

Hvad jeg ellers fik ud af hende angaaende selve Begivenheden, var i Korthed følgende: Paa Hjemvejen fra Skovfesten havde Jesper ikke villet lade hende i Fred. Han havde tilsidst kastet hende omkuld for at tage sig Forlov med hende, og det var da kommet til en Kamp. Hun vidste besynderligt nok ikke selv, hvordan hun havde dræbt ham. Hun kunde slet ikke huske noget om den Ting. Ikke engang, da hun saae, han var død, forstod hun straks, at det var hende, der havde taget hans Liv. Derfor havde hun ogsaa først ladet Liget ligge uden at skjule det. Men bagefter var hun gaaet tilbage til Stedet og havde dækket det til med Løv.

Jeg havde netop faaet sagt til hende, at hun, om hun skulde blive fængslet, skulde søge at retfærdiggøre sig for sine Dommere ved strengt at følge Sandheden, da jeg hørte Stemmer inde i Stuen. Jeg genkendte straks Herredsfuldmægtigens stærke Røst; senere ogsaa Sognefogdens:

"Nu maa du op, Martha!" sagde jeg og klappede hende trøstende paa Haaret. "Det er Politiet."

"Hu! hu!" Hun borede sit Hoved ned i Dynen; det var en Hjertens Ynk at se.

Jeg maatte lede hende ud af Sengen. Hun var som et hjælpeløst Barn.

"De maa it' se mig saadan," sagde hun og bad mig slaa Riglen for Døren, at de Fremmede ikke skulde komme ind, før hun var paaklædt.

Hun rystede som et Æspeløv. Jeg maatte hjælpe hende i Klæderne. For sidste Gang skuede jeg den lille Pige, som jeg havde elsket saa højt.

"Se nu at tage dig lidt sammen," sagde jeg. "Og bliv saa her, mens jeg gaar ind." Og dette var det sidste Ord, jeg fik talt med hende.

Jeg var næppe kommen ind i Stuen, før Herredsfuldmægtigen gaar imod mig med Uniformshuen paa sit Hoved og siger brysk:

"De er Jens Thyssen, Hjælpelærer i Starup?"

"Ja," sagde jeg overrasket.

I det samme lagde han sin Haand paa min Skulder og sagde:

"De er anholdt!"

Derpaa vendte han sig mod Sognefogden og pegede mod Kammersdøren.

"Saa er Tøsen ogsaa nok derinde. Vil De tage hende i Forvaring."

Jeg skal ikke forsøge at beskrive min Sindsstemning i dette Øjeblik, og det saa meget mindre, som mine Tanker hurtigt blev vendt bort fra mig selv. Sognefogden kom nemlig tilbage fra Kammeret med den Oplysning, at der ingen vær derinde. Ved en nærmere Undersøgelse viste det sig, at Vinduet var bleven aabnet. Herigennem havde Martha taget Flugten.

Hvad der senere skete, kan jeg kun meddele ved andres Beretning.

I to Døgn ledte Folk efter Flygtningen baade i Skoven og ude paa Heden, men uden Resultat. Da rygtedes det, at man ved en By et Par Mil derfra havde antruffet en dødbleg og barfodet ung Pige, der havde siddet ved Vejgrøften med et langt, rødt Haar slaaet ud over Ryggen og Hænderne foldede omkring Knæene. Hver Gang et Mandfolk var gaaet forbi, havde hun rejst sig og med en forstyret Mine kigget ham undersøgende ind i Ansigtet, saa flere var flygtet for hende i Skræk. Hen imod Aften var hun gaaet ind til Byens Smed og med en dyb, undselig Nejen spurgt, hvor langt der endnu var til Himmerige. Paa alle hans Spørgsmaal havde hun givet et og samme Svar: at hun var ude for at møde sin Kæreste. Han var Student, og til Mikkelsdag skulde de have Bryllup.

Smeden og hans Kone, der var godhjertede Folk, ynkedes over det stakkels Barn og havde foreløbig taget sig af hende. Men om Natten var hun sprunget ud gennem Vinduet, og den næste Morgen fandt man hendes Lig i en Mølle-dam i Nærheden.

X

Den skammelige Anklage, mine Fjender havde rettet mod mig, og som foranledigede, at jeg mistænktes for at være Jespers Drabsmand, skal jeg ikke her komme nærmere ind paa. Som det vil være bekendt, blandt andet gennem mit

Skrift "Mit Fængselsliv", blev jeg ved Dommen frifundet ikke alene for al Delagtighed i Drabet, men ogsaa for den ondsindede Beskyldning, hvorpaa Mistanken var bleven bygget. Jeg havde jo nok i Forvejen nogle Gange formærket, hvilke Tanker Folk gjorde sig om mit Forhold til Martha, og jeg burde maaske af den Grund have vist nogen mere Forsigtighed, ogsaa overfor Pigebørnene i .Skolen. Men jeg havde dog aldrig kunnet tænke mig, at min Kærlighed til Ungdommen, min Opofrelse for den opvoksende Slægt, hvorpaa vort elskede Fædrelands Fremtid skal bygges, kunde blive saadan misforstaaet.

Til Trods for min Frifindelse mistede jeg min Plads ved Skolen, og alle Veje til et hæderligt Erhverv var dermed lukket for mig. Thi det er jo det sørgelige, at selv den grundløseste Mistanke pletter en Mands Ære, og idet han forsvarer sig, støtter han sine Anklagere. Jeg maatte forlade den Egn, hvortil mit Hjerte var knyttet med saa uløselige Baand, og hvis Natur jeg elskede højere end nogen anden Plet paa Jorden, endogsaa højere end mit eget Barndoms-hjem med min stakkels Moders Hytte. Den, som af egen Erfaring kender Kærlighedens daarende Magt, vil ikke fordømme mig.

Provst Hjort, som vidste Besked om min inderlige Glæde ved at vandre i Egnens store Skove, kaldte mig engang i Spøg for skovtagen, og det Ord har jeg ofte siden maattet tænke paa. Jeg befinder mig aldrig vel paa det frie, lysaabne Land, og allermindst ved Havstranden med de urolige Bølger. Jeg elsker Skovensomheden og den dybe Stilhed og det hemmelighedsfulde Sus i Løvet, der lyder som et Aandekor fra de henfarne Tider. Jeg elsker Skovmørket og de lønlige Stier og de tavse Fugle og de stille, sorte Skovvande, hvori den solblaa Himmel spejler sig som Himmerig i Helvede.

Alt dette skulde jeg nu forlade. Marthas lille Grav i Kirkegaardens Urydskrog maatte jeg sige Farvel til. Døren i mit eget Hus blev lukket paa min Hæl, og jeg maatte drage langsad Landevejene og ernære mig som Himmelens Fugle ved Tilfældets Gaver.

Men forinden jeg begynder Beretningen om mit lange Vandringliv, skal jeg med et Par Ord tilendeføre Skildringen af de Personers Livsskæbne, som jeg har nævnt i dette

Afsnit af mine Erindringer.

Ikke mange Uger efter Marthas sørgelige Død, fulgte hendes Moder hende i Graven. Det var paa høje Tid, da hun rent ud sagt raadnede op i sin Seng. Om Kapellan Berthelsen og Frøken Rebekka veed jeg kun lidet at berette; men hvad jeg har hørt, skal jeg fortælle nøjagtig saadan, som jeg selv har faaet det fortalt.

Det var nogle Aar efter min Bortrejse, at jeg paa en Sommervandring kom tilbage til Starup for at gense de gamle Steder og lægge en Krans paa stakkels Marthas Grav. Jeg boede dengang i Greis men gik om Sommeren med bundne Varer for at tjene til Vinteropholdet. Det var en Søndag, og jeg havde om Formiddagen været i min gamle Kirke og sidder der uigenkendt af alle, endogsaa af Ovesen, fordi jeg havde faaet mit Skæg afraget. Naa, jeg satte mig nu ogsaa i den bageste Stol og gjorde mig ingen Umage for at blive lagt Mærke til.

Om Eftermiddagen, da jeg gik udover langs Sogneskellet paa Vej til Skoven, kom jeg tilfældigvis forbi "bitte Mads" Hus. Det saae lige saa pænt og nykalket ud, som da jeg besøgte ham Dagen før hans Bryllup. Døren stod aaben; jeg kunde se lige ind i Køkkenet med Komfuret og Skorstens-kappen. Ogsaa Messingtøjet hang paa Væggen derinde lige saa blankt som dengang. Og foran Ilden stod Grethe og tragtede Kaffe.

Hvor var hun bleven stovt! De runde, røde Kinder luede i Flammeskæret, og hun havde faaet en Rejsning og en Bredde over Lænderne, saa jeg næsten ikke kunde kende hende igen.

Ogsaa Døren til Stuen stod aaben, og derinde fra lød Mads' glade Brægen og et lille Barns Latter. Grethe havde ikke set mig, da hun gik ind i Stuen med Kaffen. Jeg fulgte saa efter hende. Jeg tænkte, at her vilde jeg vist kunne faa de paalideligste Oplysninger om Kapellanen og Frøken Rebekka.

Bitte Mads bredte sig i en Armstol ved Kakkelovnen med en Patteglut paa sit Knæ. Et andet Barn laa nede paa Gulvet og legede med en Gamvinde. For Enden af Bordet, hvorpaa der stod Rester af et Maaltid, sad Grethes Moder i Søndagspuds og med en Bindehose i Hænderne. Grethe satte Kaffekanden paa Bordet. Den lille rakte grædende efter

hendes Bryst, der stort og mælkespændt skimtedes bag de?
ophægtede Kjoleliv.

De blev jo noget forbavsede ved at se mig, men bød mig dog meget venligt at sidde ned, og vi kom snart i en rask Snak om gammelt og nyt der paa Egnen. Jeg spurgte saa til Frøken Rebekka, eller Fru Berthelsen som hun jo nu hed; men de blev da alle saa underlig tavse. Grethe vilde slet ingenting sige, og Mads gik ud med Børnene for at se til Grisen.

Endelig sagde Bedstemoderen, at det vist ikke var bleven saa lykkeligt for Provstens Datter, som det havde tegnet til. Kapellanen havde faaet et godt Kald paa Fyen, og Penge havde de jo endda i Forvejen; men han skulde nok være saa svært nærig af sig, saa det pinte Frøken Rebekka, som jo ikke fra sit Hjem var vant til at vende Skillingen for mange Gange. Saa havde han nok ogsaa den Skavank, at han ikke brød sig stort om Børn og fandt, at hans Kone fik for mange af dem og i for kort en Tid. Hun kom endnu stadig derover en Gang om Aaret for at se til Forældrenes Grave, og hun havde hver Gang set mere træt og travrig ud, syntes den Gamle. Og Grethe modsagde hende ikke.

Mens den Gamle fortalte, havde jeg siddet og betragtet Grethe og fra hende ladet øjnene gaa rundt i den hyggelige Stue, og jeg mindedes, hvordan "bitte Mads" før sit Bryllup havde følt sig fuldt forvissat om, at der ikke manglede noget til at skabe et hyggeligt Hjem her, endda der netop manglede det, som regnedes for det allervigtigste. Havde han alligevel haft Ret? Over dette lille Hjem, der sandelig ikke var bleven grundet paa gensidig Kærlighed, syntes Vorherres Velsignelse jo at have hvilet mere naaderigt end de fleste Steder.

Jeg sad længe i stille Forundring, mens sære Tanker rørte sig i mig.

Da den gamle Bedstemoder et øjeblik var gaaet ud i Køkkenet, kunde jeg ikke lade være med at spørge Grethe om, hvordan det var gaaet hende selv. Om hun nu var rigtig lykkelig?

Hun blev lidt rød og b.

"Hvorfor skulde A it' være det?" sagde hun.

"Jeg mener, Grethe – er du nu ogsaa kommen til at holde af din Mand paa den rigtige Maade?"

Hun vilde først ikke svare. Hun stod henne i Krogen med

Ryggen til mig og samlede noget Børnetøj. Saa sagde hun tilsidst, noget sagte:

"A tænker, vi gjorde for meget ud af det dengang – med dether Kærlighedsvæsen – og det – at sige, saadan som vi læste om det-."

Hun blev mere og mere rød og stammede. Men nu kom den Gamle ind igen fra Køkkenet. Hun maa have hørt, hvad vi snakkede om. For hun kom hen og lagde sin Haand paa min Skulder og sagde:

"A veed jo godt, Thyssen, at De var ogsaa vred paa mig dengang, ligesom Provstens. Men se: vi gammeldags Forældre, vi haar'et nu saadan i det gammel Slav. For nærensti' den jen er Kaal og den aanden Pig', saa er der misæl, hvad der skal til, om de ellers vil vær' skikkelige og go'e ved hverandre. Og saa kommer jo æ Bøn og Sygdommer og den Slavs og saa et Liv i Stræv og Lyst. Jo jo – bitte Thyssen! – det er noet bedre, end det her Fjamskeri, som de kalder for Kærlighed!"

Jeg tav mismodig. Jeg kunde i det Øjeblik hverken svare Ja eller Nej. Og endnu tier jeg helst derom.

1. slå udtrykket op I ODS

2. Det er ikke en stavemåde, jeg kan finde nogen steder.

3. ordforklaring!

4. slå udtrykket op i ODS

5. slå ordet op i ODS

*)⁰ Som i forrige Nummer gengivet.

7. skal det virkelig i to ord?

8. ordforklaring

9. ordforklaring

10. udgivers tilføjelse

11. Her optræder fortælleren for første gang i billedet. Bliver han ved med det i de flg. versioner?

12. ydre karakteristik af fortælleren: han er jæger, han er gammel.

13. Var if. ODS allerede på HPs tid rent skriftsprog: sidste stadium af en udvikling i dårlig retning. (stedet er fra 1. udg. citeret i ODS)

14. altså ikke "efter Vejret"!

^{*)0}2 *dér*: jf. Karsten Kyndes bemærkning om ændringen fra *dér* til *hèr*.

^{*)0} svæve: NB! flertalsformen.

^{*)0} trykfejl for hun.